

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ» (MASTER IN LAW AND ECONOMICS)**

**ΘΕΜΑ: Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ
ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ**

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΕΛΟΥΚΑ-ΙΓΓΛΕΣΗ ΚΟΡΝΗΛΙΑ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2018

Παράρτημα Β: Βεβαίωση Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, «Δίκαιο και Οικονομία» με τίτλο Η ευθύνη των παραγωγών ελασματοειδών προϊόντων υπό το πρίσμα της κοινωνικής και περιβαλλοντικής νομοθεσίας και νομολογίας έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/ τριας Ιωάννα

Όνοματεπώνυμο Ιωάννα Αιμίλια

Ημερομηνία 28 - 3 - 2018

Στην οικογένειά μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ πολύ την Καθηγήτριά μου κα Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία για τη βοήθεια και την υποστήριξή της στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και τα άλλα δύο μέλη της Επιτροπής μου, τον Καθηγητή κ. Δ. Γεωργακέλλο και τον Επικ. Καθηγητή κ. Μ. Πολέμη για τη βοήθειά τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	σελ.8
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ.10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	
1.1 Ιστορική αναδρομή.....	σελ.18
1.2 Οι στόχοι της Οδηγίας.....	σελ.20
1.3 Οι κυριότερες ρυθμίσεις της Οδηγίας.....	σελ.22
1.4 Ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας και Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου.....	σελ.31
1.4.1 Διεθνής Δικαιοδοσία.....	σελ.31
1.4.2 Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο.....	σελ.33
1.5 Η Σύμβαση της Βιέννης για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών και η ευθύνη του πωλητή ελαττωματικών προϊόντων.....	σελ. 37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΥΤΕΡΟ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	
2.1 Το περιεχόμενο του νόμου προστασίας καταναλωτή σε εθνικό επίπεδο.....	σελ. 41
2.2 Η προσαρμογή του ελληνικού δικαίου στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 85/374/ΕΟΚ περί ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων.....	σελ.43
2.3 Ανάλυση του άρθρου 6 του Ν.2251/1994.....	σελ.47
2.3.1 Νομική φύση της ευθύνης του άρθρου 6.....	σελ.47

2.3.2 Προϋποθέσεις της ευθύνης του παραγωγού.....	σελ.49
2.3.2.1 Έννοια του παραγωγού.....	σελ.49
2.3.2.2 Πραγματικός παραγωγός.....	σελ.50
2.3.2.3 Οιονεί παραγωγός.....	σελ.52
2.3.2.4 Εισαγωγέας.....	σελ.53
2.3.2.5 Προμηθευτής.....	σελ.55
2.3.2.6 Συνυπεύθυνοι-Αναγωγή μεταξύ συνοφειλετών.....	σελ.58
2.3.2.7 Έννοια του προϊόντος.....	σελ.60
2.3.2.8 Έννοια του ελαττώματος.....	σελ.64
2.3.2.9 Ανεξάρτητη και αυτόνομη έννοια του ελαττώματος.....	σελ.66
2.3.2.10 Διακρίσεις ελαττωμάτων.....	σελ.67
2.3.2.11 Κριτήρια προσδιορισμού της ευλόγως αναμενόμενης ασφάλειας.....	σελ.69
2.3.2.12 Η έννοια της ζημίας.....	σελ.74
2.3.2.13 Η περιουσιακή ζημία.....	σελ.75
2.3.2.14 Περιβαλλοντική ζημία.....	σελ.83
2.3.2.15 Μη περιουσιακή ζημία-Ηθική βλάβη.....	σελ.86
2.3.2.16 Αιτιώδης συνάφεια ελαττώματος και ζημίας.....	σελ.92
2.3.3 Συρροή ευθύνης του παραγωγού.....	σελ.96
2.3.3.1 Αδικοπρακτική ευθύνη.....	σελ.96
2.3.3.2 Ενδοσυμβατική ευθύνη.....	σελ.98
2.3.3.3 Ευθύνη από διακινδύνευση.....	σελ.103
2.3.4 Το αποδεικτικό βάρος και οι λόγοι αποκλεισμού και απαλλαγής από την ευθύνη.....	σελ.106
2.3.5 Η απαλλαγή του παραγωγού συστατικού ή πρώτης ύλης.....	σελ.113

2.3.6 Απαγόρευση απαλλακτικών ρητρών..... σελ.114

2.3.7 Παραγραφή και αποσβεστική προθεσμία..... σελ.115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.1. Νομολογία σε ευρωπαϊκό επίπεδο..... σελ.117

3.1.1 Υπόθεση C-203/99 *Henning Veedfald κατά Arhus Amtskommune*.....σελ.117

3.1.2 Υπόθεση C - 621/15 *N.W, L.W, C.W κατά Sanofi Pasteur*....σελ.121

3.1.3 Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-503/13 και C-504/13, *Boston Scientific Medizintechnik GmbH κατά AOK Sachsen-Anhalt-Die Gesundheitskasse(C-503/13), BetriebskrankenkasseRWE(C-504/13)*.....σελ.124

3.1.4 Υπόθεση C-402/03 *Skov Ag κατά Bilka Lavprisvarehus A/S και Bilka Lavprisvarehus A/S κατά Jette Mikkelsen και Michael Due Nielsen*.....σελ.127

3.2 Νομολογία σε εθνικό επίπεδο.....σελ.129

3.2.1 Υπόθεση 301/2001 Εφετείου Πειραιά.....σελ.129

3.2.2 Υπόθεση 1911/2003 Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης.....σελ.131

3.2.3 Υπόθεση 851/2009 Αρείου Πάγου(ΑΙ Πολιτικού Τμήματος)..σελ.132

3.2.4 Υπόθεση 491/2002 Εφετείου Λάρισας.....σελ.134

3.2.5 Υπόθεση 14/2017 Πολυμελούς Πρωτοδικείου Τρικάλων.....σελ.135

ΕΠΙΛΟΓΟΣ..... σελ.138

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.141

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ: Αστικός Κώδικας

αρθρ: άρθρο

αριθ.: αριθμός

βλ.: βλέπε

ΓΟΣ : Γενικοί Όροι Συναλλαγών

ΔΕΕ: Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΔΕΚ: Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

εδ.: εδάφιο

εδαφ.: εδάφιο

ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΛΟΤ: Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΟΦ : Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων

κλπ: και λοιπά

ΚΠολΔ: Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

ΚΥΑ: Κοινή Υπουργική Απόφαση

ό.π.: όπου παραπάνω

π.χ.: παραδείγματος χάρη

παρ.: παράγραφος

περ: περίπτωση

ΠΧΠ: Περίληψη Χαρακτηριστικών προϊόντος

σελ.: σελίδα

ΣΛΕΕ: Συνθήκη Λειτουργίας Ευρωπαϊκής Ένωσης

στοιχ: στοιχείο

ΣυνθΕΚ: Συνθήκη Ευρωπαϊκής Κοινότητας

ΥΑ: Υπουργική Απόφαση

υποπαρ.: υποπαράγραφος

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ΦΟΧ: Φύλλο Οδηγιών Χρήσης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η παρουσίαση των νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο. Επίσης, εξετάζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις θεμελίωσης της ευθύνης του παραγωγού, ενώ παράλληλα παρατίθεται και σχετική νομολογία.

Από την εξέταση του συγκεκριμένου θέματος καταδεικνύεται η αποτελεσματική εφαρμογή μιας Οδηγίας τριάντα τριών ετών και ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει η ενσωμάτωσή της στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών, όσον αφορά την προστασία του καταναλωτή.

Στο πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής, αναλύεται το ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο και συγκεκριμένα το περιεχόμενο της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ. Ειδικότερα, εξετάζονται οι στόχοι, οι ρυθμίσεις της, τα ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας και ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που ανακύπτουν ενώ στο τέλος του κεφαλαίου εξετάζεται η σύμβαση της Βιέννης για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών και την ευθύνη του πωλητή ελαττωματικών προϊόντων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας εξετάζεται εκτενώς το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η προσαρμογή του ελληνικού δικαίου στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ στο εσωτερικό δίκαιο. Επιπλέον, γίνεται εκτενής ανάλυση του περιεχομένου του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 που ρυθμίζει την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, καθώς επίσης και των τροποποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν με τον Ν.3587/2007. Γίνεται περιγραφή βασικών εννοιών του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 δηλαδή παραγόντων που αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη θεμελίωση της ευθύνης του παραγωγού.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται επεξεργασία αντιπροσωπευτικών αποφάσεων της ευρωπαϊκής και της εθνικής νομολογίας. Ειδικότερα, παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο το ΔΕΕ χειρίζεται προδικαστικά ερωτήματα που του απευθύνονται από τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών της Ένωσης καθώς επίσης και ο τρόπος με τον οποίο τα ελληνικά δικαστήρια αξιολογούν τα πραγματικά περιστατικά της εκάστοτε υπόθεσης για να εξετάσουν τη θεμελίωση της ευθύνης του παραγωγού.

Η εργασία κλείνει με τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την αποτελεσματική εφαρμογή της ευρωπαϊκής Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ στα κράτη μέλη της Ένωσης, καθώς επίσης και της ελληνικής νομοθεσίας μετά την τελευταία τροποποίησή της με τον Ν.3587/2007.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη μεταβιομηχανική περίοδο, η διεύρυνση της αγοράς οδήγησε σε αύξηση των συναλλαγών αφενός λόγω της τεχνολογικής προόδου και της εξάπλωσης της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών και αφετέρου λόγω της ευρωπαϊκής συνεργασίας.¹ Το γεγονός αυτό επέφερε πλεονεκτήματα τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους παραγωγούς. Πιο συγκεκριμένα, κυρίως μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, οι καταναλωτές επωφελήθηκαν από την πληθώρα και την ποικιλία προϊόντων που κατέκλυσε την αγορά μέσα στα πλαίσια της «κοινωνίας της αφθονίας»² που διαμορφώθηκε, ενώ οι παραγωγοί από τη μείωση του χρόνου και του κόστους παραγωγής λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας και συνεπώς των μεθόδων παραγωγής³. Όμως η κυκλοφορία ανέλεγκτων προϊόντων και υπηρεσιών μαζικής παραγωγής δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους για την ασφάλεια, την υγεία, την περιουσία καθώς και για τα οικονομικά συμφέροντα των καταναλωτών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι έρευνες και οι έλεγχοι για την ασφάλεια των προϊόντων αποτελούν μια χρονοβόρα διαδικασία που αυξάνει το κόστος παραγωγής το οποίο εν συνεχεία μετακυλύεται στον καταναλωτή. Συνεπώς, η διοχέτευση ανασφαλούς προϊόντος στην αγορά, του οποίου το ελάττωμα δεν ανιχνεύτηκε παρόλο που η διαδικασία ελέγχου πραγματοποιήθηκε από σύγχρονα μηχανήματα είναι πολύ πιθανή⁴.

Παράλληλα, η ανάπτυξη μεθόδων παραπληροφόρησης και μορφών διαφημίσεων που οδηγούν στον περιορισμό της ορθολογικής κρίσης των καταναλωτών επηρεάζοντας την αγοραστική τους απόφαση αλλά, συχνά, και «βούληση», καθορίζοντας καταναλωτικά πρότυπα, οι επιθετικές μορφές πώλησης καθώς επίσης και η ανεπάρκεια συναλλακτικών και νομικών γνώσεων των καταναλωτών δημιουργούν μια οικονομική υπεροχή των προμηθευτών⁵. Αυτό σημαίνει ότι δημιουργείται ανισορροπία στις συναλλακτικές σχέσεις των κοινωνιών και συγκεκριμένα σε βάρος του καταναλωτή ο οποίος εμφανίζεται αδύναμος να προασπίσει τα δικαιώματά του⁶ καθώς δεν δύναται να διαπραγματευτεί τους όρους και να επηρεάσει το περιεχόμενο της σύμβασης που επιθυμεί ή πρόκειται να συνάψει⁷.

¹Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, «Εισαγωγή στο δίκαιο προστασίας του καταναλωτή», 2010, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.1 και Σπυράκος Δημήτριος, «Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών», Νομικό Βήμα 1998, τ.46, τεύχ.3,σελ.437

² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», 2014, εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.2

³Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.153

⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 154

⁵Σπυράκος Δημήτριος, «Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών», ό.π., Νομικό Βήμα 1998, σελ.437

⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.3

Εκτός αυτού, στην περίπτωση κυκλοφορίας ανασφαλών και επικίνδυνων για την υγεία των καταναλωτών προϊόντων, η υπαιτιότητα των «αρμόδιων ατόμων» είτε δεν υφίσταται στην πράξη, καθώς είναι πρακτικά αδύνατο να προβλέψουν τη ζημία, είτε δεν είναι εφικτό να αποδειχθεί από τον ζημιωθέντα⁸. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο ζημιωθείς καταναλωτής από τη χρήση ελαττωματικού προϊόντος αντιμετώπιζε δυσκολίες ως προς την απόδειξη της υπαιτιότητας του παραγωγού που τον ζημίωσε, διότι η πρόσβασή του στην παραγωγική διαδικασία για την εξασφάλιση πληροφοριών ήταν δυσχερής καθώς το πεδίο ελέγχου βρίσκεται υπό την επιρροή του παραγωγού⁹. Σε αυτή την περίπτωση το κοινωνικό κράτος δικαίου υποχρεούται να παρέμβει και να οδηγήσει σε εξισορρόπηση της οικονομίας της αγοράς ενισχύοντας τη θέση του ασθενέστερου συμβαλλόμενου ο οποίος θα ήταν άδικο και παράλογο να επωμισθεί τη ζημία από την απόκτηση ενός ελαττωματικού προϊόντος που δεν κατασκευάστηκε από αυτόν. Συνεπώς, ο νομοθέτης καλείται να προστατεύσει τα συμφέροντα του καταναλωτή καθώς σε μια συναλλακτική σχέση αποτελεί το ασθενέστερο συμβαλλόμενο μέρος¹⁰.

Όμως και ο ίδιος ο πωλητής του ελαττωματικού προϊόντος δεν υπέχει συχνά ευθύνη σε αποζημίωση, καθώς αποτελεί το «διαμεσολαβητή» στην πορεία του προϊόντος από την παραγωγή στην κατανάλωση, συνεπώς ο ρόλος του στην παραγωγική διαδικασία είναι παρενθετικός¹¹. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι σε θέση να γνωρίζει ή να ελέγξει το προϊόν για τυχόν ελαττώματα που αυτό διαθέτει γι' αυτό άλλωστε και αποφεύγει να συμφωνήσει στη μη ελαττωματικότητα των πωλούμενων πραγμάτων¹². Κατά συνέπεια, ενδεχόμενη επιβάρυνσή του με την υποχρέωση αποζημίωσης έναντι του καταναλωτή θα ήταν άδικη. Αυτό σημαίνει ότι είναι αναγκαία η προστασία εξειδικευμένων δικαιωμάτων όπως επίσης και η ανάπτυξη βαθμίδων ελέγχου της αγοράς που θα συνδράμουν στην ισορροπία των παραγόντων που συνδράμουν στη διαδικασία της κατανάλωσης¹³. Προκειμένου να εξαλειφθεί η ανισότητα που παρουσιαζόταν στην κοινωνία μεταξύ ισχυρών παραγωγών και ασθενέστερων καταναλωτών κρίθηκε απαραίτητη η παρέμβαση του νομοθέτη για την ανάπτυξη ενός

⁷Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.1

⁸Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.155

⁹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π.,2014, σελ.155

¹⁰Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.3 και Σπυράκος Δημήτριος, «Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών», ό.π., Νομικό Βήμα, 1998, σελ.437

¹¹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.156

¹²Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», Αρμενόπουλος 1990, έτος 44, τεύχ.3, σελ.202

¹³Σπυράκος Δημήτριος, «Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών», ό.π., Νομικό Βήμα, 1998, σελ.437

ιδιαίτερου νομικού και θεσμικού οπλοστασίου¹⁴ που θα ενισχύσει τη θέση των καταναλωτών στην αγορά. Σημαντικό βήμα ως προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί η δικαιολογημένη επίρριψη της ευθύνης στον παραγωγό ελαττωματικών προϊόντων καθώς είναι το πλέον αρμόδιο πρόσωπο που ελέγχει την παραγωγική διαδικασία, αποκτά όφελος από τις σύγχρονες και αυτοματοποιημένες μεθόδους παραγωγής που χρησιμοποιεί¹⁵ και επίσης μέσω της διαφήμισης δύναται να επηρεάσει και να στρέψει προς το προϊόν την αγοραστική βούληση του καταναλωτή¹⁶. Ουσιαστικά ο παραγωγός είναι αυτός που επωφελείται οικονομικά από τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων τα οποία συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγής και κατά συνέπεια του κέρδους του και συνεπώς είναι φυσικό να επιβαρύνεται με τις συνέπειες από τα ελαττώματα των προϊόντων¹⁷. Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι ο παραγωγός είναι περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον σε θέση αφενός να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να αποφευχθεί η παραγωγή και η διοχέτευση ελαττωματικών προϊόντων στην αγορά και αφετέρου να περιορίσει το κόστος της αποζημίωσης εντάσσοντας τα ασφάλιστρα στο κόστος παραγωγής των προϊόντων του, πράγμα που σημαίνει ότι το κόστος αποζημίωσης που ενδεχομένως θα πρέπει να καταβάλλει το επωμίζεται ο καταναλωτής¹⁸.

Το φαινόμενο των πολλαπλών ατυχημάτων που προκαλούνταν από ελαττωματικά προϊόντα όπως φάρμακα, τρόφιμα και μηχανήματα μαζικής παραγωγής από τις σύγχρονες βιομηχανίες σε συνδυασμό με την απουσία σχετικής νομοθεσίας για την αποκατάσταση των ζημιωθέντων από ανασφαλή και επικίνδυνα προϊόντα οδήγησαν στην ανεύρεση ικανοποιητικών λύσεων. Ο κυριότερος λόγος ήταν ότι η υπαιτιότητα των εμπλεκόμενων προσώπων, πωλητών ή παραγωγού, είτε δεν υπάρχει είτε δεν δύναται να αποδειχθεί¹⁹. Η έννοια της «ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων» αποσαφηνίστηκε αρχικά στο δίκαιο των ΗΠΑ και εν συνεχεία υιοθετήθηκε και από άλλα νομικά συστήματα είτε γενικά είτε για συγκεκριμένα προϊόντα, όπως για παράδειγμα για τα φάρμακα στη Γερμανία²⁰. Πιο συγκεκριμένα, οι Αμερικανοί θεωρούνται πρωτοπόροι καθώς υιοθέτησαν πρώτοι την αντικειμενική

¹⁴Σπυράκος Δημήτριος, «Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών», ό.π., Νομικό Βήμα 1998, σελ.437

¹⁵Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.202

¹⁶Παπανικολάου Ανδρέας, «Το πρόβλημα της ευθύνης του κατασκευαστή τυποποιημένων προϊόντων», Νομικό Βήμα 1981, , έτος 29, τεύχος 11σελ.1453

¹⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.156

¹⁸Κορνηλάκης Πάνος , «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)»,ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.202, και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.156

¹⁹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή : ελληνικό-ενωσιακό : κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 2251 / 1994 και άλλων σχετικών νομοθετημάτων, 2015, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 459

²⁰Μυλωνάς Διονύσιος, «Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα- Μια καινοτομία για το ελληνικό δίκαιο», Νομικό Βήμα 1987, τ. 35, τεύχος 10, σελ.1487

ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών και ζημιωγόνων προϊόντων (strict liability)²¹. Αρχικά, σε κάποιες πολιτείες των ΗΠΑ τα δικαστήρια ήδη από τη δεκαετία του 1950 είχαν καθιερώσει σχετική νομοθεσία που αφορούσε την ευθύνη του παραγωγού χωρίς πταίσμα. Η σχετική νομοθετική πρόβλεψη παγιώθηκε στην αμερικανική νομοθεσία το 1965 στο πλαίσιο της παραγράφου 420A of the Second Restatement of Torts, που αναθεωρήθηκε το 1997 ως Third Restatement of Torts με την ορολογία “product liability” και ενσωματώθηκε σταδιακά στο δίκαιο όλων των Πολιτειών των ΗΠΑ αλλάζοντας πλήρως το νομικό τοπίο της εποχής²² και δίνοντας μετέπειτα το έναυσμα στα ευρωπαϊκά δίκαια να επηρεαστούν στη θεμελίωση σχετικού νομοθετικού πλαισίου.

Κατά συνέπεια, τις επόμενες δεκαετίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο έγινε προσπάθεια από δικαστές και θεωρητικούς του δικαίου να κατοχυρωθεί νομικά η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και παράλληλα η αποζημίωση του ζημιωθέντος καταναλωτή μέσα στα πλαίσια του συστήματος της συμβατικής και της αδιοπρακτικής ευθύνης²³. Όσον αφορά τις προσπάθειες για θεμελίωση της συμβατικής ευθύνης του παραγωγού απέναντι στον καταναλωτή, απέβησαν άκαρπες²⁴ κι αυτό γιατί κατά κανόνα ο παραγωγός ενός προϊόντος δεν συνδέεται με τον αγοραστή με άμεσο συμβατικό δεσμό αλλά αντιθέτως η συμβατική σχέση προκύπτει μεταξύ παραγωγού και ενδιάμεσων εμπόρων όπως εισαγωγείς, χονδρεμπόρους λιανέμπορους και προμηθευτές²⁵. Συνεπώς, λόγω της ανυπαρξίας συμβατικού δεσμού μεταξύ παραγωγού και ζημιωθέντος δεν θεμελιώνεται ενδοσυμβατική ευθύνη για την παροχή προστασίας στον ζημιωθέντα καταναλωτή.

Έτσι, οι προσπάθειες αντιμετώπισης στηρίχθηκαν στη θεμελίωση αδιοπρακτικής ευθύνης του παραγωγού η οποία αποτελούσε την κρατούσα σε θεωρία και νομολογία άποψη, καθώς «βλέπει στην ευθύνη του κατασκευαστή ένα αδιοπρακτικό πρόβλημα»²⁶. Το εν λόγω πρόβλημα έγκειται στην παράνομη συμπεριφορά του κατασκευαστή ο οποίος θέτει σε κυκλοφορία προϊόντα που είναι επικίνδυνα για τον καταναλωτή και του προξενούν ζημίες, παραβιάζοντας μια γενική υποχρέωση πρόνοιας και ασφάλειας που διέπει τις συναλλαγές²⁷. Κατά συνέπεια, οι βλάβες που επέρχονται στον καταναλωτή και σε περιουσιακά ή προσωπικά αγαθά του, εξαιτίας της παραβίασης αυτών των άγραφων κανόνων έχουν σαν αποτέλεσμα την υποχρέωση του παραγωγού σε αποκατάσταση της ζημίας και καταβολή αποζημίωσης, κάτι που

²¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.157

²² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.157

²³ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.202

²⁴ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ. 202

²⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.157

²⁶ Παπανικολάου Ανδρέας, «Το πρόβλημα της ευθύνης του κατασκευαστή τυποποιημένων προϊόντων», ό.π., Νομικό Βήμα 1981, σελ.1454

²⁷ Παπανικολάου Ανδρέας, «Το πρόβλημα της ευθύνης του κατασκευαστή τυποποιημένων προϊόντων», ό.π., Νομικό Βήμα 1981, σελ.1454

στο ελληνικό δίκαιο προβλέπεται στο άρθρο ΑΚ 914 του Αστικού Κώδικα. Υπό το πρίσμα αυτό θεωρήθηκε ότι οι διατάξεις περί αδικοπραξίας κρίνονται πρόσφορες για να επιτύχουν τη στάθμιση συμφερόντων του παραγωγού και του καταναλωτή και τη δίκαιη επίλυση των μεταξύ τους διαφορών.

Επιπλέον, όσον αφορά το ζήτημα της απόδειξης της υπαιτιότητας του παραγωγού εκ μέρους του καταναλωτή η νομολογία στρέφεται στη θεωρία της «αρχής της περιοχής προέλευσης των κινδύνων»²⁸ ή των «σφαιρών επιρροής» με την αναλογική εφαρμογή του άρθρου ΑΚ 925 του Αστικού Κώδικα στο ελληνικό δίκαιο με τις οποίες αντιμετώπιζε τη αξίωση αποζημίωσης για υλική ζημία καθώς και την αξίωση αποκατάστασης για ηθική βλάβη²⁹. Αυτό σημαίνει ότι το βάρος της απόδειξης το έχει ο εναγόμενος παραγωγός ο οποίος είναι αποκλειστικά υπεύθυνος για τον έλεγχο του χώρου και της παραγωγικής διαδικασίας των προϊόντων του³⁰ και κρίθηκε δίκαιο ότι εκείνος είναι υποχρεωμένος να αποδείξει την έλλειψη υπαιτιότητας στο πρόσωπό του ή των προστηθέντων του προκειμένου να απαλλαγεί από την ευθύνη σε αποζημίωση³¹. Συνεπώς, πρόκειται για αντιστροφή του βάρους της απόδειξης, όπως έγινε αποδεκτή από τα δικαστήρια, καθώς το βάρος της απόδειξης το έχει ο παραγωγός και όχι ο ενάγων ζημιωθείς και αφορά εκείνα τα περιστατικά που βρίσκονται στη σφαίρα επιρροής του παραγωγού, δηλαδή της βλαπτικής ελαττωματικότητας του προϊόντος³².

Αντίστοιχα, όσον αφορά την απαλλαγή από την ευθύνη σε αποζημίωση, ο παραγωγός καλείται να αποδείξει ότι κατά τη διάρκεια της παραγωγής του προϊόντος δεν υπήρξε πλημμέλεια και συνεπώς το ελάττωμα που αυτό φέρει δεν προκλήθηκε από δικό του πταίσμα³³. Η συγκεκριμένη επιλογή της ελληνικής νομολογίας περί αντιστροφής του βάρους της απόδειξης η οποία υιοθετήθηκε και από χώρους του ευρωπαϊκού ηπειρωτικού και αγγλοσαξονικού δικαίου μεγέθυνε τις υποχρεώσεις πρόνοιας και επιμέλειας που επωμίζεται ο παραγωγός και που πρέπει να επιδείξει, ώστε να γίνεται λόγος για «οιονεί αντικειμενοποίηση της αστικής ευθύνης του παραγωγού»³⁴ από ελαττωματικά προϊόντα. Επομένως, «τεκμαίρεται» η υπαιτιότητά του και η απαλλαγή

²⁸Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990 , σελ.203

²⁹Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., «Ζητήματα ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα : αξίωση χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης, επικουρική ευθύνη προμηθευτή, ευθύνη εισαγωγέα», Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2006, τ. ΝΖ, τεύχ. 1,σελ. 177

³⁰Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.159

³¹Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990 , σελ.203

³²Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.160

³³Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.160

³⁴Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990 , σελ.203

του παραγωγού από την ευθύνη έπεται αν αυτός αποδείξει ότι δεν τον βαρύνει πταίσμα³⁵.

Όμως, παρά τις αναμφισβήτητες προσπάθειες από το ελληνικό και αλλοδαπό δίκαιο η προστασία του καταναλωτή που ζημιωνόταν από ελαττωματικό προϊόν, ήταν ανεπαρκής διότι στηριζόταν στις διατάξεις περί αδικοπραξιών και στην αντιστροφή του βάρους της απόδειξης η οποία σύμφωνα με τη θεωρία δεν ήταν απολύτως αδιαμφισβήτητη³⁶, καθώς έδινε τη δυνατότητα στον παραγωγό να απαλλαγεί από την ευθύνη αν αποδείκνυε απουσία υπαιτιότητας του ίδιου ή των προστηθέντων του. Η συγκεκριμένη νομοθετική πρόβλεψη δεν εξασφάλιζε στον καταναλωτή ούτε προστασία ούτε αποζημίωση. Κατά συνέπεια, για την επίλυση του εν λόγω προβλήματος προτάθηκε από τη θεωρία η καθιέρωση της αντικειμενικής ευθύνης του παραγωγού, ανεξαρτήτως μορφής υπαιτιότητας η οποία υιοθετήθηκε και στο ελληνικό δίκαιο με την ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ «για την προσέγγιση νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων».

Με αυτή την παρέμβαση ο κοινοτικός νομοθέτης επιδιώκει να ρυθμίσει νομοθετικά το ζήτημα της αποζημίωσης των ζημιωθέντων από ελαττωματικά προϊόντα³⁷ μετά από προπαρασκευαστικές διαδικασίες δέκα περίπου ετών³⁸. Το αξιοσημείωτο είναι ότι η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, παρά τη μεταφορά της συγκεκριμένης ευρωπαϊκής οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, παραβλέπει τον σκοπό εναρμόνισης του κοινοτικού δικαίου και παραμένει προσκολλημένη στην παλιότερη ερμηνεία της ανάλογης εφαρμογής των διατάξεων του αστικού κώδικα περί αδικοπραξίας³⁹. Αυτό γίνεται έχοντας ως απώτερο στόχο την προστασία του καταναλωτή και μόνο και αγνοώντας τους υπόλοιπους στόχους του κοινοτικού νομοθέτη όπως η εναρμόνιση, η θέσπιση ενιαίων όρων ανταγωνισμού και ο περιορισμός των σχετικών δικών σε εύλογα πλαίσια⁴⁰.

Για πρώτη φορά η σχετική Κοινοτική Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τη σχετική κοινή υπουργική απόφαση ΚΥΑ Β 7535/1077/31.3.1988 όπως άλλωστε

³⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.160

³⁶ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990 , σελ.203

³⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.161

³⁸ Καράκωστας Ιωάννης Κ., « Η επίδραση του νόμου περί ευθύνης του παραγωγού για τα ελαττωματικά προϊόντα στο ελληνικό δίκαιο», Νομικό Βήμα 1988, τ.36, τεύχ.8, σελ.1361

³⁹ Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., «Ζητήματα ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα : αξίωση χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης, επικουρική ευθύνη προμηθευτή, ευθύνη εισαγωγέα», ό.π., Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2006, σελ. 177 και Καράκωστας Ιωάννης Κ., «Η ζημία στο πλαίσιο της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων», Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2007, τ. 13, τεύχ. 5, σελ. 525

⁴⁰ Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., «Ζητήματα ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα : αξίωση χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης, επικουρική ευθύνη προμηθευτή, ευθύνη εισαγωγέα», ό.π., Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2006, σελ.178

ήταν υποχρεωτικό για την ελληνική πολιτεία σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ.1 της Οδηγίας της ΕΟΚ το οποίο όριζε ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να προσαρμόσουν το εθνικό τους δίκαιο προς το περιεχόμενο της Οδηγίας το αργότερο σε τρία χρόνια⁴¹. Εν συνεχεία, ο νομοθέτης με τον νόμο 1961/1991 και κυρίως με τον νόμο 2251/1994 περί προστασίας των καταναλωτών εισήγαγε ένα σύνολο ρυθμίσεων που στοχεύουν στη θεμελίωση ευνοϊκών προϋποθέσεων για την τήρηση της αρχής της αυτονομίας θεσπίζοντας υποχρεώσεις των προμηθευτών και αντίστοιχα δικαιώματα των καταναλωτών ώστε να εξασφαλιστούν στην πράξη ισορροπημένες σχέσεις⁴². Πιο συγκεκριμένα, η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων ενσωματώθηκε στο άρθρο 6 του νόμου 2251/1994 χωρίς να αποκλίνει από τις κοινοτικές επιταγές και ειδικότερα την επιβολή γνήσιας αντικειμενικής ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων⁴³. Το συγκεκριμένο άρθρο αποτελεί τομή στην ελληνική νομοθεσία λόγω της ενσωμάτωσης των κοινοτικών προτύπων και επιταγών κάτι που δεν πραγματοποιήθηκε σε αντίστοιχα άρθρα των δύο προηγούμενων νόμων στη χώρα μας, δηλαδή τον 1961/1991(αρ.7-17) και τον 2000/1991(αρ. 26) που τον τροποποίησε⁴⁴.

Η καινοτομία της συγκεκριμένης νομοθετικής πρόβλεψης είναι ότι χρησιμοποιεί τη διακριτική ευχέρεια⁴⁵ που παρέχει η Οδηγία στα άρθρα 15 και 16 για απόκλιση υπέρ του καταναλωτή σε δυο βασικά ζητήματα. Αφενός εντάσσει στην κατηγορία των προϊόντων, τα γεωργικά και αφετέρου σε περίπτωση θανάτου ή σωματικών βλαβών δεν προβλέπει ανώτατο όριο ευθύνης για αποζημίωση⁴⁶. Τέλος, το αρχικό κείμενο του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 τροποποιήθηκε με τον νόμο 3587/2007 χωρίς όμως να αντικατασταθεί από αυτόν. Οι μεταβολές που επέφερε ο εν λόγω νόμος στις διατάξεις του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 αφορούν κυρίως τις προϋποθέσεις ευθύνης του παραγωγού που θα αναλυθούν σε επόμενο κεφάλαιο.

⁴¹Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990 , σελ.203

⁴²Σπυράκος Δημήτριος, «Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών», ό.π., Νομικό Βήμα 1998 , σελ.438

⁴³Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.164

⁴⁴Βαλτούδης Αναστάσιος, Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), 1999, εκδόσεις Σάκκουλας Θεσσαλονίκη, σελ. 76, 78

⁴⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π.,2014, σελ.164

⁴⁶Άρθρα 15 παρ.1 (α) και 16 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 85/374 ΕΟΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ:

Το έναυσμα για την πρωτοβουλία του κοινοτικού νομοθέτη για τη θέσπιση ευρωπαϊκής Οδηγίας σχετικά με την ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα, έδωσε «η ανάγκη καθιέρωσης ευθύνης από διακινδύνευση για την κατασκευή «ανασφαλών» προϊόντων»⁴⁷, ζήτημα το οποίο είχε πάρει διαστάσεις τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ανάγκη αυτή για θεμελίωση αυτής της ευθύνης προήλθε από τις παρενέργειες της θαλιδομίδης, ενός ηρεμιστικού φαρμάκου που καταναλώθηκε από εγκύους τη δεκαετία του 1960 σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες επιφέροντας σοβαρότατες γενετικές ανωμαλίες στα νεογνά (φωκομέλια)⁴⁸. Το σημαντικό νομικό ζήτημα που προέκυψε εν προκειμένω ήταν το ποιος θα ευθύνεται για την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν στα έννομα αγαθά (υγεία, περιουσία) του καταναλωτή από το «ελάττωμα ανασφάλειας»^{49, 50}.

Ήδη από το 1968 υπήρχαν διαφωνίες σε διαφορετικές μεταξύ τους κοινωνικές ομάδες (βιομήχανοι/παραγωγικοί φορείς και ενώσεις καταναλωτών) σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα κράτη μέλη της τότε ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα) είχαν διαφορετικές πεποιθήσεις για τη διαμόρφωση των κανόνων περί ευθύνης παραγωγών ελαττωματικών προϊόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁵¹. Αυτό οφειλόταν κυρίως στη διαφορετική τους κουλτούρα αλλά και στις οικονομικές, κοινωνικές και περί δικαίου αντιλήψεις που επικρατούσαν σε κάθε χώρα. Συνεπώς, μετά από την έκδοση δυο προσχεδίων Οδηγιών, ένα το 1974 περί «εναρμόνισης νομοθεσιών των κρατών μελών» και ένα το 1975, η Επιτροπή της ΕΟΚ δημοσίευσε το 1976 το πρώτο σχέδιο

⁴⁷ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, τ.Ι, σελ.39

⁴⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.161

⁴⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.162

⁵⁰ Αξίζει να σημειωθεί ότι, τόσο στη χώρα μας όσο και στη συντριπτική πλειοψηφία των ξένων δικαιοκτών συστημάτων το δίκαιο της αποζημίωσης διέπεται κατά βάση από την αρχή της υπαιτιότητας (914 ΑΚ), αρχή που ανάγεται στο ρωμαϊκό δίκαιο θεωρούμενη μάλιστα ως μέγα επίτευγμα της εποχής. Έτσι, ο δράστης μιας πράξεως φέρει τις δυσμενείς συνέπειές της (εν προκειμένω ευθύνη προς αποζημίωση) μόνον εάν κριθεί υπαίτιος γι' αυτές. Και αντιστρόφως, κατ' εφαρμογήν της αρχής «casus sentit dominus», μόνη η πρόκληση της ζημίας δεν είναι επαρκής λόγος να καταλογισθεί στο δράστη καθώς απαιτείται η ενέργειά του να είναι απότοκος αξιόμιπτης συμπεριφοράς του, ενόσω η τυχαία ζημία, εκείνη δηλ. που δεν μπορεί να αποδοθεί σε υπαιτιότητα κάποιου προσώπου, βαρύνει τελικά εκείνον που την υπέστη. Ωστόσο, Βλ. Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», 2014, εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα- Θεσσαλονίκη, σελ. 155

⁵¹ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.203-204

οδηγίας σχετικής με το ζήτημα της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων⁵². Το επόμενο σχέδιο Οδηγίας κατατέθηκε 1979 από την Επιτροπή με ευνοϊκότερους όρους για τους παραγωγούς σε σχέση με το παρελθόν. Και αυτό γιατί η Οδηγία της ΕΟΚ αποτελεί δημιούργημα μιας περιόδου που οι ευρωπαϊκές βιομηχανικές χώρες αναπτύσσονται και αποτελούν ευνοϊκό έδαφος για την δημιουργία της ιδέας της προστασίας του καταναλωτή⁵³. Κατά συνέπεια, μετά από έξι χρόνια διασκέψεων⁵⁴, στις 25 Ιουλίου του 1985, εκδόθηκε από το Συμβούλιο των Υπουργών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και έγινε γνωστή στα κράτη μέλη της ΕΟΚ 30 Ιουλίου του ίδιου έτους, η Οδηγία 85/374/ΕΟΚ «για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων»⁵⁵. Έννομη βάση της οδηγίας ήταν το άρθρο 100 της Συνθήκης (πλέον άρθρο 115 ΣΛΕΕ)⁵⁶.

Η θέσπιση της εν λόγω οδηγίας αποτελεί ένα συμβιβασμό αντικρουόμενων συμφερόντων και πεποιθήσεων που επικρατούσαν στα κράτη μέλη της ΕΟΚ⁵⁷ ο οποίος εκφράζεται με την καθιέρωση της αντικειμενικής ευθύνης των παραγωγών για ζημιές των καταναλωτών σε ελαττωματικά-ανασφαλή προϊόντα, πράγμα που σημαίνει ότι ο παραγωγός ευθύνεται ανεξαρτήτως υπαιτιότητας⁵⁸. Ωστόσο, επειδή η οδηγία ήταν το αποτέλεσμα «συμβιβασμού», προβλέπονται και κάποιες δυνατότητες απαλλαγής του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, υπό αυστηρές, πάντως, προϋποθέσεις.

Τέλος, θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, η Οδηγία είναι πλήρους εναρμόνισης ως προς τα ζητήματα που ρυθμίζει. Κάποιες παρεκκλίσεις τις οποίες ρητά επιτρέπει η Οδηγία και κάποιες παραπομπές στα εθνικά δίκαια είναι αυστηρά περιορισμένες και πολύ συγκεκριμένες⁵⁹.

⁵² Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ.39

⁵³ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.204

⁵⁴ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ.39

⁵⁵ Σιανιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», Αρμενόπουλος 1989, τόμος Α, τεύχ.6, σελ. 593

⁵⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.162

⁵⁷ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.204

⁵⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.161

⁵⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.170

1.2 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Οι λόγοι που οδήγησαν στη ρύθμιση της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο αφορούν δυο ζητήματα. Αφενός πρόκειται για την ανάγκη προστασίας των καταναλωτών και αφετέρου για την εναρμόνιση των δικαιών των κρατών μελών στο εν λόγω ζήτημα, και συγκεκριμένα για τις ζημιές οι οποίες προκαλούνται εξαιτίας του ελαττώματος που φέρουν τα προϊόντα του παραγωγού⁶⁰. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται και στο προοίμιο της Οδηγίας, η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών για τέτοια θέματα θεωρείται απαραίτητη για να αποφευχθεί ο κίνδυνος νόθευσης του ανταγωνισμού και επηρεασμού τη ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών εντός της κοινής αγοράς καθώς και πρόκλησης διαφορών στο επίπεδο προστασίας του καταναλωτή. Η συγκεκριμένη ρύθμιση εξηγείται από το γεγονός ότι την εποχή που συντάχθηκε η Οδηγία, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα είχαν περιορισμένη νομοθετική αρμοδιότητα στο πεδίο προστασίας των καταναλωτών, που σύμφωνα με την Οδηγία επιτρεπόταν στο επίπεδο εκείνο που συνδράμει στην εγκαθίδρυση και λειτουργία της κοινής αγοράς⁶¹.

Επομένως, βασικός στόχος της κοινοτικής οδηγίας ήταν πρωτίστως η διασφάλιση κοινών συνθηκών ανταγωνισμού και ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων στα πλαίσια της ΕΟΚ, διότι μέχρι τότε οι διαφορετικές νομοθετικές ρυθμίσεις του ζητήματος της ευθύνης του παραγωγού στα κράτη μέλη της κοινότητας επέφεραν και διαφορετικές επιβαρύνσεις του κόστους παραγωγής των αγαθών⁶². Έπειτα, επιδιώκεται η βελτίωση της προστασίας του καταναλωτή που ζημιώνεται από το ελαττωματικό αγαθό. Σκοπός είναι η δημιουργία μιας ισότιμης⁶³ και αποτελεσματικής προστασίας εντός μιας «κοινής αγοράς καταναλωτών⁶⁴». Εν συνεχεία, τελικός σκοπός της οδηγίας ήταν η ενίσχυση ασφάλειας δικαίου προς όφελος των παραγωγών διότι μέχρι τότε δεν είχαν καθοριστεί οι προϋποθέσεις και το εύρος ευθύνης τους, πράγμα που επέφερε «δυσμενείς επιπτώσεις στα ασφάλιστρα που καταβάλλουν για ασφάλιση ευθύνης»⁶⁵.

⁶⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.162

⁶¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 163

⁶² Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.204

⁶³ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 163

⁶⁴ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.204

⁶⁵ Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ. 204

Με τη θέσπιση της συγκεκριμένης Οδηγίας δεν επιδιώκεται η αντικατάσταση του δικαίου των κρατών μελών της ευρωπαϊκής κοινότητας. Ειδικότερα, στο άρθρο 13 προβλέπεται ότι, ανάλογα με τη νομοθεσία του εκάστοτε κράτους μέλους, αυτός που ζημιώθηκε «μπορεί να έχει δικαίωμα επανόρθωσης»⁶⁶ βάσει συμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης ή βάσει ειδικού καθεστώτος ευθύνης που μπορεί να ισχύει τη στιγμή κοινοποίησης της Οδηγίας. Αυτό σημαίνει ότι το εθνικό δίκαιο εφαρμόζεται παράλληλα ή συμπληρωματικά με τις αντίστοιχες επιταγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, χωρίς όμως να επιτρέπεται στα κράτη μέλη το καθεστώς ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων να είναι διαφορετικό από αυτό που προβλέπει η Οδηγία⁶⁷. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη επεβλήθη από τον κοινοτικό νομοθέτη έπειτα από στάθμιση συμφερόντων⁶⁸ τα οποία αφορούν την εξασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού, τη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών εντός της ενιαίας αγοράς, την προστασία των καταναλωτών που προαναφέρθηκε καθώς και τη μέριμνα για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης⁶⁹.

⁶⁶Σινανιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», ό.π., Αρμενόπουλος 1989, σελ. 593

⁶⁷Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., «Ζητήματα ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα : αξίωση χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης, επικουρική ευθύνη προμηθευτή, ευθύνη εισαγωγέα», ό.π., Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2006, σελ.179

⁶⁸Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., «Ζητήματα ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα : αξίωση χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης, επικουρική ευθύνη προμηθευτή, ευθύνη εισαγωγέα», ό.π., Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2006, σελ.179

⁶⁹Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., «Ζητήματα ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα : αξίωση χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης, επικουρική ευθύνη προμηθευτή, ευθύνη εισαγωγέα», ό.π., Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2006, σελ.178

1.3 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Η καινοτομία της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ είναι η καθιέρωση της ευθύνης του παραγωγού ανεξαρτήτως υπαιτιότητας. Όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε το σύστημα αντικειμενικής ευθύνης του παραγωγού για ζημίες που επήλθαν από ελαττωματικά προϊόντα, τη στιγμή που στα εθνικά δίκαια των κρατών μελών ίσχυε η αρχή της υπαιτιότητας τόσο γενικά όσο και για τέτοιου είδους ζημίες.

Αρχικά, στο άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας θεσπίζονται τρεις προϋποθέσεις για τη δημιουργία ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικού προϊόντος, καθώς όπως ορίζεται «ο παραγωγός ευθύνεται για κάθε ζημία που οφείλεται σε ελάττωμα του προϊόντος του». Συνεπώς, για την εφαρμογή του άρθρου αυτού απαιτείται να υπάρχει ελάττωμα στο προϊόν, να προκληθεί ζημία και τέλος να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του ελαττώματος του προϊόντος και της ζημίας που υπέστη κάποιος.

Εν συνεχεία, στο άρθρο 2 δίνεται ο ορισμός της έννοιας του προϊόντος. Πιο συγκεκριμένα, ορίζεται ότι «προϊόν θεωρείται κάθε κινητό, ακόμα και αν είναι ενσωματωμένο σε άλλο κινητό πράγμα ή και σε ακίνητο». Αξίζει να επισημανθεί ότι το άρθρο 15 παρ. 1 περ. α' της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ παρείχε στα κράτη-μέλη τη διακριτική ευχέρεια να εξαιρέσουν από την έννοια του προϊόντος «τις πρώτες ύλες γεωργίας και τα προϊόντα κτηνίου», άρθρο όμως που κατάργησε η μεταγενέστερη Οδηγία 1999/34/ΕΚ (στον απόηχο της ασθένειας της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών). Στο αρχικό κείμενο της Οδηγίας εξαιρούνταν τα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα⁷⁰. Έτσι, στην έννοια του προϊόντος υπάγονται και τα ζώα καθώς επίσης και οι πρώτες ύλες γεωργίας (φρούτα, λαχανικά) και τα προϊόντα κτηνοτροφίας (κρέας, γάλα, αυγά), κτηνίου, αλιείας, μελισσοκομίας κ.λπ. Καθώς στη σύγχρονη αγροτική παραγωγή χρησιμοποιούνται κατά κόρον παντός είδους λιπάσματα, φυτοφάρμακα, κ.ο.κ. οι κίνδυνοι βλάβης της υγείας των καταναλωτών είναι ολοφάνερα και επομένως η χρησιμότητα της ρύθμισης της ευθύνης των παραγωγών αυτών ως αντικειμενικής, μεγάλη⁷¹.

Σύμφωνα με τη θεωρία προϊόν θεωρείται και ο ηλεκτρισμός. Έπειτα, προβλέπεται ότι σε περίπτωση που κάποιο κράτος μέλος θεωρήσει ότι περιορίζεται αδικαιολόγητα η προστασία του καταναλωτή λόγω του αποκλεισμού γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών προϊόντων καθώς και προϊόντων κτηνίου δύναται να εντάξει στην εθνική του νομοθεσία την ευθύνη του κατασκευαστή και για τα ανωτέρω προϊόντα που αποκλείει το άρθρο 2, όπως ορίζεται σχετικά στο άρθρο 15 παρ.1 στοιχ.α.⁷². Μάλιστα, στο προοίμιο της Οδηγίας αναφέρεται ότι η ευθύνη αφορά μόνο τα κινητά αγαθά που αποτελούν αντικείμενο βιομηχανικής παραγωγής. Κατά συνέπεια, προκύπτει ότι «τα

⁷⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 177

⁷¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 176

⁷² Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ.44

προϊόντα πρέπει να παράγονται βιομηχανικά»⁷³, ενώ δεν αποσαφηνίζεται αν και ο βιοτέχνης ευθύνεται όπως και ο κατασκευαστής ελαττωματικών προϊόντων, πράγμα που όμως γίνεται αποδεκτό στη θεωρία καθώς το σχέδιο της Οδηγίας που κατατέθηκε το 1979 δεν τροποποιήθηκε ως προς αυτό το ζήτημα⁷⁴.

Έπειτα, η χρήση της έννοιας «κάθε κινητό» στην Οδηγία δίνει τη δυνατότητα για περαιτέρω διασταλτική ερμηνεία και την ένταξη σε αυτήν κάθε κινητού πράγματος που ενδέχεται να αποτελέσει αντικείμενο οικονομικής συναλλαγής⁷⁵. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία το αέριο, το αίμα που παρέχεται από τις τράπεζες αίματος, καθώς επίσης και τα προϊόντα που εκπέμπουν ακτινοβολία, με εξαίρεση τις ζημίες που προκαλούνται από πυρηνικά ατυχήματα, που σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας καλύπτονται από διεθνείς συμβάσεις που επικυρώθηκαν από τα κράτη μέλη⁷⁶. Όσον αφορά τα προϊόντα τα οποία κυκλοφόρησαν στην αγορά πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος των διατάξεων που αφορούν τη συμμόρφωση των κρατών μελών στην Οδηγία, σύμφωνα με το άρθρο 17 δεν εμπίπτουν στην εφαρμογή τους. Κατά αυτό τον τρόπο ρυθμίζεται στην ευρωπαϊκή Οδηγία 85/374/ΕΟΚ η έννοια του προϊόντος.

Όπως προαναφέρθηκε, βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή της συγκεκριμένης Οδηγίας είναι η ελαττωματικότητα του προϊόντος. Πιο συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στο άρθρο 6 της Οδηγίας ελαττωματικά θεωρούνται τα προϊόντα εκείνα τα οποία δεν παρέχουν την ασφάλεια που δικαιούται κανείς να αναμένει λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων. Επίσης, επιπλέον κριτήρια για να καθοριστεί η ελαττωματική φύση του προϊόντος αποτελούν η εξωτερική του εμφάνιση, η εύλογα αναμενόμενη χρησιμοποίησή του καθώς και ο χρόνος κατά τον οποίο το προϊόν άρχισε να κυκλοφορεί. Εν προκειμένω, ο νομοθέτης θέτει μια γενική ρήτρα στην οδηγία ορίζοντας ότι ελαττωματικό θεωρείται ένα προϊόν το οποίο δε διαθέτει την αναμενόμενη ασφάλεια για την υγεία και την περιουσία του χρήστη⁷⁷, πράγμα που σημαίνει ότι λαμβάνεται υπόψη η αντίληψη του μέσου και ενημερωμένου καταναλωτή.

Με αυτό τον τρόπο ο δικαστής που θα την εφαρμόσει έχει τη δυνατότητα να κάνει τη διάταξη πιο συγκεκριμένη. Αυτό σημαίνει ότι η αναμενόμενη, από τον χρήστη, ασφάλεια του αγαθού αφορά την προφύλαξή του από κινδύνους, την οποία θα

⁷³Σινανιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», ό.π., Αρμενόπουλος 1989, σελ.594

⁷⁴Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ.44

⁷⁵Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ.44

⁷⁶Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ.45

⁷⁷Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ.45

κρίνουν τα δικαστήρια ότι χρήζει στην εκάστοτε περίπτωση⁷⁸. Όμως το γεγονός αυτό παρέχει τη δυνατότητα στον εθνικό δικαστή του κάθε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ερμηνεύσει την οδηγία με διαφορετικό τρόπο και κατά συνέπεια να καταλήξει σε διαφορετική εκτίμηση του τί δικαιούται να αναμένει ο καταναλωτής σχετικά με την ασφάλεια του προϊόντος, πράγμα που σημαίνει ότι σε κάθε εθνικό δίκαιο θα αποδίδεται διαφορετικά η ύπαρξη ελαττώματος και η επερχόμενη ευθύνη του παραγωγού⁷⁹. Η εν λόγω διαδικασία αντίκειται στον σκοπό εφαρμογής των οδηγιών που είναι η εναρμόνιση των νομοθεσιών.

Παράλληλα, όσον αφορά την έννοια της «ασφάλειας που δικαιούται να αναμένει ο καταναλωτής», έχει ασκηθεί κριτική σχετικά με το αν θα πρέπει να εκτιμάται ή όχι το επιστημονικό και τεχνολογικό επίπεδο που υφίστατο την χρονική περίοδο που το προϊόν τέθηκε σε κυκλοφορία. Ως προς αυτό το κριτήριο, υποστηρίχθηκε η άποψη ότι η σημασία του είναι καθοριστική, καθώς ο παραγωγός δύναται να γνωρίζει τις νομικές του υποχρεώσεις⁸⁰. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η παραγωγή ενός φαρμάκου με σοβαρές παρενέργειες όπως ο καρκίνος, οι οποίες όμως κατά την παρασκευή του δεν είναι γνωστές στον παραγωγό. Εν προκειμένω, το προϊόν θα θεωρηθεί ελαττωματικό βάσει του άρθρου 6 παρ.1 της οδηγίας και ο κατασκευαστής θα υπέχει ευθύνη διότι όταν αυτό διοχετεύθηκε στην αγορά δεν παρείχε την αναμενόμενη ασφάλεια στους χρήστες του⁸¹.

Επίσης, η ασφάλεια του παρεχόμενου προϊόντος κρίνεται τόσο από την «παρουσίαση του προϊόντος»⁸² στον καταναλωτή, δηλαδή την προβολή του προς το καταναλωτικό κοινό. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την παρουσίαση του προϊόντος σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η διαφήμιση που επιλέγει ο παραγωγός για να το προωθήσει. Μέσω αυτής ο καταναλωτής επηρεάζεται για τη χρήση του προϊόντος, γεγονός που εντείνεται από τον καταϊγισμό πληροφοριών που αυτή παρέχει λόγω της συνεχούς προβολής της στα μέσα μαζικής ενημέρωσης⁸³. Κατά αυτό τον τρόπο το καταναλωτικό κοινό αποκτά νέες προσδοκίες και απαιτήσεις για το διαφημιζόμενο προϊόν πράγμα που του ελαττώνει την προσοχή που απαιτείται για την εξακρίβωση της ασφάλειας του προϊόντος. Αντίστοιχα προβλήματα σχετικά με την ασφάλεια του προϊόντος ανακύπτουν από τις οδηγίες χρήσης οι οποίες ενίοτε είναι λανθασμένες ή ανεπαρκείς και δυσνόητες, καθώς η ορολογία που χρησιμοποιούν δεν γίνεται εύκολα

⁷⁸ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ.45

⁷⁹ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», , ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα,1989,σελ.45

⁸⁰ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ.48

⁸¹ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 48

⁸² Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 46

⁸³ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 46

κατανοητή στους καταναλωτές⁸⁴. Επίσης, είναι σημαντικό στις οδηγίες χρήσης να γίνεται αναφορά σε τυχόν κινδύνους που μπορεί να ανακύψουν κατά τη χρήση ενός προϊόντος, διαφορετικά αυτό θεωρείται ελαττωματικό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση ενός φαρμάκου κατά τη διάρκεια της κύησης διότι μπορεί ενδεχομένως να αποβεί επικίνδυνο και να επιφέρει επιπλοκές στην εγκυμοσύνη⁸⁵. Με αυτά τα δεδομένα αποδεικνύεται ότι η παρουσίαση του προϊόντος επηρεάζει την αναμενόμενη ασφάλειά του.

Όμως, πέραν τούτου η αναμενόμενη ασφάλεια ενός προϊόντος από τον καταναλωτή κρίνεται και από τη χρησιμοποίησή του. Στο άρθρο 6 της οδηγίας παρ.1 στοιχ. β, γίνεται αναφορά στην «ευλόγως αναμενόμενη χρησιμοποίηση του προϊόντος». Σύμφωνα με τη θεωρία, έχει κριθεί ότι στην οδηγία γίνεται αναφορά στην κανονική χρησιμοποίηση του προϊόντος, δηλαδή σε αυτή στην οποία μπορεί κανείς να υπολογίζει⁸⁶. Όσον αφορά την έκταση της έννοιας της χρησιμοποίησης του προϊόντος αυτή καθορίζεται από τα εθνικά δικαστήρια και μπορεί να εκτιμηθεί διαφορετικά από τον εκάστοτε εθνικό δικαστή, καθώς η ευρωπαϊκή οδηγία διευκρινίζει μόνο ότι η ασφάλεια που δικαιούται να αναμένει ο χρήστης «εκτιμάται, αφού αποκλεισθεί κάθε καταχρηστική χρήση του προϊόντος που μπορεί να θεωρηθεί ως παράλογη υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις». Κατά αυτόν τρόπο καθορίζεται η αναμενόμενη ασφάλεια από τη χρησιμοποίηση του προϊόντος.

Έπειτα, στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 6 της οδηγίας ορίζεται ότι ένα προϊόν δεν μπορεί να θεωρηθεί ελαττωματικό μόνο επειδή εκ των υστέρων τέθηκε σε κυκλοφορία ένα άλλο τελειότερο. Αυτό σημαίνει ότι η τεχνολογική εξέλιξη δεν καθιστά ένα προϊόν, που κατασκευάστηκε πριν από αυτήν, ελαττωματικό⁸⁷. Άλλωστε το συμπέρασμα αυτό συνάγεται και από το πρώτο εδάφιο του άρθρου 6, το οποίο αναφέρει τον χρόνο κυκλοφορίας του προϊόντος για την εκτίμηση της ελαττωματικότητάς του παράλληλα με άλλα στοιχεία⁸⁸. Πρόκειται για τους «κινδύνους επιστημονικής εξέλιξης», ή, «κινδύνους ανάπτυξης» (“development risks”, “risques de developments”, “Entwicklungerisiken”). Ο λόγος απαλλαγής των κινδύνων αυτών έχει αποτελέσει το αντικείμενο οξυτάτης κριτικής και ατέρμονες

⁸⁴ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 47

⁸⁵ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 47

⁸⁶ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 47

⁸⁷ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 48

⁸⁸ Σινανιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», ό.π., Αρμενόπουλος 1989, σελ.594

συζητήσεις καθώς θεωρήθηκε ότι «υποκειμενικοποιεί» εν τέλει την ευθύνη του παραγωγού ενόσω θέτει και πολλά ερμηνευτικά ζητήματα^{89, 90}.

Η δεύτερη προϋπόθεση για την εφαρμογή της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ είναι η πρόκληση ζημίας. Η συγκεκριμένη έννοια εξειδικεύεται στο άρθρο 9 εδ.1 στοιχ. α' και όπως ορίζεται αυτή υφίσταται όταν επέλθει θάνατος ή σωματική βλάβη ενός ατόμου από το ελαττωματικό προϊόν. Βασικός λόγος που υφίσταται ευθύνη του παραγωγού είναι «η προσβολή της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας ενός ανθρώπου από το ελαττωματικό προϊόν»^{91, 92}. Στην πρόκληση ζημίας συγκαταλέγεται και η πρόκληση υλικής ζημίας κατά το άρθρο 9 εδ.1 στοιχ. β που αφορά την καταστροφή ή βλάβη ενός περιουσιακού στοιχείου μόνο με την προϋπόθεση ότι αυτό προορίζεται για ιδιωτική χρήση ή κατανάλωση και χρησιμοποιήθηκε όντως για αυτό τον σκοπό, όπως ορίζει η σχετική ευρωπαϊκή οδηγία. Εν προκειμένω, η ζημία αποκαθίσταται μόνο όταν υπερβαίνει το ποσό των 500 ευρωπαϊκών νομισματικών μονάδων (ΕCΥ-πλέον Ευρώ) και επέρχεται σε οποιοδήποτε άλλο περιουσιακό στοιχείο και όχι στο ίδιο το ελαττωματικό προϊόν.

Επιπρόσθετα, ως προς το κατώτατο όριο που τίθεται για το κόστος της ζημίας ώστε να θεμελιωθεί η απαίτηση για αποζημίωση έχει υποστηριχθεί από τη θεωρία η άποψη ότι αυτό προβλέπεται με σκοπό να αποφευχθεί η υπερβολική αύξηση του αριθμού των δικών⁹³. Όσον αφορά την παροχή αξίωσης αποζημίωσης κατά του παραγωγού η 85/374/ΕΟΚ Οδηγία την αποκλείει όταν η ζημία επέρχεται στο ίδιο το ελαττωματικό προϊόν με τη λογική ότι ο αγοραστής, σε περίπτωση που το προϊόν διαθέτει ελαττώματα που περιορίζουν τη χρησιμότητά του, δύναται να στραφεί κατά του πωλητή βάσει των περί πώλησεως διατάξεων των εθνικών νομοθεσιών (στη χώρα μας βάσει των άρθρων 534 επ. του ΑΚ)⁹⁴. Έπειτα, η οδηγία δεν προβλέπει αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης διότι όπως αναφέρεται στο εδ.2 του άρθρου 9 οι διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών περί ικανοποίησης λόγω μη υλικών ζημιών δε τίγονται, οπότε ο ζημιωθείς δύναται να προβάλει σχετική αξίωση βάσει των διατάξεων του εθνικού

⁸⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 200.

⁹⁰ Η Οδηγία πάντως, παρείχε τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη-μέλη να μην ενσωματώσουν τον λόγο αυτόν απαλλαγής στα εθνικά τους δίκαια. Βλ. Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», 2014, εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα- Θεσσαλονίκη, σελ. 200

⁹¹ Σκοπός του περιορισμού αυτού, είναι σύμφωνα με το προοίμιο της Οδηγίας η αποφυγή της υπερβολικής αύξησης των δικαστικών διαφορών. Μάλιστα, παρά το γεγονός ότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν παρείχε στα κράτη-μέλη σχετική διακριτική ευχέρεια, ο έλληνας νομοθέτης, στο πλαίσιο της προσπάθειάς του να παράσχει υψηλότερο επίπεδο προστασίας στους έλληνες καταναλωτές, δεν είχε περιλάβει στο αρχικό κείμενο του Ν 2251/94 τον περιορισμό αυτόν. Όμως, η καταδίκη της χώρας μας από το ΔΕΚ (πλέον ΔΕΕ) οδήγησε στη συμμόρφωσή μας προς την απόφασή του και στην ενσωμάτωση του περιορισμού αυτού των 500€ στην ΚΥΑ Ζ1-659/2002, περιορισμός που περιελήφθη βεβαίως και στο Ν 3587/07. Βλ. Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», 2014, εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα- Θεσσαλονίκη, σελ. 191.

⁹² Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 48

⁹³ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 49

⁹⁴ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 49

δικαίου. Παράλληλα, όσον αφορά τις ζημίες πραγμάτων ορθότερο θα ήταν η αποζημίωση να καλύπτει τις άμεσες ζημίες, δηλαδή τα έξοδα για την επιδιόρθωση του περιουσιακού στοιχείου ή το χρηματικό ποσό της αξίας του για την απόκτηση καινούριου σε περίπτωση που αυτό καταστράφηκε⁹⁵. Εν προκειμένω, για τον υπολογισμό της ζημίας, η 85/374/ΕΟΚ Οδηγία δεν περιέχει σχετική ρύθμιση και κατά συνέπεια ο ζημιωθείς θα στραφεί στην χρήση των γενικών αρχών του εθνικού του δικαίου.

Εν συνεχεία, βασική ρύθμιση της οδηγίας αποτελεί ο ορισμός και η περιγραφή της έννοιας του παραγωγού στο άρθρο 3. Πιο συγκεκριμένα, κατά την παρ. 1 της οδηγίας στην έννοια του παραγωγού εντάσσονται όχι μόνο ο κατασκευαστής του τελικού προϊόντος αλλά και ο παραγωγός κάθε πρώτης ύλης ή ο κατασκευαστής ενός συστατικού καθώς επίσης και ο οιονεί παραγωγός, ήτοι αυτός που εμφανίζεται ως παραγωγός επιθέτοντας πάνω στο προϊόν το όνομα, την επωνυμία, το σήμα του ή κάθε άλλο διακριτικό του γνώρισμα. Από τα δεδομένα της παρ.1 του άρθρου 3 προκύπτει ότι «παραγωγός» θεωρείται κάθε επιχείρηση και κάθε άτομο στα πλαίσια του επαγγέλματος του οποίου κατασκευάζεται ένα προϊόν με απώτερο στόχο την διάθεσή του στην αγορά και μέσω του οποίου διατίθεται στην αγορά⁹⁶. Συνεπώς, στην έννοια του παραγωγού υπάγονται όλοι όσοι με τον τρόπο τους συνδράμουν στα διάφορα στάδια επεξεργασίας του προϊόντος. Επιπλέον, η ρύθμιση σύμφωνα με την οποία παραγωγός θεωρείται κάθε πρόσωπο που επιθέτει το όνομά του ή την επωνυμία του ή διακριτικά του γνωρίσματα πάνω στο προϊόν, αφορά κυρίως τα πολυκαταστήματα τα οποία προμηθεύονται τα προϊόντα τους από μικρότερους παραγωγούς και εν συνεχεία τα διαθέτουν στην αγορά δίνοντας δικά τους διακριτικά γνωρίσματα⁹⁷.

Έπειτα, σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, στην έννοια του παραγωγού περιλαμβάνεται όποιος εισάγει προϊόντα στην Κοινότητα, πλέον Ευρωπαϊκή Ένωση, με σκοπό την πώληση, εκμίσθωση, leasing, ή άλλης μορφής διάθεση στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη αφορά τον εισαγωγέα, δηλαδή το άτομο εκείνο που εισάγει ένα προϊόν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τρίτη χώρα. Έχει κριθεί από τη θεωρία ότι προκειμένου να αποφευχθούν εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε οι συντάκτες της οδηγίας κατέληξαν στη σχετική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η ευθύνη βαραίνει μόνο αυτόν που εισάγει το προϊόν σε χώρα της Ένωσης από τρίτη χώρα και όχι από άλλη χώρα που ανήκει στην Ε.Ε⁹⁸.

⁹⁵ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π, Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 50

⁹⁶ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π, Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 51

⁹⁷ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π, Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 52

⁹⁸ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π, Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 52

Εν συνεχεία, στην παρ.3 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι ευθύνη παραγωγού δύναται να έχει και ο προμηθευτής- έμπορος του προϊόντος. Αυτό βέβαια ισχύει στην περίπτωση που δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί η ταυτότητα του παραγωγού. Σε αυτή την περίπτωση ο προμηθευτής μπορεί να απαλλαγεί από την ευθύνη αν σε εύλογο χρονικό διάστημα ενημερώσει τον ζημιωθέντα για την ταυτότητα του προσώπου από το οποίο ο ίδιος προμηθεύτηκε το προϊόν. Επίσης, ο προμηθευτής ευθύνεται σε περίπτωση που διαθέτει εισαγόμενα προϊόντα και δεν είναι γνωστή η ταυτότητα του εισαγωγέα. Η εν λόγω ρύθμιση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την προστασία του καταναλωτή διότι του παρέχεται η δυνατότητα να στραφεί εναντίον κάποιου υπεύθυνου στο εσωτερικό της χώρας⁹⁹.

Έπειτα, σημαντική ρύθμιση είναι αυτή του άρθρου 4 όπου θεμελιώνεται το βάρος της απόδειξης. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτό το άρθρο θεμελιώνεται η υποχρέωση του ζημιωθέντος να αποδείξει τη ζημία, το ελάττωμα του προϊόντος, καθώς και τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ ελαττώματος και ζημίας. Εν προκειμένω, ο ζημιωθείς αδυνατεί ορισμένες φορές να αποδείξει αυτές τις τρεις προϋποθέσεις¹⁰⁰ και κυρίως το ελάττωμα του προϊόντος διότι δεν είναι γνώστης της διαδικασίας παραγωγής¹⁰¹. Για να αποφευχθούν τέτοιου είδους συνέπειες που φέρνουν σε δύσκολη θέση τον καταναλωτή, σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες θεσπίστηκε η αντιστροφή του βάρους της απόδειξης με τη λογική ότι ο παραγωγός οφείλει να αποδείξει ότι δεν τον βαρύνει η υπαιτιότητα, η οποία βρίσκεται στη δική του σφαίρα δράσης¹⁰².

Ακόμα, βασική ρύθμιση της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ αποτελεί η πρόβλεψη απαλλακτικών λόγων της αστικής ευθύνης του παραγωγού στο άρθρο 7 της σχετικής οδηγίας. Ειδικότερα, ορίζεται ότι για να απαλλαγεί ο παραγωγός από την ευθύνη οφείλει να αποδείξει ή ότι δεν έθεσε το προϊόν σε κυκλοφορία (στοιχ. α του άρθρου), ή ότι λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων είναι πιθανόν, να μην υπήρχε το ελάττωμα κατά τον χρόνο θέσεως του προϊόντος σε κυκλοφορία(στοιχ. β του ίδιου άρθρου). Η πρώτη ρύθμιση αφορά την περίπτωση κατά την οποία ένα προϊόν διοχετεύθηκε στην αγορά εν αγνοία ή παρά τη θέληση του παραγωγού, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση που αυτό εκλάπη¹⁰³. Εν συνεχεία, η δεύτερη ρύθμιση προβλέπεται με σκοπό να απαλλάξει τον παραγωγό από την ευθύνη όταν ένα προϊόν προκάλεσε ζημία έπειτα από μεγάλο χρονικό διάστημα από τη στιγμή που τέθηκε σε κυκλοφορία, λόγω ελαττώματος που προκλήθηκε είτε εξαιτίας ακατάλληλης μεταχείρισης του προϊόντος κατά τη μεταφορά του είτε από τη συμπεριφορά του

⁹⁹ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 52

¹⁰⁰ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 60

¹⁰¹ Σιναιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», ό.π., Αρμενόπουλος 1989, σελ.594

¹⁰² Σιναιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», ό.π., Αρμενόπουλος 1989, σελ.594

¹⁰³ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 58

καταναλωτή και ζημιωθέντος¹⁰⁴. Σε αυτή την περίπτωση μάλιστα έχει κριθεί σύμφωνα με τη θεωρία, ότι ο παραγωγός έχει το βάρος της απόδειξης του γεγονότος ότι το ελάττωμα δεν υπήρχε από την αρχή. Αυτό το συμπέρασμα οφείλεται κατά κύριο λόγο στους ελέγχους που διενεργούνται στα προϊόντα από την επιχείρηση, πριν διοχετευθούν αυτά στην αγορά¹⁰⁵.

Επίσης, σύμφωνα με το στοιχ. γ' του ίδιου άρθρου ο παραγωγός δεν ευθύνεται αν αποδείξει ότι δεν κατασκεύασε το προϊόν με σκοπό την πώληση ή άλλης μορφής διάθεση με οικονομικό σκοπό ούτε αν το κατασκεύασε ή το διέθεσε στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Σε αυτή την περίπτωση για να απαλλαγεί ο παραγωγός από την ευθύνη οφείλει να αποδείξει ότι το προϊόν κατασκευάστηκε για ιδιωτική χρήση και για την κάλυψη των προσωπικών του αναγκών και όχι στα πλαίσια άσκησης του επαγγέλματός του¹⁰⁶.

Επιπρόσθετα, στο ίδιο άρθρο στο στοιχ. δ' ορίζεται ότι δύναται ο παραγωγός να απαλλαγεί από την ευθύνη στην περίπτωση εκείνη που αποδείξει ότι το ελάττωμα που διαθέτει το προϊόν οφείλεται στο γεγονός ότι αυτό κατασκευάστηκε σύμφωνα με αναγκαστικούς κανόνες δικαίου που θέσπισε δημόσια αρχή¹⁰⁷. Αυτό σημαίνει ότι το ελάττωμα προκλήθηκε εξαιτίας της προσαρμογής του παραγωγού σε αυτούς τους κανόνες¹⁰⁸. Εν προκειμένω, ο παραγωγός πρέπει να αποδείξει ότι μεταξύ αυτών των δύο, δηλαδή του ελαττώματος που υπάρχει στο προϊόν και της συμμόρφωσης στους υποχρεωτικούς κανόνες δικαίου υπάρχει αιτιώδης συνάφεια¹⁰⁹ και αυτό διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο όταν υπάρχει σχετική νομοθεσία για τη σύσταση των προϊόντων και συγκεκριμένα για τα συστατικά που επιτρέπεται ή απαγορεύεται να προστεθούν σε κάποια προϊόντα όπως για παράδειγμα τα συντηρητικά στα τρόφιμα¹¹⁰.

Έπειτα, η σπουδαιότερη περίπτωση απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη ρυθμίζεται το στοιχ. ε του άρθρου 7. Όπως ορίζεται στη συγκεκριμένη διάταξη ο παραγωγός απαλλάσσεται από την ευθύνη αν αποδείξει ότι το επίπεδο επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων που υφίστατο κατά τη χρονική περίοδο που το ελαττωματικό

¹⁰⁴ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 58

¹⁰⁵ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ. 58

¹⁰⁶ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 59

¹⁰⁷ Σινανιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», ό.π., Αρμενόπουλος 1989, σελ. 594

¹⁰⁸ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ.59

¹⁰⁹ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ.59

¹¹⁰ Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989,σελ.59

προϊόν τέθηκε σε κυκλοφορία δεν επέτρεπε τη διαπίστωση του ελαττώματος¹¹¹, δεν υπήρχε δηλαδή η σχετική δυνατότητα. Έχει κριθεί από τη θεωρία ότι ο παραγωγός επωμίζεται το βάρος της απόδειξης στην περίπτωση εκείνη που υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με τη χρονική περίοδο κατά την οποία το επίπεδο των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων δεν παρείχε τη δυνατότητα διαπίστωσης του ελαττώματος, δηλαδή πριν ή μετά την κυκλοφορία του προϊόντος στην αγορά¹¹².

Τέλος, στην περίπτωση κατασκευής συστατικού, όπως ορίζεται στο στοιχ. στ του άρθρου 7, ο παραγωγός δεν ευθύνεται εάν το ελάττωμα δύναται να αποδοθεί στη σχεδίαση, δηλαδή στη σύνθεση, του προϊόντος στο οποίο το συστατικό έχει ενσωματωθεί ή στις οδηγίες του κατασκευαστή του τελικού προϊόντος¹¹³. Αυτό σημαίνει ότι λαμβάνονται περισσότερο υπόψη άλλοι παράγοντες όπως η αμέλεια που υφίστατο κατά τη διαδικασία ενσωμάτωσης του συστατικού, η χρήση συστατικών που δεν ταιριάζουν μεταξύ τους, τα λάθη στη συμπεριφορά του κατασκευαστή του τελικού προϊόντος καθώς και ιδιαιτερότητες στη σχεδίαση του τελικού προϊόντος που δεν ήταν γνωστές στον κατασκευαστή του συστατικού¹¹⁴.

¹¹¹Σινανιώτη Αριστέα, «Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Οδηγία 85/374 της ΕΟΚ», ό.π., Αρμενόπουλος 1989, σελ.594

¹¹²Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 54

¹¹³Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, , 1989,σελ.59

¹¹⁴Αλεξανδρίδου Ελίζα, «Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, 1989, σελ. 60

1.4 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Μέσα από τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη σημερινή της μορφή αναδεικνύεται και ο βασικότερος στόχος της που αφορά την ελεύθερη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών χωρίς δασμούς, απελευθερώνοντας το εμπόριο και καθιερώνοντας εν τέλει την ελεύθερη μετακίνηση παραγωγικών συντελεστών (εργασία και κεφάλαιο) με την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς το 1992. Το γεγονός αυτό που εξαλείφει τους όποιους φραγμούς υφίσταντο στο παρελθόν σχετικά με τις εμπορικές συναλλαγές σε συνδυασμό με τη εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης, διευκόλυνε τη πρόθεση και των στόχο των παραγωγών σε παγκόσμιο επίπεδο που ήταν η εξαγωγή των προϊόντων τους και η διάθεση αυτών στους εν δυνάμει καταναλωτές.

Κατά συνέπεια, η συνεχής διάθεση προϊόντων στο καταναλωτικό κοινό οδήγησε στην εμφάνιση όλο και περισσότερων περιπτώσεων προϊόντων τα οποία, εφόσον είναι ελαττωματικά, δημιουργούν ζητήματα με στοιχείο αλλοδαπότητας¹¹⁵. Σε τέτοιου είδους διαφορές από ζημίες ελαττωματικών προϊόντων που παρουσιάζουν στοιχεία αλλοδαπότητας, όπως για παράδειγμα οι δυο αντίδικοι είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικές χώρες ή το ελαττωματικό προϊόν κατασκευάστηκε στο εξωτερικό, ανακύπτουν ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας και ιδιωτικού διεθνούς δικαίου¹¹⁶. Εν προκειμένω, είναι απαραίτητο να εντοπιστεί ο κανόνας ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που θα υποδείξει το εφαρμοστέο δίκαιο¹¹⁷. Κατά συνέπεια, θα εξεταστεί αρχικά το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων σε περιπτώσεις διαφορών με στοιχείο αλλοδαπότητας, μεταξύ παραγωγών ελαττωματικών προϊόντων και καταναλωτών που ζημιώθηκαν.

1.4.1 Διεθνής δικαιοδοσία

Στο παρελθόν, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η διευκόλυνση αναγνώρισης και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις σε αυτά τα κράτη αποτελούσε αντικείμενο ρύθμισης του Κανονισμού 44/2001 του Συμβουλίου ο οποίος αποκαλείτο και Κανονισμός «Βρυξέλλες Ι» διότι αντικατέστησε τη Σύμβαση των Βρυξελλών¹¹⁸. Το περιεχόμενο του εν λόγω κανονισμού εφαρμοζόταν σε περίπτωση ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων με την προϋπόθεση ότι η συγκεκριμένη αγωγή ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού από άποψη ουσιαστικού, προσωπικού, τοπικού και χρονικού κριτηρίου¹¹⁹. Πιο συγκεκριμένα, όπως οριζόταν στο άρθρο 2 ο Κανονισμός τύγχανε εφαρμογής όταν ο εναγόμενος είχε την κατοικία

¹¹⁵Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», 2008, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 299

¹¹⁶Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 510

¹¹⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 299

¹¹⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 301

¹¹⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 302

του σε κράτος μέλος της Ε.Ε. Κατά συνέπεια, όσες φορές εφαρμοζόταν ως γενική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας η κατοικία του εναγομένου ρύθμιζε μόνο τη διεθνή δικαιοδοσία και όχι την εθνική κατά τόπο αρμοδιότητα η οποία επαφιόταν στο δίκαιο του εθνικού δικαστή¹²⁰. Ουσιαστικά δηλαδή, ο Κανονισμός διευθετούσε το ζήτημα της δικαιοδοσίας του κράτους του οποίου τα δικαστήρια θα έκριναν ορισμένη διαφορά και όχι της κατά τόπον αρμοδιότητας του δικαστηρίου του κράτους αυτού.

Έπειτα, ο ανωτέρω Κανονισμός αντικαταστάθηκε από τον 1215/2012 και το περιεχόμενο του τροποποιήθηκε. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του Κανονισμού 1215/2012, ορίζεται ότι σε περίπτωση που η έδρα του εναγομένου βρίσκεται σε κράτος μέλος της Ε.Ε διαφορετικό από αυτό όπου εγκαθίσταται ο ενάγων, τότε η αγωγή αποζημίωσης ασκείται στα δικαστήρια του τόπου όπου βρίσκεται η έδρα του εναγομένου ή, όπως συνηθίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 7 αριθ. 2 του ίδιου Κανονισμού, στα δικαστήρια του τόπου όπου έλαβε χώρα το ζημιογόνο γεγονός¹²¹. Το συγκεκριμένο άρθρο εφαρμόζεται στις ενοχές από αδικοπραξία ή οιονεί αδικοπραξία και κατά συνέπεια, όπως έχει κριθεί από τη θεωρία, η εφαρμογή του στις εξωσυμβατικές διαφορές από τις ζημίες ελαττωματικών προϊόντων είναι αδιαμφισβήτητη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το ΔΕΕ (Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης) έδωσε μια ευρεία ερμηνεία καταλαμβάνοντας κάθε απαίτηση που δεν αφορά διαφορές που προκύπτουν από σύμβαση άρα και την απαίτηση από ζημίες ελαττωματικών προϊόντων¹²².

Ως προς τη ρύθμιση του άρθρου 7 αριθ.2 περί αρμοδιότητας των δικαστηρίων του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, υπάρχει σχετική ερμηνεία του ΔΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, όπως απεφάνθη το Δικαστήριο του Λουξεμβούργου, πρόκειται αφενός για τον τόπο όπου συνέβη το γεγονός που δημιούργησε τη ζημία, δηλαδή τον τόπο παραγωγής του ελαττωματικού προϊόντος και αφετέρου για τον τόπο όπου αρχικά επήλθε η ζημία του θύματος¹²³. Η πρώτη ερμηνεία παρείχε πλεονεκτήματα όσον αφορά την απόκτηση αποδεικτικών μέσων σχετικά με το ελάττωμα του προϊόντος καθώς και τον καθορισμό της βάσης της διεθνούς δικαιοδοσίας του εν λόγω άρθρου. Έπειτα, όσον αφορά τον τόπο που επήλθε η αρχική ζημία του θύματος σύμφωνα με τη νομολογία ΔΕΕ πρόκειται για τον τόπο εκείνο όπου η αρχική ζημία επήλθε εξαιτίας της καθορισμένης χρήσης του υλικού αγαθού για τον σκοπό για τον οποίο αυτό προορίζεται¹²⁴. Το άρθρο 7 αριθ.2 του Κανονισμού δύναται να εφαρμοστεί ασχέτως αν ο εναγόμενος είναι ο φυσικός αυτουργός, δηλαδή ο παραγωγός του ελαττωματικού προϊόντος, ή αυτός που ευθύνεται για τη ζημία του θύματος όπως είναι για παράδειγμα ο εισαγωγέας¹²⁵.

¹²⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.303

¹²¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.510

¹²²Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.510

¹²³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.510

¹²⁴Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 511

¹²⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.511

Επιπρόσθετα, στο άρθρο 25 του Κανονισμού 1215/2012 ρυθμίζονται τα ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας δικαστηρίων σε περίπτωση που ο εναγόμενος έχει την έδρα του σε κράτος μέλος εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν προκειμένω, αν δεν συμφωνήθηκε παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ κράτους μέλους της Ε.Ε και φορμαίνεται η Ελλάδα, τότε η ανεύρεση του αρμόδιου δικαστηρίου βασίζεται στο ελληνικό δικονομικό διεθνές δίκαιο και συγκεκριμένα από το άρθρο 3 παρ.1 του ΚΠολΔ (Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας) με την επιφύλαξη των συμβάσεων που επικύρωσε ο Έλληνας νομοθέτης¹²⁶. Πιο συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στο εν λόγω άρθρο «στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων υπάγονται Έλληνες και αλλοδαποί, εφόσον υπάρχει αρμοδιότητα ελληνικού δικαστηρίου». Αυτό σημαίνει ότι για την διεθνή δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων εφαρμόζονται τα άρθρα 22-40 του ΚΠολΔ περί κατά τόπον αρμοδιότητας¹²⁷. Κατά συνέπεια, κατ' εφαρμογή των άρθρων 22 του κώδικα περί δωσιδικίας κατοικίας του εναγομένου και του 35 για διαφορές από αδικοπραξία, οι αγωγές για ζημίες από ελαττωματικό προϊόν, σε υποθέσεις που εμφανίζουν στοιχεία αλλοδαπότητας, εγείρονται είτε ενώπιον του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ο εναγόμενος κατά το άρθρο 22 ΚΠολΔ, είτε στο δικαστήριο του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός σύμφωνα με το άρθρο 35 ΚΠολΔ¹²⁸.

1.4.2 *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*

Στο παρελθόν, υπήρχε διχογνωμία όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι ο έλληνας δικαστής έκρινε τη διαφορά σύμφωνα με το δίκαιο που θα του υποδείκνυαν οι διατάξεις του ελληνικού ιδιωτικού διεθνούς και συγκεκριμένα το άρθρο ΑΚ 26 του Αστικού Κώδικα για ζημίες από ελαττωματικά προϊόντα που θα επέρχονταν πριν την 11 Ιανουαρίου του 2009¹²⁹. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διάταξη «οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα». Εν προκειμένω, υπήρχε πληθώρα απόψεων σχετικά με την εφαρμογή των γενικών κανόνων για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων κυρίως λόγω της διαφορετικής ερμηνείας που δόθηκε στην έννοια του «τόπου τέλεσης του αδικήματος»¹³⁰.

Πλέον οι συγκεκριμένοι προβληματισμοί έχουν εξαλειφθεί καθώς από τις 11 Ιανουαρίου του 2009 και έπειτα ο έλληνας δικαστής θα εφαρμόσει το άρθρο 5 του

¹²⁶ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.511 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 305

¹²⁷ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 305

¹²⁸ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 305 και 306

¹²⁹ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.511

¹³⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 512

Κανονισμού 864/2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές που οφείλονται σε ζημία λόγω ελαττωματικού προϊόντος, γνωστός ως «Ρώμη II»¹³¹. Ο συγκεκριμένος Κανονισμός, ο οποίος ξεκίνησε να εφαρμόζεται στις 11 Ιανουαρίου του 2009, αποτελεί μια διαδικασία εναρμόνισης σε επίπεδο ευρωπαϊκού δικαίου των κανόνων εκείνων που υποδεικνύουν το δίκαιο που πρέπει να εφαρμοστεί στις εξωσυμβατικές ενοχές¹³². Συνεπώς, για κάθε αδικοπραξία που ετελείτο από εκείνη την ημερομηνία και έπειτα εφαρμόζεται ο εν λόγω Κανονισμός ο οποίος θέτει στην έννομη τάξη των κρατών μελών της ΕΕ (εκτός από τη Δανία) ειδικό κανόνα για το δίκαιο που θα εφαρμόζεται στις περιπτώσεις ευθύνης λόγω ελαττωματικού προϊόντος¹³³. Στο άρθρο 5 του Κανονισμού 864/2007 απαριθμούνται έξι κριτήρια για την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου στην επίδικη σχέση.

Αρχικά, ορίζεται ότι αν οι δυο αντίδικοι, δηλαδή ο ζημιωθείς και ο υπόχρεος σε αποζημίωση έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην ίδια χώρα κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, η επίδικη περίπτωση διέπεται από το δίκαιο της χώρας αυτής. Αυτή η πρόβλεψη για τις εξωσυμβατικές ενοχές έχει κριθεί από τη θεωρία ότι θεσπίστηκε δίκαια και σκόπιμα κυρίως στην περίπτωση που το προϊόν αποκτήθηκε ή η ζημία επήλθε σε άλλη χώρα από αυτή της συνήθους διαμονής των διαδίκων¹³⁴.

Έπειτα, σύμφωνα με το δεύτερο κριτήριο, αν ο ζημιωθείς και ο υπόχρεος σε αποζημίωση δεν κατοικούν στην ίδια χώρα κατά τον χρόνο που επέρχεται η ζημία, τότε η συγκεκριμένη επίδικη σχέση διέπεται από το δίκαιο της χώρας όπου ο ζημιωθείς είχε τη συνήθη διαμονή του, υπό την προϋπόθεση όμως ότι το προϊόν είχε κυκλοφορήσει στην αγορά της εν λόγω χώρας¹³⁵. Με τη συγκεκριμένη ρύθμιση προστατεύεται ο ζημιωθείς χρήστης του ελαττωματικού προϊόντος διότι θα εφαρμοστεί το οικείο σε αυτόν δίκαιο της χώρας της συνήθους διαμονής του για τη διεκδίκηση της αποζημίωσής του. Παράλληλα, ο υπόχρεος σε καταβολή αποζημίωσης, σύμφωνα με τον Κανονισμό (αρ.5 παρ.1 υποπαρ.2), γνωρίζει ή υποχρεούται να γνωρίζει ότι το προϊόν κυκλοφορεί στην αγορά αυτής της χώρας και κατά συνέπεια θα εφαρμοστεί το ανάλογο δίκαιο¹³⁶.

Επιπρόσθετα, αν δεν ισχύει το προαναφερθέν κριτήριο, δηλαδή αν το αγαθό δεν κυκλοφόρησε στην αγορά της χώρας εκείνης στην οποία ο ζημιωθείς είχε τη συνήθη διαμονή του, για την αποκατάσταση των ζημιών θα εφαρμοστεί το δίκαιο της χώρας στην οποία αποκτήθηκε το προϊόν υπό την προϋπόθεση και πάλι ότι το προϊόν διετέθη στην αγορά της εν λόγω χώρας (αρ.5 παρ.1 υποπαρ.2 του Κανονισμού

¹³¹ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.511, Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, Νομικά θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου, 2015, σελ. 76 επ.

¹³² Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 318 και 319

¹³³ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.512 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 319

¹³⁴ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 513 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 320

¹³⁵ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, , ό.π., 2015, σελ. 513

¹³⁶ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 513

864/2007)¹³⁷. Κατά αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται προτεραιότητα στα συμφέροντα του υπόχρεου στην περίπτωση που η συνήθης διαμονή του δεν ταυτίζεται ούτε με αυτή του ζημιωθέντος ούτε με τον τόπο όπου διετέθη το προϊόν, δηλαδή δεν ισχύουν τα δυο πρώτα κριτήρια που αναφέρθηκαν¹³⁸.

Εν συνεχεία, όπως προκύπτει από τον ανωτέρω Κανονισμό, αν δεν ισχύει το προηγούμενο κριτήριο, δηλαδή αν το αγαθό δεν αποκτήθηκε στη χώρα όπου είχε διατεθεί, η αποκατάσταση των ζημιών θα διευθετηθεί με την εφαρμογή του δικαίου της χώρας στην οποία επήλθε η ζημία όπως ορίζεται στον Κανονισμό, υπό την προϋπόθεση ότι το προϊόν είχε διατεθεί στην αγορά αυτής της χώρας¹³⁹.

Επίσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 του Κανονισμού 864/2007, το δεύτερο το τρίτο και το τέταρτο κριτήριο δεν δύνανται να εφαρμοστούν στην περίπτωση εκείνη που ο υπαίτιος δεν μπορούσε ευλόγως να προβλέψει τη διάθεση του συγκεκριμένου προϊόντος στην αγορά ή τη διάθεση του ίδιου τύπου. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης είναι μάλλον αβέβαιη διότι θέτει ως προϋπόθεση την ανυπαίτια άγνοια του υπόχρεου ως προς την πιθανότητα να διατεθεί στην αγορά της χώρας διαμονής του ζημιωθέντος όχι μόνο το δικό του προϊόν αλλά και οποιοδήποτε άλλο ίδιου τύπου. Αλλά ακόμα και να ισχύει αυτό θα εφαρμοστεί το δίκαιο της χώρας της συνήθους διαμονής του υπόχρεου¹⁴⁰.

Συμπερασματικά, προκύπτει από την ανωτέρω ανάλυση ότι η εφαρμογή του εκάστοτε άρθρου είναι επικουρική¹⁴¹. Αυτό σημαίνει ότι κάθε κριτήριο εφαρμόζεται υπό τον όρο ότι δεν έχει προηγηθεί εφαρμογή του αμέσως προηγούμενου κριτηρίου δηλαδή για παράδειγμα το τρίτο κριτήριο θα εφαρμοστεί μόνο αν δεν εφαρμόστηκε το δεύτερο.

Παράλληλα, υπάρχει περίπτωση να μην εφαρμοστεί κανένα από τα πέντε κριτήρια που αναφέρονται στον Κανονισμό. Αυτό μπορεί να συμβεί αν, όπως αναφέρεται στο άρθρο 5 παρ.2 εδ. α', από το σύνολο των περιστάσεων προκύπτει ότι η αδικπραξία εμφανίζει προδήλως στενότερο σύνδεσμο με άλλη χώρα από εκείνη που ορίζεται στα κριτήρια¹⁴². Εν προκειμένω εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της άλλης αυτής χώρας¹⁴³. Στο δεύτερο εδάφιο προβλέπεται ότι αυτός ο στενότερος σύνδεσμος μπορεί να βασίζεται σε σχέση μεταξύ των μερών η οποία προϋπάρχει όπως είναι η σύμβαση μεταξύ υπαίτιου και ζημιωθέντος.

¹³⁷ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 513 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.320

¹³⁸ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 513

¹³⁹ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.320

¹⁴⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 514

¹⁴¹ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 514

¹⁴² Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 514

¹⁴³ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.320

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 5 του Κανονισμού 864/2007 (Ρώμη II) έχει χαρακτηριστεί από τον κοινοτικό νομοθέτη ως «ρήτρα διαφυγής», διότι κατά αυτόν τον τρόπο θεσμοθετείται ένα ευέλικτο σύνολο κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και ταυτόχρονα εξασφαλίζονται οι αρχή της δικαιοσύνης και της ασφάλειας δικαίου¹⁴⁴. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο δικαστής δύναται να χειριστεί την υπόθεση με τον κατάλληλο τρόπο παραμερίζοντας τα πέντε κριτήρια που θέτει ο κανονισμός¹⁴⁵. Συνεπώς, όπως προκύπτει από τα δεδομένα της παραγράφου δύναται να εφαρμοστεί το δίκαιο εκείνο που συνδέεται στενότερα με την υπόθεση ακόμα κι αν δεν είναι το εφαρμοστέο δίκαιο που υποδεικνύει ο γενικός κανόνας. Ως προς αυτό, το μοναδικό κριτήριο για τον *προδήλως στενότερο δεσμό* του εν λόγω δικαίου με την επίδικη σχέση, ορίζεται η προϋπάρχουσα σχέση μεταξύ των μερών η οποία πρέπει να συνδέεται στενά με την αδικοπραξία¹⁴⁶.

¹⁴⁴14^η σκέψη προοιμίου του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη II») και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 514

¹⁴⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 514

¹⁴⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 321

1.5 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΗΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΩΛΗΤΗ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και η διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών στην οποία αυτή οδήγησε κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη για σχετική ρύθμιση των δικαίων αναφορικά με την επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν στις διεθνείς συναλλακτικές σχέσεις¹⁴⁷. Καθοριστικό ρόλο για αυτή τη διαδικασία διαδραμάτισε η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων η οποία αποκαλείται Σύμβαση της Βιέννης. Πρόκειται για ένα «*διεθνές ομοιόμορφο δίκαιο, δηλαδή ένα σύνολο κανόνων ουσιαστικού δικαίου για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων*»¹⁴⁸. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης της Βιέννης, το πεδίο ρύθμισής της περιλαμβάνει, εκτός κι αν τα μέρη έχουν κάνει διαφορετική συμφωνία, όλες τις συμβάσεις πώλησης ή προμήθειας κινητών πραγμάτων, όταν κατά τον χρόνο που καταρτίστηκε η σύμβαση ο πωλητής και ο αγοραστής έχουν με αντικειμενικά διαγνωστό τρόπο την εγκατάσταση ή τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά συμβαλλόμενα κράτη που έχουν επικυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση.

Το εν λόγω κείμενο δεν κατάφερε να επιτύχει την ενοποίηση των δικαίων των κρατών που επικύρωσαν τη σύμβαση¹⁴⁹. Ο λόγος είναι ότι η ερμηνεία των διατάξεων γίνεται με διαφορετικό τρόπο από κάθε χώρα ανάλογα βέβαια και το δίκαιο από το οποίο αυτή επηρεάζεται, είτε πρόκειται για το αγγλοσαξονικό είτε για το ηπειρωτικό. Συνεπώς, αυτό το ζήτημα αντιμετωπίστηκε με τη χρήση της αυτόνομης ερμηνείας της Σύμβασης της Βιέννης, δηλαδή την προσαρμογή των ιδιαιτεροτήτων του ερμηνευτή του εκάστοτε κράτους στις «*διακεκριμένες ρυθμιστικές επιλογές και αξιολογικές σταθμίσεις της Διεθνούς Σύμβασης*»¹⁵⁰. Με αυτά τα δεδομένα, διερευνήθηκε το ζήτημα της ευθύνης του πωλητή σε αποζημίωση για τα πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης.

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο διεθνές κείμενο ο μοναδικός λόγος για τον οποίο ευθύνεται ο πωλητής είναι η αθέτηση της σύμβασης¹⁵¹. Με αυτό τον όρο νοείται οποιαδήποτε μορφή μη εκπλήρωσης ή πλημμελούς εκπλήρωσης της σύμβασης εκ

¹⁴⁷Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», Αρμενόπουλος 1999, τευχ.3, σελ. 327

¹⁴⁸Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 328

¹⁴⁹Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 334

¹⁵⁰Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.334

¹⁵¹Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 336

μέρους του πωλητή¹⁵². Μια τέτοια περίπτωση αποτελεί και η παράδοση ελαττωματικού προϊόντος στον καταναλωτή διότι εν προκειμένω, «ο πωλητής παραβιάζει τη συμβατική του υποχρέωση να παραδώσει πράγμα που ανταποκρίνεται από άποψη ποιότητας ή συσκευασίας στο συμφωνημένο ή συνήθη σκοπό χρήσης», σύμφωνα με το άρθρο 35 του κειμένου¹⁵³. Κατά συνέπεια, η ευθύνη του πωλητή για ελαττωματική παροχή λόγω μη ανταπόκρισης των κινητών πραγμάτων προς τη σύμβαση υπόκειται στην έννοια της συμβατικής παράβασης.

Έπειτα, το βάρος της απόδειξης για το ελάττωμα του προϊόντος δεν προβλέφθηκε συνειδητά από τον διεθνή νομοθέτη¹⁵⁴. Όμως όπως προκύπτει από το κείμενο της Σύμβασης, όπως αυτό διατυπώθηκε στα αγγλικά και στα γαλλικά, επιβαρύνεται ο πωλητής για την κατάσταση στην οποία παραδίδεται το προϊόν και τα ελαττώματα που γίνονται αντιληπτά εκ των υστέρων¹⁵⁵. Αυτό άλλωστε προβλέπεται στο πλαίσιο της συμβατικής ευθύνης. Εντούτοις, ο διεθνής νομοθέτης στα άρθρα 38 και 39 του κειμένου της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων ορίζει για την ευθύνη του πωλητή ελαττωματικού προϊόντος πρόσθετες προϋποθέσεις που εξαρτώνται από τη συμπεριφορά του αγοραστή¹⁵⁶. Ειδικότερα, όπως προβλέπεται στα συγκεκριμένα άρθρα, ο αγοραστής υποχρεούται να εξετάσει το πράγμα «στη συντομότερη δυνατή προθεσμία» και να ενημερώσει τον πωλητή για ελλείψεις που διαπιστώθηκαν, «μέσα σε εύλογη προθεσμία» από τη διαπίστωσή τους. Κατά αυτό τον τρόπο το βάρος της απόδειξης εξυπηρετεί κυρίως τα συμφέροντα του πωλητή διότι αποσκοπεί στη δυνατότητα άρσης του ελαττώματος από αυτόν και στην απόκτηση αποδεικτικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για να αντικρούσει τυχόν αξιώσεις του αγοραστή καθώς και για να στραφεί κατά των εμπόρων που του προμήθευσαν το ελαττωματικό προϊόν¹⁵⁷.

Όσον αφορά τον αποκλεισμό της ευθύνης του πωλητή, ο διεθνής νομοθέτης έχει θεσπίσει σχετική πρόβλεψη. Πιο συγκεκριμένα, θέτει ως προϋπόθεση την γνώση ή την άγνοια από βαριά αμέλεια, εκ μέρους του αγοραστή κατά τη σύναψη της

¹⁵²Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 336

¹⁵³Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 336

¹⁵⁴Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 336

¹⁵⁵Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 337

¹⁵⁶Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 337

¹⁵⁷Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 338

σύμβασης, της κατάστασης στην οποία βρίσκεται το αγαθό καθώς και την ακαταλληλότητά του για το συνήθη σκοπό χρήσης¹⁵⁸, όπως προκύπτει και από το άρθρο 35 παρ.3 του κειμένου της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων. Βέβαια, αν εν γνώσει του ο πωλητής διαθέτει το ελαττωματικό προϊόν στην αγορά και αποκρύπτει το ελάττωμα που αυτό διαθέτει δεν απαλλάσσεται από την ευθύνη ακόμα κι αν ο αγοραστής αγνοούσε από βαριά αμέλεια την ύπαρξη του ελαττώματος¹⁵⁹. Κατά αυτό τον τρόπο ο κακόπιστος πωλητής δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί την αμελή συμπεριφορά του αγοραστή.

Επίσης, ο διεθνής νομοθέτης προέβλεψε σχετικά με την αποκλειστική προθεσμία κατά την οποία ο αγοραστής και ζημιωθείς μπορεί να γνωστοποιήσει στον πωλητή το ελάττωμα του αγαθού. Ειδικότερα στην παρ.2 του άρθρου 39 του σχετικού κειμένου ορίζεται προθεσμία ανώτατου ορίου δύο ετών από την πραγματική παράδοση του προϊόντος στον αγοραστή. Με την παρέλευση της προθεσμίας αυτής αποσβέννεται τα δικαιώματα του αγοραστή εντός των οποίων συγκαταλέγεται και η αξίωση αποζημίωσης για το ελάττωμα που φέρει το προϊόν¹⁶⁰.

Επιπροσθέτως, στο συγκεκριμένο διεθνές κείμενο υπάρχει σχετική ρύθμιση για την απαλλαγή από την ευθύνη σε περίπτωση αθέτησης της σύμβασης στο άρθρο 79 παρ.1. Όπως ορίζεται στο εν λόγω άρθρο ο συμβαλλόμενος δεν ευθύνεται αν αποδείξει ότι η αθέτηση της σύμβασης οφειλόταν σε κινδύνους που δεν μπορούσε να προβλέψει και που υπερέβαιναν το πεδίο επιρροής του, ήταν δηλαδή μη ελεγχόμενοι¹⁶¹. Αυτός ο λόγος απαλλαγής του υπόχρεου από την ευθύνη εφαρμόζεται και στην περίπτωση των ελαττωματικών προϊόντων όπως έχει κριθεί από την κρατούσα γνώμη στη θεωρία¹⁶². Πιο συγκεκριμένα, στο διεθνές δίκαιο ο πωλητής έχει ευθύνη σε αποζημίωση σαν να είχε «*συνομολογήσει τη μη ελαττωματικότητα του πωληθέντος πράγματος*» και κυρίως όταν είναι και παραγωγός αυτού¹⁶³. Γι' αυτό και δεν απαλλάσσεται από την ευθύνη ακόμα και στις περιπτώσεις μεμονωμένων χωρίς υπαιτιότητα ελαττωματικών προϊόντων που μπορεί να οφείλονται είτε στον

¹⁵⁸Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.339

¹⁵⁹Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.340

¹⁶⁰Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 340

¹⁶¹Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.342

¹⁶²Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.343

¹⁶³Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.343

απρόσεκτο χειρισμό του εργαζόμενου είτε στον τρόπο λειτουργίας των μηχανημάτων¹⁶⁴.

Τέλος, στο κείμενο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων προβλέπεται στο άρθρο 74 αποζημίωση από τον υπόχρεο. Πιο συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στο εν λόγω άρθρο ο υπόχρεος σε αποζημίωση οφείλει λόγω αθέτησης της σύμβασης να αποκαταστήσει τις ζημίες εκείνες τις οποίες πρόβλεψε ή οφείλε να προβλέψει κατά το χρόνο κατάρτισής της. Αυτή η δυνατότητα πρόβλεψης της ζημίας εκφράζει τον κίνδυνο που υφίσταται σε μια σύμβαση και εξειδικεύεται με βάση το περιεχόμενο της σύμβασης¹⁶⁵. Η προβλεψιμότητα ως έννοια σε αυτό το διεθνές κείμενο δεν αφορά το παράνομο αποτέλεσμα όπως ισχύει στην υπαιτιότητα, αλλά την πρόκληση και την έκταση της ζημίας η οποία δύναται να εκτιμηθεί από τον συνετό και εύλογα σκεπτόμενο οφειλέτη με βάση τα γεγονότα που συντρέχουν¹⁶⁶. Κατά αυτό τον τρόπο ρυθμίζεται θεσμικά η έκταση της ζημίας που πρέπει να αποκατασταθεί από τον υπόχρεο, στη Σύμβαση της Βιέννης.

¹⁶⁴Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.343

¹⁶⁵Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ. 345

¹⁶⁶Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη Σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο», ό.π., Αρμενόπουλος 1999, σελ.346

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

2.1 ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στην Ελλάδα το δίκαιο προστασίας του καταναλωτή ρυθμίζεται στο νόμο 2251/1994(όπως ισχύει).Ο Νόμος εκκινεί με εισαγωγικό άρθρο, υπό τον τίτλο: «Γενικές διατάξεις». Το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν 2251/1994, κηρύσσει πανηγυρικά ότι η προστασία τόσο των δικαιωμάτων όσο και των συμφερόντων των καταναλωτών τελούν υπό την προστασία του Κράτους¹⁶⁷. Ο Ν 2251/1994 εφαρμόζεται στις κάθετες συναλλακτικές σχέσεις προμηθευτή με καταναλωτή (business-to-consumer, “B2C”). Συνεπώς, η ανάγκη να αποσαφηνισθεί εξ αρχής το περιεχόμενο των δύο αυτών εννοιών είναι προφανής.

Έτσι, στην 4η παρ. του άρθρου 1 του Ν 2251/1994 δίδονται οι ορισμοί του «καταναλωτή» και του «προμηθευτή» ώστε να έχουν (καταρχήν) εφαρμογή σε ολόκληρο το περιεχόμενο του νόμου, νομοτεχνική που είχε εφαρμόσει αρχικά ο νομοθέτης του Ν 1961/1991 (άρθρ. 2) με προφανή στόχο την ομοιομορφία και περαιτέρω την ασφάλεια δικαίου¹⁶⁸. Έτσι, στο άρθρο 1παρ. 4(α) του νόμου γίνεται αναφορά στην έννοια του καταναλωτή, ο οποίος είναι και το υποκείμενο των δικαιωμάτων που αναφέρονται στο δίκαιο προστασίας του καταναλωτή¹⁶⁹. Εν συνεχεία, στην παρ. 4 (β) γίνεται αναφορά στην έννοια του προμηθευτή ο οποίος οφείλει να τηρήσει τις υποχρεώσεις που θεσπίζονται σε αυτό το δίκαιο. Ωστόσο, οι γενικοί αυτοί ορισμοί ισχύουν «με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων του παρόντος νόμου», ρύθμιση που σηματοδοτεί τελικά την ύπαρξη διαφορετικών νομοθετικών ορισμών του καταναλωτή (εν μέρει και του προμηθευτή) για επί μέρους ζητήματα που ρυθμίζονται από αυτόν¹⁷⁰.

Εν συνεχεία, στο άρθρο 2 του εν λόγω νόμου ρυθμίζεται το σημαντικότερο ζήτημα των «γενικών όρων συναλλαγών» (ΓΟΣ), δηλαδή των «οι όρων που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για μελλοντικές συμβάσεις».

Στο άρθρο 3 εξασφαλίζεται η προστασία του καταναλωτή στις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος και στο άρθρο 4 οι συμβάσεις από απόσταση αγαθών και υπηρεσιών. Έπειτα, στο άρθρο 5 του ίδιου νόμου ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις του

¹⁶⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014, σελ. 27.

¹⁶⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014, σελ. 29 επ.

¹⁶⁹ Η οριοθέτηση της έννοιας του καταναλωτή είναι θεμελιώδους σημασίας αφού μόνον ο «καταναλωτής» όπως αυτός ορίζεται στο Ν.2251/1994 υπάγεται στον προστατευτικό μανδύα του Νόμου. Βλ. αναλυτικά Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014, σελ. 33 επ.

¹⁷⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014, σελ. 29.

προμηθευτή κατά την πώληση καταναλωτικών αγαθών σχετικά με την πληροφόρηση του καταναλωτή, τις παρεχόμενες εγγυήσεις και την εξυπηρέτηση μετά την πώληση.

Ακόμα, στο άρθρο 6 του Ν. 2251/1994 ρυθμίζεται η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα, που είναι και το αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Εν προκειμένω, οι ρυθμίσεις της συγκεκριμένης διάταξης προστατεύουν τον ζημιωθέντα και θέτουν ένα θεσμικό πλαίσιο της αποκαταστάσεως ζημίας. Το συγκεκριμένο άρθρο, όπως προαναφέρθηκε, έχει υποστεί τροποποιήσεις με την εφαρμογή του Ν.3587/2007 οι οποίες θα αναλυθούν διεξοδικά σε επόμενο κεφάλαιο.

Παράλληλα, στο άρθρο 7, ρυθμίζεται η υποχρέωση του προμηθευτή να διαθέτει ασφαλή προϊόντα στην αγορά. Όσον αφορά το άρθρο 8 πρόκειται για ειδική διάταξη που ρυθμίζει την ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες «για κάθε ζημία που προκάλεσε υπαιτίως κατά την παροχή των υπηρεσιών». Επίσης, στο άρθρο 9 γίνεται αναφορά στην προστασία του καταναλωτή από την άμεση και τη συγκριτική διαφήμιση, ενώ τα άρθρα 9^α-9^θ παρέχουν προστασία στον καταναλωτή από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Στο άρθρο 10 παρέχονται ρυθμίσεις για τις ενώσεις καταναλωτών και τα συλλογικά μέσα προστασίας τους. Τέλος, στο άρθρο 11 προβλέπεται ο φιλικός διακανονισμός των καταναλωτικών διαφορών, στο 12 ο τρόπος λειτουργίας του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών και στο άρθρο 13 η σύσταση Επιτροπής Προστασίας των Καταναλωτών των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι στο Ν.2251/1994 ενσωματώνονται στα πλαίσια της εναρμόνισης του δικαίου οι κοινοτικές ρυθμίσεις για την προστασία των καταναλωτών¹⁷¹. Κατά συνέπεια, λόγω της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου επιβάλλεται η σύμφωνη προς την εκάστοτε Οδηγία ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου.

¹⁷¹Κοτσίρης Λάμπρος, «Η έννοια του καταναλωτή, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών», 2005, τ.11, τεύχ. 11, σελ. 1128

2.2 ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 85/374/ΕΟΚ ΠΕΡΙ ΕΥΘΥΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η Οδηγία αποτελεί τύπο νομοθεσίας του παράγωγου δικαίου της Ε.Ε και, σε αντίθεση με τον Κανονισμό, δεν ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος¹⁷². Ειδικότερα, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οδηγία «δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών» (άρθρο 288 ΣΛΕΕ). Αυτό σημαίνει ότι για να έχει ισχύ η οδηγία πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα εθνικά μέτρα δηλαδή επαφίεται στο κάθε κράτος μέλος η προσαρμογή του εθνικού δικαίου στους σκοπούς της Οδηγίας εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας¹⁷³. Οι Οδηγίες δηλαδή προβλέπουν την ημερομηνία κατά την οποία πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί οι εθνικές διαδικασίες που θα τις θέσουν σε ισχύ¹⁷⁴.

Εν προκειμένω, για την Οδηγία 85/374/ΕΟΚ τέθηκε ανώτατη προθεσμία ενσωμάτωσής της στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών μια τριετία από την κοινοποίησή της, δηλαδή η καταληκτική ημερομηνία ήταν η 30^η Ιουλίου 1988¹⁷⁵. Κατά αυτό τον τρόπο για πρώτη φορά έγινε προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην ευρωπαϊκή Οδηγία για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων. Η Οδηγία έγινε νόμος του ελληνικού κράτους με την υπ' αριθμ. Β. 7535/1077/31.3.1988 (ΦΕΚ Β 230/22.4.88) κοινή Υπουργική απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Δικαιοσύνης, Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας και Εμπορίου, περί ευθύνης του παραγωγού για τα ελαττωματικά προϊόντα¹⁷⁶.

Κατά αυτό τον τρόπο, αφομοίωσε όλες τις απαιτούμενες ρυθμίσεις της Οδηγίας για την θέσπιση της αντικειμενικής ευθύνης του παραγωγού, δηλαδή όρισε τις έννοιες του «προϊόντος», της «ελαττωματικότητας», της «ζημίας» και επίσης αναφέρεται στην έκταση της ευθύνης του παραγωγού και στην κατανομή του βάρους της απόδειξης ενώ παράλληλα προβλέπονται και οι λόγοι απαλλαγής από την ευθύνη. Ουσιαστικά η Υπουργική αυτή Απόφαση ανέλυε διεξοδικά το νομικό καθεστώς που

¹⁷²Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», 1999, Εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, σελ.73

¹⁷³Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 73

¹⁷⁴Neil Nugent, «Πολιτική και Διακυβέρνηση στη Ευρωπαϊκή Ένωση- Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές», 2012, εκδόσεις Σαββάλας, σελ.306

¹⁷⁵Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 73

¹⁷⁶Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ.76

αφορούσε την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, τόσο σύμφωνα με το κατά το εναρμονισμένο στην οδηγία δίκαιο, όσο και κατά το κοινό δίκαιο¹⁷⁷.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στους σκοπούς της Οδηγίας με Υπουργική Απόφαση και όχι με νόμο δημιούργησε ζητήματα νομιμότητας τα οποία θα μπορούσαν να αποφευχθούν αν η ΥΑ είχε κυρωθεί με σχετικό νόμο¹⁷⁸. Ουσιαστικά το ελληνικό κράτος έχοντας την δυνατότητα να επιλέξει το μέσο με το οποίο θα υιοθετούσε στην εσωτερική έννομη τάξη τις επιταγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, επέλεξε ως μέσο προσαρμογής την Υπουργική Απόφαση χωρίς όμως να έχει προηγηθεί έλεγχος της Βουλής¹⁷⁹ δηλαδή δεν υφίστατο νομοθετική εξουσιοδότηση. Εκτός αυτού, οι επιλογές ήταν όλες υπέρ των παραγωγών και εις βάρος των καταναλωτών.

Επίσης, στην Υπουργική Απόφαση υιοθετήθηκε το περιεχόμενο της διάταξης του άρθρου 7 στοιχ. ε' της Οδηγίας στο οποίο προβλέπεται η απαλλαγή των παραγωγών από την ευθύνη για τους «κινδύνους επιστημονικής εξέλιξης»¹⁸⁰. Η συγκεκριμένη διάταξη αφορά προϊόντα τα ελαττώματα των οποίων δεν είχαν γίνει αντιληπτά όταν εκείνα εισήλθαν στην αγορά αλλά εντοπίστηκαν μετέπειτα με την επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη. Εν προκειμένω, ο παραγωγός, ο οποίος έχει και το βάρος της απόδειξης, δεν ευθύνεται διότι εφόσον μερίμνησε για τον έλεγχο των προϊόντων με τη χρήση των μέχρι τότε επιστημονικών και τεχνολογικών δυνατοτήτων δεν δύναται να γνωρίζει την ελαττωματικότητα του προϊόντος.

Όπως κρίθηκε από τη θεωρία, η ένταξη αυτών των ρυθμίσεων στην ΥΑ 7535/1077 έγινε με αυθαίρετο και αναιτιολόγητο τρόπο λαμβάνοντας οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις. Ως εκ τούτου, λόγω των ανωτέρω αντιρρήσεων που διατυπώθηκαν για τη συνταγματικότητα της ενσωμάτωσης της Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο και προκειμένου να εξασφαλιστεί μια ολοκληρωμένη νομοθεσία για την προστασία του καταναλωτή θεσπίστηκε ο Ν.1961/1991 «Για την προστασία του καταναλωτή και άλλες διατάξεις». Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 50 του εν λόγω νόμου ορίστηκε η κατάργηση της σχετικής υπουργικής απόφασης την 03.09.1991 και η έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου ενώ στα άρθρα 7-17 ρυθμίστηκε εκ νέου η ευθύνη για τα ελαττωματικά προϊόντα με βάση τις επιταγές της Ε.Ε¹⁸¹.

¹⁷⁷Χρήστος Θεοδώρου, «Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή», ό.π., σελ. 713

¹⁷⁸Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων- (Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος 1990 , σελ. 205

¹⁷⁹Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος, σελ.205

¹⁸⁰Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., Αρμενόπουλος, σελ.205

¹⁸¹Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 76

Η συγκεκριμένη επιλογή του έλληνα νομοθέτη δημιούργησε εκ νέου αντιδράσεις¹⁸². Με τη ρύθμιση αυτή ο έλληνας νομοθέτης όχι μόνο δεν κατόρθωσε να προστατεύσει τα συμφέροντα των καταναλωτών αλλά, όπως υποστηρίχθηκε στη θεωρία, ανέτρεψε τη βασικότερη κοινοτική ρύθμιση περί καθιέρωσης αντικειμενικής ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων ανεξαρτήτως υπαιτιότητας¹⁸³ περιέχοντας σημαντικές αποκλίσεις από την οδηγία¹⁸⁴. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 10 στοιχ. έ του Ν. 1961/1991 προβλεπόταν ότι ο παραγωγός είχε τη δυνατότητα να απαλλαγεί από την ευθύνη όταν « δικαιολογημένα δεν γνώριζε ούτε μπορούσε να γνωρίζει την ύπαρξη του ελαττώματος» κατά την κυκλοφορία του προϊόντος ενώ η αντίστοιχη κοινοτική ρύθμιση προβλέπει απαλλαγή του παραγωγού από την ευθύνη αν αποδείξει ότι όταν «έθεσε το προϊόν σε κυκλοφορία το επίπεδο των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων δεν επέτρεπε να διαπιστωθεί η ύπαρξη του ελαττώματος. Κατά αυτό τον τρόπο, όπως κρίθηκε, θεμελιωνόταν «υποκειμενική ευθύνη με αντιστροφή του βάρους της απόδειξης (νόθος αντικειμενική ευθύνη)»¹⁸⁵ ενώ στην οδηγία προβλέπεται ευθύνη χωρίς υπαιτιότητα¹⁸⁶.

Εν συνεχεία, το άρθρο 7 του Ν.1961/1991 όπως τροποποιήθηκε εξακολουθούσε να διακατέχεται από αντικοινοτικό περιεχόμενο¹⁸⁷ με το Ν.2000/1991 «Για την αποκρατικοποίηση, απλούστευση των διαδικασιών εκκαθάρισης, ενισχύσεως των κανόνων ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις». Ο συγκεκριμένος νόμος, που λειτούργησε συμπληρωματικά στον προηγούμενο, αποκλείει στο άρθρο 26 την ευθύνη των παραγωγών συσκευασμένων και χύμα προϊόντων και την επιρρίπτει αποκλειστικά στους μεσάζοντες¹⁸⁸, δηλαδή σε εκείνους που διέθεταν το προϊόν στον καταναλωτή. Κατά συνέπεια, η πρόβλεψη αυτή η οποία αντίκειται στο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο προκάλεσε αντιδράσεις τόσο στους θεωρητικούς όσο και σε νομολογιακό επίπεδο γι' αυτό και η εφαρμογή της απετράπη κατά το δυνατόν¹⁸⁹.

Με αυτά τα δεδομένα, οι αποτυχημένες προσπάθειες ενσωμάτωσης της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ συνέβαλαν στην αντικατάσταση των ανωτέρω ρυθμίσεων και στη

¹⁸²Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 76

¹⁸³Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 77

¹⁸⁴Χρήστος Θεοδώρου, «Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή», Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, έτος 48, τόμος ΜΗ, σελ. 715

¹⁸⁵Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 77

¹⁸⁶Χρήστος Θεοδώρου, «Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή», ό.π., Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, σελ. 715

¹⁸⁷Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 78

¹⁸⁸Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 78

¹⁸⁹Χρήστος Θεοδώρου, «Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή», ό.π., Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, , σελ. 715

θεμελίωση του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 περί προστασίας των καταναλωτών που ξεκίνησε να ισχύει από τις 16.11.1994¹⁹⁰. Σε αυτό τον νόμο δεν ορίζεται, όπως στους προηγούμενους, περιορισμός της εφαρμογής του για προϊόντα που κυκλοφόρησαν στην αγορά μετά από ορισμένη ημερομηνία¹⁹¹. Εκτός αυτού, με την εισαγωγή του εν λόγω άρθρου στην ελληνική νομοθεσία αποκαταστάθηκε η γνήσια αντικειμενική ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και η ισχύς της επεκτάθηκε και στα ελαττωματικά γεωργικά προϊόντα¹⁹² άρα πρακτικά η ελληνική νομοθεσία προσαρμόστηκε καλύτερα στα ευρωπαϊκά πρότυπα βελτιώνοντας κατά αυτό τον τρόπο την προστασία του καταναλωτή και τη θέση του στη συναλλακτική σχέση.

Ειδικότερα, διευρύνθηκε η έννοια του προϊόντος και συνεπώς και η ευθύνη του παραγωγού καθώς ως προϊόντα θεωρούνται πλέον και οι γεωργικές πρώτες ύλες και τα προϊόντα κνηγιού¹⁹³. Παράλληλα όμως, η εν λόγω ρύθμιση περιορίζει εν μέρει τα δικαιώματα του καταναλωτή σε σχέση με την παλαιότερη νομοθεσία χωρίς όμως να αντίκειται στο περιεχόμενο της οδηγίας¹⁹⁴. Αυτό προκύπτει απ' το γεγονός ότι στο άρθρ.6 παρ.7 προβλέπεται ότι η αποζημίωση του καταναλωτή για ηθική βλάβη και ψυχική οδύνη ρυθμίζεται από τις διατάξεις περί αδικοπραξιών όπως αντίστοιχα και στο άρθρο 13 της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ.

Τέλος, το κείμενο του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 τροποποιήθηκε με το Ν. 3587/2007 θέτοντας βασικές προϋποθέσεις για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων. Συνεπώς, σύμφωνα με τις τροποποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν δημιουργήθηκαν τα εξής δεδομένα: καθιέρωση της αντικειμενικής ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, διεύρυνση της έννοιας του παραγωγού και ένταξη σε αυτήν του παραγωγού πρώτης ύλης, του οιονεί παραγωγού, του εισαγωγέα και υπό όρους του προμηθευτή¹⁹⁵. Επίσης, τίθεται ως προϋπόθεση για την ύπαρξη ευθύνης η πρόκληση ζημίας και η αιτιώδης συνάφειά της με το ελάττωμα του προϊόντος¹⁹⁶. Ακόμα, ελαττωματικό κρίθηκε «*το προϊόν που δεν παρέχει την προβλεπόμενη απόδοση σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ή την ευλόγως αναμενόμενη ασφάλεια*»¹⁹⁷ ενώ παράλληλα δίνεται η δυνατότητα στον παραγωγό να απαλλαγεί από

¹⁹⁰Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 78

¹⁹¹Χρήστος Θεοδώρου, «Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή», ό.π., Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, σελ. 714

¹⁹²Βαλτούδης Αναστάσιος, «Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994)», ό.π., 1999, σελ. 78

¹⁹³Χρήστος Θεοδώρου, «Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή», ό.π., Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, σελ. 715

¹⁹⁴Χρήστος Θεοδώρου, «Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή», ό.π., Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, σελ. 716

¹⁹⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 165

¹⁹⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.165

¹⁹⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 325

την ευθύνη αν αποδείξει ότι υφίσταται κάποιος από τους λόγους απαλλαγής που απαριθμούνται στις παραγράφους 8 και 9 του άρθρου 6 του Ν.2251/1994¹⁹⁸.

2.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν. 2251/1994

2.3.1 Νομική φύση της ευθύνης του άρθρου 6

Η νομική φύση της ευθύνης του παραγωγού είναι ένα ζήτημα που δίχασε τους επιστήμονες και αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεων. Γι' αυτό και στη νομική επιστήμη υποστηρίχθηκαν πολλαπλές πιθανές εκδοχές όπως γνήσια αντικειμενική ευθύνη, νόθος αντικειμενική, αντικειμενική με ευρείες εξαιρέσεις, αντικειμενική για παράνομη συμπεριφορά καθώς επίσης και ευθύνη από διακινδύνευση¹⁹⁹. Η αποδοχή της εκάστοτε εκδοχής διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ερμηνεία σημαντικών εννοιών του άρθρου 6 όπως του ελαττώματος και του προϊόντος (άρθρο .6 παρ.5) και του επιστημονικού και τεχνικού επιπέδου (άρθρο 6 παρ.8 περ. ε') ενώ παράλληλα σχετίζεται με την απαλλαγή του παραγωγού από την ευθύνη λόγω ανωτέρας βίας²⁰⁰. Σύμφωνα με τις εμφανιζόμενες στη θεωρία απόψεις, η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων «κατατάσσεται» άλλοτε ως ενδοσυμβατική, άλλοτε ως αδικοπρακτική και άλλοτε ως ευθύνη από διακινδύνευση²⁰¹.

Η ευθύνη του παραγωγού στην ελληνική νομοθεσία θεσπίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 σύμφωνα με την οποία «ο παραγωγός ευθύνεται για κάθε ζημία που οφείλεται σε ελάττωμα του προϊόντος του». Η συγκεκριμένη διάταξη ενσωματώνει πλήρως το περιεχόμενο του άρθρου 1 της Οδηγίας 85/374 το οποίο δε διαφέρει στη διατύπωση²⁰². Εν προκειμένω, ο έλληνας νομοθέτης συνειδητά παραλείπει τον όρο «υπαιτιότητα», καθιερώνοντας την αντικειμενική (χωρίς πταίσμα) ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης και της περιουσιακής ζημίας του καταναλωτή που οφείλονται στο ελαττωματικό προϊόν²⁰³. Αυτό σημαίνει ότι υφίσταται ευθύνη ανεξαρτήτως υπαιτιότητας των υπόχρεων όπως άλλωστε προκύπτει και από σχετική νομολογία του ΔΕΕ (Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης)²⁰⁴.

Συνεπώς, όταν προκληθεί ζημία από ελαττωματικό προϊόν γεννάται ευθύνη σε αποζημίωση του καταναλωτή χωρίς να δίνεται βάση στην αιτία του ελαττώματος²⁰⁵.

¹⁹⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.165

¹⁹⁹ Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 465

²⁰⁰ Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 465

²⁰¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.165 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.25

²⁰² Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 102

²⁰³ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.102

²⁰⁴ Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 465

²⁰⁵ Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή : ελληνικό-ενωσιακό : κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 2251 / 1994 και άλλων σχετικών νομοθετημάτων, ό.π., 2015, σελ. 465

Δηλαδή, η ευθύνη που πηγάζει από το νόμο είναι αντικειμενική²⁰⁶ ακόμη και για τον οιονεί παραγωγό, τον εισαγωγέα και τον προμηθευτή του ελαττωματικού προϊόντος διότι έχουν ευθύνη για ένα ελάττωμα που δημιουργήθηκε στη σφαίρα δράσης του πραγματικού παραγωγού²⁰⁷. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ο νόμος θεωρεί παραγωγό όχι μόνο εκείνον που κατασκεύασε το τελικό προϊόν ή μέρος αυτού αλλά και τον οιονεί παραγωγό, τον εισαγωγέα καθώς επίσης και τον έμπορο-προμηθευτή υπό την προϋπόθεση, εν προκειμένω, ότι δεν δύναται να ταυτοποιηθεί ο παραγωγός²⁰⁸.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι πρόκειται για εξωσυμβατική ευθύνη και αυτό διότι δημιουργείται ανεξαρτήτως της ύπαρξης συμβατικής σχέσης μεταξύ του υπόχρεου σε αποζημίωση και του ζημιωθέντος²⁰⁹. Από τη διατύπωση της παρ.1 του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 συνάγεται το συμπέρασμα ότι για την απόδειξη της ευθύνης του παραγωγού ο καταναλωτής που υπέστη της ζημιά πρέπει να αποδείξει: την ύπαρξη ελαττώματος στο προϊόν που τέθηκε σε κυκλοφορία από τον παραγωγό, τη ζημία που υπέστη και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ του ελαττώματος και της ζημιάς που προκλήθηκε²¹⁰.

Ο νόμος για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων δεν αποκλείει τα δικαιώματα που μπορεί να έχει ο καταναλωτής βάσει των διατάξεων περί ενδοσυμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης του κοινού δικαίου²¹¹. Κατά συνέπεια, ο ζημιωθείς δύναται να αξιολογήσει τις σχετικές διατάξεις που τον εξυπηρετούν καλύτερα στη συγκεκριμένη περίπτωση δεδομένου ότι η ικανοποίηση της μιας αξίωσης συνεπάγεται απόσβεση της άλλης²¹². Η δυνατότητα αυτή που παρέχεται στον καταναλωτή προκύπτει τόσο από την εθνική όσο και από την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 14 παρ.5 του Ν.2251/1994 προβλέπεται ότι «Αν σε συγκεκριμένη περίπτωση οι κοινές διατάξεις παρέχουν μεγαλύτερη προστασία από την ειδική ρύθμιση του νόμου αυτού, εφαρμόζονται οι κοινές διατάξεις». Αντίστοιχα, στην ευρωπαϊκή Οδηγία 85/374 και συγκεκριμένα στο άρθρο 13 προβλέπεται ότι « (η οδηγία) δεν θίγει δικαιώματα που ενδέχεται να έχει ο ζημιωθείς βάσει του δικαίου περί ενδοσυμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης»²¹³.

²⁰⁶Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη- Αθήνα, 2016,σελ. 291

²⁰⁷Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 466

²⁰⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.291

²⁰⁹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π,2014, σελ.166

²¹⁰Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 245-246

²¹¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.104 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 167

²¹²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.104

²¹³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.104 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014,σελ.167

2.3.2 Προϋποθέσεις της ευθύνης του παραγωγού

2.3.2.1 Έννοια του παραγωγού

Η έννοια του «παραγωγού», δηλαδή του προσώπου που ευθύνεται σε αποζημίωση, ορίζεται με ευρύ τρόπο στις παραγράφους 2-4 του άρθρου 6 του Ν.2251/1994²¹⁴. Ειδικότερα, η εν λόγω έννοια αποδόθηκε ευρύτητα προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματικότερη προστασία του ζημιωθέντος έναντι οποιουδήποτε έχει ευθύνη, δηλαδή να μπορεί ο ζημιωθείς σε κάθε περίπτωση να βρει κάποιο υπεύθυνο πρόσωπο ούτως ώστε να προβάλλει τις αξιώσεις του²¹⁵. Πιο συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στην παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου «ως παραγωγός θεωρείται ο κατασκευαστής τελικού προϊόντος πρώτης ύλης ή συστατικού, καθώς και κάθε πρόσωπο που εμφανίζεται ως παραγωγός του προϊόντος επιθέτοντας σε αυτό την επωνυμία, το σήμα ή άλλο διακριτικό του γνώρισμα».

Για την εκπλήρωση του ανωτέρω στόχου στην έννοια του παραγωγού περιλαμβάνονται και άλλοι εμπλεκόμενοι στην παραγωγική και διανεμητική διαδικασία οι οποίοι ευθύνονται σε αποζημίωση του δικαιούχου²¹⁶. Πρόκειται για τον οιονεί (φαινομενικό) παραγωγό, τον εισαγωγέα και τον προμηθευτή του προϊόντος επικουρικά²¹⁷ δηλαδή πρόσωπα που εμπλέκονται στην προώθηση προϊόντων και κατά συνέπεια δίνουν τη δυνατότητα στο καταναλωτικό κοινό να έχει πρόσβαση σε αυτά, εκθέτοντάς το παράλληλα στον κίνδυνο του ελαττωματικού προϊόντος²¹⁸.

Εν συνεχεία, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι για να στοιχειοθετηθεί η αντικειμενική ευθύνη του παραγωγού απαιτείται η αυτοτέλεια και η ανεξαρτησία αυτού ως επιχειρηματία²¹⁹. Αυτό σημαίνει ότι η ευθύνη του άρθρου 6 αφορά επιχειρηματίες που διαθέτουν πλήρη αυτοτέλεια ως προς την εξουσία οργάνωσης της επιχείρησης δηλαδή συμμετέχουν υπεύθυνα και ανεξάρτητα στη διαδικασία παραγωγής του προϊόντος, χωρίς να διαδραματίζει κάποιο ρόλο το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εγκαταστάσεων ή των μέσων παραγωγής²²⁰. Κατά συνέπεια, τα υπόλοιπα πρόσωπα, που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής του προϊόντος και βρίσκονται σε σχέση οικονομικής ή νομικής εξάρτησης με την επιχείρηση όπως για παράδειγμα οι συνεργάτες, οι διευθύνοντες υπάλληλοι και οι εργαζόμενοι του επιχειρηματία-παραγωγού δεν ευθύνονται έναντι του ζημιωθέντος με βάση το άρθρο

²¹⁴ Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.94 και Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 108

²¹⁵Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.108 και Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 246

²¹⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014,σελ.167

²¹⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014, σελ.165 και Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.108 και ΕφΑθ 28/2004, ΕπισκΕΔ 2004,σελ.190

²¹⁸Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα, ό.π., 2008, σελ. 108-109

²¹⁹Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.94

²²⁰Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.109 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 168

6 του Ν.2251/1994²²¹. Εν προκειμένω, τα συγκεκριμένα πρόσωπα ευθύνονται βάσει των διατάξεων περί αδικοπραξιών (ΑΚ 914) δεδομένου ότι πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις και κυρίως η ύπαρξη υπαιτιότητας²²².

Όπως προαναφέρθηκε, στην ευρεία έννοια του παραγωγού υπάγονται ο πραγματικός παραγωγός, ο οιονεί παραγωγός, ο προμηθευτής και ο εισαγωγέας. Εν προκειμένω, ο κύκλος των υπευθύνων προσώπων προς αποζημίωση είναι ευρύτερος συγκριτικά με τις διατάξεις περί αδικοπραξιών²²³. Από τις διατάξεις του άρθρου 6 προκύπτει ότι ως παραγωγός θεωρείται κατ' αρχήν εκείνος που προς εξυπηρέτηση δικών του οικονομικών συμφερόντων ασχολείται με την οργάνωση της παραγωγικής διαδικασίας και εν τέλει θέτει το προϊόν σε κυκλοφορία²²⁴. Τέτοια δυνατότητα δεν υφίσταται για εξαρτημένα από την επιχείρηση άτομα που εμπλέκονται στη διαδικασία παραγωγής, δηλαδή τα στελέχη της επιχείρησης όπως π.χ. ο κατασκευαστής, ο εργοδηγός ή ο διευθυντής εργοστασίου²²⁵.

2.3.2.2 Πραγματικός παραγωγός

Από τα δεδομένα της παραγράφου 2 εδαφ. α του άρθρου 6 προκύπτει ότι στην έννοια του πραγματικού παραγωγού υπάγονται τρεις κατηγορίες προσώπων. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για τον παραγωγό του τελικού προϊόντος, δηλαδή του κινητού πράγματος, τον παραγωγό συστατικού μέρους του προϊόντος και τον παραγωγό της πρώτης ύλης²²⁶. Και στις τρεις περιπτώσεις τα εν λόγω πρόσωπα ασκούν πραγματική παραγωγική δραστηριότητα ανεξαρτήτως είδους, δηλαδή χειροτεχνική, βιομηχανική ή καλλιτεχνική συμμετέχοντας στη διαδικασία που πραγματοποιείται για την κατασκευή του προϊόντος και κατά συνέπεια υπάγονται στην εφαρμογή του άρθρου 6²²⁷.

Θα ήταν σημαντικό σε αυτό το σημείο να προσδιοριστεί η έννοια του παραγωγού του τελικού προϊόντος. Ειδικότερα, πρόκειται για το πρόσωπο εκείνο που ευθύνεται για όλα τα ελαττώματα που παρουσιάζονται στο προϊόν ακόμα και αν κάποιο ελάττωμα δεν προέρχεται από τη δική του συνδρομή στην παραγωγική διαδικασία αλλά αφορά τμήμα του προϊόντος το οποίο προέρχεται από τρίτο παραγωγό από τον

²²¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.168 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.246

²²² Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.95

²²³ Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.95

²²⁴ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.112 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 246

²²⁵ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.112

²²⁶ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.112

²²⁷ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.112-113 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.95 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.168

οποίο το παρήγγειλε, το προμηθεύτηκε και εν τέλει το ενσωμάτωσε στο τελικό δικό του²²⁸. Ουσιαστικά είναι το τελευταίο άτομο που επεμβαίνει στη μορφή ή τις ιδιότητες του προϊόντος πριν αυτό χρησιμοποιηθεί²²⁹ και έχει την ευρύτερη ευθύνη από όλα τα άτομα που συνδράμουν στην παραγωγική διαδικασία²³⁰.

Εν αντιθέσει, ο παραγωγός συστατικού ή πρώτης ύλης ευθύνεται σύμφωνα με τον νόμο μόνο υπό την προϋπόθεση ότι το ελάττωμα που προκάλεσε τη ζημία προέρχεται από το επίδικο συστατικό μέρος ή την πρώτη ύλη²³¹. Ο νομοθέτης δεν ορίζει την έννοια του συστατικού, σύμφωνα όμως με τις κρατούσες σε θεωρία και πρακτική αντιλήψεις συστατικά θεωρούνται τα «εξωτερικώς διακριτά τμήματα ενός προϊόντος τα οποία, μαζί με άλλα συνθέτουν ένα λειτουργικά ενιαίο πράγμα» όπως αποτελούν για παράδειγμα σε ένα αυτοκίνητο οι ρόδες, το τιμόνι, τα καθίσματα²³². Συνεπώς, ο κατασκευαστής του θα ευθύνεται για όλα τα συστατικά του κομμάτια²³³.

Όσον αφορά την πρώτη ύλη, έχει κριθεί ότι σε αυτή την έννοια υπάγονται τα βασικά υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή ημικατεργασμένων ή τελικών προϊόντων όπως για παράδειγμα το ξύλο, τα μέταλλα και οι χημικές ουσίες. Αυτά δεν κατασκευάζονται αλλά αντλούνται από το φυσικό περιβάλλον για την κατασκευή προϊόντων²³⁴. Κατά αυτό τον τρόπο θεωρούνται προϊόντα χωρίς να απαιτείται να έχει προηγηθεί επεξεργασία ή μεταποίησή τους για να θεμελιωθεί ευθύνη για τον παραγωγό τους²³⁵.

²²⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.169 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.113 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 247

²²⁹ Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, «Εισαγωγή στο δίκαιο προστασίας του καταναλωτή», ό.π., 2010, σελ.95

²³⁰ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.113

²³¹ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2008, σελ. 115 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 169 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, «Εισαγωγή στο δίκαιο προστασίας του καταναλωτή», ό.π., 2010, σελ.95

²³² Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.115

²³³ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 247

²³⁴ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.115

²³⁵ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.115-116

2.3.2.3 Οιονεί παραγωγός

Εν συνεχεία, όπως ορίζεται στην παρ.2 εδαφ. β' του άρθρου 6, κατά πλάσμα δικαίου, παραγωγός θεωρείται και ο «οιονεί», δηλαδή ο «φαινομενικός» παραγωγός²³⁶. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη διάταξη, πρόκειται για κάθε πρόσωπο που «εμφανίζεται ως παραγωγός του προϊόντος επιθέτοντας σε αυτό την επωνυμία του, το σήμα του ή άλλο διακριτικό του γνώρισμα». Με αυτή την πρόβλεψη εξασφαλίζεται η προστασία του καταναλωτή από προϊόντα που κυκλοφορούν στην αγορά «αγνώστου πατρότητας» και συγκεκριμένα από μεγάλα πολυκαταστήματα ή εμπορικούς οίκους με δικά τους διακριτικά γνωρίσματα, δημιουργώντας την εντύπωση στους καταναλωτές ότι αποτελούν και τους κατασκευαστές των προϊόντων, χωρίς να εμπλέκονται στην πραγματικότητα στην παραγωγική διαδικασία²³⁷. Κατά συνέπεια, αν κάποια προϊόντα ήταν ελαττωματικά και προκαλούσαν ζημία στους καταναλωτές δεν ήταν δυνατή η ανεύρεση του φορέα της ευθύνης προς αποζημίωση²³⁸.

Για την αποφυγή τέτοιων φαινομένων και προκειμένου να εξασφαλιστεί η αδικοπρακτική ευθύνη του παραγωγού δεν είναι αρκετή η χρήση διακριτικών γνωρισμάτων²³⁹. Ειδικότερα, απαραίτητη προϋπόθεση είναι κατά την αντίληψη των συναλλαγών το πρόσωπο που αναφέρεται στο προϊόν να είναι ή να θεωρείται ο πραγματικός παραγωγός του²⁴⁰. Αυτό ούτως ή άλλως υφίσταται διότι είτε ο «οιονεί» παραγωγός συμπίπτει με τον πραγματικό είτε διότι αποκρύπτεται η ταυτότητα του πραγματικού παραγωγού, οπότε εν προκειμένω ο «οιονεί» παραγωγός θα ευθύνεται σαν να είναι ο πραγματικός κατασκευαστής του ελαττωματικού προϊόντος με βάση την ευθύνη του άρθρου 6. Βέβαια, ο «οιονεί» παραγωγός μπορεί να απαλλαγεί από την ευθύνη αν αποδείξει ότι το προϊόν δεν κυκλοφόρησε καθόλου στην αγορά ή κυκλοφόρησε χωρίς τη συγκατάθεσή του²⁴¹, από τον πραγματικό παραγωγό που τοποθέτησε το σήμα ή άλλο διακριτικό γνώρισμα στο προϊόν²⁴².

Επίσης, θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι όταν κατά την αντίληψη των συναλλαγών ή λόγω σχετικής αναγραφής στο προϊόν προκύπτει ότι εκείνος που το διαθέτει στην αγορά με δικό του διακριτικό γνώρισμα ή σήμα δεν είναι ο

²³⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 169

²³⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 170

²³⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.170 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 247

²³⁹ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.116

²⁴⁰ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 247

²⁴¹ Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.96

²⁴² Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016,σελ. 248

πραγματικός παραγωγός του, τότε δεν ευθύνεται ως «οιονεί» παραγωγός, αλλά ενδεχομένως ως προμηθευτής του προϊόντος²⁴³.

2.3.2.4 Εισαγωγέας

Η ευθύνη του εισαγωγέα ελαττωματικών προϊόντων προβλέπεται στην παρ. 3 του άρθρου 6 σύμφωνα με την οποία : «όποιος εισάγει ένα προϊόν για πώληση, χρηματοδοτική ή απλή μίσθωση ή άλλης μορφής διανομή στα πλαίσια της επαγγελματικής (εμπορικής) του δραστηριότητας ευθύνεται όπως ο παραγωγός»²⁴⁴. Συνεπώς, παράλληλα με τα προαναφερθέντα πρόσωπα φέρει ευθύνη και ο εισαγωγέας του προϊόντος και μάλιστα γνήσια αντικειμενική ευθύνη όπως ο παραγωγός πράγμα που συνεπάγεται αποζημίωση για τις ζημίες των ελαττωματικών προϊόντων του²⁴⁵. Η εν λόγω ευθύνη οφείλεται στο γεγονός ότι σε περίπτωση εισαγόμενων ελαττωματικών προϊόντων κυρίως από ευρωπαϊκές χώρες, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία του καταναλωτή θα πρέπει εκείνος να έχει τη δυνατότητα να στραφεί κατά του εισαγωγέα²⁴⁶.

Σε αντίθετη περίπτωση, η προστασία του θα ήταν ιδιαίτερα δυσχερής καθώς θα έπρεπε να οδηγηθεί στην αναζήτηση του παραγωγού του προϊόντος και να διεκδικήσει αποζημίωση για τη βλάβη που υπέστη ενδεχομένως κάτω από δύσκολες συνθήκες λόγω απόστασης, γλώσσας και οικονομικής επιβάρυνσης²⁴⁷. Και αυτό γιατί ο εισαγωγέας επειδή είναι απλός έμπορος σπάνια θα ευθύνεται σε αποζημίωση, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΑΚ 914, για τις ζημίες που προκαλούνται από ελαττωματικά προϊόντα²⁴⁸. Συνεπώς, η συγκεκριμένη πρόβλεψη της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας για προστασία του καταναλωτή έναντι του εισαγωγέα στοχεύει στην εξασφάλιση κάποιου υπόχρεου σε καταβολή αποζημίωσης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁴⁹.

Όμως, σύμφωνα με την εν λόγω νομοθεσία για την ευθύνη του εισαγωγέα απαιτείται η συνδρομή τριών προϋποθέσεων. Αρχικά, πρέπει το προϊόν να έχει εισαχθεί από τρίτη χώρα σε κράτος μέλος της Ε.Ε²⁵⁰. Εν προκειμένω, θα ήταν σημαντικό να

²⁴³ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.170 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.117-118

²⁴⁴ Βλ. την ΕφΑθ 7827/2005 Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου 2005 σελ.1086 και ΕφΑθ 28/2004 Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου 2004, σελ.190

²⁴⁵ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 503

²⁴⁶ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.118

²⁴⁷ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 248

²⁴⁸ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014, σελ.170 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 501

²⁴⁹ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.171

²⁵⁰ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π, 2014, σελ.171 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 248, Βλ. και τις ΕιρΘες 1911/2003, Αρμενόπουλος 2003, σελ.1448

αναφερθεί ότι ενώ στο ευρωπαϊκό κείμενο (άρθρο 3 παρ.2) προβλέπεται ότι «όποιος εισάγει στην Κοινότητα προϊόν...υπέχει ευθύνη παραγωγού», η φράση «στην Κοινότητα» δεν υπάρχει στο άρθρο 6 παρ.3 του Ν.2251/1994. Αυτό σημαίνει ότι συνειδητά ο έλληνας νομοθέτης παρέλειψε αυτή τη φράση κατά την ενσωμάτωση της Οδηγίας 85/374 στο ελληνικό δίκαιο και αυτό γιατί σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη, μετά την κατάργηση των οικονομικών συνόρων μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε και τη δημιουργία της «ενιαίας αγοράς» η διακίνηση αγαθών δε θεωρείται «εισαγωγή προϊόντων» με την τεχνική έννοια του όρου αλλά απλή προμήθεια²⁵¹.

Έπειτα, ο εισαγωγέας απαιτείται να εισάγει το προϊόν στα πλαίσια άσκησης της επαγγελματικής εμπορικής του δραστηριότητας²⁵². Πρόκειται για κάθε δραστηριότητα που αφορά την επαγγελματική του δράση. Δηλαδή η διαδικασία της εισαγωγής του προϊόντος πρέπει να πραγματοποιείται από έμπορο ο οποίος προβαίνει σε κατ'επάγγελμα τέλεση αντικειμενικά εμπορικών πράξεων «στο πλαίσιο μιας συστηματικής και διαρκούς επιδίωξης βιοπορισμού»²⁵³. Αυτό σημαίνει ότι η εισαγωγή προϊόντος για ίδια χρήση δεν εμπίπτει στο πραγματικό του νόμου και συνεπώς δε θεμελιώνει ευθύνη κατά το άρθρο 6²⁵⁴.

Τέλος, η τρίτη προϋπόθεση για τη θεμελίωση ευθύνης του εισαγωγέα αφορά τον σκοπό της περαιτέρω διανομής –διάθεσής του προϊόντος στους καταναλωτές²⁵⁵. Η διαδικασία αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε με επαχθή δικαιοπραξία (πώληση, μίσθωση, απλή ή χρηματοδοτική-leasing, franchising) είτε με χαριστική δικαιοπραξία που να συνδράμει, έστω και με έμμεσο τρόπο, στην εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων του εισαγωγέα όπως για παράδειγμα η δωρεάν διάθεση διαφημιστικών δειγμάτων²⁵⁶. Όμως η εισαγωγή ενός προϊόντος με σκοπό είτε την επαγγελματική είτε την προσωπική χρήση δεν καθιστά υπεύθυνο τον εισαγωγέα και υπόχρεο σε αποκατάσταση της ζημίας, κατά τη ρύθμιση του άρθρου 6, όταν αυτή προκλήθηκε σε τρίτα πρόσωπα από το ελάττωμα του προϊόντος²⁵⁷.

²⁵¹ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.171 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 502

²⁵² Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.171 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.122

²⁵³ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015,σελ. 503 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016,σελ.249

²⁵⁴ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.122

²⁵⁵ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.249

²⁵⁶ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015,σελ. 502

²⁵⁷ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.249

2.3.2.5 Προμηθευτής

Επίσης, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πληρέστερη προστασία του καταναλωτή, σε περίπτωση που δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί η ταυτότητα του παραγωγού ή του εισαγωγέα του ελαττωματικού προϊόντος προβλέπεται ότι την ευθύνη θα φέρει ο προμηθευτής²⁵⁸.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 6, προμηθευτής θεωρείται εκείνος που διαθέτει προς πώληση, μίσθωση ή οποιασδήποτε άλλης μορφής διανομή, μέσα στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Αντίστοιχη ρύθμιση προβλέπεται και για την περίπτωση του εισαγωγέα²⁵⁹. Ουσιαστικά δηλαδή, εν προκειμένω, ο ευθυνόμενος σε αποζημίωση προμηθευτής δεν προβαίνει σε πράξεις παραγωγής²⁶⁰, που σημαίνει ότι δεν κατασκευάζει ο ίδιος το προϊόν και υποχρεούται να ασχοληθεί με τον έλεγχο της ποιότητας του προϊόντος²⁶¹. Αντιθέτως ασχολείται μόνο με τη διανομή και τη διάθεση του προϊόντος άρα δικαιολογημένα αγνοεί το ελάττωμα²⁶².

Κατά συνέπεια, ο προμηθευτής ελαττωματικού προϊόντος εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης ευθύνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινού συμβατικού και αδικοπρακτικού δικαίου²⁶³. Εν προκειμένω, η ευθύνη του προμηθευτή είναι πρωτογενής και δεν έχει επικουρικό χαρακτήρα²⁶⁴. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο προμηθευτής υποκαθιστά τον παραγωγό όταν η ταυτότητά του είναι άγνωστη και επίσης όταν παραβιάζει την υποχρέωση του να την γνωστοποιήσει στον καταναλωτή εντός εύλογης προθεσμίας²⁶⁵. Κατά αυτόν τον τρόπο, μέσω της ευθύνης του προμηθευτή παρέχεται στον καταναλωτή μια ασφαλιστική δικλείδα διότι εξασφαλίζεται η προστασία του

²⁵⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.249 και Βλ. τις Εφαθ 7228/96, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών 1998 σελ.46 και ΠΠρΑθ 4813/95 Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1996, σελ. 726

²⁵⁹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.249 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 172

²⁶⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.171 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.124

²⁶¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015,σελ. 503

²⁶²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.124 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015,σελ. 503

²⁶³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.124 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 172

²⁶⁴Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.249 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 172 και Βλ. την ΠΠρΑφ 151/2000 Νομικό Βήμα 2000, σελ.1608

²⁶⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 172 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016,σελ.250

από διοχέτευση στην αγορά ανώνυμων προϊόντων τα οποία ενδεχομένως θα οδηγούσαν σε ευθύνη χωρίς υπόχρεο²⁶⁶.

Πιο συγκεκριμένα, ο προμηθευτής ευθύνεται για το σύνολο της ζημίας που βαρύνει τον παραγωγό και όχι μόνο για την ζημία που προκλήθηκε επειδή ο καταναλωτής ενημερώθηκε εκ των υστέρων²⁶⁷. Βέβαια, δύναται ο προμηθευτής να απαλλαγεί από την ευθύνη για τους ίδιους λόγους που απαλλάσσεται ο παραγωγός²⁶⁸ καθώς επίσης και στην περίπτωση που ενημερώσει τον ζημιωθέντα σε εύλογο χρονικό διάστημα για την ταυτότητα του παραγωγού, όπως ορίζεται στην παρ.4 του άρθρου 6.

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, στο πεδίο ισχύος του ίδιου νομοθετικού πλαισίου υπάγεται και η ευθύνη του προμηθευτή εισαγόμενων προϊόντων από τρίτες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πιο συγκεκριμένα, η διάταξη του άρθρου 6 παρ.4 στο Ν.2251/1994 ενσωματώνει το περιεχόμενο του άρθρου 3 παρ. 3 εδ. β της Οδηγίας 85/374 για τον προμηθευτή ελαττωματικού προϊόντος που εισήχθη σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁶⁹. Εν προκειμένω, ο προμηθευτής φέρει την ειδική ευθύνη του άρθρου 6 παρ.4 στην περίπτωση εκείνη που δεν αναγράφεται στο προϊόν η ταυτότητα του εισαγωγέα²⁷⁰. Αυτό μπορεί να συμβαίνει είτε επειδή εξ αρχής το προϊόν είναι ανώνυμο (noname-product) είτε διότι χάθηκαν οι αρχικές ενδείξεις λόγω φυσικής φθοράς ή παρουσίας του ελαττώματος, ώστε η διαπίστωση των στοιχείων του παραγωγού να γίνεται δυσανάγνωστη ή σχεδόν αδύνατη²⁷¹.

Για να απαλλαγεί ο προμηθευτής από την ευθύνη, δεν είναι αρκετό να υποδείξει εντός εύλογου χρόνου τον πραγματικό παραγωγό ή εκείνον από τον οποίο προμηθεύτηκε το προϊόν. Αντιθέτως, οφείλει να κατονομάσει τον εισαγωγέα και ειδικότερα να γνωστοποιήσει στον ζημιωθέντα την ονομασία και τη διεύθυνση, στοιχεία που κρίνονται απαραίτητα για την άσκηση αγωγής κατά του υποχρέου²⁷². Η συγκεκριμένη πρόβλεψη αποσκοπεί στην εξασφάλιση ευρύτερης προστασίας του καταναλωτή, καθώς με την υπόδειξη του εγκατεστημένου στην Ένωση εισαγωγέα

²⁶⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα, ό.π., 2008, σελ.125-126

²⁶⁷Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250

²⁶⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250

²⁶⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.128

²⁷⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ. 128 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.97-98

²⁷¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 504

²⁷²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ. 504 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.98

αυξάνονται οι πιθανότητες ικανοποίησής του ζημιωθέντος μέσω της άσκησης αγωγής για αποζημίωση²⁷³.

Εν συνεχεία, υπάρχει περίπτωση ο προμηθευτής να μην ανταποκρίνεται στην υποχρέωσή του να γνωστοποιήσει στον ζημιωθέντα την ταυτότητα του παραγωγού, του εισαγωγέα ή αυτού που του προμήθευσε το προϊόν, ή ενδεχομένως να τον ενημερώνει εκπρόθεσμα ή ανεπαρκώς²⁷⁴. Εν προκειμένω, ο καταναλωτής δεν μπορεί να στραφεί δικαστικά κατά του προμηθευτή και να τον εξαναγκάσει σε ανάλογη συμπεριφορά, ούτε επίσης να ζητήσει αποζημίωση για μη εκπλήρωση²⁷⁵.

Συνεπώς, εφόσον ο προμηθευτής δε συμμορφώνεται παύει να απολαμβάνει την ευνοϊκή έννομη θέση που του παρέχεται από το νομοθέτη και φέρει την ευθύνη που υπέχει ο παραγωγός, διότι θεωρείται κατά πλάσμα δικαίου «για την εφαρμογή του νόμου παραγωγός»²⁷⁶. Αυτό σημαίνει είναι υποχρεωμένος να αποκαταστήσει τη ζημία που επέφερε το ελαττωματικό προϊόν, ανεξαρτήτως των λόγων για τους οποίους δεν δύναται να παράσχει τις απαιτούμενες πληροφορίες και φέρει την ειδική ευθύνη κατά το άρθρο 6 παρ.4²⁷⁷. Εκτός αυτού, ο προμηθευτής φέρει τον πλήρη κίνδυνο, χωρίς να απαλλάσσεται από την ευθύνη του, όσον αφορά τις πηγές εντοπισμού και υπόδειξης του ονόματος του παραγωγού ακόμα και αν αυτές καταστραφούν λόγω ανωτέρας βίας²⁷⁸.

²⁷³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.98 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2018, σελ. 128

²⁷⁴Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ. 128

²⁷⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.98

²⁷⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ. 128 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250

²⁷⁷Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.250 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.98

²⁷⁸Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, «ό.π, 2010, σελ.98 και Καράκωστας Ιωάννης,« Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016,σελ.251

2.3.2.6 Συνυπεύθυνοι – Αναγωγή μεταξύ συνοφειλετών – Παράλληλη ευθύνη

Όπως διαπιστώθηκε από την ανωτέρω ανάλυση στην ειδική ευθύνη του άρθρου 6 υπάγεται ένας ευρύτατος κύκλος προσώπων, πράγμα που σημαίνει ότι ενδεχομένως για την ίδια ζημία μπορεί να ευθύνονται περισσότερα του ενός πρόσωπα. Σε αυτή την περίπτωση, όταν δηλαδή ευθύνονται δυο ή περισσότερα πρόσωπα για την ίδια ζημία που υπέστη ο καταναλωτής εξαιτίας του ελαττώματος ενός προϊόντος, προβλέπεται νομοθετικά ότι η ευθύνη των συνυπεύθυνων θα είναι εις ολόκληρον²⁷⁹.

Η εν λόγω ρύθμιση είναι βοηθητική για τον ζημιωθέντα καταναλωτή²⁸⁰ διότι δεν υποχρεούται να απαιτήσει να συμμετέχει καθένας από τους συνυπεύθυνους στην υποχρέωση σε αποζημίωση²⁸¹, αντιθέτως δύναται να προτιμήσει τον υπόχρεο που φαίνεται περισσότερο φερέγγυος²⁸², δηλαδή είναι είτε οικονομικά ισχυρότερος ή πιο προσιτός²⁸³. Ο ζημιωθείς δικαιούται να εισπράξει μόνο μια φορά²⁸⁴ και να απαιτήσει από αυτόν που θα επιλέξει «την πλήρη ικανοποίηση της αξίωσής του για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης»²⁸⁵. Εφόσον ένας εκ των συνοφειλετών καταβάλει την αποζημίωση που θα οδηγήσει σε ικανοποίηση των αξιώσεων του ζημιωθέντος καταναλωτή, απαλλάσσονται και οι υπόλοιποι εις ολόκληρον συνοφειλέτες²⁸⁶.

Για τη ρύθμιση του δικαιώματος αναγωγής των εις ολόκληρον ευθυνόμενων προσώπων, η διάταξη της Οδηγίας 85/374 για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων (άρθρ. 5) παραπέμπει στις αντίστοιχες διατάξεις του εθνικού δικαίου²⁸⁷. Αντιθέτως, στο άρθρο 6 παρ.10 του Ν.2251/1994 δεν υπάρχει ρητή παραπομπή στις διατάξεις του εθνικού δικαίου που ρυθμίζουν το δικαίωμα αναγωγής, χωρίς όμως αυτό να αποκλείει την χρήση των αντίστοιχων εθνικών διατάξεων²⁸⁸. Πιο συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στην παρ.10 του άρθρου 6 « εάν δύο ή περισσότερα πρόσωπα ευθύνονται για την ίδια ζημία, τα πρόσωπα αυτά υπέχουν εις ολόκληρον ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος και έχουν δικαίωμα αναγωγής μεταξύ τους ανάλογα με τη συμμετοχή του καθενός στην επέλευση της ζημίας».

²⁷⁹Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.98 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014,σελ.172

²⁸⁰Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.173

²⁸¹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.173 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ. 505

²⁸²Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ. 505

²⁸³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.131

²⁸⁴Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ. 505

²⁸⁵Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.131

²⁸⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.132

²⁸⁷Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016,σελ.251 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.130

²⁸⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.131 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.251

Πέραν τούτου, στο εδάφ. β΄ της παρ. 10 του άρθρου 6 προβλέπεται η εσωτερική σχέση των ευθυνόμενων προσώπων²⁸⁹. Σε αυτή την περίπτωση, αυτός που κατέβαλε ολόκληρη την αποζημίωση έχει δικαίωμα αναγωγής κατά των υπολοίπων ανάλογα με το μερίδιο καθενός εξ αυτών στην επέλευση της ζημίας²⁹⁰. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ευθύνη των συνοφειλετών στην εσωτερική σχέση που υφίσταται μεταξύ τους είναι διηρημένη και όχι εις ολόκληρον²⁹¹. Εν προκειμένω, ο κατασκευαστής του τελικού προϊόντος, αφού καταβάλει ολόκληρο το ποσό της αποζημίωσης στον ζημιωθέντα, θα στραφεί κατά του παραγωγού του ελαττωματικού συστατικού που ενσωματώθηκε στο τελικό προϊόν αξιωνοντας από αυτόν το αναλογούν ποσοστό στην επέλευση του επιζήμιου αποτελέσματος²⁹².

Εν συνεχεία, στην παρ.11 του άρθρου 6 ρυθμίζεται η περίπτωση της παράλληλης ευθύνης. Ειδικότερα, ένας εκ των συνοφειλετών ευθύνεται βάσει των ειδικών διατάξεων περί της ευθύνης του παραγωγού ενώ ο άλλος ευθύνεται βάσει των διατάξεων περί αδικοπραξιών ΑΚ 914 λόγω πράξης ή παράλειψης²⁹³. Εν προκειμένω, ο καταναλωτής μπορεί να στραφεί είτε κατά του παραγωγού είτε κατά του προσώπου που ευθύνεται σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικοπραξιών²⁹⁴. Με την πρόβλεψη αυτή ο νομοθέτης επιδιώκει να εξαλείψει κάθε αμφιβολία σχετικά με την παράλληλη ευθύνη του παραγωγού όταν η ζημία προέρχεται είτε από ελάττωμα του πράγματος είτε από ενέργεια άλλων προσώπων «που αποτελούν δυνατούς αιτιώδεις όρους επαγωγής της ζημίας»²⁹⁵.

Έπειτα, στην ίδια διάταξη ρυθμίζεται το ζήτημα συντρέχοντος πταίσματος του ζημιωθέντος (ή προσώπου για το οποίο ευθύνεται ο ζημιωθείς) καθώς επίσης και οι επιπτώσεις του ως προς την ευθύνη του παραγωγού. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση εκείνη που δύναται να καταλογιστεί στον ζημιωθέντα υπαίτια συμπεριφορά που συντέλεσε στην πρόκληση ή επαύξηση της ζημίας ο νόμος προβλέπει μείωση ή άρση της ευθύνης του παραγωγού κατά το μέτρο συνυπαιτιότητας του ζημιωθέντος,²⁹⁶. Συνεπώς, αναγκαία προϋπόθεση για την

²⁸⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.132

²⁹⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.132 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.173

²⁹¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.132

²⁹²Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.173

²⁹³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.251 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.173

²⁹⁴ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.173 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.251

²⁹⁵Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.136

²⁹⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.137 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.174

απαλλαγή του παραγωγού ή τη μείωση της ευθύνης του είναι η υπαιτιότητα του ζημιωθέντος και η συμπεριφορά του αυτή να αποτελεί αιτιώδη όρο επέλευσης της ζημίας²⁹⁷.

2.3.2.7 Έννοια του προϊόντος

Η ευθύνη του παραγωγού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το παραγόμενο προϊόν που προκαλεί τη ζημία. Πιο συγκεκριμένα, στην παρ. 2 εδ. β' και γ' του άρθρου 6 προβλέπεται ότι «προϊόντα θεωρούνται τα κινητά πράγματα που ενσωματώθηκαν ως συστατικά σε άλλα πράγματα κινητά ή ακίνητα. Προϊόντα θεωρούνται επίσης φυσικές δυνάμεις, ιδίως το ηλεκτρικό ρεύμα και η θερμότητα, εφόσον υπόκεινται σε εξουσίαση, όταν περιορίζονται σε ορισμένο χώρο». Όπως προκύπτει από την εν λόγω διάταξη, ως προϊόν θεωρείται κάθε κινητό πράγμα το οποίο ο άνθρωπος κατασκευάζει ή περισυλλέγει από τη φύση, δηλαδή κάθε ενσώματο αντικείμενο όπως το ορίζει το άρθρο ΑΚ947 παρ.1²⁹⁸. Πρόκειται για «το ενσώματο, αυθύπαρκτο και επιδεκτικό εξουσίασης αντικείμενο, στερεής, υγρής ή αέριας μορφής»²⁹⁹. Η χρήση από το νομοθέτη της φράσης «κάθε κινητό» υποδηλώνει τη θέληση του νομοθέτη να είναι η έννοια του προϊόντος ευρεία και να υπάγεται στην ειδική ευθύνη του άρθρου 6 κάθε κινητό που δύναται να αποτελέσει αντικείμενο οικονομικής συναλλαγής³⁰⁰.

Οι διατάξεις περί ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων δεν εφαρμόζονται μόνο στην περίπτωση των εμπορευμάτων κατά την έννοια του Εμπορικού Νόμου³⁰¹. Αντιθέτως περικλείουν κινητά πράγματα καινούρια ή μεταχειρισμένα υπό την προϋπόθεση ότι είναι ενσώματα³⁰². Παράλληλα, στην έννοια του προϊόντος υπάγονται και τα κινητά πράγματα που ενσωματώθηκαν ως συστατικά σε άλλα ακίνητα ή κινητά³⁰³. Κατά συνέπεια, τα οικοδομικά υλικά, οι υδραυλικές και ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, οι ανελκυστήρες, που κατέστησαν συστατικό μέρος του ακινήτου θεωρούνται προϊόντα με την έννοια του άρθρου 6³⁰⁴. Σε αυτές τις διατάξεις δεν περικλείονται τα οικοδομήματα όπως σπίτια, εργοστάσια, γέφυρες και δρόμοι γιατί δε θεωρούνται προϊόντα³⁰⁵. Επίσης, από την εφαρμογή του άρθρου 6 εξαιρούνται ασώματα ή άυλα αγαθά όπως πληροφορίες και πνευματική εργασία³⁰⁶.

²⁹⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.137-138

²⁹⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.139

²⁹⁹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.174 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 467

³⁰⁰Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή» ό.π., 2014, σελ.174

³⁰¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.139 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.99

³⁰²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.139 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, « Δίκαιο του καταναλωτή» ό.π., 2014, σελ.174

³⁰³Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.175 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 467

³⁰⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.175 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 467

³⁰⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 467

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν υφίσταται ορισμός της έννοιας του πράγματος. Κατά συνέπεια, στην παρ. 2 του άρθρου 6 επαναλαμβάνεται ο ορισμός αυτής της έννοιας όπως αποδίδεται και στο άρθρο ΑΚ 947 παρ.2³⁰⁷. Οπότε όπως ορίζεται, προϊόντα θεωρούνται οι φυσικές δυνάμεις, ήτοι το ηλεκτρικό ρεύμα κι η θερμότητα και προφανώς το υγραέριο, το φυσικό αέριο και η ψυκτική ενέργεια εφόσον υπόκεινται σε εξουσίαση και περιορίζονται σε ορισμένο χώρο³⁰⁸. Εν προκειμένω, απαιτείται η ύπαρξη ενός δικτύου παραγωγής ή συσσώρευσης των φυσικών δυνάμεων καθώς και δικτύου ή άλλης μεθόδου διανομής³⁰⁹. Σε αυτή την περίπτωση οι ζημίες που ανακύπτουν λόγω μεταβολών και απότομων αυξομειώσεων στην τάση ή συχνότητα του ρεύματος υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της ειδικής ευθύνης του άρθρου 6 και κατά συνέπεια οι καταναλωτές που υπέστησαν ζημίες στις ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές τους μπορούν να αξιώσουν αποζημίωση από τη ΔΕΗ³¹⁰.

Επίσης, στην έννοια του προϊόντος εμπίπτουν τα μέλη του ανθρώπινου σώματος και το αίμα. Ειδικότερα, μετά την αφαίρεσή τους από τον άνθρωπο «*αποτελούν τμήματα της απρόσωπης φύσης κινητά πράγματα*», τα οποία για λόγους δημόσιας υγείας και προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία των συναλλασσομένων αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της ευθύνης του παραγωγού³¹¹. Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να διευκρινιστεί ότι ο δότης δε θεωρείται «παραγωγός» ακόμα και αν η διάθεση έγινε με αντάλλαγμα³¹². Με αυτά τα δεδομένα, προκύπτει ότι η παροχή μολυσμένου αίματος είτε με τον ιό του AIDS είτε της ηπατίτιδας και η πρόκληση ασθενειών εξαιτίας του επιφέρει την ευθύνη του άρθρου 6 για τις τράπεζες αίματος και οργάνων που είναι αρμόδιες για αυτή τη διάθεση³¹³.

Αντιθέτως, διαφορετική αντιμετώπιση υφίσταται στην περίπτωση εφαρμογής τεχνητών οργάνων του ανθρώπινου σώματος όπως τεχνητά άκρα, οδοντοστοιχία ή βηματοδότης καρδιάς³¹⁴. Θεωρούνται προϊόντα τόσο πριν όσο και μετά την προσθήκη τους στο ανθρώπινο σώμα, όμως εν προκειμένω ευθύνεται σύμφωνα με τις

³⁰⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.140 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.175

³⁰⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.140

³⁰⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.175 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.252

³⁰⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.140

³¹⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.141 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.176

³¹¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.252

³¹²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.253

³¹³ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.176 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.141

³¹⁴Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.468

ειδικές διατάξεις του άρθρου 6 ο τεχνίτης-κατασκευαστής τους, διότι αυτός προβαίνει στην παραγωγή και τη δημιουργία ενός νέου πράγματος αποσκοπώντας στη λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού³¹⁵.

Επιπρόσθετα, στην έννοια του προϊόντος υπάγονται τα ζώντα ζώα καθώς επίσης και οι πρώτες ύλες γεωργίας δηλαδή φρούτα και λαχανικά³¹⁶. Στο πεδίο εφαρμογής του νόμου υπάγονται ακόμα τα προϊόντα της κτηνοτροφίας (ό,τι δηλαδή παράγεται από το ζώο όπως αυγά, γάλα και κρέας), της αλιείας και της μελισσοκομίας καθώς επίσης και τα προϊόντα κυνηγιού ακόμα και χωρίς να έχουν υποστεί επεξεργασία μεταποίησης³¹⁷. Εν προκειμένω, υφίστανται περιπτώσεις πρόκλησης ζημίας όπου ο κάτοχος, αλιείας ή αγρότης υπέχει την ευθύνη του άρθρου 6 του Ν.2251/1994.

Αυτό συμβαίνει στην εκμετάλλευση προϊόντων ζώου που νοσούν από μολυσματική ασθένεια, στην αλιεία ψαριών από νερά που εμπεριέχουν τοξικές ουσίες τις οποίες διέρρευσε τοπικό εργοστάσιο, στην αποκομιδή φρούτων και λαχανικών που καλλιεργήθηκαν σε μολυσμένο έδαφος (όπως η περίπτωση μολυσμένης ντομάτας)³¹⁸ και διοχετεύθηκαν στην αγορά και τέλος στη θανάτωση από κυνηγό μολυσμένου πτηνού του οποίου η ασθένεια είναι μεταδοτική σε τρίτους³¹⁹. Οι υπεύθυνοι υποχρεούνται σε αποζημίωση ασχέτως της γνώσης ή της δικαιολογημένης άγνοιας των ανωτέρω συνθηκών που οδήγησαν στην επέλευση της ζημίας³²⁰. Η σημασία αυτής της διαπίστωσης είναι μεγάλη διότι οι κίνδυνοι βλάβης της υγείας των καταναλωτών είναι προφανείς και γι' αυτό η ευθύνη από τη μετάδοση των ασθενειών εμπίπτει στη ρύθμιση της εξαρτημένης ευθύνης από υπαιτιότητα ΑΚ 914 και όχι στην εφαρμογή της ΑΚ 924 παρ.1 που καθιερώνει γνήσια αντικειμενική ευθύνη³²¹.

Έπειτα, λόγω της εξέλιξης της γενετικής επιστήμης και των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων τέθηκε το ζήτημα υπαγωγής στην έννοια του προϊόντος των μικροοργανισμών, των βακτηριδίων και των μυκήτων έστω και ως συστατικά άλλου αντικειμένου³²². Σύμφωνα με την κρατούσα στη θεωρία άποψη θεωρούνται προϊόντα κατά την έννοια του άρθρου 6 υπό την προϋπόθεση ότι έχουν υποστεί γενετική, δηλαδή εργαστηριακή, επεξεργασία και μεταχείριση σε επιστημονικά εργαστήρια³²³. Κατά

³¹⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.253

³¹⁶Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.253 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.176

³¹⁷Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ. 469

³¹⁸Βλ. την ΕφΛαρ 133/2010, Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου 2011, σελ.145

³¹⁹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.470

³²⁰Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.470

³²¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.142

³²²Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ. 467 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.142

³²³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.142 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.100

συνέπεια, η εμφύτευση γενετικώς επεξεργασμένου βακτηριδίου σε είδος φαγητού που επιφέρει δηλητηρίαση στον ανθρώπινο οργανισμό, θεμελιώνει την αντικειμενική, κατά το άρθρο 6, ευθύνη σε αποζημίωση των μελών του εργαστηρίου παρασκευής ή συσκευασίας με την ιδιότητα του παραγωγού ελαττωματικού συστατικού³²⁴.

Ακόμα, ανακύπτει το ζήτημα της ένταξης στην έννοια του προϊόντος των βιομηχανικών αποβλήτων. Αυτά προκύπτουν από την επεξεργασία προϊόντων και αποτελούν βασική πηγή περιβαλλοντικής επιβάρυνσης³²⁵. Όπως έχει κριθεί στη θεωρία πρέπει να διαχωριστούν σε απόβλητα που θα καταλήξουν στην ανακύκλωση ή σε περαιτέρω χρήση ως πρώτη ύλη με σκοπό την παραγωγή άλλων προϊόντων και σε απόβλητα που είναι κατάλοιπα βιομηχανικής παραγωγής και δεν πρόκειται να οδηγηθούν σε περαιτέρω χρήση ή επεξεργασία³²⁶. Ως προϊόντα χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με την τελολογική ερμηνεία του νόμου, αυτά που υπάγονται στην πρώτη από τις κατηγορίες που προαναφέρθηκαν, δηλαδή τα απόβλητα που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ή να τεθούν σε κυκλοφορία³²⁷.

Αντίστοιχα, προβληματισμό προκαλεί στη νομική θεωρία η ένταξη στην έννοια του προϊόντος των έργων τέχνης. Πιο συγκεκριμένα, έχει κριθεί ότι τα έργα χειροτεχνίας όπως καλλιτεχνήματα, βιβλία, κασέτες, ψηφιακοί δίσκοι μουσικής και άλλα έντυπα υπάγονται στην έννοια του προϊόντος σε ό,τι αφορά μόνο τα ελαττώματα που συνδέονται με το υλικό στοιχείο, δηλαδή τον υλικό φορέα π.χ. το βιβλίο και όχι με την πνευματική παραγωγή³²⁸. Όσον αφορά τις πληροφορίες που εμπεριέχονται στον υλικό φορέα, κατά την κρατούσα στη θεωρία άποψη δεν αποτελούν προϊόν υπό την έννοια του άρθρου 6 διότι εφόσον αποτυπώθηκαν σε ενσώματο αντικείμενο (βιβλίο, δισκέτα ή CD) προϊόν αποτελεί μόνο το εν λόγω ενσώματο αντικείμενο³²⁹. Η ενσωματωμένη πληροφορία δεν αποτελεί προϊόν αλλά αξιολογική κρίση (δοκίμιο, ιατρική συνταγή) ή άυλη πνευματική εργασία³³⁰.

Κατά συνέπεια, η ανωτέρω ερμηνεία επιλύει τυχόν προβληματισμούς σχετικά με την ένταξη των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών μαζικής παραγωγής που περιλαμβάνονται σε δισκέτες ή μαγνητικές πλακέτες, στην έννοια του προϊόντος. Εν προκειμένω, θεωρείται ότι υπάγονται στην έννοια του προϊόντος, καθώς όπως

³²⁴ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.468 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.142

³²⁵ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.142 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.177

³²⁶ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.143

³²⁷ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.143

³²⁸ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.143 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.100

³²⁹ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.143 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.468

³³⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.468

προαναφέρθηκε πρόκειται για ενσώματο αντικείμενο και δύνανται να οδηγήσουν σε θεμελίωσης της ειδικής ευθύνης του άρθρου 6 του παραγωγού τους³³¹. Όμως έχει κριθεί ότι το εξατομικευμένο λογισμικό πρόγραμμα ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή το οποίο σχεδιάστηκε και προσαρμόστηκε στις ιδιαίτερες απαιτήσεις του χρήστη για να εξυπηρετήσει τις προσωπικές του ανάγκες αποτελεί άυλη παροχή και όχι προϊόν διότι εν προκειμένω προέχει η παροχή της υπηρεσίας και όχι το πράγμα όπου καταλήγει η υπηρεσία³³².

2.3.2.8 Έννοια του ελαττώματος

Το ελάττωμα αποτελεί βασική προϋπόθεση της θεμελίωσης της ευθύνης του παραγωγού κατά το άρθρο 6. Αυτό συμβαίνει διότι ο παραγωγός δεν ευθύνεται για αυτό που προκαλεί η χρήση των προϊόντων του παρά μόνο για τις ζημίες που προκαλούνται από συγκεκριμένο ελάττωμα των προϊόντων του. Η έννοια του ελαττώματος προσδιορίζεται στο άρθρο 6 παρ.5 του Ν.2251/1994 σύμφωνα με το οποίο «ελαττωματικό είναι το προϊόν το οποίο δεν παρέχει την προβλεπόμενη απόδοση σύμφωνα με τις προδιαγραφές του και την ευλόγως αναμενόμενη ασφάλεια εν όψει όλων των ειδικών συνθηκών και ιδίως της εξωτερικής εμφάνισής του, της αναμενόμενης χρησιμοποίησής του και του χρόνου κατά τον οποίο τέθηκε σε κυκλοφορία». Δεν είναι ελαττωματικό ένα προϊόν για μόνο το λόγο ότι μεταγενέστερα τέθηκε σε κυκλοφορία άλλο τελειότερο».

Η ανωτέρω ρύθμιση προκύπτει με τις τροποποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν με το Ν.3587/2007. Πιο συγκεκριμένα, πριν την εφαρμογή του νόμου, το παλαιό άρθρο 6 παρ.5 όριζε ότι ελαττωματικό χαρακτηρίζεται το προϊόν που δεν παρέχει την εύλογα αναμενόμενη ασφάλεια³³³, αυτή που δικαιούται να αναμένει ο καταναλωτής από αυτό³³⁴. Δηλαδή επρόκειτο για ένα αδικαιολόγητα επικίνδυνο προϊόν που προκαλεί συγκεκριμένους κινδύνους για τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα ή την ιδιοκτησία των πολιτών³³⁵.

Μετά την αναθεώρηση του άρθρου η έννοια του ελαττώματος διευρύνεται εν μέρει και πλέον ελαττωματικό θεωρείται το προϊόν που είτε δεν παρέχει την προβλεπόμενη απόδοση σύμφωνα με τις προδιαγραφές του είτε και την ευλόγως αναμενόμενη ασφάλεια εν όψει όλων των ειδικών συνθηκών³³⁶. Αυτό προκύπτει από το γράμμα του νόμου. Συνεπώς, το νέο κριτήριο που εισήγαγε ο Ν.3587/2007 είναι η

³³¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.254

³³²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.143 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.469

³³³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ. 470

³³⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.177

³³⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.471

³³⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.178 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.471

«προβλεπόμενη απόδοση». Η απόδοση φαίνεται να ερμηνεύεται ως λειτουργικότητα ενός προϊόντος και όχι ως ασφάλεια³³⁷. Εκ του αποτελέσματος, προκύπτει ότι κατά το νέο άρθρο 6 παρ. 5 θεωρούνται ελαττωματικά και εκείνα τα προϊόντα που δεν είναι αποδοτικά όχι μόνο τα ανασφαλή, όπως ισχύει και στην περίπτωση του πραγματικού ελαττώματος στο δίκαιο της πώλησης (ΑΚ 564,535)³³⁸. Άρα, το προϊόν που δεν λειτουργεί είναι αδιαμφισβήτητα ελαττωματικό και δημιουργεί ευθύνη για τους υπόχρεους κατά το άρθρο 6 του Ν.2251/1994³³⁹.

Το ζήτημα που ανακύπτει με την αντικατάσταση της παρ. 5 του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 είναι η απόκλιση από την Οδηγία, η οποία ως ελαττωματικό χαρακτηρίζει το προϊόν που απλώς δεν παρέχει την αναμενόμενη ασφάλεια. Εν προκειμένω, στο κοινοτικό δίκαιο ο νομοθέτης επιλέγει η ελαττωματικότητα ενός προϊόντος να είναι συνυφασμένη μόνο με την έλλειψη της ασφάλειας³⁴⁰. Αυτό προκύπτει και από το προοίμιο της Οδηγίας στο οποίο αναφέρεται ότι η ελαττωματικότητα δεν συνάδει με την ακαταλληλότητα προς χρήση αλλά με την έλλειψη της ασφάλειας την οποία αναμένει το ευρύ κοινό³⁴¹. Σε αυτή την περίπτωση έχει κριθεί από σχετική νομολογία του ΔΕΚ ότι η Οδηγία 85/374/ΕΟΚ είναι πλήρους εναρμόνισης ως προς τα ζητήματα που ρυθμίζει³⁴². Άρα, ενδεχόμενες παρεκκλίσεις και παραπομπές στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών είναι περιορισμένες και επιτρέπονται μόνο κατ' εξαίρεση, και όπου αυτό ρητά προβλέπεται από την Οδηγία. Έτσι, σύμφωνα με την Οδηγία, ευθύνη του παραγωγού θεμελιώνεται αποκλειστικά και μόνο λόγω της ελλιπούς ασφάλειας των προϊόντων³⁴³.

Ως προς αυτό το ζήτημα έχει διατυπωθεί και μια διαφορετική άποψη. Πιο συγκεκριμένα, η διαζευκτική διατύπωση του Ν.3587/2007 καλύπτει δυο εκδοχές, ήτοι, την περίπτωση εκείνη που το ελαττωματικό προϊόν δεν παρέχει την προβλεπόμενη απόδοση καθώς και την περίπτωση όπου δεν παρέχει την προβλεπόμενη απόδοση και την αναμενόμενη ασφάλεια³⁴⁴. Συνεπώς, ο νόμος αφήνει αρρήθμιστη μια τρίτη εκδοχή όπου το προϊόν είναι μεν αποδοτικό χωρίς δε να παρέχει την αναμενόμενη ασφάλεια όπως για παράδειγμα φάρμακα, καλλυντικά ή

³³⁷Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.471

³³⁸Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.178 και Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.257

³³⁹Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.257

³⁴⁰Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.178

³⁴¹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.178

³⁴²Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.179

³⁴³Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.179

³⁴⁴Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.152

συμπληρώματα διατροφής που επιφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα αλλά ενδεχομένως να υπέχουν σοβαρές παρενέργειες για την υγεία του χρήστη³⁴⁵.

Η εξαίρεση των ανωτέρω προϊόντων από το γράμμα του άρθρου 6 παρ. 5 θίγει τα συμφέροντα του ζημιωθέντος και όπως κρίθηκε στη θεωρία αποτελεί ρυθμιστικό κενό το οποίο καλύπτεται από την αναλογική εφαρμογή του νέου άρθρου 6παρ.5 στην αρρυθμιστη περίπτωση³⁴⁶. Κατά συνέπεια, θεωρούνται ελαττωματικά ακόμα και τα προϊόντα που παρόλο που είναι αποδοτικά δεν παρέχουν την αναμενόμενη ασφάλεια. Αυτό σημαίνει ότι με την προτεινόμενη αναλογική εφαρμογή προστατεύεται ο ζημιωθείς αποτελεσματικά, ενώ το αναθεωρημένο άρθρο «*συμπλέει ερμηνευτικά με το γράμμα και το σκοπό της Οδηγίας*»³⁴⁷. Συμπερασματικά, προκύπτει ότι υπό το νέο άρθρο 6 παρ.5 ελαττωματικό θεωρείται το προϊόν που είναι αναποτελεσματικό και δεν παρέχει την εύλογα αναμενόμενη ασφάλεια άρα είναι αδικαιολόγητα επικίνδυνο³⁴⁸.

2.3.2.9 Ανεξάρτητη και αυτόνομη έννοια του ελαττώματος

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να διευκρινιστεί η διαφορά της έννοιας του ελαττώματος του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 από το πραγματικό ελάττωμα του ενδοσυμβατικού δικαίου και του ομώνυμου όρου του δικαίου των δικαιοπραξιών³⁴⁹. Πιο συγκεκριμένα, η έννοια του ελαττώματος όπως ορίζεται στο νόμο δεν ταυτίζεται με την αντίστοιχη έννοια του δικαίου της πώλησης (ΑΚ 534-535) διότι κατά τις διατάξεις του ΑΚ πραγματικό ελάττωμα υφίσταται όταν το πράγμα δεν ανταποκρίνεται στη σύμβαση ενώ βάσει των διατάξεων περί αδικοπραξιών (ΑΚ 914, 925) όταν έχει παραβιαστεί συγκεκριμένη συναλλακτική υποχρέωση την οποία όφειλε και μπορούσε να τηρήσει ο παραγωγός ώστε να αποφευχθούν οι κίνδυνοι για τα έννομα αγαθά των πολιτών³⁵⁰. Αντιθέτως, στο νόμο για την ευθύνη του παραγωγού το ελάττωμα είναι ανεξάρτητο της παράβασης συγκεκριμένης συναλλακτικής υποχρέωσης και θεμελιώνεται στην έλλειψη της αναμενόμενης ασφάλειας του προϊόντος³⁵¹. Αυτό σημαίνει ότι δεν τηρούνται οι όροι ασφάλειας και

³⁴⁵Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.152 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.472

³⁴⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.152 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.472

³⁴⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.153 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.472

³⁴⁸Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π, 2015, σελ.472

³⁴⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.153

³⁵⁰Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.102 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.156

³⁵¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.255

διαδικασίας παραγωγής, όπως καθορίστηκαν από τον παραγωγό και δεν υπολείπονται των κανόνων της επιστήμης και της τεχνικής³⁵².

2.3.2.10 Διακρίσεις ελαττωμάτων

Ενώ στο εθνικό και το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο δεν έχουν καταγραφεί κατηγορίες των ελαττωμάτων που δύνανται να εντοπιστούν σε ένα προϊόν, η επιστήμη προβαίνει στην κατηγοριοποίησή τους³⁵³.

α) Ελαττώματα κατά το σχεδιασμό παραγωγής: Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται ελαττώματα που αφορούν τη δομή και τη λειτουργία ενός προϊόντος βάσει του σχεδιασμού του³⁵⁴. Όταν πρόκειται για μαζική παραγωγή το ελάττωμα υφίσταται σε όλα τα παραγόμενα προϊόντα της εν λόγω σειράς όπως π.χ. παιδικά βιβλία με τοξικά χρώματα για το δέρμα³⁵⁵. Σε αυτή την περίπτωση ο καταναλωτής θεωρεί ότι ο παραγωγός έχει ενεργήσει με τέτοιο τρόπο κατά τη διαδικασία παραγωγής του προϊόντος ώστε το προϊόν που θα διοχετευθεί στην αγορά να είναι απαλλαγμένο από κινδύνους³⁵⁶. Ελαττώματα αυτής της κατηγορίας δεν εμφανίζονται συχνά στην πράξη αλλά ακόμα και αν εντοπιστούν τότε το ελαττωματικό προϊόν ανακαλείται από τον παραγωγό³⁵⁷.

β) Ελαττώματα κατά την παραγωγική διαδικασία: Τα ελαττώματα κατά την εκτέλεση της παραγωγής εμφανίζονται συχνότερα και απασχολούν περισσότερο την ελληνική δικαιοσύνη. Η εμφάνισή τους οφείλεται στο γεγονός ότι παρόλο που ο σχεδιασμός του προϊόντος είναι σωστός, κατά τη διάρκεια κατασκευής του προϊόντος ενδεχομένως να προέκυψε κάποιο σφάλμα, ή δυσλειτουργία κάποιου μηχανήματος ή ακόμα και απροσεξία από κάποιον εργαζόμενο κατά τη διενέργεια του τελικού ποιοτικού ελέγχου³⁵⁸. Κατά συνέπεια, τα συγκεκριμένα προϊόντα εξαιτίας των ελαττωμάτων που διαθέτουν παρεκκλίνουν από τις καθορισμένες από τον παραγωγό τεχνικές προδιαγραφές άρα δεν παρέχουν την ασφάλεια που, κατά κανόνα, υφίσταται σε άλλα προϊόντα που ανήκουν στην ίδια σειρά και την οποία εύλογα ανέμενε ο καταναλωτής³⁵⁹.

γ) Ελαττώματα κατά την παροχή οδηγιών χρήσης: Τα εν λόγω ελαττώματα σχετίζονται με τον τρόπο παρουσίασης του προϊόντος προς τους καταναλωτές,

³⁵²Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.102

³⁵³Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π.,2015, σελ.473

³⁵⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181

³⁵⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.473

³⁵⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181

³⁵⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π.,2015, σελ.473

³⁵⁸Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π.,2015, σελ.473

³⁵⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.163

δηλαδή την εξωτερική του εμφάνιση³⁶⁰. Πιο συγκεκριμένα, ο παραγωγός υποχρεούται να επισημάνει και υποδείξει όλους εκείνους τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση του προϊόντος όπως π.χ. οι παρενέργειες φαρμάκων ακόμη και σε συνδυασμό με άλλα φάρμακα ή οι εύφλεκτες ιδιότητες απορρυπαντικών³⁶¹. Στην περίπτωση εκείνη που οι οδηγίες χρήσης, πληροφορίες ή προειδοποιήσεις για τυχόν παρενέργειες και κινδύνους ελλείπουν, είναι ανεπαρκείς ή εσφαλμένες το προϊόν θεωρείται ελαττωματικό³⁶².

δ) Η τελευταία κατηγορία αφορά τα ελαττώματα παρακολούθησης, ελέγχου και ανάκλησης του προϊόντος. Αυτού του είδους τα ελαττώματα διαπιστώνονται κατά τη διάρκεια των νεότερων επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων και δεν ήταν εφικτό να ανακαλυφθούν κατά την παραγωγική διαδικασία με τα παλαιότερα γνωστά επιστημονικά και τεχνολογικά δεδομένα³⁶³. Προέρχονται από τους κινδύνους της τεχνολογικής και επιστημονικής εξέλιξης και δεν υπάγονται στις διατάξεις της ευθύνης του παραγωγού κατά το άρθρο 6 του Ν.2251/1994 αλλά στο άρθρο 7 του ίδιου νόμου, ενώ παράλληλα εφαρμόζονται και οι διατάξεις περί αδικοπραξιών³⁶⁴.

³⁶⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.166 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181

³⁶¹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 181 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.473

³⁶²Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.182 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.102

³⁶³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.167-168

³⁶⁴ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.182 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ. 103 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.168

2.3.2.11 Κριτήρια προσδιορισμού της ευλόγως αναμενόμενης ασφάλειας

Προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο ένα προϊόν παρέχει την ευλόγως αναμενόμενη ασφάλεια, στο άρθρο 6 παρ.5 του Ν.2251/1994 αναφέρονται οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Για την κρίση της ελαττωματικότητας ή μη ενός προϊόντος έχει σημασία το επίπεδο ασφάλειας που ανέμενε ο μέσος χρήστης του συγκεκριμένου προϊόντος³⁶⁵. Ειδικότερα, τα εν λόγω κριτήρια αφορούν την εξωτερική εμφάνιση του προϊόντος, την εύλογα αναμενόμενη χρησιμοποίησή του και τον χρόνο κατά τον οποίο τέθηκε το προϊόν σε κυκλοφορία.

α) Η εξωτερική εμφάνιση του προϊόντος: Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι ο όρος «εξωτερική εμφάνιση του προϊόντος» δεν αποτελεί τη σωστή απόδοση του κειμένου της Οδηγίας (presentation of the product, la presentation du produit, darbietungdes Produkts)³⁶⁶. Και αυτό διότι είναι πολύ στενός και κατ' επέκταση παραπέμπει στη μορφή, στη συσκευασία, στο εξωτερικό περίβλημα του προϊόντος και στις οδηγίες χρήσης³⁶⁷. Όπως έχει κριθεί από τη θεωρία ορθότερη είναι η χρήση του όρου «παρουσίαση», που υπήρχε και στον προηγούμενο νόμο 1961/1991³⁶⁸.

Κατά αυτό τον τρόπο αποδίδεται διασταλτικά η ευρύτερη παρουσίαση του προϊόντος προς τους καταναλωτές, καλύπτοντας ένα σύνολο περιστάσεων υπό τις οποίες το προϊόν κυκλοφορεί στην αγορά όπως είναι η διαφήμιση, οι ετικέτες και οποιεσδήποτε προωθητικές ενέργειες και πράξεις marketing³⁶⁹. Μέσω αυτών των ενεργειών το προϊόν γνωστοποιείται στους καταναλωτές οι οποίοι επηρεασμένοι από τον τρόπο προβολής του μέσω των διαφημιστικών μηνυμάτων υπολογίζουν κάθε συγκεκριμένη δήλωση για την ασφάλεια του προϊόντος όπως π.χ. «απόλυτα ασφαλές», «100% πυρίμαχο», «απόλυτα άθραυστο»³⁷⁰. Αυτό σημαίνει ότι αν αυτό παρουσιάζεται στο καταναλωτικό κοινό περισσότερο ασφαλές ή ανθεκτικό απ' ότι είναι στην πραγματικότητα προκαλεί λανθασμένο αίσθημα ασφάλειας στους καταναλωτές και πρέπει να κριθεί ανασφαλές³⁷¹.

³⁶⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.180

³⁶⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.182 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.169

³⁶⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.182 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.475

³⁶⁸ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.169

³⁶⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.182 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.475

³⁷⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.475 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.183

³⁷¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.183 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.258

Έπειτα, καθοριστικό ρόλο για τον προσδιορισμό ή μη της ελαττωματικότητας των προϊόντων διαδραματίζουν οι οδηγίες χρήσης που συνοδεύουν το προϊόν³⁷². Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται και οι οποιεσδήποτε οδηγίες προφύλαξης, εγκατάστασης ή συναρμολόγησης, προειδοποιήσεις ή συμβουλές που συμπεριλαμβάνονται στη συσκευασία του προϊόντος και πρέπει να είναι εύκολα κατανοητές, πλήρεις και να έχουν αποδοθεί με απόλυτη σαφήνεια³⁷³. Παράλληλα, ο παραγωγός είναι υποχρεωμένος να παρέχει όλες τις τεχνικές και επιστημονικές δυνατότητες με στόχο την αντιμετώπιση και την εξάλειψη πιθανών κινδύνων³⁷⁴. Κυρίως οφείλει να λαμβάνει υπόψη του άτομα που έχουν μειωμένη την αίσθηση του κινδύνου (π.χ. μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι, αναλφάβητοι). Εν προκειμένω, προτείνεται η επισήμανση των κινδύνων να πραγματοποιείται με γραφικές παραστάσεις ή έντονα σύμβολα επί του προϊόντος ή ακόμα και προειδοποίηση του χρήστη ο οποίος καλείται να φανεί προνοητικός και να μεριμνήσει για τρίτους (π.χ. ανήλικα), που δύνανται να έχουν εύκολη πρόσβαση στο προϊόν³⁷⁵.

Όλα τα ανωτέρα, υποδεικνύουν ότι ο παραγωγός οφείλει όχι μόνο να επισημάνει τους κινδύνους από την χρήση του προϊόντος αλλά και να εξασφαλίσει την τήρηση όλων των απαραίτητων κανόνων ασφαλείας³⁷⁶. Και αυτό διότι η παρουσίασή του δεν υποκαθιστά ούτε εξασφαλίζει τον ορθό σχεδιασμό και την προσήκουσα παραγωγή του³⁷⁷. Για παράδειγμα η υπόδειξη κινδύνου έκρηξης αεριούχου ποτού δεν καθιστά το προϊόν ασφαλές σε περίπτωση που προκύψει έκρηξη λόγω ελαττώματος αποδιδόμενου στην παραγωγή του ποτού³⁷⁸.

Βέβαια, αν πρόκειται για φαρμακευτικό προϊόν που παρουσιάζεται στην αγορά αποκλειστικά για εξωτερική χρήση όπως π.χ. επαλείψεις ή εντριβές και αυτό αναφέρεται ρητά και με σαφήνεια στη συσκευασία του, στην περίπτωση που ο καταναλωτής το καταπιεί αγνοώντας προηγουμένως τις επισημάνσεις της συσκευασίας, το προϊόν δεν μπορεί να θεωρηθεί ελαττωματικό³⁷⁹. Εν αντιθέσει, αν οι

³⁷²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.258 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.475

³⁷³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.258 και Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, ό.π., 2014, σελ.183

³⁷⁴Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.183

³⁷⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.475-476

³⁷⁶Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.183

³⁷⁷Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.476

³⁷⁸Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.183 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.476

³⁷⁹Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.183 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.258

αναγραφόμενες οδηγίες αποδίδονταν με δυσνόητους επιστημονικούς όρους προς το καταναλωτικό κοινό, άρα δεν υφίστατο η απαραίτητη σαφήνεια στην απόδοσή τους, τότε το προϊόν θεωρείται ελαττωματικό υπό την έννοια του άρθρου 6 του Ν.2251/1994³⁸⁰.

β) Η εύλογα αναμενόμενη χρησιμοποίηση: Το δεύτερο κριτήριο προσδιορισμού της ευλόγως αναμενόμενης ασφάλειας που αναφέρεται και στον νόμο έγκειται στην εύλογα αναμενόμενη χρησιμοποίησή του. Με αυτό τον όρο νοείται η αντικειμενικά αναμενόμενη χρησιμοποίησή του, δηλαδή η πιθανή ή κοινωνικά πρόσφορη και όχι μόνο αυτή που είναι σύμφωνη με τον προορισμό του³⁸¹. Αυτό σημαίνει ότι αν για παράδειγμα προκύψει ανάφλεξη ενός οχήματος σε μια σύγκρουση, δεν δύναται ο κατασκευαστής του να ισχυριστεί ότι «*το αυτοκίνητο δεν ήταν ελαττωματικό επειδή η εύλογα αναμενόμενη χρήση του δεν είναι να συγκρούεται*»³⁸².

Επίσης, εύλογα αναμενόμενη θεωρείται και η συνήθης ή προβλέψιμη κατάχρηση ενός προϊόντος με την προϋπόθεση ότι δεν είναι παράλογη³⁸³. Κατά συνέπεια, η αντικανονική χρήση ενός ξύλινου παιχνιδιού από ένα μικρό παιδί το οποίο θα το βάλει στο στόμα του θα επιφέρει την ευθύνη του παραγωγού σε αποζημίωση βάσει του άρθρου 6 του Ν.2251/1994, στην περίπτωση που εκείνος δεν υπολόγισε αυτού του είδους την κατάχρηση και δεν προνόησε για την αποφυγή τοξικών χρωματικών ουσιών που με τη σειρά τους επέφεραν δηλητηρίαση στο παιδί³⁸⁴. Άρα, εν προκειμένω το προϊόν καθίσταται ελαττωματικό διότι δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εύλογα αναμενόμενης χρησιμοποίησής.

γ) Ο χρόνος κατά τον οποίο τέθηκε το προϊόν σε κυκλοφορία: Σύμφωνα με την παρ.5 του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος κατά τον οποίο το προϊόν κυκλοφόρησε στην αγορά για την εξασφάλιση της ευλόγως αναμενόμενης ασφάλειας του προϊόντος. Ακριβώς επειδή οι κανόνες ασφαλείας αναθεωρούνται ο σχετικός νόμος ορίζει ότι δεν λαμβάνονται υπόψη οι επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις που αποκτώνται μετά την κυκλοφορία του προϊόντος³⁸⁵. Αυτό σημαίνει ότι προϊόντα που

³⁸⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.184 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.258

³⁸¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.258 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.184

³⁸²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.258

³⁸³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.477 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.184

³⁸⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.184 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.477

³⁸⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.184

κατασκευάστηκαν με τη χρήση παλαιότερων τεχνολογικών μέσων και πληρούσαν τους τότε ισχύοντες κανόνες ασφαλείας δεν θεωρούνται ελαττωματικά με τη λογική ότι εκ των υστέρων κυκλοφόρησαν άλλα πιο σύγχρονα και ασφαλέστερα λόγω της επιστημονικής και τεχνολογικής εξέλιξης³⁸⁶. Σε αυτή την περίπτωση ένα αυτοκίνητο που δεν διαθέτει φρένα με το σύστημα ABS δεν δύναται να κριθεί ελαττωματικό με το σκεπτικό ότι μεταγενέστερα test-drive απέδειξαν το σύστημα πέδησης ABS είναι πιο ασφαλές³⁸⁷.

Βέβαια, διαφορετικά ρυθμίζεται το ζήτημα στην περίπτωση εκείνη που το προϊόν ήταν εξαρχής ελαττωματικό και οι τότε επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις δεν ήταν επαρκείς για να οδηγήσουν στη διαπίστωσή του. Εν προκειμένω, το προϊόν θεωρείται ελαττωματικό κατά την έννοια του Νόμου και για να απαλλαγεί ο παραγωγός από την ευθύνη πρέπει να αποδείξει ότι όντως αντικειμενικά ήταν αδύνατο να διαπιστωθεί το ελάττωμα όπως ορίζεται στις προϋποθέσεις που θέτει η παρ.8 περ. ε' του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 περί επιπέδου επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων³⁸⁸.

δ) Υπόλοιπα κριτήρια που δεν προβλέπονται στο Νόμο: Η ανωτέρω απαρίθμηση κριτηρίων για τον καθορισμό της ευλόγως αναμενόμενης ασφάλειας είναι ενδεικτική και δεν αποκλείει την ύπαρξη επιπλέον παραγόντων για τη διαπίστωσή της ελαττωματικότητας ή μη ενός προϊόντος. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν η φύση και η τιμή του προϊόντος³⁸⁹. Ειδικότερα, η φύση του προϊόντος δύναται να προκαλέσει κατά τη χρήση του ζημιολογικές παρενέργειες οι οποίες αποτελούν και ένδειξη ελαττώματος του προϊόντος³⁹⁰.

Εκτός και αν πρόκειται για τη χρήση κυρίως εγγενώς επικίνδυνων προϊόντων των οποίων οι παρενέργειες είναι κοινωνικά αποδεκτές³⁹¹. Αυτό συμβαίνει είτε επειδή με τη χρήση του προϊόντος καλύπτεται μια κοινωνική αναγκαιότητα που δεν δύναται να καλυφθεί εναλλακτικά (π.χ. κορτιζονούχα φάρμακα που προκαλούν οστεοπόρωση, καταρράκτη κλπ.) είτε επειδή το καταναλωτικό κοινό επιμένει να χρησιμοποιεί τέτοια προϊόντα παρόλο που γνωρίζει τις επιβλαβείς επιπτώσεις στα έννομα αγαθά του (π.χ. αλκοόλ ή προϊόντα καπνού)³⁹². Σε αυτές τις περιπτώσεις ο παραγωγός υποχρεούται

³⁸⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.185

³⁸⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.185 και Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.259

³⁸⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.185

³⁸⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.185 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.478

³⁹⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.478

³⁹¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.186 και Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.259 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.478

³⁹² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.186 και Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.259 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.478

να καταστήσει σαφή στον χρήστη τον ενδεχόμενο κίνδυνο που επιφέρει η χρήση του προϊόντος, ώστε και εκείνος με τη σειρά του να είναι πλήρως ενημερωμένος για τους κινδύνους που συνεπάγεται η κατανάλωσή του³⁹³. Συνεπώς, ένας μακροχρόνιος καπνιστής δεν δύναται να στραφεί κατά του καπνοπαραγωγού και να διεκδικήσει αποζημίωση για τα προβλήματα υγείας που υπέστη λόγω του καπνίσματος, στο βαθμό εκείνο που ο παραγωγός είχε αναφέρει ξεκάθαρα στον καταναλωτή τον συγκεκριμένο κίνδυνο που επιφέρει η κατανάλωση καπνού³⁹⁴.

Επιπλέον, ένα άλλο ουσιώδες κριτήριο για τον καθορισμό της ευλόγως αναμενόμενης ασφάλειας είναι η τιμή του προϊόντος. Πιο συγκεκριμένα, έχει υποστηριχθεί ότι οι απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού για την ασφάλεια των παρεχόμενων αγαθών διαφοροποιούνται ανάλογα με την τιμή τους³⁹⁵. Αυτό σημαίνει ότι ο καταναλωτής αναμένει ότι κάθε προϊόν, ακόμα και το πιο οικονομικό καλύπτει έστω και ένα ελάχιστο όριο ασφάλειας οπότε θεωρεί ότι το ακριβότερο προϊόν να είναι και ασφαλέστερο³⁹⁶. Οι προσδοκίες του δηλαδή είναι υψηλότερες σε αυτή την περίπτωση. Για παράδειγμα ένα μοντέλο αυτοκινήτου της Mercedes αναμένεται να παρέχει υψηλότερο επίπεδο ασφάλειας από ένα οικονομικότερο μοντέλο της Citroen³⁹⁷.

³⁹³ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.186

³⁹⁴ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.259

³⁹⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.186

³⁹⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.186 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.260

³⁹⁷ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.478

2.3.2.12 Η έννοια της ζημίας

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη θεμελίωση της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων είναι η επέλευση ζημίας (που να οφείλεται στο ελαττωματικό προϊόν). Ο σκοπός του νομοθέτη είναι να αποκατασταθούν οι ζημιές που προκλήθηκαν από το ελαττωματικό προϊόν και να αποζημιωθεί κάθε ζημιωθείς από αυτό³⁹⁸. Σε αυτά τα πλαίσια ζημία θα μπορούσε να ορισθεί «η πρόκληση δυσμενούς μεταβολής των υλικών ή άυλων αγαθών ενός προσώπου που προκαλείται από το ελάττωμα του προϊόντος»³⁹⁹. Στο άρθρο 6 παρ.6 και 7 του Ν.2251/1994 όπως αυτός τροποποιήθηκε από το Ν. 3587/2007 προβλέπονται δυο είδη ζημιών: α) η περιουσιακή (αρ. 6 παρ.6) και β) η μη περιουσιακή (αρ. 6 παρ.7)⁴⁰⁰. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται η ζημία στο πρόσωπο και η υλική ζημία σε περιουσιακά στοιχεία, εκτός όμως του ελαττωματικού προϊόντος. Στη δεύτερη περιλαμβάνεται η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης και ψυχικής οδύνης⁴⁰¹.

Η ευθύνη του παραγωγού καλύπτει ζημιές που επέρχονται σε έννομα αγαθά του καταναλωτή ή τρίτων λόγω ελαττώματος του προϊόντος. Από τα δεδομένα των παραγράφων 6 και 7 του άρθρου δπροκύπτει ότι προστατευόμενα αγαθά είναι η ζωή, η σωματική ακεραιότητα, η υγεία, τα πράγματα (πλην του ελαττωματικού) αλλά και η περιουσία εφόσον θίγεται λόγω της βλάβης ή της καταστροφής που επήλθε εξαιτίας του ελαττωματικού προϊόντος σε κάποιο από τα ανωτέρω έννομα αγαθά⁴⁰².

Συνεπώς, η περιουσία του καταναλωτή, προστατεύεται στο μέτρο εκείνο που η μείωσή της βρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με τη βλάβη ενός από τα προστατευόμενα έννομα αγαθά που προαναφέρθηκαν⁴⁰³ και όχι γενικώς η περιουσιακή του κατάσταση. Αυτό σημαίνει ότι στην περίπτωση εκείνη που λόγω της ελαττωματικότητας του πράγματος όπως π.χ. ελαττωματικά κεραμίδια επέρχεται ζημία στην περιουσιακή κατάσταση του καταναλωτή, όπως οι δαπάνες αγοράς και αντικατάσταση του ελαττωματικού προϊόντος ή τα διαφυγόντα κέρδη, δεν αποκαθίστανται βάσει των διατάξεων περί ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων σύμφωνα με τη νομολογία⁴⁰⁴. Αντιθέτως, κρίθηκε ότι, αν λόγω της ελαττωματικότητας του πράγματος επερχόταν καταστροφή π.χ. της ξυλοσκεπής της κατοικίας και εξαιτίας της επερχόμενης βλάβης μειώθηκε η περιουσία το καταναλωτή καθώς πρόεκυψαν περαιτέρω έξοδα, όπως αγορά και εγκατάσταση νέας σκεπής ή

³⁹⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.186

³⁹⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.186-187 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.479

⁴⁰⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.187

⁴⁰¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.187

⁴⁰² Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 262

⁴⁰³ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.202-203

⁴⁰⁴ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.203 και Βλ. την ΕφΑθ 647/1994, Νομικό Βήμα 1995, σελ.575

μίσθωση άλλης κατοικίας, τότε η συγκεκριμένη μείωση εμπίπτει στις διατάξεις περί ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων⁴⁰⁵.

2.3.2.13 Περιουσιακή ζημία

Όπως προκύπτει από τη διατύπωση της παρ. 6 του άρθρου 6 αποκαθίστανται πλήρως οι ζημίες λόγω θανάτου ή σωματικής βλάβης πράγμα που αποδεικνύει ότι το εύρος προστασίας των διατάξεων για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων είναι μεγαλύτερο όταν οι ζημίες επέρχονται σε πρόσωπο⁴⁰⁶. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι ο νόμος θέτει κάποιες προϋποθέσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προέρχονται από βλάβη ή καταστροφή περιουσιακών στοιχείων του καταναλωτή συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος χρήσης περιβαλλοντικών αγαθών. Οι συγκεκριμένες ζημίες αποκαθίστανται μόνο εφόσον: α) προκλήθηκαν σε περιουσιακό στοιχείο διαφορετικό από το ίδιο το ελαττωματικό προϊόν β) κατά τη φύση τους προορίζονται και πράγματι χρησιμοποιήθηκαν από τον ζημιωθέντα για προσωπική χρήση ή κατανάλωση γ) και οι υλικές ζημίες υπερβαίνουν τα 500 ευρώ.

ι) Ζημία λόγω θανάτου ή σωματικής βλάβης: Η ζημία που προκαλείται από θάνατο ή σωματική βλάβη θεμελιώνει την ευθύνη του παραγωγού έναντι κάθε ζημιωθέντος⁴⁰⁷. Πιο συγκεκριμένα, δεν προστατεύεται μόνο ο καταναλωτής που χρησιμοποιεί το ελαττωματικό αγαθό για ιδιωτικούς σκοπούς αλλά και εκείνος που κάνει επαγγελματική χρήση του προϊόντος, όπως για παράδειγμα ο έμπορος που το προμηθεύτηκε και γενικότερα κάθε ζημιωθείς τρίτος ακόμα και αν δεν χρησιμοποίησε ή κατανάλωσε το προϊόν, ο λεγόμενος «αθώος παρευρισκόμενος» (innocent by stander)⁴⁰⁸. Κατά συνέπεια, ο παραγωγός είναι υποχρεωμένος να καλύψει κάθε ζημία στο πρόσωπο που επήλθε εξαιτίας ελαττωματικού προϊόντος του⁴⁰⁹.

Ως προς τους δικαιούχους της αποζημίωσης θα ήταν σημαντικό να αποσαφηνιστεί ότι, εκτός από τους καταναλωτές εν ευρεία έννοια, αξίωση έχουν και επιπλέον κατηγορίες προσώπων. Ειδικότερα, σε περίπτωση θανάτωσης του προσώπου οι σχετικές αξιώσεις γεννώνται είτε στους κληρονόμους (βάσει των ειδικών διατάξεων

⁴⁰⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ. 262-263 και Βλ. την ΑΠ 989/2004, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 2005, σελ.517

⁴⁰⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.187

⁴⁰⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.187

⁴⁰⁸Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.187-188 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.263

⁴⁰⁹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188και Βλ. τις ΕφΑθ 6704/1996, Νομικό Βήμα 1997, σελ.63 και ΠΠΡΑθ 4548/1996, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997,σελ. 47 και Εφ Θεσ1852/2003, Αρμενόπουλος 2004, σελ.1150

σε συνδυασμό με το άρθρο 1710 ΑΚ) είτε απευθείας υπέρ του τρίτου (βάσει του άρθρου ΑΚ 928 και των ειδικών διατάξεων περί ευθύνης του παραγωγού)⁴¹⁰.

Παράλληλα, αξίωση αποζημίωσης έχουν και οι εμμέσως θιγέντες, δηλαδή τρίτα πρόσωπα, εκτός από τον ζημιωθέντα, στην περίπτωση εκείνη που σύμφωνα με τον νόμο είχαν αξίωση για παροχή υπηρεσιών εκ μέρους του τραυματισθέντος, η οποία όμως δε δύναται να ικανοποιηθεί ακριβώς λόγω του τραυματισμού⁴¹¹. Η εν λόγω αποζημίωση αφορά το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την αναπλήρωση των υπηρεσιών του τραυματισθέντος⁴¹². Τέλος, θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι τα πρόσωπα που ζημιώθηκαν πριν τη τεθεί το προϊόν σε κυκλοφορία, όπως π.χ. εργαζόμενοι και συνεργάτες του παραγωγού ή τρίτοι επισκέπτες της επιχείρησης δεν προστατεύονται βάσει των ειδικών διατάξεων για τις ζημίες που προκαλούνται σε αυτά καθώς προϋπόθεση της ευθύνης είναι η θέση του προϊόντος σε κυκλοφορία⁴¹³.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, ο νομοθέτης επιθυμεί να καλύψει πλήρως τις ζημίες που επέρχονται στο πρόσωπο σε σχέση με αυτές σε περιουσιακά αγαθά⁴¹⁴. Με αυτά τα δεδομένα, «αποκαταστέα δεν είναι μόνο η ζημία που επέρχεται στο ίδιο το πρόσωπο αλλά και η περαιτέρω εξαιτίας της βλάβης του προσώπου περιουσιακή ζημία»⁴¹⁵. Κατά συνέπεια, ο νόμος καλύπτει όχι μόνο την αποκατάσταση εξόδων κηδείας για τους δικαιούχους αλλά και την αποκατάσταση νοσηλίων (δαπάνες νοσοκομειακής, ιατρικής και φαρμακευτικής περίθαλψης)⁴¹⁶. Παράλληλα, καλύπτεται κάθε αξίωση για περαιτέρω ζημίες όπως π.χ. αποζημίωση για στέρηση διατροφής, για στέρηση των υπηρεσιών του ζημιωθέντος/ θανόντος (με τη μορφή μηνιαίων χρηματικών δόσεων) καθώς επίσης και για διαφυγόντα κέρδη λόγω ανικανότητας προς εργασία ή αποχής από αυτή⁴¹⁷. Εν προκειμένω, καλύπτεται και οποιαδήποτε άλλη θετική ή αποθετική ζημία που συνδέεται αιτιωδώς με τη βλάβη του σώματος ή της υγείας⁴¹⁸.

⁴¹⁰Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.264

⁴¹¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.212-213

⁴¹²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ. 213

⁴¹³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.264

⁴¹⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188

⁴¹⁵ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.264 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188

⁴¹⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ. 209-210

⁴¹⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.265

⁴¹⁸Καράκωστας Ιωάννης,« Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.265 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι στον νόμο δεν προβλέπεται ανώτατο χρηματικό ποσό ως όριο ευθύνης του παραγωγού για αποζημίωση⁴¹⁹. Αυτό συνεπάγεται ότι ο έλληνας νομοθέτης επέλεξε να μην αξιοποιήσει τη διακριτική ευχέρεια που παρείχε το άρθρο 16 παρ. 1 της Οδηγίας στα κράτη μέλη για θέσπιση ανώτατου ορίου της συνολικής ευθύνης του παραγωγού λόγω θανάτου ή σωματικών βλαβών που οφείλονται σε πανομοιότυπα προϊόντα με το ίδιο ελάττωμα, τα 70 εκατομμύρια ευρώ⁴²⁰. Αυτό το γεγονός ευνοεί τον καταναλωτή ως προς το ύψος της αποζημίωσης που δικαιούται να διεκδικήσει όμως λειτουργεί εις βάρος των παραγωγών διότι στη χώρας η επιχειρηματικότητα στηρίζεται κυρίως στην ίδρυση και λειτουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεων οι οποίες επρόκειτο να αφανιστούν εξαιτίας αυτής της ρύθμισης⁴²¹. Εκτός αυτού, προκύπτει και ένα κόστος «αναγκαστικής ασφάλισης» αστικής ευθύνης των επιχειρήσεων, το οποίο εν τέλει μετακυλύεται στους καταναλωτές⁴²².

ii) Ζημία λόγω βλάβης ή καταστροφής περιουσιακού στοιχείου: Με βάση τη διατύπωση του άρθρου 6 παρ.6, όπως προαναφέρθηκε, οι ζημίες από τη βλάβη ή καταστροφή ορισμένου περιουσιακού στοιχείου για να αποκατασταθούν πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τρεις προϋποθέσεις:

α) Πρόκληση περιουσιακής ζημίας σε περιουσιακό στοιχείο εκτός του ιδίου του ελαττωματικού προϊόντος

Όπως προκύπτει από τη διατύπωση του νόμου ο παραγωγός ευθύνεται σε αποζημίωση κατά το άρθρο 6 μόνο αν το ελάττωμα που διαθέτει το προϊόν, προκαλέσει ζημίες σε άλλα περιουσιακά στοιχεία πέρα από το ίδιο το προϊόν. Από την εν λόγω ρύθμιση προκύπτει ότι η ζημία που προκαλείται από τη βλάβη ή την καταστροφή του ίδιου του ελαττωματικού προϊόντος, δεν εμπεριέχεται στον προστατευτικό σκοπό του νόμου⁴²³. Κατά αυτό τον τρόπο, η αποκατάσταση αυτής της ζημίας ρυθμίζεται από τις διατάξεις του δικαίου των συμβάσεων και ειδικότερα από τις διατάξεις περί πωλήσεως του ΑΚ, «*διότι οι ζημίες στο προϊόν προσβάλλουν το διαφέρον εκπλήρωσης του αγοραστή*»⁴²⁴, ή και από τις διατάξεις περί αδικοπραξιών⁴²⁵.

καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188, Βλ. τις ΑΠ 321/2011, ΕφΛαμ 15/2011, ΑΠ 22/2010, ΑΠ377/2009, Ελληνική Δικαιοσύνη 2010, σελ. 388

⁴¹⁹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.265

⁴²⁰Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.265 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188

⁴²¹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188

⁴²²Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.188

⁴²³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.214

⁴²⁴Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.480

Με αυτή τη ρύθμιση ενσωματώνεται το άρθρο 9 στοιχ.β εδ.2 της Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο⁴²⁶ σύμφωνα με το οποίο «ζημία σημαίνει η ζημία ή καταστροφή κάθε περιουσιακού στοιχείου εκτός από το ίδιο το ελαττωματικό προϊόν». Συνεπώς, ο νόμος στοχεύει στην κάλυψη ζημιολογικών συνεπειών της ελαττωματικότητας όχι στο ίδιο το ελαττωματικό αγαθό, αλλά στα άλλα αγαθά και γενικότερα στην περιουσία του καταναλωτή⁴²⁷. Το γεγονός ότι το ίδιο το ελαττωματικό προϊόν εξαιρείται από την έννοια της ζημίας αποδεικνύει ότι δεν επιδιώκεται η αλλαγή των κανόνων του εσωτερικού δικαίου που προβλέπουν μια ομοιόμορφη λύση, αντιθέτως, επιδιώκεται η συμπλήρωση κενών που αυτοί αφήνουν ανάμεσα στη συμβατική ευθύνη και την ευθύνη για αδικοπραξίες⁴²⁸.

Με αυτά τα δεδομένα οριοθετείται η εξωσυμβατική ευθύνη του άρθρου 6 από τη συμβατική⁴²⁹. Αυτό σημαίνει ότι ο παραγωγός ενός ελαττωματικού θερμοσίφωνα που δεν ζεσταίνει το νερό κανονικά, δεν ευθύνεται κατά το άρθρο 6 διότι δεν υπάρχει ζημία υπό την έννοια του εν λόγω άρθρου⁴³⁰. Αντιθέτως, ο ίδιος παραγωγός ευθύνεται σε περίπτωση έκρηξης του θερμοσίφωνα για τις υλικές ζημιές που προκλήθηκαν σε περιουσιακά στοιχεία του καταναλωτή π.χ. διαμέρισμα ή έπιπλα⁴³¹. Η ζημία από την καταστροφή του θερμοσίφωνα θα αποκατασταθεί με βάση τις διατάξεις για τη συμβατική ευθύνη, δηλαδή θα συνιστά ζημία κατά την έννοια των διατάξεων περί πώλησης (ΑΚ 534)⁴³². Κατά συνέπεια, ο ζημιωθείς καταναλωτής θα στραφεί κατά του πωλητή του θερμοσίφωνα αξιώνοντας την ικανοποίηση των σχετικών του δικαιωμάτων, εκτός αν η εγγύηση καλύπτει τη ζημία, οπότε ο καταναλωτής θα τραφεί κατά του προμηθευτή βάσει του άρθρου 5 του Ν.2251/1994 περί πώλησης καταναλωτικών αγαθών και εγγυήσεων⁴³³.

Στο σημείο αυτό είναι κρίσιμη η διάκριση μεταξύ του ίδιου του ελαττωματικού προϊόντος και του «άλλου» περιουσιακού στοιχείου δεδομένου ότι ο νόμος προβλέπει ευθύνη για ζημιές σε πρόσωπα και πράγματα όχι μόνο στον τελικό παραγωγό αλλά

⁴²⁵ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.189 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.267

⁴²⁶ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.189

⁴²⁷ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.214-215

⁴²⁸ Μυλωνάς Διονύσιος, ό.π., Νομικό Βήμα 1987, σελ.1490

⁴²⁹ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.480

⁴³⁰ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.267-268

⁴³¹ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.268 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.480

⁴³² Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.480 και Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, ό.π., 2014, σελ.189

⁴³³ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.189

και στον παραγωγό μέρους πράγματος , π.χ. συστατικού⁴³⁴. Ουσιαστικά τίθεται το ζήτημα εάν υπάρχει ζημία σε «άλλο περιουσιακό στοιχείο» πέρα από το ελαττωματικό προϊόν⁴³⁵. Αν δηλαδή το ελάττωμα, που έβλαψε το προϊόν, βρίσκεται σε αυτοτελές τμήμα του προϊόντος, σε συγκεκριμένο εξάρτημα, με συνέπεια όμως την καταστροφή ή βλάβη του συνολικού προϊόντος⁴³⁶.

Για παράδειγμα, μια ελαττωματική μπαταρία αυτοκινήτου προκαλεί ανάφλεξη με αποτέλεσμα να καεί το αυτοκίνητο⁴³⁷. Σε αυτή την περίπτωση, αν θεωρηθεί ένα σύνθετο προϊόν όπως το αυτοκίνητο ως σύνολο συστατικών, τμημάτων ή μερών σύνθετου πράγματος, τότε επεκτείνεται η ευθύνη, επειδή η ζημία που επέρχεται στο ίδιο το αυτοκίνητο εξαιτίας του ελαττώματος συστατικού ή μέρους του πράγματος, όπως της μπαταρίας, υπάγεται στην προστασία του νόμου⁴³⁸. Αν όμως κριθεί ότι το αυτοκίνητο είναι ενιαίο πράγμα, το ελάττωμα που παρουσιάζει η μπαταρία εν προκειμένω, δεν επιφέρει ευθύνη του παραγωγού της για τις ζημίες που προκλήθηκαν στο ίδιο το αυτοκίνητο διότι σύμφωνα με αυτή την άποψη, ελαττωματικό θεωρείται το ενιαίο πράγμα, ήτοι το αυτοκίνητο και η ζημία αυτού δεν καλύπτεται από το νόμο⁴³⁹.

Όμως, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ.2 εδ. β, το οποίο ενσωματώνει τον κοινοτικό ορισμό της έννοιας του προϊόντος, προϊόν θεωρείται και το κινητό που είναι ενσωματωμένο σε άλλο κινητό πράγμα⁴⁴⁰. Αυτό σημαίνει ότι τόσο ο ενωσιακός όσο και ο εθνικός νομοθέτης επιλέγουν να αντιμετωπίσουν ισότιμα το κύριο και το μέρος σύνθετου πράγματος θεωρώντας τα εξίσου προϊόντα σύμφωνα με το δίκαιο της ευθύνης του παραγωγού⁴⁴¹. Αντίστοιχα και στην περίπτωση του παραγωγού ορίζεται στο άρθρο 6 παρ.2 εδ. α', ότι ως παραγωγός θεωρείται και ο κατασκευαστής ενός συστατικού του κυρίου πράγματος⁴⁴². Αυτό συνεπάγεται την ευθύνη του κατασκευαστή που παράγει μόνο τμήμα του σύνθετου πράγματος⁴⁴³.

⁴³⁴Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.268

⁴³⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.480

⁴³⁶ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.480 και Κορνηλάκης Πάνος, ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.209

⁴³⁷Κορνηλάκης Πάνος, ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.209

⁴³⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.268

⁴³⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.215

⁴⁴⁰Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.268

⁴⁴¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.216

⁴⁴²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.268

⁴⁴³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.216

Συνεπώς, ως ελαττωματικό προϊόν δύναται να θεωρηθεί τόσο το σύνθετο πράγμα όσο και το συστατικό μέρος ή τμήμα του όλου πράγματος⁴⁴⁴. Όμως, αν η ελαττωματικότητα και η ζημία που αυτή προκαλεί, έγκειται μόνο στο συστατικό ή μέρος του πράγματος, τότε πρόκειται για ζημία στο ίδιο το ελαττωματικό πράγμα που δεν εντάσσεται στην προστασία που παρέχεται από το νόμο⁴⁴⁵. Αντιθέτως, στην περίπτωση εκείνη που το ελάττωμα επιφέρει ζημία ή καταστροφή στο υπόλοιπο ή στο όλο πράγμα, συνάγεται ότι πρόκειται για ζημία που υφίσταται «εκτός» του ίδιου του ελαττωματικού προϊόντος, ήτοι σε περιουσιακά στοιχεία του καταναλωτή που πρέπει να προστατευθούν και επομένως υπάγονται στο πεδίο της ευθύνης του παραγωγού για αποζημίωση⁴⁴⁶. Κατά συνέπεια, η νέα αυτή ζημία θεωρείται ζημία «σε άλλο περιουσιακό στοιχείο» και συνάμα «προσβολή της κυριότητας του αγοραστή στο σύνθετο προϊόν»⁴⁴⁷. Η συγκεκριμένη άποψη αντανακλά και το σκοπό της ευρωπαϊκής οδηγίας και αντίστοιχα του νόμου περί προστασίας του καταναλωτή που επιδιώκει τη μεγαλύτερη δυνατή προστασία του καταναλωτή ενός ελαττωματικού προϊόντος⁴⁴⁸.

Από την ανωτέρω ανάλυση, προκύπτει ότι ο ζημιωθείς από ελαττωματικό συστατικό μέρος του προϊόντος όπως π.χ. μπαταρία, φρένα ή ελαστικά αυτοκινήτου έχει αξίωση αποζημίωσης για την καταστροφή του ενιαίου προϊόντος, δηλαδή του αυτοκινήτου, κατά του παραγωγού του αυτοτελούς τμήματος του συνολικού προϊόντος όπως π.χ. των φρένων, της μπαταρίας ή των ελαστικών⁴⁴⁹. Άλλωστε, σύμφωνα με την ερμηνεία της Οδηγίας γίνεται αποδεκτό ότι ο παραγωγός τμήματος σύνθετου πράγματος υπέχει ευθύνη για την ζημία που επήλθε στο σύνθετο πράγμα ή σε άλλα μέρη ή τμήματά του, εξαιτίας της ελαττωματικότητας μέρους του σύνθετου πράγματος⁴⁵⁰.

β) Πρόκληση υλικής ζημίας σε περιουσιακό στοιχείο, που προορίζεται από τη φύση του για ιδιωτική χρήση ή κατανάλωση και πράγματι χρησιμοποιήθηκε από τον ζημιωθέντα για ιδιωτική χρήση ή κατανάλωση

Εν προκειμένω, ο νόμος θέτει δυο βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά ώστε να υπέχει ευθύνη ο παραγωγός ελαττωματικού προϊόντος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6. Ειδικότερα, απαιτείται ένα αντικειμενικό κριτήριο που αφορά την πρόκληση ζημίας σε περιουσιακό στοιχείο που προορίζεται για προσωπική χρήση ή κατανάλωση και ένα υποκειμενικό που έγκειται στην πραγματική

⁴⁴⁴Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.217

⁴⁴⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.268

⁴⁴⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.217

⁴⁴⁷Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.481

⁴⁴⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.270

⁴⁴⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.217 και Κορνηλάκης Πάνος, ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.209

⁴⁵⁰Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.270

χρησιμοποίηση του πράγματος από τον ζημιωθέντα για τέτοια χρήση⁴⁵¹. Ο ανωτέρω περιορισμός επιβάλλει το ζημιωθέν πράγμα ή περιουσιακό στοιχείο να προορίζεται για ιδιωτική χρήση ή κατανάλωση. Αυτό σημαίνει ότι αποκλείονται από την εν λόγω ρύθμιση οι ζημίες σε περιουσιακά αγαθά που από τη φύση τους, δηλαδή όπως προστάζουν οι συναλλακτικές συνήθειες, προορίζονται για επαγγελματική χρήση ή χρησιμοποιούνται από τον ζημιωθέντα κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους⁴⁵².

Η απόκλιση από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 των ζημιών επαγγελματικής χρήσης θεωρείται άδικη για τα συμφέροντα του ζημιωθέντος και αυτό διότι εξαιρούνται αδικαιολόγητα οι πιο συχνές και ουσιώδεις ζημίες από ελαττωματικά προϊόντα⁴⁵³. Κατά συνέπεια, η διαρροή μια φιάλης υγραερίου και η έκρηξη μιας κουζίνας σε νοικοκυριό που προκαλείται, δημιουργεί ευθύνη κατά το άρθρο 6, ενώ εν αντιθέσει η έκρηξη της ίδιας φιάλης σε επαγγελματικό χώρο όπως σε κουζίνα εστιατορίου ή ξενοδοχείου δεν υπάγεται στην αντικειμενική ευθύνη του άρθρου 6 αλλά στο πεδίο των γενικών διατάξεων ΑΚ 914 και 925⁴⁵⁴. Άρα, όπως προκύπτει μηχανήματα πάσης φύσεως, εργαλεία, αυτοκίνητα και γενικότερα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης που προορίζονται για τη λειτουργία της ή την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας εξαιρούνται καταρχήν από την αποζημιωτική ευθύνη του παραγωγού βάσει του άρθρου 6⁴⁵⁵.

Έπειτα, όπως προαναφέρθηκε ο περιορισμός του άρθρου 6 επιβάλλει και ένα υποκειμενικό κριτήριο. Αυτό αφορά την πραγματική χρησιμοποίηση του πράγματος από τον ζημιωθέντα για προσωπική χρήση ή κατανάλωση και αξιοποιείται ούτως ώστε να αποκλειστούν από το πεδίο εφαρμογής του νόμου ζημίες σε πράγματα που ενώ προορίζονται για ιδιωτικούς σκοπούς αξιοποιήθηκαν από τον ζημιωθέντα για επαγγελματική δράση ή επιχείρηση όπως για παράδειγμα ιδιωτικό αυτοκίνητο που χρησιμοποιείται για υπηρεσιακούς ή επαγγελματικούς λόγους⁴⁵⁶. Αντίστοιχα, στην περίπτωση εκείνη που ένα μηχάνημα ή εργαλείο που προορίζεται για επαγγελματική χρήση χρησιμοποιείται περιστασιακά για ιδιωτικούς σκοπούς, όπως π.χ. η χρησιμοποίηση επαγγελματικού γεωργικού μηχανήματος για καλλιέργεια ιδιωτικού κήπου και κατά τη χρήση προκληθεί ζημία ή καταστροφή του λόγω

⁴⁵¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.190 και Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.481 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.222

⁴⁵² Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.222 και Κορνηλάκης Πάνος, ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.209 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.190

⁴⁵³ Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.481

⁴⁵⁴ Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.481 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.190

⁴⁵⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.190 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.272

⁴⁵⁶ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.223

ελαττωματικότητας, δεν εφαρμόζεται ο νόμος περί ευθύνης του παραγωγού⁴⁵⁷. Και αυτό διότι ο νομοθέτης χρησιμοποιεί τη λέξη «πραγματικά» για να διευκρινίσει ότι δεν αποκλείεται το ζημιωθέν πράγμα να χρησιμοποιείται περιστασιακά για επαγγελματικούς σκοπούς αρκεί όμως η πρόκληση να επήλθε κατά τη διάρκεια χρήσης για ιδιωτικούς σκοπούς⁴⁵⁸.

Αντιστρόφως, η περίπτωση της μεμονωμένης ιδιωτικής χρήσης πράγματος που προορίζεται για επαγγελματική χρήση δεν εμπίπτει στην εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 6 του Ν.2251/1994⁴⁵⁹. Εν προκειμένω, σε περίπτωση καταστροφής κάμερας βιντεοσκόπησης επαγγελματία εικονολήπτη κατά τη διάρκεια των διακοπών του, δεν θεμελιώνεται αξίωση κατά του παραγωγού ελαττωματικού πράγματος εξαιτίας του οποίου επήλθε ζημία⁴⁶⁰. Συνεπώς, η κατ' εξαίρεση χρήση για ιδιωτικούς λόγους ενός αντικειμένου που προορίζεται για επαγγελματική χρήση αποκλείονται από τη ρύθμιση του νόμου για την ευθύνη του παραγωγού σε περίπτωση που εξαιτίας της ελαττωματικότητας του προϊόντος προκλήθηκε περιουσιακή ζημία⁴⁶¹. Συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόζονται οι διατάξεις του κοινού δικαίου περί αδικοπραξιών ΑΚ 914⁴⁶².

γ) Πρόκληση υλικής ζημίας άνω των 500 ευρώ

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 6 η ευθύνη του παραγωγού για τις υλικές ζημίες υφίσταται όταν η ζημία υπερβαίνει το ποσό των 500 ευρώ. Ο συγκεκριμένος περιορισμός θεσπίστηκε στο εσωτερικό δίκαιο με την κοινή Υπουργική Απόφαση Ζ1-659/2002 στα πλαίσια συμμόρφωσης προς τη νομολογία του ΔΕΚ (πλέον ΔΕΕ) και συγκεκριμένα της 25/04/2002, C-154/00, Επιτροπή ΕΚ κατά Ελληνικής Δημοκρατίας⁴⁶³. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι στον εθνικό μας νόμο 2251/1994, δεν είχε περιληφθεί σχετικός περιορισμός ο οποίος, σύμφωνα με την Οδηγία υφίστατο προκειμένου να αποφευχθεί η υπερβολική αύξηση των δικαστικών διαφορών⁴⁶⁴.

Αξίζει να σημειωθεί πάντως ότι, η σχετική παράλειψη αντανάκλούσε την προσπάθεια του έλληνα νομοθέτη να διατηρήσει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας στους καταναλωτές, παρόλο που δεν διέθετε τη σχετική ευχέρεια απόκλισης⁴⁶⁵. Όμως, η

⁴⁵⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.224

⁴⁵⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.272

⁴⁵⁹ Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.113 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.224

⁴⁶⁰ Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.113 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.224

⁴⁶¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.191

⁴⁶² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.191

⁴⁶³ Βαλούδη σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.482 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.231-232

⁴⁶⁴ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.231

⁴⁶⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.192

συγκεκριμένη παράλειψη συνιστούσε παράβαση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από το άρθρο 9 εδ.1 στοιχ. β' της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ⁴⁶⁶ και έτσι, μετά την καταδίκη της χώρας μας από το ΔΕΚ (πλέον ΔΕΕ), η σχετική ρύθμιση ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο και παραμένει και μετά την τελευταία τροποποίηση του νόμου⁴⁶⁷.

Ως εκ τούτου, αντικειμενική είναι η ευθύνη μόνο στην περίπτωση εκείνη που η υλική ζημία υπερβαίνει το ποσό των 500 ευρώ, ενώ για ζημίες μικρότερες αυτού του ποσού, ο καταναλωτής θα προσφύγει στις διατάξεις του κοινού δικαίου και συγκεκριμένα στα άρθρα ΑΚ 914 περί αδικοπραξιών⁴⁶⁸. Βέβαια, παρά την πεποίθηση ότι με τη σχετική Οδηγία εναρμονίζονται πλήρως οι εθνικές νομοθεσίες με το ΔΕΚ (νυν ΔΕΕ), εξακολουθεί να προβάλλεται το αίτημα για κατάργηση αυτού του ορίου με σκοπό την αποφυγή τιμωρίας των καταναλωτών που υπέστησαν ζημίες μικρής έκτασης⁴⁶⁹.

2.3.2.14 Περιβαλλοντική ζημία

Η ευθύνη του παραγωγού αποτελεί θεσμό που διαπλάστηκε από τα ελληνικά δικαστήρια στα πρότυπα των διατάξεων της αδικοπρακτικής ευθύνης του Αστικού Κώδικα με βάση την αρχή των συναλλακτικών υποχρεώσεων⁴⁷⁰. Η σχετική εθνική νομοθεσία βασίζεται στο κοινοτικό δίκαιο και αποτελεί ένα ιδιαίτερο δείγμα ευρωπαϊκού αδικοπρακτικού δικαίου⁴⁷¹. Σε αυτά τα πλαίσια η προστασία του καταναλωτή αποτελεί βασικό σκοπό του νομοθέτη και εκφράζει και την τάση που επικρατεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για αυξημένη συνολική προστασία εκφράζοντας μια σύγχρονη νομοθετική αρχή προστατευτικής παρέμβασης του δικαστή⁴⁷². Τη συγκεκριμένη αρχή δύναται να την επεκτείνει ο δικαστής και στο δίκαιο περιβάλλοντος⁴⁷³.

Η ερμηνεία του νόμου περί προστασίας του καταναλωτή δύναται να αποδοθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να εντάσσεται στο προστατευτικό της πλαίσιο το δικαίωμα αποκατάστασης ζημιών στο περιβάλλον και τα παρεπόμενα ή σχετικά με αυτό

⁴⁶⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.231

⁴⁶⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.192 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.232

⁴⁶⁸Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.192 και Κορνηλάκης Πάνος, ό.π., Αρμενόπουλος 1990, σελ.209

⁴⁶⁹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.276

⁴⁷⁰Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.280

⁴⁷¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.244

⁴⁷²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.280

⁴⁷³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.280

δικαιώματα όπως το δικαίωμα χρήσης ζωτικού χώρου⁴⁷⁴. Ειδικότερα, με την τελευταία τροποποίηση του Ν.2251/1994 παρέχεται ρητά το δικαίωμα σε αποκατάσταση ζημιών από την προσβολή «του δικαιώματος χρήσης των περιβαλλοντικών αγαθών»⁴⁷⁵. Η εν λόγω καινοτομία του έλληνα νομοθέτη συνάδει με την γενικότερη τάση του νόμου, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Ν.3587/2007, για προστασία του φυσικού περιβάλλοντος του οποίου τα αγαθά χρησιμοποιούνται από κάθε πολίτη στα πλαίσια αξιοποίησης της αρχής της «αειφόρου ανάπτυξης» ενώ παράλληλα εφαρμόζεται και η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»⁴⁷⁶ για την πρόληψη και αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών.

Η προσβολή του δικαιώματος χρήσης των περιβαλλοντικών αγαθών έχει δυο εκφάνσεις και μπορεί να θεωρηθεί είτε ως προσβολή κυριότητας είτε ως προσβολή της προσωπικότητας⁴⁷⁷. Η πρώτη εκδοχή υφίστατο ήδη στην αρχική διατύπωση του νόμου 2251/1994 διότι η ευθύνη του παραγωγού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το παραγόμενο προϊόν, το οποίο προκαλεί τη ζημία στο περιβάλλον⁴⁷⁸. Σε αυτά τα πλαίσια, για τη δυνατότητα αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας, εντάσσονται στην έννοια του προϊόντος και κατά συνέπεια στο πεδίο εφαρμογής του νόμου και τα απόβλητα που είναι κατάλοιπα βιομηχανικής παραγωγής και προορίζονται για ανακύκλωση ή περαιτέρω χρήση ως πρώτη ύλη⁴⁷⁹. Όμως με τη νέα προσθήκη, η προσβολή του περιβάλλοντος αποτελεί και προσβολή της προσωπικότητας του κοινωνού του δικαίου οπότε πλέον διευρύνεται η ευθύνη του παραγωγού προς όφελος του ζημιωθέντος⁴⁸⁰.

Έπειτα, σε περίπτωση πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας η αποκατάστασή της δύναται να αξιωθεί με βάση της διατάξεις ΑΚ 57 και ΑΚ 914. Και αυτό διότι η προσβολή του περιβάλλοντος η οποία προήλθε από το ελάττωμα που διέθετε το προϊόν που κατασκεύασε ή διέθεσε ο παραγωγός θεωρείται ζημία των αγαθών της προσωπικότητας του καταναλωτή, δηλαδή προσωπική ζημία⁴⁸¹. Εν προκειμένω, ο καταναλωτής αξιώνει την ανόρθωση της ζημίας κάνοντας χρήση του άρθρου 29 του Ν.1650/1986 με το οποίο καθιερώθηκε η ευθύνη από διακινδύνευση του φορέα

⁴⁷⁴Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.280

⁴⁷⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.192

⁴⁷⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.192

⁴⁷⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.192-193

⁴⁷⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.193 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.281

⁴⁷⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.193 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.281

⁴⁸⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.193

⁴⁸¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.281

δραστηριοτήτων που συνεπάγονται αυξημένους κινδύνους πρόκλησης περιβαλλοντικών ζημιών⁴⁸². Πιο συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στο συγκεκριμένο άρθρο «οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, προκαλεί ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ευθύνεται σε αποζημίωση, εκτός αν αποδείξει ότι η ζημία οφείλεται σε ανωτέρα βία ή προήλθε από υπαίτια ενέργεια τρίτου που ενήργησε δολίως». Αυτή η γενική ρήτρα εμπεριέχει τόσο τη ρύπανση και τη μόλυνση του περιβάλλοντος όσο και την υποβάθμισή του⁴⁸³.

Πέραν τούτου, ο καταναλωτής μπορεί να θεμελιώσει την αποζημιωτική ευθύνη και με τη χρήση επιπλέον διατάξεων. Ειδικότερα, δύναται να στραφεί κατά του παραγωγού ελαττωματικού προϊόντος εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 6 παρ. 1⁴⁸⁴. Και αυτό διότι με την τελευταία τροποποίηση του νόμου περί προστασίας του καταναλωτή το δικαίωμα αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας προβλέπεται ρητώς καθώς, στο άρθρο 6 παρ. 6 όπου εξειδικεύεται η ζημία που καλύπτεται από την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, προστέθηκε η φράση «συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος χρήσης των περιβαλλοντικών αγαθών»⁴⁸⁵.

Κατά αυτό τον τρόπο η νέα διάταξη αποκτά ιδιαίτερη αξία, διότι με τη χρήση των άρθρων του αστικού κώδικα ισχύει η υποκειμενική ευθύνη και συνεπώς η υποχρέωση για απόδειξη πταίσματος, ενώ αντιθέτως στην περίπτωση της ευθύνης του παραγωγού ο υπόχρεος σε χρηματική αποζημίωση υπέχει αντικειμενική ευθύνη, ανεξαρτήτως υπαιτιότητας⁴⁸⁶. Εκτός αυτού, η έννοια του παραγωγού είναι διευρυμένη καθώς όπως προαναφέρθηκε παραγωγός δε θεωρείται μόνο ο κατασκευαστής αλλά και ο οιονεί παραγωγός, ο εισαγωγέας, και ο έμπορος προμηθευτής υπό την προϋπόθεση ότι δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί η ταυτότητα του παραγωγού⁴⁸⁷. Αυτό σημαίνει ότι ο υπεύθυνος σε αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας μπορεί να εξατομικευτεί πιο εύκολα στην περίπτωση που είναι δυνατή η χρήση του άρθρου 6 του Ν.2251/1994⁴⁸⁸.

Συμπερασματικά προκύπτει ότι όταν η χρήση ενός ελαττωματικού προϊόντος δημιουργεί περιβαλλοντική ζημία και ειδικότερα ζημία στο δικαίωμα χρήσης περιβαλλοντικών αγαθών, ο ζημιωθείς δύναται παράλληλα με τις διατάξεις του

⁴⁸² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.193

⁴⁸³ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.193

⁴⁸⁴ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.281

⁴⁸⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.194 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.282

⁴⁸⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.194

⁴⁸⁷ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.282

⁴⁸⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.194 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.282

Αστικού Κώδικα και το άρθρο 29 του Ν.1650/1986 για την προστασία του περιβάλλοντος⁴⁸⁹ να αξιοποιήσει και τις διατάξεις περί ευθύνης του παραγωγού⁴⁹⁰. Βέβαια, για τη χρήση του άρθρου 6 και συνεπώς την αξίωση για αποκατάσταση της ζημίας απαιτείται να πληρούνται όλα τα στοιχεία του πραγματικού της εν λόγω διάταξης⁴⁹¹.

2.3.2.15 Μη Περιουσιακή ζημία-Ηθική βλάβη

Με τον όρο ζημία νοείται και η μη περιουσιακή, δηλαδή η ηθική βλάβη που υπέστησαν τα πρόσωπα είτε λόγω θανάτου ή σωματικών βλαβών είτε λόγω βλάβης ή καταστροφής κάθε περιουσιακού στοιχείου, εκτός από το ίδιο το προϊόν που διαθέτει το ελάττωμα⁴⁹². Όπως έχει υποστηριχθεί, για να περιληφθεί και η μη περιουσιακή βλάβη γίνεται λόγος για ζημία υπό ευρεία έννοια που αφορά στην βλάβη αγαθών που συνδέονται με την προσωπικότητα του ατόμου, όπως η ζωή, η υγεία, η ελευθερία, η τιμή και η σωματική, ψυχική και κοινωνική ατομικότητα του προσώπου⁴⁹³. Τέτοια ηθική βλάβη δημιουργείται εξαιτίας της θλίψης, της δυσθυμίας και της μείωσης της υπόληψης του ατόμου και η ζημία που προκαλείται αφορά την ηθική, σωματική και πνευματική συγκρότηση του φορέα του εννόμου αγαθού⁴⁹⁴. Τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία έχει διατυπωθεί ευρύτατα η ηθική βλάβη στην οποία μάλιστα συγκαταλέγεται κάθε ζημία αγαθού το οποίο δεν δύναται να αποτιμηθεί άμεσα σε χρήμα⁴⁹⁵. Άρα αντίστοιχα με τον όρο ηθική ζημία θεωρείται κάθε απώλεια ή απομείωση αγαθών που δεν διαθέτουν αποτιμητή αξία⁴⁹⁶.

⁴⁸⁹Σύμφωνα με τη ρήτρα του άρθρου 29 Ν 1650/1986 «οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, προκαλεί ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ευθύνεται σε αποζημίωση, εκτός αν αποδείξει ότι ζημία οφείλεται σε ανωτέρα βία ή προήλθε από υπαίτια ενέργεια τρίτου που ενήργησε δολίως»

⁴⁹⁰Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.194 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.282-283

⁴⁹¹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.194 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.283

⁴⁹²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.235

⁴⁹³Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994», Δίκη 2007, τ. 38, τεύχ. 11, σελ. 1240

⁴⁹⁴Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1240

⁴⁹⁵Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1241

⁴⁹⁶Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1241

Για την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε ο ζημιωθείς δύναται να αξιώσει αποζημίωση για ηθική βλάβη⁴⁹⁷. Η εν λόγω αξίωση αποσκοπεί στην επαναφορά του ατόμου στην προτέρα κατάσταση σε σωματικό, ψυχικό και πνευματικό επίπεδο, σαν να μην είχε δηλαδή προκληθεί το ζημιογόνο γεγονός⁴⁹⁸. Κατά αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η επαναφορά της ψυχικής ισορροπίας του ατόμου καθώς επίσης και η ηθική παρηγορία και ψυχική ανακούφισή του⁴⁹⁹.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να γίνει αναφορά στη θεσμική εξέλιξη της εν λόγω έννοιας καθώς και της αποκατάστασής της. Αρχικά, στον Ν.1961/1991 αξιοποιήθηκε από τον έλληνα νομοθέτη η θεσμική πρόβλεψη της Οδηγίας στο άρθρο 9 παρ.2 σύμφωνα με την οποία «το άρθρο αυτό δεν θίγει τις εθνικές διατάξεις περί των μη υλικών ζημιών» και ως εκ τούτου σε εθνικό επίπεδο επεκτάθηκε η αντικειμενική ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και στις περιπτώσεις ηθικής βλάβης και ψυχικής οδύνης⁵⁰⁰. Η σχετική ρύθμιση, όπως κρίθηκε νομολογιακά, παρείχε μια εξαιρετικά προωθημένη προστασία στον Έλληνα καταναλωτή⁵⁰¹. Συνεπώς, με αυτά τα δεδομένα για την επιδίκαση της σχετικής χρηματικής ικανοποίησης θα έπρεπε να πληρείται το πραγματικό του ιδρυτικού κανόνα περί ευθύνης του παραγωγού⁵⁰².

Όμως ο Ν.2251/1994, όπως αρχικά διατυπώθηκε, δεν εμπεριείχε στο προστατευτικό του πεδίο σχετική πρόβλεψη για την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης και της ψυχικής οδύνης⁵⁰³. Πιο συγκεκριμένα, προέβλεπε ότι διέπονται από τις γενικές διατάξεις περί αδικοπραξιών και κατά συνέπεια ο καταναλωτής είχε τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τις σχετικές διατάξεις του κοινού αδικοπρακτικού δικαίου (ΑΚ 914,932 για τον προσδιορισμό της έκτασης της χρηματικής ικανοποίησης)⁵⁰⁴. Κατά συνέπεια, το γεγονός αυτό επιβάρυνε το ζημιωθέντα με την απόδειξη πταίσματος του

⁴⁹⁷Βενιέρης, Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1241

⁴⁹⁸Βενιέρης, Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1241

⁴⁹⁹Βενιέρης, Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1241

⁵⁰⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.194 και Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.235

⁵⁰¹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195 και Βλ. τις ΑΠ 1337/1997, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών 1998, σελ. 42 και ΠΠρΑθ 4548/1996 Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, σελ. 47

⁵⁰²Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.236

⁵⁰³ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195 και Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.235-236 και Βαλτουδής σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.482-483

⁵⁰⁴ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195 και Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.235-236 και Βαλτουδής σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.482-483

παραγωγού ή ενδεχομένως λόγω της αποδοχής από τη νομολογία της νόθου αντικειμενικής ευθύνης (αντιστροφή του βάρους της απόδειξης) να έδινε τη δυνατότητα στο ζημιώσαντα να απαλλαγεί από την ευθύνη σε περίπτωση που αποδείκνυε ότι δεν βαρύνεται με πταίσμα ως προς την παραβίαση της συναλλακτικής υποχρέωσης από την οποία επήλθε η ηθική βλάβη⁵⁰⁵. Συνεπώς, τα δικαστήρια υποστήριζαν ότι ο καταναλωτής είχε τη δυνατότητα αξίωσης αποζημίωσης για ηθική βλάβη κατά το άρθρο ΑΚ 932 χωρίς όμως να αποκλείονται οι ευνοϊκές συνέπειες της εφαρμογής του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 για αντιστροφή του βάρους της απόδειξης⁵⁰⁶.

Βέβαια, ως προς αυτό το ζήτημα η θεωρία είχε υποστηρίξει την αντίθετη άποψη. Ειδικότερα, έκρινε ότι η παραπομπή στις διατάξεις περί αδικοπραξιών αφορούσαν αποκλειστικά την έκταση της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποίησης και όχι τον νόμιμο λόγο ευθύνης ο οποίος ρυθμιζόταν στο άρθρο 6 παρ.1⁵⁰⁷. Η συγκεκριμένη άποψη έδειχνε να συνάδει περισσότερο με την ισοτιμία των δυο κριτηρίων καταλογισμού, ήτοι της υπαιτιότητας και της διακινδύνευσης καθώς και με τη λειτουργία αποκατάστασης της ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης⁵⁰⁸. Σε αυτό βέβαια συνηγορούσε και η συνδυαστική εφαρμογή των άρθρων 9 (σύμφωνα με το οποίο δε θίγονται οι διατάξεις περί υλικών ζημιών) και 13 της Οδηγίας καθώς επίσης και του άρθρου 14 παρ.5 εδ. α του Ν.2251/1994 που προβλέπει την εφαρμογή εκείνων των διατάξεων που εξασφαλίζουν περισσότερο την προστασία του καταναλωτή⁵⁰⁹.

Η συγκεκριμένη άποψη παρουσιαζόταν πιο ευνοϊκή για τον καταναλωτή. Αυτό συνέβαινε διότι του παρείχε τη δυνατότητα να στραφεί κατά του παραγωγού ελαττωματικού προϊόντος αξιώνοντας χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη με βάση την αντικειμενική ευθύνη του Ν.2251/1994⁵¹⁰. Ωστόσο, τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία επικρατούσε η αντίθετη άποψη η οποία βασιζόταν στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να εντάξουν τη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης στο εσωτερικό τους δίκαιο και ειδικότερα στο πεδίο προστασίας των διατάξεων για την ευθύνη του παραγωγού⁵¹¹. Κατά συνέπεια, ο νομοθέτης αξιοποιώντας τη συγκεκριμένη ευχέρεια, συμπεριέλαβε τη χρηματική ικανοποίηση στις ρυθμίσεις για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και συγκεκριμένα στο άρθρο 8 παρ.4 του Ν.1961/1991. Έπειτα, δεν την ενέταξε στην

⁵⁰⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195 και Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.237 και Βλ. τις ΑΠ 1051/2004 και ΕφΑθ 6704/1996, Νομικό Βήμα 1997, σελ.63 (επίδικαση ηθικής βλάβης 130.000.000 δρχ. λόγω κατανάλωσης αναψυκτικού που περιείχε καυστική ποτάσα)

⁵⁰⁶ Βενιέρης, Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994», ό.π., 2007, σελ.1242

⁵⁰⁷ Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.277

⁵⁰⁸ Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.237

⁵⁰⁹ Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.278

⁵¹⁰ Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.238

⁵¹¹ Καρακώστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.238

αρχική μορφή του άρθρου 6 παρ.7 του Ν.2251/1994 αλλά τη συμπεριέλαβε με την τελευταία τροποποίηση του νόμου⁵¹².

Έπειτα, διατυπώθηκε και μια επιπλέον άποψη πάνω σε αυτό το ζήτημα. Πιο συγκεκριμένα, παρόλο που το άρθρο 6 παρ.7 του Ν.2251/1994 παρέπεμπε στις διατάξεις περί αδικοπραξιών για την απόδοση χρηματικής ικανοποίησης μη περιουσιακής ζημίας, τα δικαστήρια είχαν τη δυνατότητα να επιχειρηματολογήσουν κάνοντας χρήση των γενικών ρητρών ΑΚ 281, 288 (καλή πίστη, χρηστά ήθη, οικονομικός και κοινωνικός σκοπός το δικαίωματος, συναλλακτικές υποχρεώσεις του παραγωγού) και των κριτηρίων του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων⁵¹³. Κατά αυτό τον τρόπο ήταν πιο αποτελεσματική η σύσταση ενός καταλόγου περιπτώσεων οι οποίες όταν υφίσταντο να θεωρείται ότι υπάγονται σε μία από τις ανωτέρω έννοιες στις οποίες εξειδικεύονται οι γενικές ρήτρες⁵¹⁴.

Τέλος, ο μεταγενέστερος Ν.3587/2007, που τροποποίησε το άρθρο 6 του Ν.2251/1994 οδήγησε στην ένταξη της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης στο προστατευτικό πεδίο του Ν.2251/1994⁵¹⁵. Κατά συνέπεια, η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικού προϊόντος για αποκατάσταση επεκτείνεται και στις περιπτώσεις ηθικής βλάβης και ψυχικής οδύνης πράγμα που βελτιώνει σε μεγάλο βαθμό τη θέση του ασθενέστερου ζημιωθέντος καταναλωτή⁵¹⁶. Αυτό σημαίνει ότι πλέον εκείνος δύναται να αναζητήσει τη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης που υπέστη βάσει της αντικειμενικής ευθύνης του άρθρου 6⁵¹⁷. Πέραν τούτου με την τελευταία τροποποίηση του νόμου αντιμετωπίζεται ομοιόμορφα η ζημία και η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης που υπέστη ο ζημιωθείς, καθώς εγκαταλείπεται η διάσπαση που παρατηρούνταν μέχρι πρόσφατα και σύμφωνα με την οποία η μεν ζημία στο πρόσωπο και στα περιουσιακά αγαθά να αποκαθίσταται βάσει του νόμου προστασίας του καταναλωτή ενώ η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης βάσει του αδικοπρακτικού δικαίου και της νομολογιακά διαπλασθείσας ευθύνης του παραγωγού⁵¹⁸.

Η ανωτέρω τροποποίηση συνάδει με τη γενικότερη τάση που επικρατεί στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα της «Lovells» από τον Ιούλιο του 2002 μέχρι τον Ιανουάριο του 2003 για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η πλειονότητα των κρατών μελών της Ε.Ε ενέταξε τη

⁵¹²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.278

⁵¹³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.279

⁵¹⁴Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.239

⁵¹⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.279

⁵¹⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195

⁵¹⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195

⁵¹⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.240

χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη στο πλαίσιο των διατάξεων περί ευθύνης του παραγωγού⁵¹⁹. Από ανάλογη θεσμική ρύθμιση εξαιρείται το νομοθετικό πλαίσιο της Ολλανδίας και εν μέρει της Ιταλίας διότι όπως ορίζεται η χρηματική ικανοποίηση προβλέπεται στην περίπτωση που η ενέργεια του εναγομένου αποτελεί ταυτόχρονα και αδίκημα⁵²⁰.

Στο αστικό δίκαιο έχει επικρατήσει η άποψη ότι η αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης έχει αποκαταστατική λειτουργία⁵²¹. Ειδικότερα στο δίκαιο του καταναλωτή μέσω αυτής της λειτουργίας επιδιώκεται η αποκατάσταση της ισορροπίας των ηθικών και κοινωνικών αγαθών του προσβληθέντος καταναλωτή⁵²². Αυτό σημαίνει ότι η εν λόγω μορφή αποζημίωσης δεν διαθέτει κυρωτικό ή τιμωρητικό χαρακτήρα γιατί στοχεύει στο αντιστάθμισμα στη ζημία και στην επαναφορά της κοινωνικής και δικαιοκίνης ισορροπίας⁵²³. Ουσιαστικά, αντισταθμίζει, όσο αυτό είναι δυνατό, τη βλάβη της προσωπικότητας του καταναλωτή και ενισχύει κατά αυτό τον τρόπο την προστασία του από προσβολές της προσωπικότητάς του⁵²⁴.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους η αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης θα πρέπει να αφορά την επιδίκαση χρηματικού ποσού ικανού να επαναφέρει τα προσβληθέντα αγαθά στην προτέρα κατάσταση⁵²⁵. Συνεπώς, πρωταρχικά είναι σημαντικό να αναζητηθούν μόνο οι περιουσιακές επιπτώσεις της ηθικής βλάβης και μέσω της αποκατάστασής τους να επιτευχθεί η οιονεί *in natura* επούλωση της ηθικής βλάβης ούτως ώστε η χρηματική ικανοποίηση να εκπληρώσει την αποστολή της όπως προβλέπεται από τον νόμο χωρίς να απειλείται η αρχή της ασφάλειας του δικαίου⁵²⁶. Και αυτό γιατί οι συνέπειες της ηθικής προσβολής στην περιουσιακή κατάσταση του ζημιωθέντος αποτελούν βασικά κριτήρια που συνδράμουν στην επιμέτρηση του ύψους της ζημίας, σε αντίθεση με άλλα μη περιουσιακά κριτήρια όπως

⁵¹⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.279

⁵²⁰ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.195 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.279

⁵²¹ Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1244

⁵²² Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.240

⁵²³ Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1245

⁵²⁴ Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1245

⁵²⁵ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.279

⁵²⁶ Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.241

συναισθηματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις που οδηγούν σε αβεβαιότητα τον δικαστή⁵²⁷.

Εκτός αυτού, τέτοιου είδους μη περιουσιακά κριτήρια αποτελούν για τον δικαστή ανεπίτρεπτη παρέμβαση στο χώρο της προσωπικότητας του ατόμου⁵²⁸. Γι' αυτό το λόγο ο δικαστής της ουσίας κατά την επιδίκαση της ηθικής βλάβης αξιολογώντας τα περιστατικά που του έχουν παρατεθεί δεν θα πρέπει να συνυπολογίσει μόνο τη μη περιουσιακή ζημία και βάσει αυτής να γίνει η επιμέτρηση του ύψους της ηθικής βλάβης⁵²⁹. Αντιθέτως, θα πρέπει να βασιστεί στα περιστατικά που τίθενται ενώπιόν του και η επιδίκαση της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης να είναι ανάλογη με το είδος και την έκταση τη βλάβης, τις ιδιαίτερες προσωπικές και οικονομικές συνθήκες ζημιώσαντος και ζημιωθέντος, τις συνθήκες υπό τις οποίες τελέστηκε η αδικοπραξία, τον βαθμό υπαιτιότητας του παραγωγού, την τυχόν συνυπαιτιότητα του ζημιωθέντος και τη μετέπειτα συμπεριφορά παραγωγού και ζημιωθέντος⁵³⁰.

Συμπερασματικά προκύπτει ότι ο καταναλωτής βιώνει μια μειονεκτική κατάσταση διότι είναι ο οικονομικά ασθενέστερος και βρίσκεται σε αδύναμη-παθητική θέση στη συναλλακτική σχέση που διαμορφώνεται με τον παραγωγό⁵³¹. Ειδικότερα, αποδέχεται τους όρους και τις παροχές του αντισυμβαλλομένου του και μη μπορώντας να διαμορφώσει το περιεχόμενο της έννομης σχέσης που τους διέπει, αντιμετωπίζει την αντισυμβατική και γενικότερα την παράνομη συμπεριφορά του προμηθευτή⁵³². Το γεγονός αυτό επιφέρει προσβολή της προσωπικότητας, της αξιοπρέπειας και των άλλων αγαθών του καταναλωτή καθώς ζημιώνεται η συναλλακτική του ελευθερία διότι η συμμετοχή του στις συναλλαγές υποκρύπτει κινδύνους⁵³³. Συνεπώς, βάσει όλων αυτών δημιουργείται και η ανάγκη για αποκατάσταση και ανόρθωση της ισορροπίας που προκλήθηκε στον μεμονωμένο καταναλωτή⁵³⁴.

⁵²⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.241

⁵²⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.280

⁵²⁹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.280

⁵³⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.241

⁵³¹Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1248

⁵³²Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1248

⁵³³Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1250

⁵³⁴Βενιέρης , Ιάκωβος, «Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με το ν. 2251 / 1994»,ό.π., 2007, σελ.1250

2.3.2.16 Αιτιώδης συνάφεια ελαττώματος και ζημίας

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, τόσο στην Ενωσιακή όσο και στην εθνική νομοθεσία η ζημία αποκαθίσταται μόνο αν συνδέεται αιτιώδως με το ελάττωμα του προϊόντος. Αποτελεί δηλαδή πραγματικό ζήτημα η ύπαρξη ή όχι της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ζημιογόνου γεγονότος, δηλαδή του ελαττώματος του προϊόντος και της ζημίας⁵³⁵. Αυτό που θα πρέπει να αποδείξει ο ζημιωθής είναι ότι η ζημία είναι αποτέλεσμα του συγκεκριμένου ελαττώματος που είναι πρόσφορο για το ζημιογόνο αποτέλεσμα και ότι αν αυτό το ελάττωμα δεν υφίστατο δεν θα είχε επέλθει η ζημία⁵³⁶.

Η απόδειξη εκ μέρους του ζημιωθέντος της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ελαττώματος και της προκληθείσας ζημίας προβλέπεται στο άρθρο 4 της Οδηγίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυτή η διάταξη μειώνει την ουσιαστική σημασία ή τη συμβολή της Οδηγίας στα εσωτερικά δίκαια των κρατών μελών⁵³⁷. Η ύπαρξη της ζημίας, του ελαττώματος του προϊόντος αλλά και της μεταξύ τους αιτιώδους συνάφειας αποτελούν πραγματικά ζητήματα και ειδικότερα ως προς το ελάττωμα απαιτούνται ενίοτε ειδικές τεχνικές γνώσεις⁵³⁸.

Μάλιστα η νομολογία για να διευκολύνει τη θέση του ζημιωθέντος περιορίζεται στην εκ μέρους του απόδειξη της ύπαρξης του ελαττώματος κατά το χρόνο χρήσης του πράγματος⁵³⁹. Δεν απαιτείται δηλαδή η απόδειξη του ελαττώματος κατά το χρόνο εκείνο που το προϊόν εξήλθε από την παραγωγή, δηλαδή από το χώρο επιρροής και ευθύνης του κατασκευαστή⁵⁴⁰.

Η προϋπόθεση της αιτιώδους συνάφειας ανάμεσα στο ελάττωμα του προϊόντος και την ζημία που προκλήθηκε συνάγεται από τη διατύπωση του άρθρου 6 παρ. 1 σύμφωνα με το οποίο «ο παραγωγός ευθύνεται για κάθε ζημία που οφείλεται σε ελάττωμα του προϊόντος του». Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διατύπωση ο παραγωγός υποχρεούται να αποκαταστήσει όλες εκείνες τις ζημίες που οφείλονται στο ελάττωμα του δικού του προϊόντος⁵⁴¹. Βάσει αυτού κρίθηκε νομολογιακά από δικαστήρια κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι ευθύνη για την πρόκληση

⁵³⁵Μυλωνάς Διονύσιος, «Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα- Μια καινοτομία για το ελληνικό δίκαιο», ό.π., 1987, σελ.1491

⁵³⁶Μυλωνάς Διονύσιος, «Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα- Μια καινοτομία για το ελληνικό δίκαιο», ό.π., 1987, σελ.1491 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.252

⁵³⁷Μυλωνάς Διονύσιος, «Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα- Μια καινοτομία για το ελληνικό δίκαιο», ό.π., 1987, σελ.1490

⁵³⁸Μυλωνάς Διονύσιος, «Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα- Μια καινοτομία για το ελληνικό δίκαιο», ό.π., 1987, σελ.1490-1491

⁵³⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.69

⁵⁴⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.69

⁵⁴¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.260

ασθενειών από το κάπνισμα έχουν οι ίδιοι οι καπνιστές⁵⁴². Και αυτό γιατί δεν ήταν εφικτό από τα δικαστήρια να θεμελιωθεί «ελάττωμα» του προϊόντος και να καταλογιστεί ευθύνη στον παραγωγό⁵⁴³, κάτι που δεν συνέβαινε στις ΗΠΑ όπου τα δικαστήρια σε αρκετές πολιτείες είχαν ήδη καθιερώσει την ευθύνη του παραγωγού χωρίς πταίσμα από τη δεκαετία του 1950⁵⁴⁴ γι' αυτό άλλωστε και οι αποζημιώσεις στους ζημιωθέντες καταναλωτές ήταν υπέρογκες.

Ειδικότερα, όπως υποστηρίχθηκε από τα δικαστήρια κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ καπνίσματος και επέλευσης ασθενειών αλλά αυτό που απουσιάζει είναι το ελαττωματικό προϊόν⁵⁴⁵. Δηλαδή η ζημία που προκαλείται από το κάπνισμα είναι ούτως ή άλλως δεδομένη και αποτελεί γεγονός το οποίο γνωρίζει ο καταναλωτής και στο οποίο συναινεί όταν αποφασίζει να χρησιμοποιήσει το προϊόν⁵⁴⁶. Συνεπώς, η γνώση και η συναίνεσή του, δεν το καθιστούν ελαττωματικό και κατά αυτό τον τρόπο η ευθύνη μετακυλύεται από τον παραγωγό στον καταναλωτή⁵⁴⁷.

Η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ ελαττώματος και ζημίας υφίσταται όταν το ελάττωμα αποτελεί πρόσφορη αιτία επέλευσης της ζημίας όπως υποστηρίζεται στην θεωρία⁵⁴⁸. Για να ισχύει αυτό πρέπει πριν από την εμφάνιση της ζημίας να έχει αξιολογηθεί αντικειμενικά, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και τη συγκεκριμένη πορεία των πραγμάτων, ότι το ελάττωμα διαθέτει γενική τάση να ευνοήσει την πρόκληση της συγκεκριμένης ζημίας (αντικειμενική εκ των υστέρων πρόγνωση)⁵⁴⁹. Για παράδειγμα, αν εξαιτίας ελαττωματικών φρένων στο αυτοκίνητο προκληθεί τροχαίο ατύχημα και το θύμα εισαχθεί στο νοσοκομείο ο παραγωγός ευθύνεται σε αποζημίωση για το θάνατο του ζημιωθέντος στην περίπτωση εκείνη όπου το θύμα απεβίωσε είτε λόγω ελαφριάς αμέλειας του θεράποντος ιατρού είτε εξαιτίας μεταδοτικής ασθένειας από την οποία προσβλήθηκε κατά την παραμονή του στο νοσοκομείο⁵⁵⁰ ακριβώς επειδή το ελάττωμα στο αυτοκίνητο συνέβαλε στην πρόκληση του θανάτου του ζημιωθέντος καταναλωτή.

⁵⁴²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.260

⁵⁴³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.260

⁵⁴⁴Δελούκα, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ. 157

⁵⁴⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.261

⁵⁴⁶Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.261

⁵⁴⁷Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.261

⁵⁴⁸Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.485

⁵⁴⁹Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.485

⁵⁵⁰Βαλούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.485

Αντιθέτως, δεν καταλογίζονται στον παραγωγό τυχαία γεγονότα, δηλαδή γεγονότα του γενικού κινδύνου της ζωής⁵⁵¹. Αυτά βαρύνουν εκείνον στον οποίο εμφανίζονται. Άλλωστε ο ενάγων ζημιωθείς είναι αυτός που αποδεικνύει την αιτιώδη σχέση μεταξύ ελαττώματος και της ζημίας, του κινδύνου ή του ατυχήματος που προκλήθηκε⁵⁵². Από την άλλη το αν το ελάττωμα αποτελεί πρόσφορη αιτία για την πρόκληση της ζημίας είναι νομικό ζήτημα για το οποίο θα αποφανθεί ο δικαστής⁵⁵³.

Ένα άλλο ζήτημα που ανακύπτει αφορά την πρόκληση ζημίας από τη σύμπραξη συγχρόνως ή διαδοχικά περισσότερων υπόχρεων του άρθρου 6, χωρίς να είναι εφικτό να αποδειχθεί τίνος το ελάττωμα επέφερε τη ζημία. Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται αναλογικά το άρθρο ΑΚ 926 εδ. β' σύμφωνα με το οποίο και οι περισσότεροι υπόχρεοι ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι του ενάγοντος ζημιωθέντος χωρίς να ενδιαφέρει ο βαθμός της αιτιώδους συμβολής καθενός από τους περισσότερους δράστες⁵⁵⁴.

Αυτό μπορεί να προκληθεί για παράδειγμα σε περίπτωση ζημίας που επήλθε σε ασθενή από την κατανάλωση δυο ελαττωματικών φαρμάκων, χωρίς να είναι εφικτό να αποδειχθεί εργαστηριακά ποιο από τα δυο επέφερε τη ζημία⁵⁵⁵. Αντίστοιχα, ενδέχεται ο καταναλωτής να χρησιμοποιήσει ένα σύνθετο προϊόν και να μην είναι εφικτό πρακτικά να αποδειχθεί αν η ζημία προκλήθηκε από ελάττωμα του συστατικού ή την εσφαλμένη διαδικασία σύνθεσης του παραγωγού του τελικού προϊόντος⁵⁵⁶. Ως προς αυτό, για να απαλλαγεί από την ευθύνη του έναντι του ζημιωθέντος ο καθένας από τους συμπράξαντες υποχρεούται να αποδείξει είτε ότι η επιμέρους δική του πράξη είναι σύννομη, είτε ότι απουσιάζει δική του υπαιτιότητα είτε εν τέλει ανταποδεικτικώς την έλλειψη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της ατομικής του πράξης και της ζημίας⁵⁵⁷.

Ένα άλλο ενδεχόμενο που ανακύπτει αφορά την αδυναμία περισσότερων ζημιωθέντων να αποδείξουν από ποιο ελαττωματικό προϊόν ζημιώθηκαν. Σε αυτή την περίπτωση δεν εφαρμόζεται το ΑΚ 926 εδ. β' ούτε αναλογικά⁵⁵⁸, διότι όταν τους περισσότερους ζημιωθέντες δεν τους συνδέει ένα ενιαίο βιοτικό συμβάν αμφισβητείται μια από τις βασικές προϋποθέσεις εφαρμογής της ΑΚ 926 εδ. β', ήτοι η συμμετοχή του εναγομένου σε ενέργειες που επέφεραν ζημία στον ενάγοντα⁵⁵⁹. Το εν λόγω ζήτημα ανέκυψε για πρώτη φορά στις ΗΠΑ από το 1947 έως το 1971 όταν οι έγκυες γυναίκες έλαβαν ένα οιστρογόνο με την ονομασία DES που θα συνέβαλε στην

⁵⁵¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.485

⁵⁵²Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.485 και Καράκωστας Ιωάννης, «Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.261

⁵⁵³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁵⁴Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁵⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁵⁶Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁵⁷ΑΠ 10/2013- www.areiospagos.gr

⁵⁵⁸Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁵⁹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

ομαλή εξέλιξη της γέννας⁵⁶⁰. Όμως από τα νεογνά που γεννήθηκαν παρατηρήθηκε ότι τα κορίτσια ηλικίας 12-20 παρουσίαζαν ένα σπάνιο είδος καρκίνου το οποίο, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, οφειλόταν στη λήψη του συγκεκριμένου οιστρογόνου από τις μητέρες. Οι αγωγές των θυμάτων ως επί το πλείστον απορρίφθηκαν διότι οι ενάγοντες δεν μπορούσαν να αποδείξουν ότι το φάρμακο που προκάλεσε τη ζημία προερχόταν από έναν συγκεκριμένο παραγωγό, δεδομένου ότι εκείνη την περίοδο το εν λόγω φάρμακο κατασκεύαζαν 200-300 επιχειρήσεις⁵⁶¹.

Σε αυτή την υπόθεση η προσέγγιση μεταξύ θεωρίας και νομολογίας είναι διαφορετική. Δύο από τις ανωτέρω αγωγές έγιναν δεκτές χωρίς όμως να επηρεάσουν το δίκαιο των ΗΠΑ⁵⁶². Ειδικότερα, το Ανώτατο Δικαστήριο της Καλιφόρνια και το Εφετείο της Ν. Υόρκης έκριναν αποδεδειγμένη την αιτιώδη σχέση εις βάρος των παραγωγών οι οποίοι είχαν ποσοστό συμμετοχής 90% στην εγχώρια παραγωγή αυτού του φαρμάκου⁵⁶³. Μπορεί η συγκεκριμένη προσέγγιση, επονομαζόμενη ως market-share liability, να υιοθετήθηκε εν μέρει από το Ανώτατο Δικαστήριο της Ουάσινγκτον όχι όμως και από το δίκαιο των ΗΠΑ ούτε από το ηπειρωτικό δίκαιο και συγκεκριμένα το ελληνικό⁵⁶⁴. Και αυτό γιατί διαθέτει πολλά ελαττώματα που οδηγούν στην απόρριψή της. Ειδικότερα, στηρίζεται σε ανασφαλή κριτήρια διότι το μερίδιο συμμετοχής ενός παραγωγού στην αγορά δεν αντιστοιχεί απαραίτητα με το ποσοστό κατανάλωσης⁵⁶⁵. Επίσης, την ευθύνη επωμίζονται οι οικονομικά ισχυρότεροι («deep pocket theory of liability») χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη σε κάποιον κανόνα δικαίου ενώ παράλληλα αποκλείεται η αναγωγή των εναγομένων εις βάρος του πραγματικού δράστη λόγω της αδιευκρίνιστης σύμπραξης περισσότερων υποχρέων έναντι των περισσότερων θυμάτων⁵⁶⁶.

⁵⁶⁰Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁶¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁶²Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁶³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁶⁴Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁶⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

⁵⁶⁶Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.486

2.3.3 Συρροή ευθύνης του παραγωγού

2.3.3.1 Αδικοπρακτική ευθύνη

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι βάση της ευθύνης του παραγωγού υπήρξε το κοινό δίκαιο περί αδικοπραξιών⁵⁶⁷. Ειδικότερα, ακόμα και μετά την θέσπιση του νόμου 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή, οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα εξακολουθούν να εφαρμόζονται καθώς σύμφωνα με την κρατούσα στη θεωρία άποψη η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων χαρακτηρίζεται ως ειδική περίπτωση αδικοπρακτικής ευθύνης⁵⁶⁸. Στην πράξη τα δυο αυτά δίκαια συνυπάρχουν, μετά τη συμμόρφωση του ελληνικού δικαίου με την κοινοτική Οδηγία, διαμορφώνοντας αυτή την ευθύνη ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά που ανακύπτουν⁵⁶⁹. Το αξιοσημείωτο είναι ότι παράλληλα με την καθιέρωση του άρθρου 6 εξακολουθεί να εφαρμόζεται το «νομολογιακό δίκαιο» το οποίο θεμελιώνει τη συγκεκριμένη μορφή ευθύνης κυρίως όσον αφορά «την αθέτηση της υποχρέωσης πρόνοιας και ασφάλειας στον τομέα παραγωγής των προϊόντων»⁵⁷⁰.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ευθύνη του παραγωγού γίνεται αντιληπτή στη νομική επιστήμη ως αστική ευθύνη «εξαιτίας ζημιολόγων προσβολών του διαφέροντος ακεραιότητας του αγοραστή ή τρίτων, οι οποίες προκαλούνται λόγω της ελαττωματικότητας ενός προϊόντος»⁵⁷¹. Το διαφέρον ακεραιότητας αφορά την μη προσβολή των δικαιωμάτων και την ακεραιότητα εννόμων αγαθών της ζωής, της ιδιοκτησίας, της υγείας καθώς και της περιουσίας και τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία προστατεύεται από ζημίες που προκαλούνται από ελαττωματικά προϊόντα⁵⁷². Η προστασία αυτή έγκειται στην εφαρμογή των διατάξεων περί αδικοπραξιών ΑΚ 914 που όπως ορίζεται «όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει». Εν προκειμένω, η ελαττωματικότητα η οποία εξετάζεται είναι αυτή που επιφέρει κινδύνους στον ζημιωθέντα και όχι αυτή που σχετίζεται με τη χρησιμότητα ή την αξία του προϊόντος⁵⁷³. Σε αυτή την περίπτωση οι ζημίες που προκαλούνται διαχωρίζονται από την περιουσιακή ζημία που επέρχεται εξαιτίας ενός ελαττωματικού προϊόντος και αποκαλούνται «περαιτέρω ζημίες» σύμφωνα με τη θεωρία⁵⁷⁴.

⁵⁶⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2008, σελ.103

⁵⁶⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.103

⁵⁶⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.103

⁵⁷⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.103

⁵⁷¹Πουλιάδης Αθανάσιος, «Ευθύνη του παραγωγού και κατανομή του βάρους της απόδειξης», Νομικό Βήμα 1987, τόμος 35, τεύχος 5, σελ.473

⁵⁷²Πουλιάδης Αθανάσιος, «Ευθύνη του παραγωγού και κατανομή του βάρους της απόδειξης», ό.π., Νομικό Βήμα 1987, σελ.475

⁵⁷³Πουλιάδης Αθανάσιος, «Ευθύνη του παραγωγού και κατανομή του βάρους της απόδειξης», ό.π., Νομικό Βήμα 1987, σελ.475

⁵⁷⁴Πουλιάδης Αθανάσιος, «Ευθύνη του παραγωγού και κατανομή του βάρους της απόδειξης», ό.π., Νομικό Βήμα 1987, σελ.475

Όσον αφορά τη θεμελίωση της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων στο πεδίο του δικαίου των αδικοπραξιών, αυτή είχε υιοθετηθεί από την ελληνική νομολογία ήδη από τη δεκαετία του 1970⁵⁷⁵. Πιο συγκεκριμένα, νομολογιακά η προστασία του καταναλωτή, που ζημιώθηκε από ελαττωματικό προϊόν, βασίζεται στη διάταξη ΑΚ 914, όπου εν προκειμένω δράστης είναι ο παραγωγός του προϊόντος. Οι προϋποθέσεις για την ύπαρξη αδικοπρακτικής ευθύνης του είναι η παράνομη συμπεριφορά, δηλαδή το ελαττωματικό προϊόν, η υπαιτιότητα, η ζημία και η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παράνομης και υπαίτιας συμπεριφοράς και της ζημίας⁵⁷⁶. Το «παράνομο» που απαιτείται σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διάταξη για τη θεμελίωση της αδικοπρακτικής ευθύνης του παραγωγού ανακύπτει από δυο παράγοντες: αφενός από την παράβαση της υποχρέωσης πρόνοιας και αφετέρου της καλής πίστης που οφείλει να διαθέτει ο παραγωγός στα πλαίσια άσκησης των συναλλακτικών του υποχρεώσεων⁵⁷⁷.

Συνεπώς, η παράνομη συμπεριφορά θεμελιώνεται στην παραβίαση των υποχρεώσεων του παραγωγού. Πρόκειται δηλαδή για την παραβίαση κανόνων (μέτρα πρόνοιας) που αποσκοπούν στην αποτροπή κινδύνων για τα περιουσιακά και προσωπικά αγαθά των τελικών αποδεκτών⁵⁷⁸ και κατά συνέπεια στην αποφυγή κατασκευής προϊόντων που διαθέτουν ελαττώματα⁵⁷⁹. Η λήψη τέτοιων μέτρων βαρύνει τον παραγωγό ο οποίος δεν πρέπει να αποκλίνει από τους κανόνες πρόνοιας και ασφάλειας που πρέπει να λαμβάνονται στο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας, κατά τη διάρκεια της θέσης του προϊόντος σε κυκλοφορία καθώς επίσης και στο στάδιο που έπεται της διάθεσης του αγαθού στην αγορά⁵⁸⁰. Κατά συνέπεια, όταν ο παραγωγός αποφεύγει την τήρηση τέτοιων κανόνων παραβιάζει την αρχή της καλής πίστης που υφίσταται τις συναλλακτικές σχέσεις όπως προκύπτει απ' τις γενικές ρήτρες των άρθρων ΑΚ 281, 288. Το περιεχόμενο της καλής πίστης και των υποχρεώσεων κατά τη διάρκεια των συναλλαγών εξαρτώνται από το είδος της δραστηριότητας, τους τρόπους με τους οποίους αυτή εκδηλώνεται αλλά και τους κινδύνους με τους οποίους αυτή συνδέεται⁵⁸¹.

Εν συνεχεία, όπως προαναφέρθηκε η αδικοπρακτική ευθύνη του παραγωγού προϋποθέτει υπαιτιότητα. Αυτό σημαίνει ότι η αθέτηση των κανόνων που υπάγονται στις συναλλακτικές υποχρεώσεις του παραγωγού, δηλαδή των μέτρων πρόνοιας και ασφάλειας που προαναφέρθηκαν και που οδηγούν στην πρόκληση ελαττώματος,

⁵⁷⁵Παμπούκης Κωνσταντίνος, «Το νομολογιακό δίκαιο της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων», Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου 2003, τόμος Θ, εκδόσεις Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ.801

⁵⁷⁶Καράκωστας Ιωάννης, « Η επίδραση του νόμου περί ευθύνης του παραγωγού για τα ελαττωματικά προϊόντα στο ελληνικό δίκαιο», Νομικό Βήμα 1988, τόμος 36, τεύχος 8, σελ. 1362

⁵⁷⁷Παμπούκης Κωνσταντίνος, «Το νομολογιακό δίκαιο της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων», ό.π., Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου 2003, σελ.801 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.40

⁵⁷⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Η επίδραση του νόμου περί ευθύνης του παραγωγού για τα ελαττωματικά προϊόντα στο ελληνικό δίκαιο», ό.π., Νομικό Βήμα 1988, σελ.1362-1363

⁵⁷⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 45

⁵⁸⁰Καράκωστας Ιωάννης, « Η επίδραση του νόμου περί ευθύνης του παραγωγού για τα ελαττωματικά προϊόντα στο ελληνικό δίκαιο», ό.π., Νομικό Βήμα 1988, σελ. 1363

⁵⁸¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 47

συνιστούν όχι μόνο παράνομη αλλά και υπαίτια συμπεριφορά του παραγωγού υπό την έννοια της διάταξης ΑΚ 914⁵⁸². Πέραν τούτου, η αθέτηση των συγκεκριμένων κανόνων αποτελεί υπαίτια (αμελή) συμπεριφορά του προσώπου που ευθύνεται για την εφαρμογή τους⁵⁸³, εν προκειμένω του παραγωγού. Η αμέλεια που υφίσταται σε αυτή τη συμπεριφορά στηρίζεται νομοθετικά στη διάταξη ΑΚ 330 παρ.2 που ορίζει ότι «αμέλεια υπάρχει όταν δεν καταβάλλεται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές». Συνεπώς, όταν ο παραγωγός θέτει σε κυκλοφορία ελαττωματικό προϊόν λειτουργεί παράνομα και υπαίτια διότι αν είχε τηρήσει τις συναλλακτικές του υποχρεώσεις θα είχε προβλέψει και εν συνεχεία θα είχε αποφύγει την προσβολή εννόμων αγαθών του καταναλωτή⁵⁸⁴. Με αυτά τα δεδομένα προκύπτει ότι και το ελάττωμα που διαθέτει το αγαθό δικαιολογεί την ύπαρξη παρανομίας αλλά και υπαιτιότητας στη συμπεριφορά του παραγωγού⁵⁸⁵.

2.3.3.2 Ενδοσυμβατική ευθύνη

Εκτός από τις διατάξεις των αδικοπραξιών η νομική βάση της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων στηρίζεται και στο δίκαιο των συμβατικών σχέσεων⁵⁸⁶. Αυτό ειδικότερα ισχύει όταν ο παραγωγός συνδέεται με τον ζημιωθέντα καταναλωτή με συμβατικό δεσμό, συνήθως πώληση. Όμως στην πράξη ο παραγωγός δεν συνάπτει σύμβαση απευθείας με τους αγοραστές των προϊόντων του αλλά αντιθέτως με μεσάζοντες, δηλαδή ενδιάμεσους εμπόρους και προμηθευτές⁵⁸⁷. Το εν λόγω ζήτημα προβλημάτισε τους θεωρητικούς ως προς προστασία των καταναλωτών βάσει των διατάξεων ενδοσυμβατικού δικαίου⁵⁸⁸.

Ως προς αυτό έχει γίνει αποδεκτό ότι επειδή στη σχέση παραγωγού και τρίτου καταναλωτή δεν υφίσταται δικαιοπρακτική βάση, παρόλο που απουσιάζει ο συμβατικός χαρακτήρας, τα ανωτέρω πρόσωπα δημιουργούν ένα κοινωνικό-οικονομικό σύνδεσμο μεταξύ τους⁵⁸⁹. Και αυτό γιατί ο παραγωγός μέσω των σύγχρονων μεθόδων διαφήμισης αλλά και όλων των μέσων μαζικής ενημέρωσης καθώς επίσης και του διαδικτύου έρχεται σε επαφή με τον καταναλωτή⁵⁹⁰. Επειδή ακριβώς ο καταναλωτής δέχεται υπερπληροφόρηση σχετικά με τις ιδιότητες των προβαλλόμενων προϊόντων και συνεχή παρότρυνση για την απόκτησή τους

⁵⁸²Καράκωστας Ιωάννης, « Η επίδραση του νόμου περί ευθύνης του παραγωγού για τα ελαττωματικά προϊόντα στο ελληνικό δίκαιο», ό.π., Νομικό Βήμα 1988, σελ. 1363 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 48

⁵⁸³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 49

⁵⁸⁴Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 49

⁵⁸⁵Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ. 49

⁵⁸⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.25

⁵⁸⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁸⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁸⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁹⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

δημιουργείται μια διαλεκτική σχέση μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή⁵⁹¹. Άρα δημιουργείται ένας ενοχικός δεσμός που προσομοιάζει στη συμβατική ή οιονεί συμβατική σχέση⁵⁹².

Η ανωτέρω διαπίστωση στηρίζεται στα χαρακτηριστικά της εν λόγω σχέσης. Ουσιαστικά, μέσω της διαφήμισης και γενικότερα της προώθησης του προϊόντος ο παραγωγός υπόσχεται στον καταναλωτή ότι το συγκεκριμένο προϊόν είναι κατάλληλο για τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται και δεν θα ήταν εφικτό οι ιδιότητές του να προκαλέσουν ζημία στο χρήστη⁵⁹³. Ο καταναλωτής αποδεχόμενος την πρόταση του παραγωγού εξασφαλίζει έναν κοινωνικό δεσμό που συνάδει με τη μορφή της σύμβασης και συνεπώς εντάσσει την ευθύνη του παραγωγού στο δίκαιο των συμβάσεων⁵⁹⁴. Με αυτά τα δεδομένα η ευθύνη του παραγωγού διέπεται από δυο βασικά χαρακτηριστικά της συμβατικής ευθύνης, δηλαδή την υπαιτιότητα του υπόχρεου και την αποκατάσταση της ζημίας εξασφαλίζοντας κατά αυτό τον τρόπο ευνοϊκή θέση για τον ζημιωθέντα⁵⁹⁵.

Ως εκ τούτου, στα πλαίσια απόδοσης στον παραγωγό ευθύνη που θεμελιώνεται στο συμβατικό δίκαιο, η θεωρία έχει διατυπώσει δυο απόψεις. Ειδικότερα, σύμφωνα με την πρώτη έχει υποστηριχθεί ότι ο ζημιωθείς καταναλωτής δύναται να στραφεί κατά του παραγωγού και να αξιώσει αποζημίωση βάσει των διατάξεων περί ενδοσυμβατικής ευθύνης στην περίπτωση που στη σύμβαση μεταξύ του παραγωγού και του πωλητή του συγκεκριμένου αγαθού θεμελιώνεται προστατευτική ενέργεια υπέρ τρίτων που σύμφωνα με τον σκοπό που επιδιώκεται από τη σύμβαση, χρήζουν προστασίας⁵⁹⁶.

Οι υποχρεώσεις προστασίας δεν αφορούν την εκπλήρωση της οφειλόμενης παροχής αλλά την εξασφάλιση του προσωπικού και περιουσιακού status quo του αντισυμβαλλόμενου και σε κάποιες περιπτώσεις και τρίτων προσώπων⁵⁹⁷. Σε αυτά τα πρόσωπα παρέχεται προστασία από ζημίες που προκλήθηκαν σε δικαιώματα ή έννομα αγαθά που δεν άπτονται των συμβατικών υποχρεώσεων, όπως επιτάσσουν τα άρθρα ΑΚ 281 και 288⁵⁹⁸. Αυτό σημαίνει ότι βάσει των αρχών της καλής πίστης ο οφειλέτης έχει την υποχρέωση να συνυπολογίσει και τα συμφέροντα του αντισυμβαλλόμενου του και υπό όρους αυτά των τρίτων εκτός της σύμβασης προσώπων, όταν συνάδουν με τη φύση και σκοπό της συμβατικής ενοχής⁵⁹⁹.

⁵⁹¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁹²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁹³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁹⁴Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁹⁵Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.26

⁵⁹⁶Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.27

⁵⁹⁷Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.28

⁵⁹⁸Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.28

⁵⁹⁹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.28

Έπειτα, σύμφωνα με την δεύτερη άποψη η ευθύνη του παραγωγού δεν στηρίζεται στην ενοχική σύμβαση μεταξύ του τελευταίου με τον πωλητή αλλά στον οιονεί συμβατικό δεσμό μεταξύ παραγωγού και τρίτου καταναλωτή ή τελικού αποδέκτη του προϊόντος⁶⁰⁰. Ως προς αυτό το θέμα η γερμανική νομολογία έχει θεμελιώσει την ευθύνη του παραγωγού στη σύμβαση εγγύησης μεταξύ παραγωγού και τελικού αποδέκτη του προϊόντος⁶⁰¹. Εν προκειμένω, δέχεται ότι εφόσον ο παραγωγός έχει την ελευθερία να διαμορφώσει ο ίδιος το περιεχόμενο της «εγγύησης» που συνοδεύει το προϊόν η ευθύνη του περιορίζεται μόνο στην αποκατάσταση του ελαττώματος του πράγματος, δηλαδή στην επισκευή ή στην αντικατάστασή του⁶⁰².

Επιπλέον, η γερμανική νομολογία υποστηρίζει ότι η ευθύνη του παραγωγού μπορεί να θεμελιωθεί στην αρχή της εμπιστοσύνης στην οποία μάλιστα στηρίζεται η ύπαρξη οιονεί συμβατικού δεσμού μεταξύ παραγωγού και τελικού αποδέκτη του προϊόντος⁶⁰³. Ουσιαστικά, η εμπιστοσύνη μεταξύ των συγκεκριμένων συμβαλλομένων εξασφαλίζεται μέσω της διαφήμισης καθότι ο υποψήφιος αγοραστής πείθεται ότι μπορεί να βασιστεί στους ισχυρισμούς του παραγωγού για τις ιδιότητες του προϊόντος⁶⁰⁴. Βάσει αυτής της σχέσης που δημιουργείται, αν η εμπιστοσύνη διαψευστεί ο καταναλωτής έχει αξίωση για αποζημίωση ενώ παράλληλα η ευθύνη του παραγωγού δεν αποκλείεται όταν παραβιάσει τις υποχρεώσεις προστασίας που απορρέουν από τη σχέση εμπιστοσύνης που έχει δημιουργήσει με τον καταναλωτή⁶⁰⁵.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να γίνει αναφορά στις προβλέψεις του εσωτερικού δικαίου σχετικά με τις αξιώσεις του καταναλωτή που προκύπτουν από την ενδοσυμβατική ευθύνη που υπέχει ο παραγωγός. Ειδικότερα, όταν το προς πώληση αντικείμενο εμφανίζει κάποιο ελάττωμα ο καταναλωτής- αγοραστής έχει τις αξιώσεις που απορρέουν όχι μόνο από τις ειδικές διατάξεις του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 αλλά και από τις περί πώλησεως διατάξεις του ΑΚ⁶⁰⁶. Όπως έχει υποστηριχθεί από τη νομολογία, αν το τελικό προϊόν ή κάποιο συστατικό του προορίζεται για να παράσχει ασφάλεια την οποία εν τέλει δεν παρείχε με συνέπεια το θάνατο, τη βλάβη της υγείας ή την καταστροφή ή βλάβη περιουσιακών στοιχείων του καταναλωτή τότε το προϊόν είναι ελαττωματικό⁶⁰⁷.

Ως γνωστόν ο Αστικός μας Κώδικας ρυθμίζει στα άρθρα ΑΚ 534-558 την ευθύνη του πωλητή πράγματος όταν αυτό είναι ελαττωματικό (και συγκεκριμένα διαθέτει πραγματικό ελάττωμα) ή απουσιάζουν από αυτό συνομολογημένες

⁶⁰⁰Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.27

⁶⁰¹Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.32

⁶⁰²Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.32

⁶⁰³Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.32

⁶⁰⁴Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.32

⁶⁰⁵Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.33

⁶⁰⁶Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.125 και Καράκωστας Ιωάννης, «Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.291

⁶⁰⁷Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.125

ιδιότητες⁶⁰⁸. Ειδικότερα, στο άρθρο ΑΚ 534 ορίζεται ότι «ο πωλητής υποχρεούται να παραδώσει το πράγμα με τις συνομολογημένες ιδιότητες και χωρίς πραγματικά ελαττώματα». Το συγκεκριμένο άρθρο καθιερώνει την ειδική ευθύνη του πωλητή να παραδώσει το πράγμα στο αγοραστή ανταποκρινόμενο στη σύμβαση πώλησης.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να γίνει αναφορά στην έννοια του πραγματικού ελαττώματος και της συνομολογημένης ιδιότητας. Η έννοια του πραγματικού ελαττώματος, όπως προκύπτει από την νομολογία, συνίσταται στην ατέλεια του πράγματος, δηλαδή στο γεγονός ότι αυτό αποκλίνει προς το χειρότερο από την κανονική του κατάσταση, η οποία το εμποδίζει να ανταποκρίνεται στη σύμβαση και ανεξάρτητα της αιτίας που την προκαλεί έχει αρνητική επίδραση στην αξία του πράγματος ή τη χρησιμότητά του⁶⁰⁹. Όσον αφορά την συνομολόγηση ιδιότητας του πωλούμενου πράγματος έχει κριθεί νομολογιακά ότι υπάρχει μόνο όταν ο πωλητής προέβει σε δήλωση την οποία αποδέχτηκε ο αγοραστής και η οποία εμπεριέχει «*την ύπαρξη ορισμένων και συγκεκριμένων τεχνικών ιδιοτήτων ή προσόντων του αντικειμένου της συμβάσεως και την ανάληψη ευθύνης αυτού που δηλώνει την ύπαρξη των ιδιοτήτων αυτών και τις συνέπειες της έλλειψής τους*»⁶¹⁰.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τα άρθρα ΑΚ 540 και 543 ο αγοραστής δικαιούται να ζητήσει: α) διόρθωση ή αντικατάσταση του πράγματος β) μείωση του τιμήματος γ) υπαναχώρηση από τη σύμβαση, χωρίς να απαιτείται πταίσμα του πωλητή και δ) αποζημίωση⁶¹¹. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο αγοραστής μπορεί να ζητήσει να αποκατασταθούν και περαιτέρω ζημιές⁶¹², δηλαδή αυτές που προέρχονται από βλάβη εξαιτίας του ελαττώματος ή της έλλειψης συνομολογηθείσης ιδιότητας σε περιουσιακά αγαθά του αγοραστή (εκτός από το πωλούμενο πράγμα)⁶¹³. Άλλωστε, όταν το ελάττωμα οφείλεται στην παραβίαση συμβατικής υποχρέωσης του παραγωγού και υπάρχει παράνομη ενέργεια και πταίσμα του πωλητή το οποίο σχετίζεται με το πραγματικό ελάττωμα τότε υπάρχει συρροή νομίμων βάσεων της αξίωσης του αγοραστή για αποκατάσταση των περαιτέρω ζημιών⁶¹⁴. Σε αυτές τις

⁶⁰⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.292

⁶⁰⁹Βλ. την 8/2016 ΠολΠρ Ρόδου, Εφαρμογές Αστικού Δικαίου 2016, σελ. 257

⁶¹⁰Βλ. την 8/2016 ΠολΠρ Ρόδου, Εφαρμογές Αστικού Δικαίου 2016, σελ. 257, σχολιασμένη και τις ΕφΑθ 2464/2005 Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών 2005, σελ. 1321 και ΕφΠατρ 1180/2002 Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών 2003, σελ. 1081

⁶¹¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.293

⁶¹²Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.126

⁶¹³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.294

⁶¹⁴Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.294

περιπτώσεις εφαρμόζονται παράλληλα οι διατάξεις για αδικοπρακτική και ενδοσυμβατική ευθύνη⁶¹⁵.

Συνεπώς, από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι η συρροή νομίμων βάσεων συνεπάγεται την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχονται στον ζημιωθέντα καταναλωτή ανάλογα με το ύψος της ζημίας και βάσει του αντίστοιχου ιδρυτικού της ευθύνης κανόνα δικαίου⁶¹⁶. Αυτό σημαίνει ότι οι ζημίες π.χ. του αγοραστή από τη μείωση της αξίας του πωληθέντος ελαττωματικού αγαθού εντάσσονται στον προστατευτικό σκοπό της σύμβασης και αντιμετωπίζονται με βάση τις αντίστοιχες διατάξεις⁶¹⁷. Αντιθέτως, οι επιπλέον ζημίες που προκύπτουν εξαιτίας της βλάβης που προκαλεί το ελάττωμα σε άλλα έννομα αγαθά του αγοραστή υπάγονται στο πεδίο προστασίας των διατάξεων περί αδικοπραξιών⁶¹⁸ καθώς επίσης και στην ειδική ευθύνη του άρθρου 6 του Ν.2251/1994⁶¹⁹.

⁶¹⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.294 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.127

⁶¹⁶Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.127 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.292

⁶¹⁷Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.127 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.292

⁶¹⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.292 και Βλ. τις ΑΠ 891/2013, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου 2013, σελ. 741, ΑΠ 1343/2012 Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου 2013, σελ. 107 και Εφ Θρ 224/2013, Αρμενόπουλος 2013, σελ. 2092 : Οι κοινές διατάξεις εφαρμόζονται μόνο αν στην συγκεκριμένη περίπτωση προστατεύουν περισσότερο τον καταναλωτή ή πρόκειται για θέματα που δεν καλύπτονται από την ειδική ρύθμιση

⁶¹⁹Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.127

2.3.3.3 Ευθύνη από διακινδύνευση

Κατά τη θεωρία η ευθύνη του παραγωγού είναι ευθύνη από διακινδύνευση⁶²⁰. Η βασικότερη αρχή, σύμφωνα με τη θεωρία, που χαρακτηρίζει την ευθύνη από διακινδύνευση πρεσβεύει ότι όποιος δημιουργεί ή συντηρεί ιδιαίτερο κίνδυνο υποχρεούται να αποκαταστήσει τις ζημίες που προκαλούνται από την πραγμάτωση του κινδύνου⁶²¹. Η έννοια του κινδύνου περιγράφει την πιθανότητα επέλευσης μιας ζημίας⁶²².

Κατά την κρατούσα άποψη στη θεωρία, δεν απαιτείται παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά ούτε στις περιπτώσεις των μεμονωμένων ελαττωμάτων ούτε στις περιπτώσεις ελαττωμάτων λόγω εσφαλμένου σχεδιασμού της παραγωγής⁶²³. Για την θεμελίωση της ευθύνης από διακινδύνευση αρκεί η πραγμάτωση του κινδύνου ανεξάρτητα από το αν παρεμβάλλεται μια παράνομη πράξη που εν τέλει τον επέφερε⁶²⁴. Άλλωστε αυτό προκύπτει και από το άρθρο 6 παρ. 8 εδ. δ' σύμφωνα με το οποίο ο παραγωγός απαλλάσσεται από την ευθύνη του στην περίπτωση που ενώ η συμπεριφορά του ήταν καθόλα νόμιμη, προκλήθηκε ζημιογόνο ελάττωμα στην ιδιοσυστασία του προϊόντος⁶²⁵. Και αυτό διότι δεν επιβάλλεται ευθύνη για την ιδιοσυστασία του προϊόντος αλλά για μια κατάσταση-δραστηριότητα, την παραγωγή ελαττωματικού προϊόντος και ειδικότερα για τη θέση του σε κυκλοφορία⁶²⁶.

Επιπλέον, ο νομοθέτης έχει σκοπό να προστατεύσει τον καταναλωτή μόνο από τον κίνδυνο της επιστημονικής εξέλιξης και όχι από τον κίνδυνο της πληροφόρησης οπότε ο παραγωγός ούτως ή άλλως ευθύνεται⁶²⁷. Και αυτό γιατί, όπως υποστηρίχθηκε από ορισμένους θεωρητικούς, τα χαρακτηριστικά της ευθύνης από διακινδύνευση, δηλαδή η έκθεση του πολίτη στον κίνδυνο και η αδυναμία του να παρακάμψει αποδεικτικές δυσκολίες συνάδουν αποκλειστικά με τους κινδύνους της τεχνολογικής εξέλιξης⁶²⁸. Πιο συγκεκριμένα, η ένσταση των κινδύνων επιστημονικής εξέλιξης αφορά στο μέσο διαπίστωσης και αξιολόγησης του κινδύνου, στις μεθόδους και στα

⁶²⁰Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), 1999, εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, σελ. 82 και 86

⁶²¹Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ. 87

⁶²²Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ. 87

⁶²³Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.99

⁶²⁴Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ. 87

⁶²⁵Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.100

⁶²⁶Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.105

⁶²⁷Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.104

⁶²⁸Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.105

πορίσματα όλων των σοβαρών επιστημονικών και τεχνολογικών ερευνών, που δεν είναι απαραίτητα γνωστές αλλά οπωσδήποτε δημοσιευμένες⁶²⁹.

Επίσης, από όσα προαναφέρθηκαν δεν συνάγεται ότι η διαδικασία παραγωγής ενός προϊόντος είναι εν γένει επικίνδυνη δραστηριότητα κυρίως αν θεωρηθεί ότι κατά κανόνα η παραγωγή οδηγεί στην κατασκευή μη ελαττωματικών και επομένως ακίνδυνων προϊόντων⁶³⁰. Για να θεμελιωθεί η ευθύνη του άρθρου 6 και συνεπώς και η ευθύνη από διακινδύνευση απαιτείται ένα ελαττωματικό προϊόν να τεθεί σε κυκλοφορία. Το ελάττωμα, εν προκειμένω, δεν συνάδει με την επικινδυνότητα τον φύσει επικίνδυνων προϊόντων, δηλαδή ένα ελαττωματικό προϊόν δεν είναι απαραίτητα επικίνδυνο⁶³¹ γι' αυτό και τόσο η Ενωσιακή όσο και η εθνική νομοθεσία δεν απέβλεψαν στη γενική επικινδυνότητα αλλά στον συγκεκριμένο κίνδυνο που προέρχεται από την ελαττωματική και ανασφαλή σύσταση του προϊόντος⁶³².

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη κρατούσα άποψη, η ευθύνη από διακινδύνευση και γενικότερα το δίκαιο της προστασίας του καταναλωτή, εξυπηρετεί τους σκοπούς της διανεμητικής δικαιοσύνης⁶³³. Πρόκειται για ένα απόλυτα ορθολογικό κριτήριο που εφαρμόζεται από την εκάστοτε κυβέρνηση και στοχεύει στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών του κάθε ατόμου ή του εκάστοτε κοινωνικού συνόλου κατανέμοντας τα αγαθά στους πολίτες με την εφαρμογή των κατάλληλων αξιολογικών κριτηρίων ανάλογα με τις συντρέχουσες περιστάσεις⁶³⁴.

Αντιθέτως, όπως έχει υποστηριχθεί, στην περίπτωση της ευθύνης από αδικοπραξία επιδιώκονται σκοποί της επανορθωτικής δικαιοσύνης⁶³⁵ με την οποία επιδιώκεται η επανόρθωση και αποκατάσταση της ισότητας παροχής και αντιπαροχής στο δίκαιο των συμβάσεων, της ζημίας στο δίκαιο των αδικοπραξιών και του πλουτισμού στις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού⁶³⁶.

⁶²⁹Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999, σελ.103-104

⁶³⁰Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.107

⁶³¹Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.107

⁶³²Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.108

⁶³³Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.109

⁶³⁴Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.111

⁶³⁵Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.109

⁶³⁶Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.110

Με αυτά τα δεδομένα εξηγείται η αυστηρότερη αντιμετώπιση του παραγωγού έναντι άλλων επαγγελματιών που ασκούν επικίνδυνες δραστηριότητες⁶³⁷. Ως προς τα ανωτέρω υπήρξαν αμφισβητήσεις από μερίδα της θεωρίας για την ύπαρξη κινδύνου, καθώς όπως υποστήριζαν η πιθανότητα επέλευσης ζημίας από ένα ελαττωματικό και κυρίως βιομηχανικά παραγόμενο προϊόν είναι ασήμαντη⁶³⁸. Και αυτό διότι όπως υποστήριζαν η τεχνολογική πρόοδος και η εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογικών μέσων εξασφαλίζει όχι μόνο μια μαζική παραγωγή αλλά και μεγαλύτερη αξιοπιστία ως προς την ποιότητα του προϊόντος καθώς έχει μειωθεί σε σημαντικό βαθμό η πιθανότητα διοχέτευσης στην αγορά ελαττωματικού προϊόντος⁶³⁹.

Η συγκεκριμένη άποψη θεωρήθηκε εσφαλμένη και αυτό διότι το σκεπτικό αυτό θεωρεί ως δεδομένο ότι ο κίνδυνος ζημίας προέρχεται από την διαδικασία παραγωγής⁶⁴⁰. Αυτό δεν υφίσταται καθώς ο νόμιμος λόγος ευθύνης του παραγωγού αφορά, όπως έχει προαναφερθεί, το προϊόν εκείνο που δεν παρέχει την ευλόγως αναμενόμενη ασφάλεια και το οποίο όταν τεθεί σε κυκλοφορία δύναται να επιφέρει ζημίες, η έκταση των οποίων αγγίζει ενίοτε τα όρια της καταστροφής⁶⁴¹.

Μάλιστα, επειδή σε μια μαζική παραγωγή το ελάττωμα, που ενδέχεται να παρεισφρήσει, όπως προαναφέρθηκε, δύναται να επιβαρύνει όλη τη σειρά παραγωγής, τα ελαττωματικά προϊόντα που θα διοχετευθούν στην αγορά θα είναι περισσότερα από παρόμοια χειροτεχνικά κατασκευαζόμενα⁶⁴². Κατά συνέπεια, η ένταση του κινδύνου διαφέρει μεταξύ των δυο διαφορετικών κατηγοριών προϊόντων. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην προσδοκία μεγαλύτερης ασφάλειας ενός βιομηχανοποιημένου προϊόντος από ένα χειροτεχνικά κατασκευασμένο⁶⁴³.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι με βάση τα ανωτέρω χαρακτηριστικά θεμελιώνεται νομοθετικά η αντικειμενική ευθύνη του παραγωγού από διακινδύνευση, η οποία αποτελεί κριτήριο καταλογισμού⁶⁴⁴. Το κριτήριο της διακινδύνευσης αποτελεί ένα

⁶³⁷Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.111

⁶³⁸Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.112

⁶³⁹Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.112

⁶⁴⁰Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.112

⁶⁴¹Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.112

⁶⁴²Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.113

⁶⁴³Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.113

⁶⁴⁴Βαλούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.114

σύνδεσμο μεταξύ του παραγωγού και των ζημιών που επιφέρουν τα ελαττωματικά του προϊόντα θεμελιώνοντας ένα ολοκληρωμένο σύστημα ευθύνης στο άρθρο 6⁶⁴⁵.

2.3.4 Το αποδεικτικό βάρος και οι λόγοι αποκλεισμού και απαλλαγής από την ευθύνη

Όπως προαναφέρθηκε για την θεμελίωση ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων βάσει του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 πρέπει να πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις, ώστε ο ζημιωθείς ενάγων να αξιώσει αποζημίωση: α) ύπαρξη ελαττώματος στο προϊόν β) επέλευση ζημίας στον ζημιωθέντα γ) αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του ελαττώματος του προϊόντος και της ζημίας που προκλήθηκε στον ζημιωθέντα καταναλωτή⁶⁴⁶.

Ο ενωσιακός νομοθέτης αποσκοπώντας στη δίκαιη κατανομή των κινδύνων μεταξύ ζημιωθέντος και παραγωγού, όπως άλλωστε προβλέπεται και στην 7^η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της ευρωπαϊκής οδηγίας, θεσπίζει περιοριστικά συγκεκριμένους λόγους απαλλαγής του εναγομένου παραγωγού από την ευθύνη⁶⁴⁷. Αυτό σημαίνει ότι αν συντρέχει ένας τουλάχιστον από τους λόγους του άρθρου 6 παρ.8 ή 9 (εφόσον πρόκειται για παραγωγό συστατικού) ο παραγωγός ζημιογόνου και ελαττωματικού προϊόντος δεν ευθύνεται σε αποζημίωση⁶⁴⁸.

Πρόκειται για ενστάσεις που αφορούν όχι μόνο τον παραγωγό αλλά και άλλα πρόσωπα που εξομοιώνονται με αυτόν ως προς την ευθύνη για αποζημίωση⁶⁴⁹. Εκτός αυτού, άλλοτε κατοχυρώνουν βασικές αρχές της ευθύνης από διακινδύνευση και άλλοτε οριοθετούν την ειδικά ρυθμισμένη αυστηρή ευθύνη του άρθρου 6⁶⁵⁰. Ως προς αυτό το ζήτημα έχει διατυπωθεί η άποψη ότι πρόκειται για καταχρηστικές ενστάσεις λόγω του δημόσιου χαρακτήρα τους, πράγμα που σημαίνει ότι ο δικαστής μπορεί να τις λάβει υπόψη αυτεπαγγέλτως στο μέτρο που προκύπτουν είτε από τους ισχυρισμούς του ενάγοντος είτε οποιοδήποτε τρίτου έχει έννομο συμφέρον να τις επικαλεστεί είτε από τη δικογραφία της υπόθεσης⁶⁵¹.

⁶⁴⁵Βαλτούδης Αναστάσιος, (Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρ. 6 Ν. 2251 / 1994), ό.π., 1999,σελ.114

⁶⁴⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.196

⁶⁴⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.196 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.255

⁶⁴⁸Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.487

⁶⁴⁹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.196

⁶⁵⁰Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.487

⁶⁵¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.487 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.255

Ειδικότερα, όπως προκύπτει από την παρ.8 του άρθρου 6 ο παραγωγός απαλλάσσεται από την ευθύνη αν αποδείξει :

α) Τη μη θέση του προϊόντος σε κυκλοφορία (άρθρο 6 παρ.8 περ. α')

Εν προκειμένω, η ευθύνη του παραγωγού είναι συνδεδεμένη με τη θέλησή του να διοχετεύσει το προϊόν στην αγορά⁶⁵². Για να θεωρηθεί ότι ένα προϊόν τέθηκε σε κυκλοφορία πρέπει να πληρούνται δυο προϋποθέσεις: η ηθελημένη διάθεση του προϊόντος στην αγορά (υποκειμενικό στοιχείο) και η έξοδος του προϊόντος από τη σφαίρα παραγωγικής διαδικασίας (αντικειμενικό στοιχείο)⁶⁵³. Εάν ένα ελαττωματικό προϊόν διατεθεί στη αγορά χωρίς να πληρούνται τα ανωτέρω κριτήρια τότε ο παραγωγός απαλλάσσεται από την ευθύνη του βάσει του άρθρου 6, αν αποδείξει ότι δεν έθεσε αυτός εκουσίως το προϊόν σε κυκλοφορία⁶⁵⁴. Αυτό μπορεί να συμβεί για παράδειγμα στην περίπτωση εκείνη που κλαπεί όχημα από αποθήκη εργοστασίου, με ελαττωματικό σύστημα πέδησης ή παρουσιάζεται ένα αυτοκίνητο σε έκθεση χωρίς να προορίζεται για πώληση⁶⁵⁵. Συνεπώς, βασική προϋπόθεση απαλλαγής της ευθύνης του παραγωγού για αποζημίωση είναι η εκ μέρους του απόδειξη ότι το προϊόν δεν έφυγε εκουσίως από τη σφαίρα εξουσίας του⁶⁵⁶.

β) Την ανυπαρξία του ελαττώματος κατά τον χρόνο κυκλοφορίας του προϊόντος (άρθρο 6 παρ. 8 περ. β')

Αν αποδειχθεί ότι το ελάττωμα δεν υπήρχε κατά τον χρόνο που το προϊόν τέθηκε σε κυκλοφορία τότε ο παραγωγός απαλλάσσεται από την ειδική ευθύνη του άρθρου 6. Εν προκειμένω, ο παραγωγός πρέπει να αποδείξει ότι το ελάττωμα προέκυψε σε μεταγενέστερο χρόνο, δηλαδή αφότου το προϊόν απομακρύνθηκε από τις επαγγελματικές του εγκαταστάσεις και ως τότε δεν υφίστατο ελάττωμα⁶⁵⁷. Δηλαδή ο παραγωγός ευθύνεται μόνο για ελαττώματα που προκλήθηκαν στο προϊόν μέχρι τη στιγμή που τέθηκε το προϊόν σε κυκλοφορία⁶⁵⁸.

Προκειμένου να απαλλαγεί ο παραγωγός φέρει το βάρος της απόδειξης ότι το ελάττωμα δεν μπορεί να αποδοθεί στη δική του σφαίρα ευθύνης και επιρροής⁶⁵⁹. Η απόδειξη του παραγωγού μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε με άμεσο είτε με έμμεσο

⁶⁵² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.197

⁶⁵³ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.197

⁶⁵⁴ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.197

⁶⁵⁵ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.197 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.487

⁶⁵⁶ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.197 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.487

⁶⁵⁷ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.197 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.118

⁶⁵⁸ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.488

⁶⁵⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.197 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π., 2010, σελ.118

τρόπο⁶⁶⁰. Στην πρώτη περίπτωση ο παραγωγός πρέπει να προσκομίσει έγγραφα ελέγχου ποιότητας του συγκεκριμένου ζημιογόνου προϊόντος, ώστε να αποδεικνύεται ότι το προϊόν κατά τον κρίσιμο χρόνο δεν ήταν ελαττωματικό και ότι ενδεχομένως το ελάττωμα να προέκυψε κατά τη μεταφορά του προϊόντος⁶⁶¹. Η περίπτωση της έμμεσης απόδειξης έγκειται στην πλημμελή μεταφορά ή αποθήκευση του προϊόντος από τον ενδιάμεσο έμπορο, στην κατάχρηση ή κακή συντήρησή του από τον καταναλωτή ή πιο σπάνια σε μια πράξη σαμποτάζ μετά την κυκλοφορία του προϊόντος⁶⁶².

Όπως προκύπτει από την ανωτέρω ανάλυση, τον συγκεκριμένο λόγο απαλλαγής από την ευθύνη δύναται να τον προβάλλει ο παραγωγός μόνο για την κατηγορία των μεμονωμένων «ελαττωμάτων παραγωγικής διαδικασίας»⁶⁶³. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα «ελαττώματα σχεδιασμού» όπως επίσης και τα «ελαττώματα οδηγιών χρήσης» συνυπάρχουν με το προϊόν εξ αρχής και ενδεχομένως υφίστανται κατά το χρόνο που αυτό τίθεται σε κυκλοφορία, αλλά το ελάττωμα εκδηλώνεται εκ των υστέρων⁶⁶⁴.

γ) Τη μη κατασκευή του προϊόντος με στόχο τη διανομή του και τη διανομή του στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας (άρθρο 6 παρ. 8 περ. γ')

Σύμφωνα με την ανωτέρω πρόβλεψη για να απαλλαγεί ο παραγωγός από την ευθύνη πρέπει να αποδείξει ότι συντρέχουν σωρευτικά δυο αρνητικές προϋποθέσεις: 1) να μην παρήγαγε το προϊόν με σκοπό τη διανομή του με οποιαδήποτε μορφή π.χ. πώληση, εκμίσθωση, χρηματοδοτική μίσθωση, διάθεση νομής για οικονομικούς σκοπούς 2) η διανομή να μην έγινε στο πλαίσιο άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας του παραγωγού, δηλαδή στο πλαίσιο διαρκούς και συστηματικής επιδίωξης βιοπορισμού⁶⁶⁵. Αν για παράδειγμα ένας ζαχαροπλάστης φτιάξει μια τούρτα για την επέτειο των γενεθλίων του και καλέσει συγγενείς και φίλους οι οποίοι δηλητηριάστηκαν από αυτήν, τότε απαλλάσσεται από την υποχρέωση αποζημίωσης τους βάσει του άρθρου 6 του Ν.2251/1994⁶⁶⁶ ακριβώς επειδή η κατασκευή του προϊόντος δεν έλαβε χώρα στα πλαίσια άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας.

⁶⁶⁰Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.488

⁶⁶¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.488 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, ό.π., 2014, σελ.198

⁶⁶²Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.488

⁶⁶³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.488 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, ό.π., 2014, σελ.198

⁶⁶⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.198

⁶⁶⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.198 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.489 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 285 και Βλ. την απόφαση C-203/1999 ΔΕΚ της 10.05.2010. Henning Veedfalt κατά Aarhus Amtskommune, Αρμενόπουλος, 2001, σελ. 1300 επ.

⁶⁶⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.199

Συνεπώς όπως προκύπτει από το ανωτέρω παράδειγμα η ειδική ευθύνη του παραγωγού κατά το άρθρο 6 υφίσταται όταν η διανομή διεξήχθη στο πλαίσιο άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Αυτό συμβαίνει διότι ο επαγγελματίας παραγωγός δύναται να καλύψει ασφαλιστικά τον κίνδυνο που προκαλείται από ελαττωματικά προϊόντα και να μετακυλήσει μέρος των ασφαλιστρών στον καταναλωτή, δηλαδή στην τιμή του προϊόντος⁶⁶⁷.

Όσον αφορά το οικονομικό όφελος στο οποίο αποσκοπεί ο παραγωγός έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι αυτό μπορεί να επιδιώκεται με έμμεσο τρόπο όπως στην περίπτωση της δωρεάν διάθεσης δειγμάτων και δώρων με σκοπό τη διαφήμιση ή την προβολή τους⁶⁶⁸. Εν προκειμένω, δεν επιδιώκεται οικονομικό αντάλλαγμα αλλά γίνεται δεκτό ότι η διανομή πραγματοποιείται με απώτερο οικονομικό σκοπό, ήτοι την επιδίωξη κέρδους στο μέλλον, οπότε δεν υφίσταται λόγος απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη εάν αυτά τα δώρα ήταν ελαττωματικά⁶⁶⁹. Αντιθέτως, όπως υποστηρίζεται δεν υπάρχει οικονομικός σκοπός όταν το προϊόν παράγεται για κοινωνικούς (π.χ. ιδιωτική επίσκεψη), φιλανθρωπικούς, πολιτιστικούς ή ερευνητικούς σκοπούς⁶⁷⁰. Οπότε, σύμφωνα με τα παραπάνω, στην περίπτωση της δωρεάς γλυκισμάτων για μια φιλανθρωπική εορτή ο παραγωγός μπορεί να επικαλεστεί τον συγκεκριμένο λόγο απαλλαγής από τη ευθύνη με την προϋπόθεση ότι η διανομή δεν γίνεται στα πλαίσια άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας⁶⁷¹.

δ) Ότι το ελάττωμα οφείλεται στο γεγονός ότι το προϊόν κατασκευάστηκε με βάση κανόνες του αναγκαστικού δικαίου (άρθρο 6 παρ.8 περ. δ')

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ορίζεται ότι ο παραγωγός απαλλάσσεται από την ευθύνη του αν αποδείξει ότι το ελάττωμα του προϊόντος οφείλεται στην τήρηση κανόνων αναγκαστικού δικαίου οι οποίοι εξαναγκάζουν τον παραγωγό να εφαρμόσει συγκεκριμένο είδος παραγωγής, διαμόρφωσης και κατασκευής του τελικού προϊόντος, χωρίς ο ίδιος να έχει τη δυνατότητα να επιλέξει⁶⁷². Ουσιαστικά δεν διαθέτει την ευχέρεια να κατασκευάσει το προϊόν με διαφορετικό τρόπο από αυτό που του επιτάσσει το δίκαιο, πράγμα που σημαίνει ότι ή θα συμμορφωθεί με τους υποδεικνυόμενους κανόνες ή θα απέχει⁶⁷³. Παράλληλα, μεταξύ των κανόνων

⁶⁶⁷Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ. 489

⁶⁶⁸Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.199 και Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 285

⁶⁶⁹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.199 και Καρακώστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 285

⁶⁷⁰Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.489

⁶⁷¹Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.199

⁶⁷²Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.199 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.490

⁶⁷³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.490

αναγκαστικού δικαίου και της ζημίας που προκαλείται στον καταναλωτή πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος⁶⁷⁴.

Η συμμόρφωση του παραγωγού με κανόνες ιδιωτικών φορέων ή αναγκαστικούς κανόνες, που επιβάλλουν γενικά πρότυπα τεχνικής ή ασφάλειας δεν θεμελιώνουν λόγο απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη⁶⁷⁵. Σε αυτή την κατηγορία υπάρχουν οι κώδικες δεοντολογίας, συστάσεις ή προδιαγραφές κατασκευής του προϊόντος⁶⁷⁶. Επιπρόσθετα, ο παραγωγός δεν απαλλάσσεται από την αποζημιωτική του ευθύνη αν αποδείξει ότι συμμορφώθηκε προς τα τεχνικά πρότυπα των εθνικών οργανισμών τυποποίησης (όπως π.χ. ΕΛΟΤ για την Ελλάδα), των ευρωπαϊκών οργανισμών τυποποίησης (CEN, CENELEC, ETSI) ή των διεθνών οργανισμών τυποποίησης (π.χ. ISO), στο μέτρο που δεν είναι δεσμευτικοί για τον παραγωγό⁶⁷⁷.

Με αυτά τα δεδομένα καταργήθηκε από τον Ν.3587/2007 (άρθρο 7 παρ.4) η ανάγκη προέλευσης των κανόνων από δημόσια αρχή, όπως προβλεπόταν στο παλαιό άρθρο 6 παρ.8 περ. δ⁶⁷⁸. Η νέα διατύπωση του νόμου αποκλίνει από την Οδηγία, χωρίς όμως να αποδίδεται κάποια πρακτική σημασία, διότι ούτως ή άλλως κανόνες αναγκαστικού δικαίου μόνο η δημόσια αρχή μπορεί να θεσπίσει⁶⁷⁹. Εξάλλου, δεν εμποδίζεται από τη χρήση άλλων ενδεχομένως αυστηρότερων κανόνων⁶⁸⁰.

Επιπλέον, δεν αποτελεί λόγο απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη η προσθήκη επιπρόσθετης ουσίας τροφίμων η οποία επιτρέπεται από σχετική διάταξη νόμου (θετική λίστα) ή τουλάχιστον δεν απαγορεύεται από αυτόν (αρνητική λίστα)⁶⁸¹. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο παραγωγός έχει το δικαίωμα να επιλέξει αν θα αξιοποιήσει την επιπρόσθετη ουσία ή όχι⁶⁸². Το γεγονός ότι ο νόμος επιτρέπει τη χρήση της δεν εξασφαλίζει την απουσία ελαττώματος στο παραγόμενο προϊόν, πράγμα που σημαίνει ότι αν προκύψει ελάττωμα σε αυτό, τότε ο παραγωγός

⁶⁷⁴ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.199-200 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 285

⁶⁷⁵ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.490

⁶⁷⁶ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.200 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ. 285

⁶⁷⁷ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.200

⁶⁷⁸ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.490

⁶⁷⁹ Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.199

⁶⁸⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.490

⁶⁸¹ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.286

⁶⁸² Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.286

υποχρεούται να αποκαταστήσει πλήρως τη ζημία που προκλήθηκε αιτιωδώς από το ελάττωμα⁶⁸³.

ε) Όταν το προϊόν κυκλοφόρησε δεν ήταν δυνατή η διαπίστωση του ελαττώματος με βάση το ισχύον επίπεδο επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων(άρθρο 6 παρ.8 περ.ε')

Πρόκειται για τους λεγόμενους «κινδύνους επιστημονικής εξέλιξης» ή «κινδύνους ανάπτυξης» που ως έννοιες επεξηγήθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο όπου επιστημάνθηκε και η διχογνωμία που προκάλεσαν στους θεωρητικούς, εξαιτίας του γεγονότος ότι η απαλλαγή του παραγωγού σε αυτή την περίπτωση «υποκειμενικοποιεί» την ευθύνη του⁶⁸⁴. Παρόλο που η Οδηγία παρείχε τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη-μέλη να μην ενσωματώσουν αυτόν τον λόγο απαλλαγής στα εσωτερικά τους δίκαια αποδείχτηκε στην πράξη ότι η πλειονότητα των κρατών, πλην του Λουξεμβούργου και της Φιλανδίας, επέλεξαν να εντάξουν αυτή τη δυνατότητα απαλλαγής στα εθνικά τους δίκαια⁶⁸⁵.

Συγκεκριμένα, παρέχεται στον παραγωγό η δυνατότητα να απαλλαγεί από την αποζημιωτική ευθύνη του άρθρου 6 εάν αποδείξει ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο που τέθηκε το προϊόν σε κυκλοφορία υπήρχε αντικειμενική αδυναμία να διαπιστωθεί το συγκεκριμένο ελάττωμα με βάση τα μέχρι τότε ισχύοντα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα του εν λόγω παραγωγικού κλάδου σε διεθνές επίπεδο⁶⁸⁶. Αντίθετα, το υποκειμενικό στοιχείο της αδυναμίας διαπίστωσης του ελαττώματος λόγω μειωμένων επιστημονικών ή τεχνικών γνώσεων του συγκεκριμένου παραγωγού δεν θεμελιώνει λόγο απαλλαγής του από την ευθύνη⁶⁸⁷ και αυτό διότι ο παραγωγός διέπεται από τη «*συμφυή συναλλακτική υποχρέωση παρακολούθησης των επιστημονικών και τεχνικών εξελίξεων του κλάδου*»⁶⁸⁸.

Εν προκειμένω, ανακύπτει το ζήτημα για την ύπαρξη ή μη της αντικειμενικής δυνατότητας εντοπισμού του ελαττώματος ενός προϊόντος όταν αυτό τίθεται σε κυκλοφορία. Ως προς αυτό έχει γίνει αποδεκτό ότι όταν πρόκειται για εγγενώς επικίνδυνα προϊόντα, όπως για παράδειγμα ένα φάρμακο για την παρασκευή του

⁶⁸³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.286

⁶⁸⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.200

⁶⁸⁵Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.200

⁶⁸⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.200-201 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.286 και Βλ. την απόφαση C-154/00 ΔΕΚ 29.5.97, Επιτροπή vs Ηνωμένο Βασίλειο, Συλλογή Νομολογίας Ι, σελ.264

⁶⁸⁷Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.201 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.286

⁶⁸⁸Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π., 2016, σελ.286

οποίου χρησιμοποιείται μια καινούρια χημική σύνθεση, η ελαττωματικότητα ήταν δυνατό να διαγνωστεί οπότε σε αυτή την περίπτωση ο παραγωγός δεν μπορεί να απαλλαγεί από την ευθύνη του ακόμα και αν μεμονωμένα είχαν αναφερθεί στη διεθνή βιβλιογραφία επικίνδυνες παρενέργειές του⁶⁸⁹.

Αυτό αποδεικνύεται και από τη διατύπωση του άρθρου 6 παρ.8 περ.ε' το οποίο παρέχει προστασία από τον κίνδυνο της επιστημονικής εξέλιξης και όχι από τον κίνδυνο της ανεπαρκούς πληροφόρησης⁶⁹⁰. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση δημοσίευσης ιατρικού επιστημονικού άρθρου σε ιαπωνικό περιοδικό στην ιαπωνική γλώσσα που επισημαίνει την ύπαρξη καρκινογόνους παρενέργειας συγκεκριμένου φαρμάκου πρέπει να ληφθεί υπόψη το επίπεδο επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων που ισχύει όταν το ίδιο φάρμακο κυκλοφόρησε στην αγορά από έλληνα παραγωγό⁶⁹¹. Αντιθέτως, έχει κριθεί ότι αν πρόκειται για μη εγγενώς επικίνδυνα προϊόντα ο παραγωγός αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερη επιείκεια⁶⁹². Ειδικότερα, το επίπεδο των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων εξετάζεται σε διεθνές επίπεδο όχι όμως στο ίδιο βάθος με την περίπτωση των εγγενώς επικίνδυνων προϊόντων⁶⁹³. Συνεπώς, στην προκειμένη περίπτωση αν υπάρχει μεμονωμένη επιστημονική μελέτη σε ξένη γλώσσα, την οποία δεν πληροφορήθηκε ο παραγωγός, είναι δυνατόν εκείνος να απαλλαγεί από την ευθύνη του⁶⁹⁴.

Τέλος, η αντιμετώπιση του παραγωγού από τη νομοθεσία είναι διαφορετική όταν το ελάττωμα διεγνώσθη μετά την κυκλοφορία του προϊόντος λόγω της επιστημονικής εξέλιξης⁶⁹⁵. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτή την περίπτωση, ακόμα και αν ο παραγωγός δεν τήρησε την υποχρέωσή του που συνάγεται από τις γενικές διατάξεις για την παρακολούθηση των προϊόντων του, μπορεί να απαλλαγεί από την ειδική ευθύνη του άρθρου 6 αλλά όχι από κάθε ευθύνη⁶⁹⁶. Ευθύνεται κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξιών ΑΚ 914 για την παράβαση της υποχρέωσής του να λάβει όλα τα μέτρα που κρίνονται αναγκαία για την προστασία των πολιτών όπως για παράδειγμα

⁶⁸⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.201 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.286

⁶⁹⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.491

⁶⁹¹ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.491

⁶⁹² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.201 και απόφαση C-154/00 ΔΕΚ 29.5.97, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου

⁶⁹³ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.286

⁶⁹⁴ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.287

⁶⁹⁵ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.491

⁶⁹⁶ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.287 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.491

προειδοποίηση του καταναλωτικού κοινού (post-sale warnings), επιδιόρθωση ή ανάκληση του προϊόντος⁶⁹⁷.

2.3.5 Η απαλλαγή του παραγωγού συστατικού ή πρώτης ύλης

Σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 6 παρ. 9 «ο παραγωγός συστατικού δεν ευθύνεται και αν αποδείξει ότι το ελάττωμα οφείλεται στο σχεδιασμό του προϊόντος στο οποίο το συστατικό έχει ενσωματωθεί ή στις οδηγίες που παρέσχε ο κατασκευαστής του προϊόντος, οπότε ο παραγωγός θεωρείται ο κατασκευαστής του προϊόντος στο οποίο ενσωματώθηκε το συστατικό». Πρόκειται για έναν λόγο απαλλαγής που δεν αφορά τον παραγωγό του τελικού προϊόντος αλλά τον παραγωγό του συστατικού ή της πρώτης ύλης⁶⁹⁸. Για να απαλλαγούν αυτά τα πρόσωπα από την ευθύνη πρέπει να συντρέχει ένας από τους εξής λόγους: α) το ελάττωμα να οφείλεται αποκλειστικά στο σχεδιασμό του τελικού ή του ενδιάμεσου προϊόντος στο οποίο το συστατικό ενσωματώθηκε, και β) το ελάττωμα να οφείλεται σε εσφαλμένες οδηγίες που παρείχε ο κατασκευαστής του τελικού προϊόντος στον παραγωγό του συστατικού⁶⁹⁹.

Όσον αφορά τον πρώτο λόγο απαλλαγής του παραγωγού συστατικού από την ευθύνη, όπως προκύπτει απ' τη διατύπωσή του αποκλείει την ευθύνη του παραγωγού συστατικού αν το συστατικό είναι ασφαλές⁷⁰⁰. Αντιθέτως, ο συγκεκριμένος λόγος δεν εφαρμόζεται αν το συστατικό είναι ελαττωματικό και αποτελεί την αιτία της ζημίας⁷⁰¹. Σε αυτή την περίπτωση ο παραγωγός του συστατικού δεν απαλλάσσεται από την ευθύνη ακόμα και αν συνέδραμε και το ελάττωμα σχεδιασμού του τελικού παραγωγού στο τελικό αποτέλεσμα⁷⁰².

Έπειτα, όσον αφορά τον δεύτερο λόγο απαλλαγής που προαναφέρθηκε αποδεικνύεται ότι ο παραγωγός του συστατικού υλοποιεί τις οδηγίες του τελικού κατασκευαστή του σύνθετου προϊόντος⁷⁰³. Κατά συνέπεια, η κατασκευή με τη χρήση των τεχνικών υποδείξεων ή σχεδίων του τελικού παραγωγού απαλλάσσει τον παραγωγό του συστατικού για τυχόν ελαττώματα⁷⁰⁴. Η ίδια απαλλαγή πρέπει να ισχύσει στην περίπτωση που ο τελικός παραγωγός δεν ενημερώνει τον κατασκευαστή του

⁶⁹⁷ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.492 και Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.287

⁶⁹⁸ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.202

⁶⁹⁹ Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.202

⁷⁰⁰ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.492

⁷⁰¹ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.287

⁷⁰² Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.287

⁷⁰³ Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.493

⁷⁰⁴ Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.288

συστατικού σχετικά με τον ακριβή τρόπο κατασκευής, αλλά αντιθέτως του παρέχει λανθασμένες πληροφορίες σχετικά με τη σύσταση του τελικού προϊόντος, οδηγώντας τον κατά αυτόν τον τρόπο σε κατασκευή ελαττωματικού συστατικού⁷⁰⁵.

2.3.6 Απαγόρευση απαλλακτικών ρητρών

Όπως προβλέπεται στην παρ. 12 του άρθρου δκάθε συμφωνία που περιορίζει ή αποκλείει την ευθύνη του παραγωγού έναντι του ζημιωθέντος είναι άκυρη. Σε αυτό το άρθρο υπάγεται κάθε συμφωνία η οποία είτε τίθεται από γενικούς όρους του επιχειρηματία παραγωγού είτε προέρχεται από ατομική συμφωνία παραγωγού-καταναλωτή που μετριάζει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο την ευθύνη του άρθρου 6⁷⁰⁶. Τέτοιου είδους συμφωνία περιέχει ρήτρες που αφορούν τα υπόχρεα πρόσωπα και τον περιορισμό της ευθύνης τους, το ύψος της αποζημίωσης ή το εύρος της ζημίας που πρέπει να αποκατασταθεί⁷⁰⁷. Η ακυρότητα της ρήτρας ή συμφωνίας είναι σχετική υπέρ του θύματος και δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο⁷⁰⁸.

Με τη συγκεκριμένη διάταξη, εξασφαλίζεται η αναγωγή των διατάξεων του άρθρου 6 του Ν.2251/1994 σε αναγκαστικού δικαίου και η πληρέστερη προστασία του καταναλωτή λόγω της κατοχύρωσης του προστατευτικού σκοπού του νόμου⁷⁰⁹. Και αυτό διότι ο παραγωγός διαθέτει μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη από τον καταναλωτή σε μια τέτοια ενοχική σχέση και μπορεί να επιβάλλει τη μη εφαρμογή κάποιων ή και όλων των διατάξεων αυτών⁷¹⁰. Συνεπώς, η εν λόγω απαγόρευση αφορά την ευθύνη του παραγωγού απέναντι στον ζημιωθέντα καταναλωτή που αποτελεί και τον φορέα αξίωσης για αποζημίωση⁷¹¹.

Επιπλέον, αυτή η απαγόρευση δεν αφορά συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ του παραγωγού και των υπόλοιπων συνυπευθύνων προς αποζημίωση του καταναλωτή⁷¹². Τα πρόσωπα αυτά μπορούν να ρυθμίζουν τις μεταξύ τους σχέσεις και τη δυνατότητα

⁷⁰⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.288 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ. 121-122

⁷⁰⁶Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.202 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.497

⁷⁰⁷Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.288 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.122 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, ό.π., 2014, σελ.202

⁷⁰⁸Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.202 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.497

⁷⁰⁹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.288 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.122 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.202

⁷¹⁰Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, ό.π., 2014, σελ.202

⁷¹¹Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.288

⁷¹²Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.289 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.123 και Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.202

της μεταξύ τους αναγωγής μετά την αποζημίωση του καταναλωτή και ειδικότερα να αποκλείουν ή να κατανέμουν την ευθύνη τους χωρίς να περιορίζουν τα δικαιώματα του ζημιωθέντος⁷¹³.

Τέλος, απαγορεύονται και οι απαλλακτικές ρήτρες που σχετίζονται με το εφαρμοστέο δίκαιο σε διαφορές με στοιχεία αλλοδαπότητας όπου εκεί κατά κανόνα επιτρέπονται οι απαλλακτικές ρήτρες όσον αφορά την ευθύνη του παραγωγού⁷¹⁴.

2.3.7 Παραγραφή και αποσβεστική προθεσμία

Στην παρ. 13 του άρθρου 6 ορίζεται ο χρόνος παραγραφής και απόσβεσης των δικαιωμάτων του ζημιωθέντος καταναλωτή κατά του παραγωγού. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται η τριετής παραγραφή από την ημέρα που ο ζημιωθείς πληροφορήθηκε ή όφειλε να πληροφορηθεί τη ζημία, το ελάττωμα και την ταυτότητα του παραγωγού⁷¹⁵. Για να αρχίσει ο χρόνος παραγραφής απαιτείται θετική γνώση ή υπαίτια άγνοια των ανωτέρω προϋποθέσεων της ευθύνης του παραγωγού σε αντίθεση με την πρόβλεψη του ΑΚ 937 όπου απαιτείται θετική γνώση της ζημίας και της ταυτότητας του υποχρέου προς αποζημίωση⁷¹⁶. Αν οι συνυπεύθυνοι είναι περισσότεροι η έναρξη παραγραφής εξετάζεται αυτοτελώς για τον καθένα οπότε μπορεί να είναι διαφορετική⁷¹⁷.

Έπειτα, όπως ορίζεται, το δικαίωμα του ζημιωθέντος προς αποζημίωση για ζημία από ελαττωματικά προϊόντα αποσβαίνεται δέκα χρόνια μετά την κυκλοφορία του συγκεκριμένου ζημιογόνου προϊόντος και αυτό διότι κρίθηκε άδικο και ανεπιεικές να ευθύνεται ο κατασκευαστής χωρίς να υπάρχει κάποιο χρονικό περιθώριο⁷¹⁸. Και αυτό διότι όσο μεγαλύτερο είναι το χρονικό διάστημα από τότε που το προϊόν κυκλοφόρησε για πρώτη φορά στην αγορά τόσο δυσκολότερη είναι η εύρεση αποδεικτικών στοιχείων⁷¹⁹. Το είδος του ελαττώματος δεν διαδραματίζει κάποιο ρόλο⁷²⁰. Μάλιστα αν το ελάττωμα εντοπιστεί στο συστατικό και ο εναγόμενος είναι ο

⁷¹³Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.289 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.123

⁷¹⁴Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.289 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.123

⁷¹⁵Καράκωστας Ιωάννης, « Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή Ν. 2251/1994 όπως ισχύει, ερμηνεία νομολογία, πρακτική εφαρμογή», ό.π, 2016, σελ.289 και Βάρκα-Αδάμη Αλεξάνδρα και Παππά Νάγια, ό.π, 2010, σελ.122 και Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.203

⁷¹⁶Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, ό.π., 2014, σελ.203 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π, 2008, σελ.283

⁷¹⁷Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.203 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.496

⁷¹⁸Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.203 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.496

⁷¹⁹Δελοούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.203

⁷²⁰Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.496

παραγωγός του συστατικού, η δεκαετία ξεκινά από τότε που κυκλοφόρησε το συστατικό και όχι το τελικό προϊόν⁷²¹.

Βέβαια ανέκυψε ένας προβληματισμός σχετικά με την δεκαετή αποσβεστική προθεσμία που ορίζεται στην παρ. 13 του άρθρου 6. Το αξιοπερίεργο έγκειται στο ότι αυτή είναι ενιαία για όλα τα προϊόντα παρόλο που η προσδοκώμενη διάρκεια ζωής τους διαφέρει καθώς σε κάποια είναι πολύ σύντομη όπως π.χ. στα τρόφιμα και σε άλλα πολύ μεγάλη όπως π.χ. στα αυτοκίνητα⁷²². Αυτό σημαίνει ότι στην πρώτη περίπτωση η αποσβεστική προθεσμία που προβλέπεται έχει μεγάλη διάρκεια ενώ στη δεύτερη περίπτωση έχει μικρή διάρκεια⁷²³. Ανάλογο πρόβλημα ανακύπτει και στα φάρμακα όπου οι παρενέργειές τους στους ασθενείς εμφανίζονται αρκετές φορές πολλά χρόνια μετά την κυκλοφορία τους στην αγορά⁷²⁴.

Τέλος, όσον αφορά τον χρόνο της αποσβεστικής προθεσμίας όπως προβλέπεται στο άρθρο 11 της Οδηγίας 85/374 δεν υπόκειται σε αναστολή ή διακοπή⁷²⁵. Η πάροδος του επιφέρει την απώλεια του δικαιώματος του ζημιωθέντος ο οποίος πλέον δεν μπορεί να επικαλεστεί ούτε ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του ΑΚ 279 περί αναστολής και διακοπής της παραγραφής⁷²⁶. Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατή η διακοπή της αποσβεστικής προθεσμίας σε περίπτωση έγερσης αγωγής κατά του υποχρέου⁷²⁷.

⁷²¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.496

⁷²²Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.203

⁷²³Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.203

⁷²⁴Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π., 2014, σελ.203

⁷²⁵Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.497 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.286

⁷²⁶Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.497 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.286

⁷²⁷Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.497 και Καράκωστας Ιωάννης, «Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα», ό.π., 2008, σελ.286

ΚΕΦΑΛΑΙΟΤΡΙΤΟ: ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι υπήρξαν αρκετά προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) έως σήμερα, από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το ζήτημα της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων. Το γεγονός αυτό σχετιζόταν κυρίως με την ερμηνεία των άρθρων της ευρωπαϊκής Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ από τους εθνικούς νομοθέτες, ώστε να κρίνουν αν τα πραγματικά περιστατικά της εκάστοτε υπόθεσης υπάγονται στις αντίστοιχες διατάξεις της εν λόγω Οδηγίας. Αντίστοιχα και η ελληνική νομολογία είναι αρκετά πλούσια ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα. Με αυτά τα δεδομένα, ακολουθεί η ανάλυση ορισμένων αντιπροσωπευτικών αποφάσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με διαφορετικό ιστορικό η καθεμία, ώστε να γίνει κατανοητό το σκεπτικό των δικαστών καθώς επίσης και η συνολική αντιμετώπιση και η διαχείριση της εκάστοτε υπόθεσης από εκείνους.

3.1 ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.1.1 Υπόθεση C- 203/99 *Henning Veedfald κατά Arhus Amtskommune*

10/05/2001, Προδικαστική

Προσέγγιση των νομοθεσιών. Οδηγία 85/374/ΕΟΚ. Ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων. Απαλλαγή από την ευθύνη. Προϋποθέσεις.

Εν προκειμένω, υπεβλήθησαν πέντε προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ) που αφορούσαν την ερμηνεία των άρθρων 7 περ. α' και γ' της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ περί απαλλαγής το παραγωγού από την ευθύνη και 9 περ. α' και β' περί έννοιας της ζημίας. Τα συγκεκριμένα ερωτήματα προέκυψαν στη δίκη μεταξύ του Henning Veedfald και της περιφερειακής αρχής του Arhus Amtskommune της Δανίας η οποία αρνήθηκε να καταβάλλει την αποζημίωση που αξίωσε ο πρώτος λόγω ανεπιτυχούς απόπειρας μεταμόσχευσης νεφρού σε νοσοκομείο που υπάγεται στην εν λόγω περιφερειακή αρχή.

Ιστορικό:

Στις 21 Νοεμβρίου 1990 ο Henning Veedfald νοσηλεύτηκε για να υποβληθεί σε μεταμόσχευση νεφρού στο νοσοκομείο Skejby. Ο νεφρός, αφού προηγουμένως αφαιρέθηκε από τον δότη και αδερφό του H.Veedfald, προετοιμάστηκε για μεταμόσχευση μέσω της διαπότισης του με ειδικό υγρό. Λόγω της ελαττωματικότητας αυτού του υγρού επήλθε απόφραξη μιας αρτηρίας του νεφρού με αποτέλεσμα ο νεφρός να καταστεί ακατάλληλος για μεταμόσχευση. Το συγκεκριμένο υγρό με το οποίο διαποτίστηκε ο νεφρός είχε παρασκευαστεί στα εργαστήρια ενός

άλλου δημοτικού νοσοκομείου, του Arhus Kommune hospital προκειμένου να χρησιμοποιηθεί στο νοσοκομείο Skejby.

Κύριος και διαχειριστής και των δυο νοσοκομείων είναι η περιφερειακή αρχή Amtskommune από την οποία ο H.Veedfald ζήτησε αποζημίωση. Η συγκεκριμένη αρχή αποποιούμενη των ευθυνών της, ισχυρίστηκε ότι δεν είχε θέσει το προϊόν σε κυκλοφορία και μάλιστα ότι η παρασκευή του δεν αποσκοπούσε σε οικονομικό όφελος και αυτό διότι και τα δυο νοσοκομεία λειτουργούν με τη χρήση δημοσίων πόρων.

Με αυτά τα δεδομένα ο ζημιωθείς H.Veedfald άσκησε προσφυγή η οποία απορρίφθηκε και εν συνεχεία έφεση στο αρμόδιο δικαστήριο το οποίο λόγω αμφιβολιών ως προς την ερμηνεία του εθνικού δικαίου υπό το πρίσμα των διατάξεων της ευρωπαϊκής οδηγίας υπέβαλε τα εξής προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ.

Πρώτο ερώτημα:

Αρχικά, ετέθη ζήτημα ερμηνείας του άρθρου 7 στοιχ. α' περί απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη σε περίπτωση που δεν έθεσε το προϊόν σε κυκλοφορία. Ειδικότερα, ρωτήθηκε αν νοείται από αυτό το άρθρο ότι ένα ελαττωματικό προϊόν δεν τίθεται σε κυκλοφορία όταν ο παραγωγός του το παρασκευάζει και το χρησιμοποιεί για συγκεκριμένη παροχή υπηρεσιών, ήτοι ιατρικής φύσης, προκειμένου να προετοιμαστεί το ανθρώπινο όργανο ενόψει μεταμόσχευσης. Επιπλέον, ρωτήθηκε αν η βλάβη που υπέστη το όργανο είναι συνέπεια της συγκεκριμένης προετοιμασίας.

Δεύτερο ερώτημα:

Έπειτα, το αιτούν δικαστήριο ρώτησε σχετικά με την πρόβλεψη του άρθρου 7 στοιχείο γ' περί απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη όταν το προϊόν δεν παρασκευάστηκε από τον παραγωγό για οικονομικό σκοπό ή στο πλαίσιο άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα, ετέθη το ζήτημα αν αυτή η διάταξη δύναται να εφαρμοστεί στην περίπτωση που το ελαττωματικό προϊόν παρασκευάστηκε και χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης παροχής ιατρικών υπηρεσιών, η οποία χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιους πόρους χωρίς ο ασθενής να καταβάλει απευθείας κανένα αντίτιμο.

Τρίτο ερώτημα:

Επιπλέον, ρωτήθηκε αν σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο υποχρεούνται οι εθνικοί νομοθέτες των κρατών μελών να προσδιορίσουν και να οριοθετήσουν εννοιολογικά τους δυο τύπους ζημιών που προβλέπονται στο άρθρο 9 της οδηγίας, ήτοι την «ζημία λόγω θανάτου ή σωματικών βλαβών» και τη «ζημία ή καταστροφή κάθε περιουσιακού στοιχείου εκτός από το ίδιο το ελαττωματικό προϊόν». Αυτό το

ερώτημα τέθηκε ακριβώς επειδή στην οδηγία δεν υπάρχει ορισμός της ζημίας όπως στις έννοιες του «προϊόντος», του «παραγωγού» και του «ελαττωματικού προϊόντος».

Τέταρτο και πέμπτο:

Τέλος, τα δυο τελευταία ερωτήματα που τέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο ήταν διευκρινιστικά και αφορούσαν την εφαρμογή της έννοιας της ζημίας στις περιστάσεις της υπόθεσης της κύριας δίκης.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι η αρμοδιότητα του ΔΕΚ (νυν ΔΕΕ) δεν έγκειται στην εφαρμογή των κανόνων του ενωσιακού δικαίου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Αντιθέτως, είναι αρμόδιο να αποφαινεται μόνο για ζητήματα που σχετίζονται με την ερμηνεία των Συνθηκών και των πράξεων των οργάνων της Ένωσης.

Το Δικαστήριο αποφαινεται ως εξής:

1) Αρχικά, ως προς το πρώτο ερώτημα που ετέθη, το ΔΕΚ (νυν ΔΕΕ) απεφάνθη ότι το άρθρο 7 στοιχείο α' της οδηγίας έχει την έννοια ότι ένα ελαττωματικό προϊόν τίθεται σε κυκλοφορία όταν χρησιμοποιείται στο πλαίσιο συγκεκριμένης παροχής υπηρεσιών, εν προκειμένω, ιατρικής φύσης, που συνίσταται στην προετοιμασία ενός ανθρώπινου οργάνου ενόψει μεταμόσχευσής του και η βλάβη που υφίσταται είναι συνέπεια αυτής της προετοιμασίας. Συνεπώς, η απάντηση του ΔΕΕ στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα ήταν καταφατική.

Και αυτό διότι, όπως διαπιστώνεται η οδηγία δεν δίνει τον ορισμό του όρου «θέση σε κυκλοφορία» άρα αυτός θα πρέπει να ερμηνευθεί με γνώμονα το σκοπό της οδηγίας. Έπειτα, η απαλλαγή από την ευθύνη λόγω του ότι δεν υπάρχει θέση σε κυκλοφορία αφορά τις περιπτώσεις όπου κάποιο άλλο πρόσωπο και όχι ο παραγωγός βγάζει το προϊόν από τη διαδικασία παραγωγής. Επίσης, αποκλείονται οι χρήσεις του προϊόντος που γίνονται παρά τη θέληση του παραγωγού.

2) Ακόμα, ως προς την ερμηνεία του άρθρου 7 στοιχ. γ' το ΔΕΕ υποστηρίζει ότι η απαλλαγή από την ευθύνη λόγω έλλειψης οικονομικού σκοπού ή επαγγελματικής δραστηριότητας δεν εφαρμόζεται όταν το ελαττωματικό προϊόν παρασκευάστηκε και χρησιμοποιήθηκε στο πλαίσιο συγκεκριμένης παροχής ιατρικών υπηρεσιών η οποία χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιους πόρους και για την οποία ο ασθενής δεν υποχρεούται να καταβάλει αντίτιμο.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η παροχή συγκεκριμένης ιατρικής υπηρεσίας που χρηματοδοτείται από δημόσιους πόρους, δηλαδή με χρήματα των φορολογουμένων και όχι απ' ευθείας από τον ασθενή, δεν αναιρεί τον οικονομικό και επαγγελματικό χαρακτήρα της παρασκευής των προϊόντων.

3) Επίσης, απεφάνθη και για την έννοια του άρθρου 9 της οδηγίας 85/374. Ειδικότερα, υποστήριξε ότι με εξαίρεση την υλική ζημία που διέπεται από τους κανόνες του εθνικού δικαίου των κρατών μελών και τις περιπτώσεις που εξαιρεί αυτή η διάταξη σχετικά με τη ζημία περιουσιακού στοιχείου, το κράτος μέλος δεν έχει τη δυνατότητα να περιορίσει τις κατηγορίες υλικής ζημίας που προέρχονται λόγω θανάτου ή σωματικής βλάβης ή ζημίας ή καταστροφής περιουσιακού στοιχείου για τις οποίες χωρεί αποζημίωση.

Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι ο εθνικός δικαστής οφείλει να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο με γνώμονα το γράμμα και τους σκοπούς της οδηγίας οπότε η εφαρμογή των εθνικών διατάξεων δεν μπορεί να θίξει την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας. Αυτό σημαίνει ότι για αυτές τις κατηγορίες ζημιών, ο προσδιορισμός των οποίων επαφίεται τον εθνικό νομοθέτη, πρέπει να εξασφαλίζεται η κατάλληλη και πλήρης αποζημίωση των ζημιούμενων από το ελαττωματικό προϊόν.

4) Τέλος, υποστηρίζει ότι το εθνικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφασίσει σε ποια κατηγορία της ζημίας θα ενταχθούν τα περιστατικά της υπόθεσης. Πιο συγκεκριμένα, αν πρόκειται είτε για ζημία λόγω θανάτου ή σωματικών βλαβών (άρθρο 9 πρώτο εδάφιο στοιχ. α') είτε για ζημία ή καταστροφή ύψους άνω των 500 ευρώ, κάθε περιουσιακού στοιχείου που προορίζεται για ιδιωτική χρήση ή κατανάλωση ή χρησιμοποιήθηκε για ιδιωτική χρήση ή κατανάλωση (άρθρο στοιχ. β') ή για μη υλική ζημία που πιθανόν να καλύπτεται από το οικείο εθνικό δίκαιο.

Το σημαντικότερο που επισημαίνεται, είναι ότι το εθνικό δικαστήριο δεν έχει τη δυνατότητα να αρνηθεί οποιαδήποτε αποζημίωση δυνάμει της οδηγίας με τον ισχυρισμό ότι, ενώ πληρούνται όλες οι υπόλοιπες προϋποθέσεις ευθύνης, η ζημία που προκλήθηκε δεν εμπίπτει σε καμία από τις ανωτέρω κατηγορίες. Άλλωστε, τόσο το άρθρο 1 όσο και το άρθρο 9 αναφέρουν περιοριστικά, τις δυνατές κατηγορίες ζημιών.

3.1.2 Υπόθεση C-621/15 N.W, L.W, C.W κατά Sanofi Pasteur

21/06/2017, Προδικαστική

Οδηγία 85/374- Ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων- Άρθρο 4- Φαρμακευτικά προϊόντα- Εμβολιασμός κατά της ηπατίτιδας Β- Σκλήρυνση κατά πλάκας- Απόδειξη του ελαττώματος του εμβολίου και της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ ελαττώματος και βλάβης- Βάρος απόδειξης-Αποδεικτικά μέσα- Έλλειψη ομοφωνίας στην επιστημονική κοινότητα-Σοβαρές, ακριβείς και συγκλίνουσες ενδείξεις που επαφίενται στην εκτίμηση του δικαστή της ουσίας-Επιτρεπτό – Προϋποθέσεις

Στη συγκεκριμένη περίπτωση υπεβλήθησαν τρία προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ που αφορούσαν την ερμηνεία του άρθρου 4 της ευρωπαϊκής Οδηγίας 85/374 για την απόδειξη εκ μέρους του ζημιωθέντος της ύπαρξης ελαττώματος, της ζημίας, καθώς και του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ αυτών των δυο. Η αίτηση υπεβλήθη στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των N.Lκαι C.W, που ενεργούν τόσο ως ιδίο ονόματι όσο και ως κληρονόμοι του J.W, και, αφετέρου, της Sanofi Pasteur MSDSNC, καθώς και του βασικού ταμείου ασφάλισης υγείας του νομού Hauts-de-Seine της Γαλλίας (Caisse primaire d'assurance maladie des Hauts-de-Seine) και του ανεξαρτήτου συνταξιοδοτικού ταμείου και ταμείου προνοίας Campiko, όσον αφορά ενδεχόμενη ευθύνη της Sanofi Pasteur λόγω φερόμενου ως ελαττωματικού εμβολίου που παράγει αυτή.

Ιστορικό:

Ο J.W εμβολιάστηκε κατά της ηπατίτιδας Β με εμβόλιο παρασχεθέν από την Sanofi Pasteur, σε τρεις δόσεις, το διάστημα από τα τέλη του 1998 έως τα μέσα του 1999. Τον Αύγουστο του 1999, ο W παρουσίασε διάφορες διαταραχές κατόπιν των οποίων, τον Νοέμβριο του 2000, διαγνώστηκε σκλήρυνση κατά πλάκας, εξαιτίας της οποίας, όπως διαπίστωσαν οι δικαστικοί πραγματογνώμονες ο J.W δεν μπορούσε να ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα αρχές του 2001.

Κατά συνέπεια, η κατάσταση της υγείας του επιδεινώθηκε σε τέτοιο βαθμό που του επέφερε αρχικά λειτουργική ανικανότητα σε ποσοστό 90% και εν συνεχεία το θάνατό του το 2011. Ήδη από το 2006 ο ίδιος και η οικογένειά του άσκησαν αγωγή κατά της εταιρείας Sanofi Pasteur, ζητώντας την αποκατάσταση της ζημίας την οποία ισχυριζόταν ότι υπέστη ο ασθενής J.W λόγω του εμβολίου.

Μάλιστα προκειμένου να αποδείξει την ελαττωματικότητα του εμβολίου και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ του εμβολιασμού και της εκδήλωσης της συγκεκριμένης ασθένειας προέβαλε ως σοβαρά, συγκεκριμένα και συγκλίνοντα τεκμήρια, όπως ισχυρίστηκε, την χρονική σύμπτωση μεταξύ του εμβολιασμού και της εμφάνισης της

σκλήρυνσης κατά πλάκας καθώς επίσης και την έλλειψη προσωπικού ή οικογενειακού ιστορικού όσον αφορά τη συγκεκριμένη νόσο.

Εν συνεχεία, το εφετείο Παρισίων της Γαλλίας (Cour d'appel de Paris), το οποίο επιλήφθηκε της υπόθεσης, απέρριψε την αγωγή κρίνοντας ότι δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη της αιτιώδους συνάφειας. Πιο συγκεκριμένα, όπως απεφάνθη δεν υφίσταται ομοφωνία στην επιστημονική κοινότητα υπέρ της ύπαρξης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του εμβολιασμού κατά της ηπατίτιδας Β και της εκδήλωσης της σκλήρυνσης κατά πλάκας.

Κατά συνέπεια, με βάση αυτά τα δεδομένα, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο (Cour de Cassation), ενώπιον του οποίου ασκήθηκε αναίρεση κατά της απόφασης του εφετείου Παρισίων (Cour d'appel de Paris), υποβάλλει στο ΔΕΕ τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

Πρώτο ερώτημα:

Εάν, παρά την έλλειψη ομοφωνίας στην επιστημονική κοινότητα και λαμβανομένου υπόψη ότι, κατά την οδηγία 85/374 περί ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, εναπόκειται στον ζημιωθέντα να αποδείξει τη ζημία, το ελάττωμα και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας, ο δικαστής δύναται να στηριχθεί σε σοβαρές, ακριβείς και συγκλίνουσες ενδείξεις για να διαπιστώσει την ύπαρξη ελαττώματος ενός εμβολίου και αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του εμβολίου και της ασθένειας. Ειδικότερα, γίνεται μνεία της προηγούμενης εξαιρετικής κατάστασης της υγείας του ενάγοντα J.W, της έλλειψης οικογενειακού ιστορικού και του χρονικού συνδέσμου μεταξύ του εμβολιασμού και της εκδήλωσης της ασθένειας.

Δεύτερο ερώτημα:

Αν η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι αρνητική, το άρθρο 4 της οδηγίας, είναι αντίθετο σε ένα σύστημα τεκμηρίων κατά το οποίο η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ελαττώματος που αποδίδεται σε εμβόλιο και της βλάβης που υπέστη ο ζημιωθείς θεωρείται πάντα αποδεδειγμένη όταν συντρέχουν ορισμένες ενδείξεις αιτιώδους συνάφειας.

Τρίτο ερώτημα:

Αν η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι καταφατική, το άρθρο 4 της οδηγίας έχει την έννοια ότι η απόδειξη, της οποίας το βάρος φέρει ο ζημιωθείς, της ύπαρξης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ελαττώματος που αποδίδεται σε εμβόλιο και της βλάβης που υπέστη ο ζημιωθείς μπορεί να θεωρηθεί ότι παρασχέθηκε μόνο αν η συνάφεια αποδειχθεί με επιστημονικό τρόπο.

Το Δικαστήριο αποφαινεται ως εξής:

1) Ως προς το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το ΔΕΕ θεωρεί ότι δεν αντιβαίνουν στην οδηγία εθνικοί κανόνες απόδειξης, όπως αυτοί της κύριας δίκης, που επιτρέπουν στο δικαστή, ελλείψει βέβαιων και αδιάσειστων στοιχείων, να συναγάγει την ύπαρξη ελαττώματος του εμβολίου και της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ αυτού και της ασθένειας, στηριζόμενος σε δέσμη σοβαρών, ακριβών και συγκλινουσών ενδείξεων, ήτοι τα πραγματικά στοιχεία που επικαλείται ο ενάγων, εφόσον βάσει της εν λόγω δέσμης ενδείξεων πιθανολογείται επαρκώς ότι αυτό το συμπέρασμα ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Πράγματι, οι συγκεκριμένοι κανόνες απόδειξης δεν μπορούν να αντιστρέψουν το βάρος της απόδειξης που φέρει ο ζημιωθείς δεδομένου ότι σε αυτόν εναπόκειται να αποδείξει ότι συντρέχουν οι διάφορες ενδείξεις ο συνδυασμός των οποίων θα παράσχει στο δικαστή που επιλήφθηκε της υπόθεσης τη δυνατότητα να σχηματίσει την πεποίθηση ότι υφίσταται ελάττωμα του εμβολίου και αιτιώδης συνάφεια μεταξύ αυτού και της επελθούσας ζημίας. Άλλωστε, ο αποκλεισμός κάθε άλλου τρόπου απόδειξης εκτός από τη βέβαιη απόδειξη που προκύπτει από την ιατρική έρευνα θα είχε ως αποτέλεσμα να καταστήσει δύσκολη ή και αδύνατη τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης του παραγωγού. Το γεγονός δηλαδή ότι από την ιατρική έρευνα δεν κατέστη δυνατό ούτε να αποδειχτεί ούτε να αποκλειστεί η ύπαρξη τέτοιας αιτιώδους συνάφειας θα διακύβευε την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας και τους σκοπούς της, ήτοι την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των καταναλωτών και τη διασφάλιση της δίκαιης κατανομής, μεταξύ ζημιωθέντος και παραγωγού, των εγγενών στη σύγχρονη τεχνική παραγωγή κινδύνων.

Στην προκειμένη περίπτωση το Δικαστήριο κρίνει ότι η χρονική εγγύτητα μεταξύ της χορήγησης του εμβολίου και της εκδήλωσης της ασθένειας, η έλλειψη ιστορικού όσον αφορά αυτή την ασθένεια, καθώς και η ύπαρξη σημαντικού αριθμού καταγεγραμμένων περιπτώσεων εκδήλωσης αυτής της ασθένειας κατόπιν χορήγησης αυτού του εμβολίου αποτελούν ενδείξεις βάσει του συνδυασμού των οποίων μπορεί να κρίνει ο εθνικός δικαστής ότι ο ζημιωθείς ανταποκρίθηκε στο βάρος απόδειξης που φέρει.

Επίσης το Δικαστήριο επισήμανε ότι «τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να μεριμνούν ώστε η συγκεκριμένη εφαρμογή εκ μέρους των εν λόγω κανόνων απόδειξης να μην καταλήγει σε παράβαση του κανόνα περί του βάρους της απόδειξης που θεσπίζεται με το άρθρο 4 της οδηγίας ούτε να θίγει την αποτελεσματικότητα του καθεστώτος ευθύνης που θεσπίζει αυτή η οδηγία». Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ελέγχουν ότι οι ενδείξεις που επικαλείται ο ενάγων είναι σοβαρές, ακριβείς και συγκλινουσες, ώστε να είναι δυνατό να προκύψει το συμπέρασμα πως η ύπαρξη ελαττώματος του προϊόντος είναι η πλέον εύλογη εξήγηση για την επέλευση της ζημίας, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που προσκόμισε ο παραγωγός και των ισχυρισμών που προέβαλε για να αμυνθεί.

2) Ως προς το δεύτερο ερώτημα το Δικαστήριο απεφάνθη ότι το άρθρο 4 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανόνες απόδειξης βάσει τεκμηρίων, κατά τους οποίους, όταν από την ιατρική έρευνα δεν καθίσταται δυνατό να αποδειχτεί ούτε να αποκλειστεί η ύπαρξη συνάφειας μεταξύ της χορήγησης του εμβολίου και της εκδήλωσης της ασθένειας από την οποία νόσησε ο ζημιωθείς, η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του ελαττώματος που αποδίδεται σε εμβόλιο και της βλάβης που υπέστη ο ζημιωθείς θεωρείται πάντα στοιχειοθετηθείσα όταν συντρέχουν ορισμένες προκαθορισμένες ενδείξεις αιτιώδους συνάφειας.

Διευκρινίζει δηλαδή ότι ούτε ο εθνικός νομοθέτης ούτε τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να υιοθετήσουν έναν τρόπο απόδειξης βάσει τεκμηρίων ο οποίος να παρέχει τη δυνατότητα να αποδεικνύεται αυτόματα η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας όταν υφίστανται συγκεκριμένες προκαθορισμένες ενδείξεις. Και αυτό διότι ένας τέτοιος τρόπος απόδειξης θα οδηγούσε στην παράβαση του κανόνα περί του βάρους της απόδειξης που προβλέπεται από την οδηγία.

3) Λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα

3.1.3 Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-503/13 και C-504/13

Boston Scientific Medizintechnik GmbH κατά AOK Sachsen-Anhalt- Die Gesundheitskasse (C-503/13), Betriebskrankenkasse RWE (C- 504/13)

05/03/2015, Προδικαστική

Προδικαστική παραπομπή-Προστασία των καταναλωτών-Ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων-Οδηγία 85/374/ΕΟΚ-Άρθρα 6, παράγραφος 1 και 9, πρώτο εδάφιο στοιχείο α΄-Καρδιακοί βηματοδότες και εμφυτεύσιμοι αυτόματοι απινιδωτές-Κίνδυνος δυσλειτουργίας του προϊόντος-Σωματική βλάβη-Αφαίρεση του φερόμενου ως ελαττωματικού προϊόντος και τοποθέτηση άλλου προϊόντος-Επιστροφή του κόστους της επέμβασης

Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο αίτησης αναίρεσης (Revision) μεταξύ της Boston Scientific Medizintechnik και του AOK Sachsen-Anhalt- Die Gesundheitskasse και του Betriebskrankenkasse RWE, φορείς της υποχρεωτικής ασφάλισης ασθενείας, λόγω των αιτήσεων αυτών των φορέων με αντικείμενο την επιστροφή του κόστους τοποθέτησης καρδιακών βηματοδοτών και ενός εμφυτεύσιμου αυτόματου απινιδωτή, τους οποίους εισάγει και εμπορεύεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση η G.GmbH (στο εξής G), εταιρεία η οποία έπειτα συγχωνεύτηκε με την Boston Scientific Medizintechnik.

Ιστορικό:

Η εταιρεία Γεμπορεύεται στη Γερμανία καρδιακούς βηματοδότες καθώς και εμφυτεύσιμους αυτόματους απινιδωτές. Από ελέγχους ποιότητας τους οποίους πραγματοποίησε μεταγενέστερα η επιχείρηση αποδείχθηκε ότι αυτά τα προϊόντα μπορούσαν να αποβούν ελαττωματικά και να αποτελέσουν κίνδυνο για την υγεία των ασθενών. Το ελάττωμα αυτό έγκειται στο γεγονός ότι ένα στοιχείο που χρησιμοποιείται στους καρδιακούς βηματοδότες για την ερμητική τους σφράγιση ενδέχεται να εμφανίσει σταδιακά δυσλειτουργία η οποία θα επιφέρει την πρόωρη εξάντληση της μπαταρίας και κατά συνέπεια τη διακοπή τηλεμετρίας και/ή της θεραπείας μέσω καρδιακών ερεθισμάτων, χωρίς προειδοποίηση.

Λόγω της ανωτέρω κατάστασης ο παραγωγός συνέστησε στους γιατρούς να αντικαταστήσουν τους εμφυτευμένους στους ασθενείς βηματοδότες με άλλους βηματοδότες τους οποίους διέθεσε δωρεάν. Παράλληλα, ο κατασκευαστής συνέστησε στους θεράποντες ιατρούς να απενεργοποιήσουν έναν διακόπτη στους απινιδωτές.

Οι ασφαλιστικοί φορείς των προσώπων των οποίων αντικαταστάθηκε ο βηματοδότης ή ο απινιδωτής απαιτούν από τον κατασκευαστή την επιστροφή των εξόδων των επεμβάσεων.

Ως εκ τούτου, το Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Γερμανίας (Bundesgerichtshof) που ανέλαβε να επιλύσει τη διαφορά μεταξύ των ασφαλιστικών φορέων και της επιχείρησης που εμπορεύεται τα συγκεκριμένα ιατροτεχνολογικά προϊόντα θέτει τα εξής προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ (Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης):

Πρώτο ερώτημα:

Το γερμανικό δικαστήριο ζητά από το ΔΕΕ να διευκρινιστεί αν βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/374 οι τοποθετηθείσες συσκευές, ήτοι οι καρδιακοί βηματοδότες και οι εμφυτεύσιμοι αυτόματοι απινιδωτές, μπορούν να χαρακτηριστούν ελαττωματικές παρόλο που δεν διαπιστώθηκε κανένα ελάττωμα σε αυτές τις συσκευές, αλλά από τους ελέγχους ποιότητας τους οποίους διεξήγαγε ο κατασκευαστής επί των συσκευών που ανήκουν στην ίδια ομάδα ή σειρά παραγωγής διαπιστώθηκε η ύπαρξη δυνητικού ελαττώματος.

Δεύτερο ερώτημα:

Έπειτα, το αιτούν δικαστήριο επιθυμεί να διευκρινιστεί αν η ζημία που προκαλείται από χειρουργική επέμβαση αντικατάστασης ελαττωματικού προϊόντος, όπως καρδιακού βηματοδότη ή εμφυτεύσιμου αυτόματου απινιδωτή, αποτελεί «ζημία λόγω θανάτου ή σωματικών βλαβών», για την οποία ευθύνεται ο παραγωγός, δηλαδή αν υπάγεται στην έννοια των άρθρων 1 και 9, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α' της οδηγίας 85/374/ΕΟΚ.

Το Δικαστήριο αποφαινεται ως εξής:

1) Ως προς το πρώτο προδικαστικό ερώτημα κρίνει ότι «βάσει της διαπίστωσης τυχόν ελαττώματος των προϊόντων που ανήκουν στην ίδια ομάδα ή στην ίδια σειρά παραγωγής, όπως οι καρδιακοί βηματοδότες και οι εμφυτεύσιμοι αυτόματοι απινιδωτές, το προϊόν αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ελαττωματικό χωρίς να απαιτείται να διαπιστωθεί το εν λόγω ελάττωμα στο προϊόν». Αυτό σημαίνει ότι βάσει της διαπίστωσης τυχόν ελαττώματος ιατροτεχνολογικής κατασκευής, μπορούν να χαρακτηριστούν ελαττωματικά όλα τα προϊόντα του ίδιου μοντέλου, χωρίς να είναι απαραίτητο να διαπιστωθεί το ελάττωμα του προϊόντος σε κάθε περίπτωση.

Εν προκειμένω, το δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα συγκεκριμένα προϊόντα υπόκεινται σε ιδιαίτερα υψηλές απαιτήσεις ασφαλείας, λόγω της λειτουργίας τους και της ευάλωτης κατάστασης των ασθενών που τα χρησιμοποιούν. Οπότε τυχόν ελάττωμα ασφάλειας αυτών των προϊόντων, που στοιχειοθετεί την ευθύνη του παραγωγού, έγκειται στην ασυνήθιστα υψηλή πιθανότητα ζημίας που μπορεί να προκαλέσουν στον άνθρωπο.

2) Ως προς το δεύτερο ερώτημα το Δικαστήριο απεφάνθη ότι η «ζημία που προκαλείται από χειρουργική επέμβαση αντικατάστασης ελαττωματικού προϊόντος, όπως ο καρδιακός βηματοδότης ή ο εμφυτεύσιμος αυτόματος απινιδωτής, αποτελεί «ζημία λόγω θανάτου ή σωματικών βλαβών», για την οποία είναι υπεύθυνος ο παραγωγός, όταν η επέμβαση αυτή είναι αναγκαία για την εξάλειψη του ελαττώματος του προϊόντος». Άρα, υπάγεται στην έννοια των άρθρων 1 και 9, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 85/374. Οπότε, όπως δηλώνει το Δικαστήριο, τα έξοδα αντικατάστασης των καρδιακών βηματοδοτών, η οποία πραγματοποιήθηκε έπειτα από συστάσεις του παραγωγού, αποτελούν ζημία για την οποία ευθύνεται ο κατασκευαστής δυνάμει της οδηγίας.

Έπειτα, όπως αναφέρει το ΔΕΕ (Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης) «στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξετάσει αν η ως άνω προϋπόθεση πληρούται στις υποθέσεις των κύριων δικών». Όσον αφορά την περίπτωση των εμφυτεύσιμων αυτόματων απινιδωτών για τους οποίους ο παραγωγός συνέστησε μόνο την απενεργοποίηση ενός διακόπτη, το ΔΕΕ διαπιστώνει ότι εναπόκειται στο γερμανικό δικαστήριο να εξετάσει και να εκτιμήσει αν αυτή η απενεργοποίηση ενδείκνυται για την εξάλειψη του ελαττώματος των εν λόγω προϊόντων που αφορά τον ασυνήθη κίνδυνο ζημίας που διατρέχουν οι ασθενείς ή αν απαιτείται αντικατάστασή τους για εξάλειψη του ελαττώματος.

3.1.4 Υπόθεση C-402/03 Skov Ag κατά Bilka Lavprisvarehus A/S και Bilka Lavprisvarehus A/S κατά Jette Mikkelsen και Michael Due Nielsen

10/01/2006, Προδικαστική

Ελαττωματικά προϊόντα. Ευθύνη παραγωγού. Ευθύνη προμηθευτή. Πλήρης εναρμόνιση. Αδυναμία κρατών-μελών να αποκλίνουν από την Οδηγία. Αντικειμενική ευθύνη

Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, των J. Mikkelsen και M. Due Nielsen (ζημιωθέντες) και της Bilka Lavprisvarehus και, αφετέρου, της Bilka και της Skov Ag, με αντικείμενο την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν οι ζημιωθέντες ως συνέπεια της κατανάλωσης αυτών που διέθεσε προς πώληση η Bilka και παρήγαγε η Skov.

Ιστορικό:

Οι ζημιωθέντες προσβλήθηκαν από σαλμονέλωση μετά από κατανάλωση αυτών που είχαν αγοράσει από κατάστημα της Bilka, η οποία με τη σειρά της είχε προμηθευτεί αυτά τα αυγά από την παραγωγό Skov. Οι ζημιωθέντες ενήγαγαν την προμηθεύτρια Bilka, η οποία προσεπικάλεσε την παραγωγό Skov. Με απόφασή του το αρμόδιο δικαστήριο της Δανίας (Byret Aalborg) έκρινε πρωτόδικα ότι τα αυγά ήταν ελαττωματικά, ότι υπήρχε αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του ελαττώματος αυτού και της επελθούσας ζημίας και ότι δεν είχε αποδειχθεί πταίσμα των ζημιωθέντων. Η Bilka υποχρεώθηκε να αποζημιώσει τους ζημιωθέντες και η Skov υποχρεώθηκε να αποδώσει το ποσό της αποζημίωσης αυτής στην Bilka. Με αυτά τα δεδομένα και κατόπιν αιτήματος της Bilka και Skov, το αρμόδιο δικαστήριο (Vestre Landsret) υπέβαλε στο ΔΕΕ (Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης) τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

Πρώτο ερώτημα

Αρχικά, το αιτούν δικαστήριο ρωτά εάν αντιβαίνει προς την οδηγία, ρύθμιση από κράτος- μέλος της ευθύνης του προμηθευτή προβλέπουσα ότι αυτός ευθύνεται όπως ο παραγωγός. Ουσιαστικά ρωτάται αν η οδηγία πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτήν εθνική διάταξη σύμφωνα με την οποία ο προμηθευτής υπέχει την απεριόριστη και αντικειμενική ευθύνη που υπέχει, σύμφωνα με την οδηγία, ο παραγωγός.

Δεύτερο ερώτημα

Έπειτα, ρωτά αν αντιβαίνει στην οδηγία, αφενός, εθνική διάταξη που μεταθέτει στον προμηθευτή την αντικειμενική ευθύνη που υπέχει, σύμφωνα με την οδηγία, ο παραγωγός και, αφετέρου, εθνική διάταξη που μεταθέτει στον προμηθευτή την ευθύνη από πταίσμα του παραγωγού. Δηλαδή το αιτούν δικαστήριο ρωτά αν αντιβαίνει προς την οδηγία εθνική διάταξη κατά την οποία ο προμηθευτής ευθύνεται

απεριορίστως για πταίσμα του παραγωγού σε περίπτωση ζημίας που προκλήθηκε από ελάττωμα προϊόντος στο πρόσωπο ή σε αγαθά του καταναλωτή.

Το Δικαστήριο αποφαινεται ως εξής:

1) Ως προς το πρώτο ερώτημα που υπεβλήθη, το ΔΕΕ απεφάνθη ότι αντιβαίνει στην ευρωπαϊκή οδηγία εθνική διάταξη σύμφωνα με την οποία ο προμηθευτής, υπέχει, πέραν των περιπτώσεων που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 3 (για αδυναμία προσδιορισμού της ταυτότητας του παραγωγού, όπου κάθε προμηθευτής θεωρείται παραγωγός), παράγραφος 3, της οδηγίας, την αντικειμενική ευθύνη που υπέχει, σύμφωνα με αυτή, ο παραγωγός.

Όπως έκρινε, η οδηγία δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν σε ισχύ γενικό σύστημα αντικειμενικής ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα διαφορετικό από αυτό που θεσπίζει η οδηγία. Αυτό σημαίνει ότι μεταβολές από τον εθνικό νομοθέτη, στον κύκλο των υπευθύνων προσώπων που ορίζει η οδηγία, αντιτίθενται προς το γράμμα και την οικονομία του κειμένου της οδηγίας.

2) Σχετικά με το δεύτερο ερώτημα το ΔΕΕ απεφάνθη ότι δεν αντιβαίνει στην οδηγία εθνική διάταξη κατά την οποίαν ο προμηθευτής ευθύνεται απεριορίστως για πταίσμα του παραγωγού.

Ειδικότερα, έκρινε ότι το άρθρο 13 πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι το σύστημα που θεσπίζει η οδηγία δεν αποκλείει την εφαρμογή άλλων συστημάτων συμβατικής ή εξωσυμβατικής ευθύνης, στηριζόμενων σε διαφορετικές βάσεις, όπως η ευθύνη εξ εγγυήσεως λόγω κρυμμένων ελαττωμάτων ή το πταίσμα.

Με τη συγκεκριμένη απόφαση, το ΔΕΕ αποδοκίμασε τον εθνικό νομοθέτη της Δανίας που θέσπισε αυτοτελή αντικειμενική ευθύνη για τον προμηθευτή ελαττωματικών προϊόντων σε αντίθεση με την ευρωπαϊκή Οδηγία 85/374/ΕΟΚ που διαμορφώνει ως αντικειμενική μόνο την ευθύνη του ίδιου του παραγωγού⁷²⁸. Εν προκειμένω για τον προμηθευτή, το άρθρο 3 παρ.3 θεσπίζει επικουρική αντικειμενική ευθύνη, δηλαδή μόνο για την περίπτωση που δεν είναι γνωστή η ταυτότητα του παραγωγού⁷²⁹.

Τα ανωτέρω συμπεράσματα του ΔΕΕ πρέπει να ληφθούν υπόψη και από την ελληνική νομολογία που αρκετές φορές επιδικάζει χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης κατά παράβαση της Οδηγίας, χωρίς δηλαδή να αξιώνει από τον ενάγοντα επίκληση και απόδειξη πταίσματος, παρόλο που κατά την Οδηγία αντικειμενική είναι η ευθύνη του παραγωγού μόνο για την υλική ζημία⁷³⁰.

⁷²⁸Πουρνάρας Δ. Ευάγγελος, «Παρατηρήσεις ως προς την Απόφαση της 10.1.2006, Υπόθεση C-402/03 Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Skov Ag κατά Bilka κλπ.», Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, βιβλίο Β', τόμος ΝΖ', 2006, σελ. 299

⁷²⁹Πουρνάρας Δ. Ευάγγελος, ό.π., 2006, σελ.299

⁷³⁰Πουρνάρας Δ. Ευάγγελος, ό.π., 2006, σελ.302

3.2 ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.2.1 Υπόθεση 301/2001 Εφετείου Πειραιά

Προστασία καταναλωτή. Ευθύνη παραγωγού για ζημία που οφείλεται σε ελάττωμα του προϊόντος του. Συρροή με αξιώσεις από τις γενικές διατάξεις. Προϋποθέσεις αποκατάστασης χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης μπορούσε να θεμελιωθεί μόνο στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί αδιοπρακτικής ευθύνης ΑΚ 914 και όχι στην ειδική νομοθεσία περί προστασίας του καταναλωτή. Μέχρι την τροποποίησή του από τον Ν.3587/2007, το άρθρο 6 του Ν.2251/1994 δεν αποτελούσε λόγο επιδίκασης χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη⁷³¹.

Ιστορικό:

Ο ενάγων στις 21.2.1997 αγόρασε από περίπτερο μια σοκολάτα γάλακτος «ION» τύπου «Break», με σταφίδες και ξηρούς καρπούς, την οποία παρήγαγε και διέθεσε στην κατανάλωση η εναγόμενη. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στο εξωτερικό της συσκευασίας η προθεσμία μέσα στην οποία έπρεπε να καταναλωθεί έληγε μετά από τέσσερις (4) μήνες. Στη συνέχεια και ενώ ο ενάγων είχε ήδη καταναλώσει τη μισή σοκολάτα διαπίστωσε ότι αυτή περιείχε ζωντανούς μικροοργανισμούς (σκουλήκια). Μετά από λίγη ώρα, αφού αισθάνθηκε έντονη αδιαθεσία και κοιλιακούς πόνους μεταφέρθηκε στο Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Αττικής «ΚΑΤ», όπου διαπιστώθηκε ότι πάσχει από «διαρροϊκό σύνδρομο και στομαχικούς πόνους ένεκα λήψης μολυσμένης τροφής».

Εν συνεχεία, υποβλήθηκε σε πλύση στομάχου, του έκαναν διαφόρων ειδών ενέσεις και του χορηγήθηκε η κατάλληλη θεραπευτική αγωγή, καθώς και αναρρωτική άδεια τριών (3) ημερών. Η συγκεκριμένη σοκολάτα, αφού εξετάστηκε από την αρμόδια υπηρεσία, βρέθηκε να έχει εμφανείς μακροσκοπικές μεταβολές και ουσιώδεις αλλοιώσεις, γι' αυτό και καταστράφηκε ως ακατάλληλη προς βρώση και επιβλαβής για τη δημόσια υγεία.

Εκτός αυτού, ο ενάγων ισχυρίστηκε πως εξαιτίας του ως άνω συμβάντος για το οποίο ευθύνεται η εναγόμενη, αυτός υπέστη σοβαρή σωματική αλλά και ψυχική ταλαιπωρία, όχι μόνο μέχρι την αποκατάσταση της υγείας του αλλά και μετέπειτα, αφού η ανάμνησή του δεν του επιτρέπει, λόγω του αποτροπιασμού και του φόβου που νιώθει, να καταναλώνει τα ίδια ή παρόμοια προϊόντα.

Ζήτησε ο ενάγων να υποχρεωθεί η εναγόμενη να καταβάλει ως χρηματική ικανοποίηση, λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστη, το ποσό των 5.000.000δραχμών.

⁷³¹Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το νέο σχέδιο νόμου για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και τη γενική ασφάλεια των προϊόντων», Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, τόμος Ζ', 2007, σελ. 585

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ο καταναλωτής είναι ξένος προς τη διαδικασία παραγωγής του ελαττωματικού προϊόντος και για το λόγο αυτό δεν είναι σε θέση να αποδείξει την αιτία του ελαττώματος, η οποία εμπίπτει στη σφαίρα ευθύνης του παραγωγού, αρκεί η παραβίαση της συναλλακτικής υποχρέωσης και δεν απαιτείται η απόδειξη πταίσματος του ζημιώσαντος. Ο τελευταίος απαλλάσσεται αν αποδείξει ότι δεν τον βαρύνει πταίσμα ως προς την παραβίαση της συναλλακτικής υποχρέωσης από την οποία προκλήθηκε η ηθική βλάβη.

Ειδικότερα, ο ενάγων καταναλωτής βαρύνεται με την επίκληση και απόδειξη της αντικειμενικής βλαπτικής ελαττωματικότητας του προϊόντος κατά το χρόνο της κατά τον προορισμό του χρήσης αυτού και της ζημίας που επήλθε. Ο παραγωγός απαλλάσσεται αν αποδείξει ότι η κατά τον άνω χρόνο ελαττωματικότητα του προϊόντος δεν οφείλεται σε πλημμελή κατασκευή ή συντήρηση αυτού μέχρι την έξοδό του από την επιχείρησή του, ή ότι η τυχόν πλημμέλεια κατασκευής ή συντήρησης δεν οφείλεται σε δικό του πταίσμα ή σε πταίσμα των προσώπων για τα οποία αυτός ευθύνεται.

Από τα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι η ελαττωματικότητα της σοκολάτας, από την κατανάλωση και μόνο της οποίας προκλήθηκε η προαναφερθείσα βλάβη της υγείας του ενάγοντος, οφείλεται σε πλημμελή κατασκευή αυτής εκ μέρους της εναγόμενης (καθότι χρησιμοποιήθηκαν αλλοιωμένοι ξηροί καρποί). Το γεγονός αυτό διέφυγε της προσοχής των υπαλλήλων της συνεπώς η εναγόμενη δεν ακολούθησε την ενδεδειγμένη διαδικασία παραγωγής αυτής. Κατά συνέπεια, από την ως άνω αμελή συμπεριφορά της εναγομένης επήλθε το ζημιογόνο γεγονός της βλάβης της υγείας του ενάγοντος.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ:

Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, πρέπει να επιδικαστεί στον ενάγοντα για χρηματική του ικανοποίηση, λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστη από την σε βάρος του, ως ελέγχθη, αδικοπραξία, το ποσό των 2.000.000δραχμών, το οποίο κρίνεται εύλογο τοιούτο (άρθρο ΑΚ 932). Ο ισχυρισμός της εναγομένης και συναφής της έφεσής της, κατά τον οποίο το πιο πάνω ποσό είναι υπερβολικό και πρέπει να μειωθεί, είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί.

3.2.2 Υπόθεση 1911/2003 Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης

Ευθύνη παραγωγού λόγω ζημίας από ελαττωματικά προϊόντα. Έννοια του παραγωγού. Έννοια της ζημίας.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι κατά την έκδοση της απόφασης δεν είχε θεσπιστεί ακόμα το ελάχιστο όριο της αποκαταστάσεως ζημίας των 500 ευρώ, για την εφαρμογή του άρθρου 6 του Ν.2251/1994.

Ιστορικό:

Οι ενάγοντες εκθέτουν ότι στις 18.01.2000 ο πρώτος εξ αυτών αγόρασε από κατάστημα εμπορίας και ηλεκτρονικών ειδών Sony, μεταξύ άλλων, και μια συσκευή Sony IFT-R10 Ancorless IR Receiver (ασύρματο δέκτη Laser Line). Όλα ήταν μοντέλα της εν λόγω πολυεθνικής εταιρείας, καλυπτόμενα με διεθνή εγγύηση ενός έτους και ότι η αξία της συγκεκριμένης συσκευής ανερχόταν σε 210 δολάρια Σιγκαπούρης. Σύμφωνα με τους ενάγοντες, στις 7.9.2000 εκδηλώθηκε πυρκαγιά στην οικία των δυο πρώτων εξ αυτών, που ξεκίνησε από τον χώρο που είχαν τοποθετηθεί οι αγορασθείσες ηλεκτρονικές συσκευές, που επεκτάθηκε στο έπιπλο που ήταν τοποθετημένες και σε όλο το σαλόνι. Ο τρίτος εξ αυτών που ήταν παρών την ώρα του συμβάντος κατέσβησε την πυρκαγιά και υπέστη έγκαυμα.

Εν προκειμένω, οι ενάγοντες ισχυρίστηκαν ότι η πυρκαγιά προκλήθηκε από την προαναφερόμενη συσκευή της Sony λόγω ελαττώματος αυτής, με αποτέλεσμα οι δυο πρώτοι ενάγοντες να υποστούν ζημιές στην οικία τους και στις υπάρχουσες εκεί συσκευές, οι οποίες αποτιμώνται σε 2.898,32 ευρώ, καθώς επίσης και ηθική βλάβη, η οποία πρέπει να προσδιοριστεί για τον καθένα από τους δυο πρώτους ενάγοντες στα 1.468 ευρώ και για τον τρίτο ενάγοντα στα 3.000 ευρώ. Επίσης, όπως παραθέτουν οι ενάγοντες, η πρώτη των εναγομένων, ως εκπρόσωπος της πολυεθνικής εταιρείας Sony στην Ελλάδα, καθώς και η δεύτερη εναγομένη ως εξουσιοδοτημένη αντιπρόσωπος της Sony στη Θεσσαλονίκη επιφορτισμένη με την ευθύνη αποκατάστασης βλαβών που παρουσιάζονται σε προϊόντα της εν λόγω εταιρείας, ευθύνονται για την κάλυψη όλων των ζημιών που προήλθαν από την ελαττωματικότητα του πωληθέντος πράγματος.

Ζητούν οι ενάγοντες αναστροφή της πώλησης και να υποχρεωθούν οι εναγόμενες, εις ολόκληρον η καθεμία, να καταβάλουν το ποσό που προαναφέρθηκε για χρηματική αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ο παραγωγός του προϊόντος, με τον οποίο εξομοιώνεται ως προς την ευθύνη και ο εισαγωγέας προς πώληση του προϊόντος, ευθύνεται εξαιτίας ελαττώματος του προϊόντος που εισήγαγε και πώλησε για κάθε ζημία που προκαλείται από το ελαττωματικό αυτό προϊόν και συνίσταται είτε στην πρόκληση θανάτου είτε σωματικών βλαβών οποιουδήποτε προσώπου, είτε στη βλάβη ή καταστροφή κάθε

περιουσιακού στοιχείου εκτός από το ίδιο το ελαττωματικό προϊόν. Δηλαδή πρέπει να πρόκειται να ζημία σε άλλα περιουσιακά στοιχεία που προορίζονται και χρησιμοποιήθηκαν από το ζημιωθέντα για προσωπική του χρήση ή κατανάλωση και όχι για ζημία στο ίδιο το ελαττωματικό προϊόν. Ο αγοραστής του προϊόντος δεν δικαιούται αποζημίωση βάσει των διατάξεων του νόμου για την προστασία του καταναλωτή και για τη ζημία που προκαλείται στο προϊόν αυτό καθεαυτό εξαιτίας του ελαττώματός του, ούτε, κατά συνέπεια και χρηματική ικανοποίηση με βάση τις ίδιες διατάξεις για την ηθική βλάβη που υπέστη από την ελαττωματική κατασκευή του προϊόντος αυτού.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ:

Πρέπει να γίνει δεκτή η αγωγή ως ουσιαστικά βάσιμη κατά ένα μέρος και να υποχρεωθεί η πρώτη των εναγομένων να καταβάλει στον πρώτο ενάγοντα το συνολικό ποσό των 2.283,20 ευρώ, στη δεύτερη ενάγουσα το ποσό των 146,73 και στον τρίτο ενάγοντα το ποσό των 293,47 ευρώ, νομιμοτόκως όλα τα παραπάνω ποσά από την επίδοση της αγωγής.

3.2.3 Υπόθεση 851/2009 Αρείου Πάγου (ΑΙ΄ Πολιτικού Τμήματος)

Ευθύνη από ελαττωματικό προϊόν (πριν τον Ν.3587/2007): Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Σύμβαση αποκλειστικής διανομής

Ιστορικό:

Ο ενάγων παρήγγειλε στη δεύτερη εναγόμενη ένα καινούριο αυτοκίνητο, η οποία όπως προκύπτει από το συμφωνητικό παραγγελίας είναι παραγγελιοδόχος. Δηλαδή δυνάμει σύμβασης με την πρώτη εναγόμενη «...Α.Ε» - αποκλειστική εισαγωγή αυτοκινήτων στην Ελλάδα, έχει δικαίωμα να πωλεί για δικό της λογαριασμό αυτοκίνητα (σύμβαση αποκλειστικής διανομής). Το συγκεκριμένο αυτοκίνητο διέθετε ένα ηλεκτρονικό σύστημα αυτόματης ενεργοποίησης και ελέγχου (εγκέφαλος) αερόσακων (airbag) με δυο εμπρόσθιους αερόσακους και δυο πλευρικούς και εντατήρες εμπρόσθιων ζωνών ασφαλείας. Η ασφάλεια του οδηγού και του συνοδηγού, όταν είναι προσδεδεδεμένοι με τις ζώνες ασφαλείας αυξάνεται συμπληρωματικά στο σύστημα αερόσακου από τους εντατήρες ζωνών που έχουν τοποθετηθεί στον αυτόματο μηχανισμό περιέλιξης των μπροστινών ζωνών ασφαλείας τριών σημείων. Το εν λόγω σύστημα ενεργοποιείται σε περίπτωση βαριάς μετωπικής σύγκρουσης.

Ο ενάγων οδηγώντας το συγκεκριμένο ΙΧ, έχασε τον έλεγχο του οχήματος και προσέκρουσε σε κορμό δέντρου με αποτέλεσμα την ανατροπή του οχήματος σε χαντάκι. Η εκτροπή του αυτοκινήτου από την πορεία του δεν αποδείχτηκε ότι οφειλόταν σε πραγματικό ελάττωμα του συστήματος διεύθυνσης του αυτοκινήτου, εν

όψει και του ότι μέχρι την ημέρα του ατυχήματος κανένα απολύτως λειτουργικό πρόβλημα δεν είχε παρουσιάσει το αυτοκίνητο, όπως δέχεται ο ενάγων.

Κατά το ατύχημα ο ενάγων υπέστη κάκωση κεφαλής, διάσπαρτες εγκεφαλικές θλάσεις στα εγκεφαλικά ημισφαίρια, υπαραχνοειδή αιμορραγία και κάταγμα αριστερής κνήμης.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ο τραυματισμός του ενάγοντος δεν οφείλεται αιτιωδώς σε ελαττωματική λειτουργία του συστήματος αερόσακου του οχήματός του, διότι δεν υπήρξε δυνατή μετωπική σύγκρουση στην εμπρόσθια επιφάνεια του οχήματος κατά την αρχική επαφή του με τη σταθερή επιφάνεια (κορμό δέντρου που προσέκρουσε), που ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργοποίηση του συμπληρωματικού μηχανικού συστήματος ασφαλείας του οδηγού του οχήματος. Η πρόσκρουση στον κορμό του δέντρου δεν ήταν μετωπική, ώστε να ενεργοποιηθεί το εν λόγω σύστημα με φούσκωμα του αερόσακου.

Συνεπώς, αφού η μη ενεργοποίηση του αερόσακου ασφαλείας του οδηγού στο αυτοκίνητο του ενάγοντος δεν οφείλεται σε ελαττωματικότητα λειτουργίας του αερόσακου ασφαλείας, αλλά οφείλεται στη μη μετωπική πρόσκρουση του οχήματος στον κορμό του ελαιόδεντρου και η εκτροπή του αυτοκινήτου δεν οφειλόταν σε πραγματικά ελαττώματα του συστήματος διεύθυνσης του αυτοκινήτου, η αγωγή ως προς την δεύτερη εναγόμενη κρίνεται απορριπτέα ως ουσία αβάσιμη.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ:

Από τις ίδιες πιο πάνω παραδοχές της προσβαλλόμενης απόφασης στο αποδεικτικό της πόρισμα προκύπτει ότι έχει νόμιμη βάση και δη την απαιτούμενη αιτιολογία, καλύπτεται με πληρότητα και σαφήνεια το πραγματικό των εφαρμοστέων εδώ κανόνων ουσιαστικού δικαίου των άρθρων 6 παρ.1, 2, 3, 5, 7 και 10 του Ν.2251/1994, 513 534, 559, 914, 922, 932 του ΑΚ, τους οποίους η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παραβίασε εκ πλαγίου με ανεπαρκείς αιτιολογίες, ενώ δεν ήταν αναγκαία η παράθεση και άλλων. Επομένως, τα όσα αντίθετα υποστηρίζει ο αναιρεσείων με τον πρώτο λόγο του αναιρετηρίου, με τον οποίο αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η πλημμέλεια από τον αριθμ. 19 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ (σύμφωνα με το οποίο αναίρεση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης), κρίνονται αβάσιμα και απορριπτέα, όπως και ο αντίστοιχος λόγος αναίρεσης.

3.2.4 Υπόθεση 491/2002 Εφετείου Λάρισας

Ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Συρροή της ευθύνης αυτής με ευθύνη από αδικοπραξία και από τη σύμβαση. Ικανοποίηση της ηθικής βλάβης σε περίπτωση ζημίας από ελαττωματικό προϊόν.

Ιστορικό:

Ο ενάγων και ήδη εφεσίβλητος, παιδίατρος Βόλου και ερασιτέχνης αυτοδύτης το 1996 αγόρασε από τον πρώτο ενάγοντα, που διατηρεί κατάσταση πώλησης καταδυτικού υλικού, μια συσκευή φιάλης αέρος επί της οποίας δεν υπήρχαν αναγεγραμμένες οδηγίες χρήσης αυτής. Την εν λόγω φιάλη την είχε προμηθευτεί από τη δεύτερη εναγόμενη και ήδη εκκαλούσα εταιρία «Θ.Ι ΟΕ». Ο πρώτος εναγόμενος πριν παραδώσει τη φιάλη στον εφεσίβλητο την άνοιξε για να τη γεμίσει με αέρα. Όμως πριν τη γεμίσει με αέρα, παρέλειψε να αφαιρέσει από το εσωτερικό της το σακουλάκι με το ανθυγραντικό υλικό, όπως όφειλε, αλλά, αφού προέβη στην πλήρωσή της με αέρα, ενσωμάτωσε και συναρμολόγησε σε αυτή το κλείστρο χωρίς μάλιστα να το «βιδώσει» καλά.

Όταν ο ενάγων και εφεσίβλητος επιχείρησε φορώντας τον απαραίτητο θαλάσσιο εξοπλισμό του να πραγματοποιήσει κατάδυση, σε βάθος 26 μέτρων «ξεβιδώθηκε» όλη η βίδα του κλείστρου της φιάλης, που έχει την οπή δια μέσου της οποίας διέρχεται ο αέρας και έτσι «βούλωσε» και έφραξε το κλείστρο της φιάλης από το μη αφαιρεθέν και υπάρχον εντός αυτής ανθυγραντικό υλικό, με συνέπεια να μη διέρχεται από αυτό αέρας, πράγμα το οποίο ανάγκασε τον εφεσίβλητο να επιχειρήσει άμεσα ανάδυση κινδύνου ενέχουσα υψηλό βαθμό επικινδυνότητας με αποτέλεσμα αυτός να υποστεί επίταση του διαμέσου πνευμονικού ιστού τύπου θολής υάλου Grand Glass Arrgearanse, που αντιστοιχεί σε ενδιάμεσο πνευμονικό οίδημα (εμφύσημα).

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΤΑ ΕΞΗΣ:

Εφόσον η συσκευή φιάλης αέρος δεν έφερε έστω αυτοκόλλητη ετικέτα με οδηγίες χρήσης αυτής, θεωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2251/1994 ελαττωματικό προϊόν. Συνυπεύθυνοι στην επέλευση του προεκτεθέντος ατυχούς συμβάντος κατά ποσοστό 90% είναι αφενός οι εκπρόσωποι της εκκαλούσας εταιρίας καθώς επίσης και ο πωλητής του προϊόντος αν και μη διάδικος στην κατ' έφεση δίκη. Συνυπαίτιος κατά 10% κρίνεται και ο εφεσίβλητος διότι παρέβη τους ενδεδειγμένους κανόνες αφαλούς κατάδυσης πραγματοποιώντας κατά μόνας κατάδυση. Το Δικαστήριο αυτό έκρινε ότι ο εφεσίβλητος υπέστη στεναχώρια, λύπη και ταραχή, για τις οποίες δικαιούται εύλογη χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ:

Το ποσό της αποζημίωσης ενόψει της έκτασης της ζημίας του, του είδους της προσβολής, του βαθμού και της έκτασης της προσβολής τη υγείας και της προσωπικότητάς του, της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης και θέσης των

διαδίκων, του βαθμού της συνυπαιτιότητας εκάστου από τους διαδίκους, των ιδιαίτερων προσωπικών και οικονομικών συνθηκών των ζημιωσάντων και του ζημιωθέντος, πρέπει κατ' ελεύθερη εκτίμηση και κρίση του δικαστηρίου να προσδιορισθεί στις 1.000.000 δραχμές. Σύμφωνα με αυτά η πρωτόδικη απόφαση, που δέχτηκε κατά ένα μέρος την αγωγή ως και κατ' ουσίαν βάσιμη και υποχρέωσε τους εναγομένους να καταβάλουν εις ολόκληρον ο καθένας στον ενάγοντα και ήδη εφεσίβλητο το ποσό των 1.000.000 δραχμών, με τον νόμιμο τόκο από την επόμενη ημέρα από την επίδοση της αγωγής, ορθώς τον νόμο εφάρμοσε και σωστά τις αποφάσεις εκτίμησε, γι' αυτό και οι περί του αντιθέτου λόγοι έφεσης πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι, όπως και αυτή η έφεση στο σύνολό της, εφόσον δι' αυτής δεν υποβάλλεται κανένα άλλο παράπονο εναντίον της εκκαλούμενης απόφασης.

Η δικαστική δαπάνη του εφεσίβλητου για τον παρόντα δεύτερο βαθμό της δικαιοδοσίας πρέπει να επιβληθεί σε βάρος των εκκαλούντων, λόγω της ήττας τους (άρθρα 176 και 183 ΚΠολΔ).

3.2.5 Υπόθεση 14/2017 Πολυμελούς Πρωτοδικείου Τρικάλων

Προστασία του καταναλωτή. Πρόκληση ζημίας σε καταναλωτή από την πώληση ελαττωματικού προϊόντος. Παρενέργειες από τη λήψη φαρμακευτικού σκευάσματος. Αγωγή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Συνυπαιτιότητα του ενάγοντα στην πρόκληση της βλάβης που υπέστη σε ποσοστό 30%.

Ιστορικό:

Ο ενάγων ιατρός-ειδικός παθολόγος, ηλικίας 72 ετών, διαγνώστηκε το 2000 κατόπιν σχετικών αιματολογικών εξετάσεων ότι πάσχει από υπερλιπιδαιμία, η οποία είναι αύξηση των λιπιδίων (χοληστερόλη, τριγλυκερίδια, HDL-χοληστερόλη, LDL-χοληστερόλη) του αίματος. Ο ενάγων, προχώρησε στη λήψη στατινών, που παρεμποδίζουν τη διαδικασία σύνθεσης της χοληστερίνης στο ήπαρ, όπου παράγεται το 75% της χοληστερίνης του οργανισμού. Επειδή όμως παρουσίασε έντονους μυϊκούς πόνους σταμάτησε τη χορήγηση στατινών. Η συγκεκριμένη παρενέργεια αναγραφόταν στο (Φ.Ο.Χ) Φύλλο Οδηγιών Χρήσης του συγκεκριμένου σκευάσματος.

Το 2004 ο ενάγων προχώρησε στη λήψη ενός άλλου φαρμακευτικού σκευάσματος, του οποίου η εναγόμενη είναι κάτοχος κυκλοφορίας και το οποίο περιέχει τη χημική ουσία φλουβαστατίνη. Η λήψη του φαρμάκου έγινε αφού πρώτα είχε ενημερωθεί από τον επιστημονικό συνεργάτη της εναγόμενης εταιρείας ότι το εν λόγω φάρμακο θεωρούνταν ένα από τα « αθώωτερα» όσον αφορά τις ανεπιθύμητες παρενέργειες, τις οποίες ο ενάγων μελέτησε από το (Φ.Ο.Χ) Φύλλο Οδηγιών Χρήσης και το Συνταγολόγιο του Ε.Ο.Φ (Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων).

Ο ενάγων κατά το έτος 2007 παρουσίασε λευκοπενία (κατάσταση κατά την οποία ο αριθμός των λευκών αιμοσφαιρίων που υπάρχουν στο αίμα είναι εξαιρετικά χαμηλός, πράγμα που σημαίνει ότι η ικανότητα να παλέψουν τα μικρόβια είναι εξαιρετικά μειωμένη). Η εν λόγω ανεπιθύμητη παρενέργεια δεν αναγραφόταν ούτε στο Φ.Ο.Χ ούτε στο Εθνικό Συνταγολόγιο του Ε.Ο.Φ του συγκεκριμένου φαρμακευτικού σκεύασματος, το οποίο ήταν και το μόνο που λάμβανε τότε ο ενάγων. Μάλιστα ο επιστημονικός συνεργάτης τον είχε διαβεβαιώσει ότι η (Π.Χ.Π) Περίληψη Χαρακτηριστικών του Προϊόντος (την οποία δεν είχε ζητήσει ο γιατρός οπότε δεν του χορηγήθηκε), δηλαδή το έντυπο των φαρμακευτικών εταιρειών που παρέχεται στους γιατρούς και περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά των προϊόντων και των ανεπιθύμητων παρενεργειών τους, έχει το ίδιο περιεχόμενο με το Φ.Ο.Χ και το Εθνικό Συνταγολόγιο του Ε.Ο.Φ.

Κατά το έτος 2011 ο ενάγων παρουσίασε γυναικομαστία, παρενέργεια που επίσης δεν αναγραφόταν στο Φ.Ο.Χ και στο εθνικό Συνταγολόγιο του Ε.Ο.Φ. Αφού έλαβε γνώση του Συνταγογραφικού Βοηθήματος DRI της εταιρείας, λόγω του ότι θορυβήθηκε από την κατάσταση της υγείας του, διαπίστωσε ότι οι ανωτέρω παθήσεις οφείλονται στη μακροχρόνια λήψη φαρμάκου το οποίο και διέκοψε στη συνέχεια. Παρ' όλα αυτά, οι συγκεκριμένες παθήσεις όχι μόνο δεν αποκαταστάθηκαν αλλά εντός της ίδιας χρονιάς ο ενάγων παρουσίασε στους μαστούς ινοαδενικό μαστικό στρώμα, καθώς επίσης και μια μικρή κύστη στο δεξί μαστό.

Έπειτα από σχετικές εξετάσεις που πραγματοποιήθηκαν διαπιστώθηκε ότι για τη θεραπεία της γυναικομαστίας ο ενάγων μπορεί να υποβληθεί σε μαστεκτομή ενώ για τη λευκοπενία δεν υπάρχει θεραπεία διότι η φλουβαστατίνη που περιείχε αυτό το σκεύασμα είχε εισχωρήσει στον ανοσοβιολογικό μηχανισμό του οργανισμού του και είναι δύσκολη αν όχι αδύνατη η απέκκριση του φαρμάκου. Παράλληλα, ελλοχεύει ο κίνδυνος η λευκοπενία να εκτραπεί σε λευχαιμία (καρκίνος του αίματος).

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΤΑ ΕΞΗΣ:

Εφόσον ληφθεί υπόψη ότι το συγκεκριμένο σκεύασμα χορηγείται μόνο κατόπιν ιατρικής συνταγής, η παράλειψη της αναγραφής από ορισμένες από τις αναγραφόμενες στο φύλλο οδηγιών χρήσεως παρενέργειες, αρκεί για να καταστήσει ελλιπή την επισήμανση των κινδύνων από την λήψη του φαρμάκου, κατά τα συναλλακτικά χρηστά ήθη και εντεύθεν συντρέχει περίπτωση παραβίασεως της αρχής πρόνοιας. Συνεπώς, αποδεικνύεται ότι η εναγόμενη μολονότι όφειλε ως εισαγωγέας του ανωτέρου φαρμάκου και υπεύθυνη για την κυκλοφορία του στην Ελλάδα να αναφέρει σαφώς στις οδηγίες χρήσεως τις παρενέργειες του φαρμάκου, παρέλειψε να προβεί στις ενέργειες αυτές και συνέχισε την εισαγωγή και κυκλοφορία του τον κρίσιμο στην προκείμενη περίπτωση χρόνο.

Αποδείχθηκε δε ότι μεταξύ της επικαλούμενης από τον ενάγοντα παραλείψεως της αναγραφής στο φύλλο οδηγιών χρήσεως των ανεπιθύμητων ενεργειών της λευκοπενίας και της γυναικομαστίας από τη λήψη του φαρμάκου και της επελθούσας

βλάβης της υγείας του, υφίσταται πρόσφορος αιτιώδης σύνδεσμος. Ήτοι, η παράνομη και υπαίτια ως άνω παράλειψη της εναγόμενης συνδέεται με αιτιώδη συνάφεια με τη βλάβη της υγείας που επήλθε στον ενάγοντα.

Παρόλο που ήταν το μοναδικό φάρμακο που λάμβανε ο ενάγων από το 2004-2007, όφειλε λόγω της ιδιότητάς του ως ιατρού παθολόγου, να διακόψει άμεσα τη λήψη του φαρμάκου ήδη από το 2007, καθώς είχε διαρκή πρόσβαση στην ΠΧΠ και μπορούσε να διαπιστώσει ότι η λευκοπενία και η γυναικομαστία αναφέρονται ως ανεπιθύμητες ενέργειες.

Συνεπώς, ο ιατρός που χορηγεί το φάρμακο αυτό είναι σε γνώση των ανεπιθύμητων ενεργειών με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία, την ενημέρωσή του και ιδίως την περίληψη χαρακτηριστικών του προϊόντος και συνεπώς σταθμίζει τα δεδομένα κάθε ιατρικού περιστατικού και κρίνει εάν το φάρμακο μπορεί να αποβεί αποτελεσματικό για την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης νόσου και πρέπει να χορηγηθεί στον ασθενή ή εάν το ενδεχόμενο προκλήσεως παρενεργειών καθιστά την χορήγηση αυτού μη ενδεδειγμένη. Άρα, δεδομένου ότι ο ειδικός παθολόγος είχε διαρκή πρόσβαση στην περίληψη χαρακτηριστικών του προϊόντος και μπορούσε να διαπιστώσει άμεσα ότι η λευκοπενία και η γυναικομαστία αναφέρονται ως ανεπιθύμητες αλλά σπανιότατες ενέργειες και να μην αρκεστεί σε περιληπτικές αναφορές αυτών στο φύλλο οδηγιών χρήσης ή στο εθνικό συνταγολόγιο, γίνεται δεκτή εν μέρει η ένσταση του οικείου πταίσματος του ενάγοντος (ΑΚ 300) που προέβαλε η εναγόμενη σε ποσοστό 30%.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ:

Δέχεται εν μέρει την αγωγή και υποχρεώνει την εναγομένη καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000,00) ευρώ, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής και μέχρι την πλήρη εξόφληση.

Καταδικάζει την εναγομένη στην καταβολή μέρους των δικαστικών εξόδων του ενάγοντος, τα οποία ορίζει στο ποσό των δύο χιλιάδων τριακοσίων ευρώ (2.300,00€).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπερασματικά, από την παρουσίαση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκύπτει η επιλογή του νομοθέτη να παρέχει ευνοϊκές ρυθμίσεις για την προστασία του καταναλωτή – αγοραστή που θεωρείται πιο απροστάτευτος από τον παραγωγό στις μεταξύ τους συναλλακτικές σχέσεις. Γι' αυτό και όπως προκύπτει από τη σχετική νομοθεσία που αναλύθηκε εκτενώς, οι ευθύνες του παραγωγού είναι αυξημένες προς το πρόσωπο του καταναλωτή. Βέβαια, τα ποσά των αποζημιώσεων που επιδικάζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο προς όφελος των ζημιωθέντων καταναλωτών είναι πιο «ορθολογικά» σε σχέση με τις ΗΠΑ όπου επιδικάζονται τεράστιες αποζημιώσεις.

Βασική συνισταμένη, τόσο της ευρωπαϊκής πολιτικής όσο και του εθνικού θεσμικού δικαίου, αποτελεί η αναγνώριση των καταναλωτών ως ουσιαστικών και υπεύθυνων οικονομικών παραγόντων στην ενιαία αγορά που χρήζουν προστασίας. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από την εισαγωγή κοινών κανόνων σε όλα τα κράτη μέλη που επιτρέπει τη μείωση αν όχι την εξάλειψη διαφορών που είχαν αρνητικές επιπτώσεις στους οικονομικούς όρους του εμπορικού συναγωνισμού στην Ένωση⁷³².

Κατά συνέπεια, οι καταναλωτές πρέπει να έχουν την κατάλληλη πληροφόρηση, ώστε να προβαίνουν σε ορθολογικότερες επιλογές για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αγοράζουν. Προς εξασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών θεσπίστηκε ο Ν.2251/1994 ο οποίος με την τροποποίησή του από τον Ν.3587/2007 κατοχύρωσε τα βασικά δικαιώματά τους. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 6 περί «ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων» διαμορφώνει τις υποχρεώσεις μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή, αποκλείοντας κάθε ενδεχόμενο-έστω θεωρητικό- να απαλλαγεί ο παραγωγός, αν ανταποδείξει την έλλειψη πταίσματος⁷³³.

Το σημαντικότερο όμως πλεονέκτημά του, κυρίως σε σχέση με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί αδικοπραξιών (ΑΚ 914) είναι η καθιέρωση της γνήσιας αντικειμενικής ευθύνης του οιονεί παραγωγού, του εισαγωγέα και, επικουρικά, του προμηθευτή ενός ελαττωματικού προϊόντος⁷³⁴. Και αυτό ήταν και το σημαντικότερο εγχείρημα της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ που ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο, ότι δηλαδή αποχώρησε την ευθύνη των παραγωγών για ζημίες των καταναλωτών από ελαττωματικά προϊόντα από τη γενική αδικοπρακτική ευθύνη και την κωδικοποίησε αυτοτελώς, καθιερώνοντας κατά αυτό τον τρόπο ευθύνη ανεξάρτητη από υπαιτιότητα⁷³⁵.

⁷³²Μυλωνάς Διονύσιος, «Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα- Μια καινοτομία για το ελληνικό δίκαιο», ό.π., 1987, σελ.1492

⁷³³Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.514

⁷³⁴Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.514

⁷³⁵Κορνηλάκης Πάνος, «Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων-(Ζητήματα από τη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος με βάση σχετική Οδηγία της ΕΟΚ)», ό.π., 1990, σελ.205

Ειδικότερα, από την τροποποίηση του άρθρου 6, διαφαίνεται το μέλημα του νομοθέτη να καινοτομήσει και μάλιστα προς την ορθή κατεύθυνση, αυτή των συμφερόντων του ζημιωθέντος⁷³⁶. Αυτό επιβεβαιώνεται ως προς την ευθύνη του παραγωγού κυρίως μέσω των διατάξεων για την ηθική βλάβη και την προσβολή του δικαιώματος χρήσης των περιβαλλοντικών αγαθών. Η αξίωση αποζημίωσης του άρθρου 6 έχει αποκαταστατικό χαρακτήρα και προσανατολίζεται στην αποκατάσταση της προσβολής της προσωπικότητας και της αξιοπρέπειας του καταναλωτή. Όμως παρ' όλα αυτά το άρθρο 6 εμπεριέχει και άδικες ρυθμίσεις πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχουν δυνατότητες για περαιτέρω διεύρυνση της προστασίας⁷³⁷.

Βασικά, δεν αποκαθιστά τις υλικές ζημιές σε πράγματα επαγγελματικής χρήσης (άρθρο 6 παρ.6), δεν αποκαθιστά τις υλικές ζημιές έως το ποσό των 500 ευρώ σε πράγματα ιδιωτικής χρήσης (άρθρο 6 παρ.6) ενώ, ταυτόχρονα, απαλλάσσει τον παραγωγό από τους κινδύνους εξέλιξης της επιστήμης και της τεχνικής (άρθρο 6 παρ.8 περ.ε')⁷³⁸. Οι εν λόγω αδυναμίες είναι ταυτόχρονα και αδυναμίες της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων, οι οποίες δεν εξαλείφθηκαν από τον έλληνα νομοθέτη στην τροποποίηση του Ν.2251/1994 από τον Ν.3587/2007⁷³⁹.

Συνεπώς, είναι εύλογο το ενδιαφέρον των ενωσιακών οργάνων να αντικαταστήσουν τις διατάξεις της Οδηγίας 85/374/ΕΟΚ με αυστηρότερες σε βάρος του παραγωγού, ούτως ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα ο έλεγχος του κινδύνου από τα ελαττωματικά προϊόντα και να προωθείται ο κυρίαρχος σκοπός των ειδικών άρθρων για την ευθύνη του παραγωγού⁷⁴⁰. Μέχρι όμως να υλοποιηθεί το εν λόγω εγχείρημα τα κενά στην ελληνική έννομη τάξη καλύπτονται από το νομολογιακά διαμορφωμένο δίκαιο της ευθύνης του παραγωγού(ΑΚ 914, 932), με εξαίρεση ασφαλώς τους κινδύνους της επιστημονικής και τεχνολογικής εξέλιξης η πραγμάτωση των οποίων δεν γεννά ευθύνη με βάση τις γενικές διατάξεις, που εξακολουθεί και μετά την ισχύ του άρθρου 6 να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πράξη⁷⁴¹.

Συνοψίζοντας, με τις ανωτέρω νομοθετικές ρυθμίσεις, καθώς επίσης και τις αποφάσεις των δικαστηρίων τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο επήλθε σε

⁷³⁶Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το νέο σχέδιο νόμου για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και τη γενική ασφάλεια των προϊόντων», ό.π., 2007, σελ. 588

⁷³⁷Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το νέο σχέδιο νόμου για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και τη γενική ασφάλεια των προϊόντων», ό.π., 2007, σελ. 588 και Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.514

⁷³⁸Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.514

⁷³⁹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.515

⁷⁴⁰Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.515 και Βαλτούδης Αναστάσιος, «Το νέο σχέδιο νόμου για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και τη γενική ασφάλεια των προϊόντων», ό.π., 2007, σελ. 588

⁷⁴¹Βαλτούδης σε Αλεξανδρίδου Ελίζα, ό.π., 2015, σελ.515

σημαντικό βαθμό περιορισμός του ελλείμματος διαπραγματευτικής ισχύος του καταναλωτή έναντι του προμηθευτή, δεδομένου ότι η υπεροχή του οικονομικά ισχυρότερου αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ενιαίας αγοράς. Κατά αυτό τον τρόπο παρέχονται δυνατότητες αντίδρασης του καταναλωτή σε συμπεριφορές του παραγωγού που προσβάλλουν τα δικαιώματά του.

Συνεπώς, κάθε κράτος μέλος με την ένταξη των σχετικών κανόνων ευρωπαϊκού δικαίου στο εσωτερικό του δίκαιο επιτυγχάνει την εξασφάλιση της προστασίας του καταναλωτικού κοινού και τη δημιουργία ενός υγιούς και αξιόπιστου περιβάλλοντος που του παρέχει ασφάλεια. Άρα, αποδεικνύεται έμπρακτα ότι η Οδηγία 85/374/ΕΟΚ «για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων» εφαρμόζεται με επιτυχία στον ευρωπαϊκό χώρο εξασφαλίζοντας μια αποτελεσματική προστασία για το θύμα ενός ελαττωματικού προϊόντος αλλά και για τον υγιή/ελεύθερο ανταγωνισμό και τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών μεταξύ των κρατών μελών⁷⁴².

⁷⁴² Δελούκα-Ιγγλέση Κορνηλία, «Δίκαιο του καταναλωτή», ό.π2014, σελ. 163

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1) ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

A) ΒΙΒΛΙΑ

- Αλεξανδρίδου Ελίζα, 2015, Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή- Ελληνικό Ενωσιακό –Κατ’ άρθρο ερμηνεία του Ν.2251/1994 και άλλων σχετικών νομοθετημάτων, 2^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Βαλτούδης Αναστάσιος, 1999, Η ευθύνη από τα ελαττωματικά προϊόντα (κατά το άρθρο 6 Ν.2251/1994), εκδόσεις Σάκκουλα Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη
- Βάρκα Αδάμη Αλεξάνδρα – συνεργασία: Νάγια Παππά, Μ.Δ., D.E.A., 2010, Εισαγωγή στο δίκαιο προστασίας καταναλωτή, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Δελούκα Κορνηλία – Ιγγλέση, 2014, Δίκαιο του καταναλωτή (Ενωσιακό και Ελληνικό) , Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, Αθήνα
- Δελούκα Κορνηλία-Ιγγλέση, 2015, Νομικά Θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας , Αθήνα
- Δημοπούλου Ζαφ., 2003, Ευθύνη από Διακινδύνευση: Οι Λόγοι Περιορισμού και Απαλλαγής από την Ευθύνη, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, Αθήνα
- Καράκωστας Ιωάννης, 2008, Ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή, Αθήνα
- Καράκωστας Ιωάννης, 2016, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή Ν.2251/1994 όπως ισχύει, Ερμηνεία-Νομολογία-Πρακτική εφαρμογή, 3^η έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Κορνηλάκης Π., 2002, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο, τομ. Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, Αθήνα
- Λιβάνης Ν., 2001, Ευθύνη από Διακινδύνευση, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσσαλονίκη, Αθήνα
- Σταθόπουλος / Χιωτέλλης / Αυγουστιανάκης , 1995, Κοινοτικό Αστικό Δίκαιο Ι, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή, Αθήνα

Β) ΑΡΘΡΑ

- Αλεξανδρίδου Ελίζα, 1989, Η Οδηγία της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας για την ευθύνη του κατασκευαστή ελαττωματικών προϊόντων, Μελέτες προς τιμήν Ν. Δελούκα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, τ.Ι, σελ.39-67
- Βαλτούδης Αναστάσιος, 1999, Το πρόβλημα της συρροής της ευθύνης για πραγματικά ελαττώματα κατά τη σύμβαση της Βιέννης (CISG) με το εθνικό εξωσυμβατικό δίκαιο, Αρμενόπουλος, τεύχος 3, σελ. 327-351
- Βαλτούδης Αναστάσιος, 2007, Η έννοια του ελαττώματος ενός προϊόντος στον νέο νόμο για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, Χρονικά Ιδιωτικού δικαίου, τόμος Ζ΄, σελ. 839
- Βαλτούδης Αναστάσιος, 2007, Το νέο Σχέδιο Νόμου για την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων και τη γενική ασφάλεια προϊόντων, Χρονικά ιδιωτικού Δικαίου, τόμος Ζ΄, σελ. 583-588
- Βενιέρης Ιάκωβος, 2007, Η αξίωση αποζημίωσης του καταναλωτή, λόγω ηθικής βλάβης σύμφωνα με τον Ν.2251/1994, Δίκη, τόμος 38, τεύχος 11, σελ. 1240-1254
- Γεωργιάδης Απόστολος, 2004, Το νέο δίκαιο της ευθύνης του πωλητή για ελαττώματα του πράγματος, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, τόμος Δ΄, σελ. 5- 22
- Θεοδώρου Χρήστος , Εφετείο Αθηνών 6704/1996- Ευθύνη παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα. Προστασία καταναλωτή (παρατηρήσεις), Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1997, έτος 48, τόμος ΜΗ, σελ. 713-716
- Καρακώστας Ιωάννης, 1988, Η επίδραση του νόμου περί ευθύνης του παραγωγού για τα ελαττωματικά προϊόντα στο ελληνικό δίκαιο, Νομικό Βήμα, τόμος 36, τεύχος 8, σελ. 1361-1369
- Καρακώστας Ιωάννης, 2007, Η ζημία στο πλαίσιο της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, τόμος 13, τεύχος 5, σελ. 525-540
- Κορνηλάκης Πάνος, 1990, Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, Αρμενόπουλος, έτος 44ο, τεύχος 3, σελ. 201-211
- Κοτσίρης Λάμπρος, «Η έννοια του καταναλωτή, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών», 2005, τόμος 11, τεύχος 11, σελ. 1128-1130
- Μυλωνάς Διονύσιος, 1987, Η ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα- Μια καινοτομία για το ελληνικό δίκαιο, Νομικό Βήμα, τόμος 35, τεύχος 10, σελ.1487-1492
- Παμπούκης Κωνσταντίνος, 2003, Το «νομολογιακό δίκαιο» της ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων (παρατηρήσεις στην απόφαση Εφετείου Λάρισας 491/2002), Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου, τόμος Γ΄, σελ. 799-807
- Παπανικολάου Ανδρέας, 1981, Το πρόβλημα της ευθύνης του κατασκευαστή τυποποιημένων προϊόντων, Νομικό Βήμα, τεύχος 11, σελ. 1453-1458

- Πουλιάδης Αθανάσιος, 1987, Ευθύνη του παραγωγού και κατανομή του βάρους της απόδειξης, Νομικό Βήμα, τόμος 35, τεύχος 5, σελ.473-492
- Πουρνάρας Ευάγγελος, 2006, Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων- Απόφαση της 10.1.2006, Υπόθεση C-402/03 Skon Ag κατά Bilka(παρατηρήσεις), Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, τόμος ΝΖ', έτος 57ο, σελ. 299-302
- Σινανιώτη Αριστέα, 1989, Ευθύνη παραγωγού. Σκέψεις ως προς την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την οδηγία 85/374 της ΕΟΚ, Αρμενόπουλος, τόμος Α', τεύχος 6, σελ.593-596
- Σπυράκος Δημήτριος,1998,Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών, Νομικό Βήμα, τόμος 46, τεύχος 3, σελ.437- 444
- Χρυσάνθης Χρήστος, 2006, Ζητήματα ευθύνης από ελαττωματικά προϊόντα (αξίωση χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης, επικουρική ευθύνη προμηθευτή, ευθύνη εισαγωγέα), Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, τόμος ΝΖ', έτος 57ο , σελ.177-184

2) ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

- Abbott H., Product Liability – An Exercise in Corporate Survival, 1978
- Howells G., Comparative Product Liability, 1993.
- International, St. Leonards, NSW, 2nd ed., 1999.
- Kellam J., Product Liability in the Asia-Pacific, Kluwer Law
- Neil Nugent, «Πολιτική και Διακυβέρνηση στη Ευρωπαϊκή Ένωση- Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές», 2012, εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα
- Reimann M., Product Liability in a Global Context: The Hollow Victory of the European Model, European Review of Private Law 2-2003.
- Wade J., On the Nature of Strict Tort Liability for Products, 44 Miss. L. J. (1973). 34.
- Whincup M., Sales Law & Product Liability, A Business Guide, Gower 1999.

Γ) ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

I. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ

- Υπόθεση C-203/99 Henning Veedfald κατά Arhus Amtskommune(10-5-2001), 2002, Ελληνική Δικαιοσύνη, τόμος 43^{ος}, τεύχος 5, σελ.1523-1525
- Υπόθεση C-621/15 N.W, L.W, C.W κατά Sanofi Pasteur, 21-06-2017, δημοσίευση στην ιστοσελίδα <https://curia.europa.eu>
- Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-503/13 και C-504/13,05-03-2015, δημοσίευση στην ιστοσελίδα <https://curia.europa.eu>
- Υπόθεση C-402/03 Skov Ag κατά Bilka Lavprisvarehus A/S και Bilka Lavprisvarehus A/S κατά Jette Mikkelsen και Michael Due Nielsen (10-01-2006), 2006, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, τόμος ΝΖ΄, έτος 57^ο, σελ. 293-299

II. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

- Υπόθεση 301/2001 Εφετείου Πειραιά, 2002, Αρμενόπουλος, τόμος ΝΣΤ΄, τεύχος 6, σελ.882-886 και 2001, Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου, τόμος ΝΒ΄, έτος 52^ο, σελ. 495-500
- Υπόθεση 1911/2003 Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης, 2003, Αρμενόπουλος, τόμος ΝΖ΄, τεύχος 10, σελ. 1448-1451
- Υπόθεση 851/2009 Αρείου Πάγου (Α1΄ Πολιτικού Τμήματος), 2009, Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου, τόμος Δ΄, σελ. 974-983
- Υπόθεση 491/2002 Εφετείου Λάρισας, 2003, Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου, τόμος Γ΄, σελ.790-799
- Υπόθεση 14/2017 Πολυμελούς πρωτοδικείου Τρικάλων, 2017, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος (INTRASOFTINTERNATIONAL)

